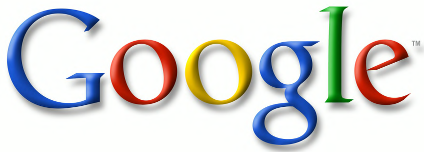
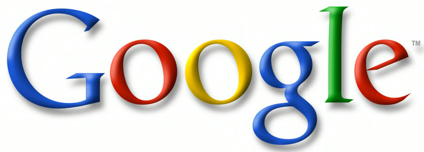
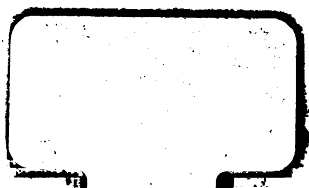

Google

Rahbek

Erindringer

af mit Liv.

Ved

Prof. K. L. Rahbek,
Etatsraad og Ridder af Dannebrogen.

Femte Deel.

Kiöbenhavn.
Trykt hos og forlagt af Directeur Jens Hostrup Schultz,
Kongelig og Universitets-Bogtrykker.

1829.

Brødre!
I veed endnu ei ret, hvad det betyder,
At miste dem, som vandred Livet med os,
Det bedste Stykke, mellem Barndoms Morgen,
Og Oldings Aften.

Oehlenschlägers Karl den Store, 1 Act.

Til

Hr. Doctor Theologiæ Confessionarius J. P. Mynster.

den 19de October 1829.

Har jeg nogensinde, kiæreste Ven! dybt og levende følt, hvad jeg besad i Dit Venskab, maatte det, vel mere end ved nogen anden Anledning, være i det Øieblik, da jeg ved denne Tilskrift ligesom indskyder nærværende Bind af mine Erindringer under Din Vennehyldest. Ikke just — mindst paa senere Aar — særdeles selvtilfreds med, hvad jeg kan have at forelægge Publikum, har jeg ikke letteligt med større Betænkelighed seet noget Arbeid udgaae fra mine Hænder, veed, og mindes jeg inter, jeg oftere har ønsket at kunne holde eller kalde tilbage.

At det er blevet saa langt under, hvad jeg vel i Fior paa denne Dag haabede deraf, dertil vil man i Skriftet selv finde en, noksom desuden bekiendt, fuldgyldig Grund, og bogstavelig kan jeg giøre de Ord til mine, Oldingen Wieland: da den Engel forlod ham, med hvem han mere end tredive Aar havde levet saa lykkelig — tilskrev sin Ven Böttiger.

"Jeg har — skriver han — siden min Kones Død tabt al Livslyst, og den Glands, Tingene ellers havde for mig, er for stedse forsvunden. Jeg søger forsætlig at adsprede mig, og døve mig, saa godt som muligt, over dette Tab, der især griber mig, hver Gang jeg indslumrer, eller vaagner. Aldrig i mit Liv har jeg havt noget saaledes kiært, som min Kone. Naar jeg blot vidste, hun var i Værelset ved Siden, eller hun

undertiden traadde ind i mit, talte et Par Ord til mig, og da gik igien, saa var det nok; min Skytsengel, der afholdt al Gienvordighed fra mig, og drog den over sig, var der. Siden hun er død, bilder jeg mig ind, at intet Arbeide mere vil lykkes mig."

Ærværdigere, paalideligere Sandemand for hvert Ord af Ovenstaaende, lader sig ikke tænke eller ønske end Du, kiæreste Mynster! der, disse tredive Aar igiennem, uafbrudt var og er os begge, hvad end ikke vor mangeaarige alle Timers Ven, broderlig trofaste Carl Heger, har kunnet være os. Som vi i Dit spiellerupske Arcadien nød hine uforglemmelige Saturnalier, dem vi aarlig med saa glad Forventning saae imøde, og stedse med Længsel have erindret; som Du kierligen deelte, og forsødede vort Huuslivs Glædesdage, saaledes var det ogsaa Din Vennebarm, hvori jeg nedlagde mine Ængstelser for hende, da Ødelæggelsens Vederstyggelighed svævede over vore Hoveder, var det Dig, der i de paafølgende Trængselens Aar paa saa mange Maader var os en huld Ven; da det ikke blot var i Dine hende saa dyrebare evangeliske Taler, hun, saa længe hendes Helbred tillod det, om Hviledagen hentede Trøst og Vederqvægelse for Ugens jordiske Sorger, men og i Din Brevvexling, Din Omgang, Dit og Din Fannys Venskab, hun fandt, hvad hun indtil sine allersidste Øieblikke vedblev at finde, nyde og paaskiønne deri. Hvad jeg altsaa for Dit An-

sagt og til Dig, trøster mig, om mit kierlige, samdrægtige, lykkelige Samliv med min elskede Camma, at sige, dets Sandfærdighed kan ingen anden Hiemmel behøve.

For at fortiene og bevare Dit mig saa dyrebare Vidnesbyrd, at Du elsket min Sorg, i det Du deler den, har jeg grebet til mit i mange Gienvordigheder prøvede Middel, i Arbeidsomhed at søge Trøst og Styrke. At imidlertid Trykket i mit Indre alt for ofte giør mig fraværende fra, hvad jeg har under Hænder, derpaa har jeg ved Giennemsynet af Nærværende kun havt alt for hyppige Beviser, ikke blot i den lange Liste Trykvildelser, hvorfor jeg har at bede om Tilgivelse, men og i mangt et Ord, mangt et Udtryk, mangen Ordføining, der bogstaveligen er undsluppet mig, og ikke var, hvad jeg agtede, eller troede at have skrevet.

I det jeg herfor søger Undskyldning i min tidligste Yndlingsdigters bekiendte Linier:

> Neve liturarum pudeat, qvi viderit illas,
> De lacrymis factas sentiet esse meis,

være det mig tilladt, at bringe i Erindring, hvormange, hvor tunge, og tildeels hvor uventede Slag i næsten uafbrudt Række ere fulgte, og vedblive at følge ovenpaa hint første uforvindelige; saaledes, som jeg er i Begreb at slutte dette Arbeid, næsten i samme Øieblik, som jeg overraskedes ved at høre, at en tidligere Dø-

ges Yndling, hvis elskelige Barndom jeg just i disse Blade, S. 347, havde ihukommet, var i sin kraftfulde Manddom bortrevet af Døden, rækker mig en af mine kiæreste og ypperste Colleger, den ved Lærdom, Gavnelyst, Virkekraft, Tænksomhed, Skarpsind, og Siæleadel, elskelige B. Thorlacius sidste Gang sin Broderhaand, med et Vennetryk til Tak for en ubetydelig literarisk Haandrækning, jeg til et forehavende Embedsarbeide havde havt den Fornøielse at giøre ham, og endnu samme Døgn var ogsaa han her ikke mere; og nu Andreas Birch! Tolvtallet er fuldt!!!

O vel maa vi, kiereste Mynster, i dette frygtelige Dødsaar gientage, hvad vor Cammas vennehulde Sangerinde, ved et os alle uforvindeligt Tab, qvad hende paa denne Dag:

Kleiner stets und enger
Wird der Auserwählten Schaar;
Heisser fliesst die Thrän und bänger
Auf der Wehmuth Weihaltar.

Intet Under altsaa, jeg efter min Kones Død har den Tro, at intet Arbeid mere kan lykkes mig; og har jeg end stundum til min Trost ligesom villet see mig i Speil paa nærværende Efterhøst, paa hvis ubetimelig tidlige Vinteruveir atter fulgte blidere Dage, hvorunder adskilligt, der alt var opgivet, fik ligesom nyt Liv, venligere Udseende, under omhyggeligt Tilsyn og kierlig Pleie syntes at komme sig; o hvad der var brudt, om-

fyrret, sønderknuust, reiser sig dog ikke mere. Borte er borte! Den rette lange Vinter er for Døren.

Naar jeg her i øvrigt siger, at jeg adskillige Steder erkiender, i min Døvelse ikke at have skrevet, hvad jeg agtede, eller troede, da er jeg atter glad og stolt, at kunne skyde Dig til Vidne, at dette kun gielder om Ord, og Udtryk, kort om Foredraget, men at hvad Tingene og Mændene angaaer, hvorom her tales, har jeg skrevet, som jeg tænkte og tænker. Just i den Tidspunkt, her omhandles, begyndte vor fortroligere, stedse nøiere og hiertteligere Samvandring; og deelte Du end ikke alle mine Forbindelser, Forhold, Idrætter, og Meninger, kiendte Du dem dog saaledes, at jeg ingen Nulevende veed, for hvem jeg mindre kunde sige Usandhed, om jeg endog vilde; og billigede Du dem maaskee end ikke alle, er dog Dit intet Øieblik afbrudte eller kiølnede Venskab mit Hierte den paalideligste Borgen, at der i dem alle var Intet, en retskaffen Mand eller god Borger uværdigt.

Endnu et Ord til dem, der, med hin Pariserinde, nok kunde lide Florians Pastoraler, naar han blot havde sat Ulve derind. Jo oftere og inderligere jeg, ved at skrive nærværende, har følt, og erindret, at ikke blot jeg, men langt bedre Mænd, end jeg, ere blevne mistydede, miskiendte, misdømte, vel og behandlede i Følge deraf, jo dybere og mere levende føler, og er-

kiænder jeg tillige, at det vel ogsaa, især i Lidenskabernes og Stridens Dage, var ikke mindre Tilfældet paa vor Side med dem, i hvem vi da saae vore Modstandere og Avindsmænd, som de i os, og hvoriblandt ikke manglede paa dem, der meente og tiente Fædrelandet og den gode Sag ikke mindre redelig end vi. Desuden! hvad fra tidligere Dage stod dybt indskrevet i mit Hierte: Dømmer ikke, at I ikke skulle dømmes! maa vel nu hvert Sandskorn, der rinder i Timeglasset, indskiærpe mig mere og mere.

Og nu, kiæreste Mynster! min inderligste og hierteligste Tak, fordi jeg ved at henvende denne min lange Bekiændelse til Dig, har kunnet nedlægge den giennem Venskabs Haand paa Sandruhedens Alter.

Din fyrgetyve Aars Ven

K. L. Rahbek.

Mine Leveaar.

Ille potens sui
Lætusque deget, cui licet in diem
Dixisse: vixi, cras vel atrâ
Nube polum pater occupato,
Vel sole puro, non tamen irritum,
Quodcunque retro est, efficiet, neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens semel hora vexit.

Hor. Carm. Libr. 3. Od. 29.

Saare synderlig giennemstrømmede mig begge Gange, jeg afvigte Vinter igien havde den Glæde at bivaane Thaarups paradisiske Nationalidylle, Peders Bryllup, den saa inderligdeilige Bryllupsfest, der slutter første Act, og der af Aarsager, som man i det følgende vil see, i en Tidspunkt, da jeg sysslede med Forberedelser til nærværende Arbeide, maatte for mig endnu have særegen Interesse; men fremfor Alt fandt de anden Forestillingsaften, da jeg just den heele Dag havde levet i hidhørende Aamindelser, med det Haab nu endelig at kunne lægge alvorlig Haand paa det længe standsede og udsatte Foretagende, Gienlyd i mit Hiertes Inderste, de rørende Linier, med hvilke

Oldingen og hans Hustru give Brudeparret deres Velsignelse:

Hør mig, min Datter og min Søn!
Jeg og min gamle Ægtemage
Har fundet begge Standen skiøn,
Dog har den sine mørke Dage.
Altid man ei paa Roser kan gaae,
Takker jer Gud, at det er saa!

Forunderligen frembød sig i disse Ord for mig ret, som den Text, som jeg i mit forehavende Arbeid fik at tale over; høitideligen randt det mig ihu, at naar Ægtefolk, som jeg og min Hustru, efter snart sex henrundne Lustra, taknemmelige have Foie at erkiænde Standen skiøn, da have maaskee de mørkere Dage bidraget vel saameget dertil, som de lyseste selv, da er der sikkert skielligste Grund at takke vor Gud, der altid paa Roser ei lod os gaae, da det vel saa kunde være, at Sammenvandringen ad Livets Tornestier forener de kierligen Sammenvandrende hierteligst og troefastest, at i hver Rift, Tornene give, i hvert Aar, de efterlade, nedlægges og bevares en kierlig Erindring, mod hvis Sødhed Rosendagenes meest tillokkende Nydelser ere som uden Smag.

3 Men vare ikke disse mine sande Leveaar ublandet blide og glædelige, da vilde man giøre sig en endnu langt urigtigere Forestilling om dem og om mig, hvis man vilde tænke sig dem henrundne i desyver-teansk Ørkesløshed, eller idyllisk Hyrdemag. Til alle Tider har mit Begreb om Livet været det, Roms

kyndige Historiker-Talent i tidlige Aar uudslettelig indprægede mig: at først den kan siges at leve, og nyde sin Aand, der sysselsat med nogen Dont søger Hæder ved ædel Daad, eller god Konst; og naar jeg paa dette mit Livs-Tidsrum anvender Göthes Ord: det vorde med mig, hvad det vil, saa kan jeg ikke sige, at jeg ikke har nydt Livets Glæder, dets reneste Glæder; da er det, fordi det uden al Undtagelse var mit Livs driftigste, arbeidsomste, frugtbareste Periode, og, hvad naturligviis her saa særdeles kommer i Betragtning, fordi min Virksomhed i denne Periode ikke blot fandt Virkerum og Virkekreds, eller om man vil, Virkekredse efter Hiertens Lyst, men og fordi den saae, eller i det mindste troede at see ønskelige Frugter, vel tildeels endog over sin Forventning, af sin ærlige og nidkiære Virken.

At dette ikke er en senere Dages Phantasieskildring af en forsvunden Tid, der i Erindringen saa lettelig antager en høist forskiellig Skikkelse fra den, hvorunder den i Virkeligheden viste sig, derfor har jeg, som jeg mener, uforkastelig Hiemmel i disse saa uden Bram henkastede Ord, der skulle en Seddel til Pram, som mellem hans efterladte Papirer er igien kommet mig tilhænde, og, skiøndt uden Datum, umiskiendelig er fra denne Periode, ubentvivl fra Aaret 1800: "Hvordan lever Du? Jeg lever, som et Menneske, der arbeider tretten Timer om Dagen, læser fem Timer — daglig — paa Instituttet, skri-

ved Minerva og Tilskueren saagodtsom ganske Spild *) — hvilket ikke er Himlens største Gave! saa jeg neppe har Stunder at sandse, jeg lever saare vel." Ogsaa erindrer jeg, at omtrent paa samme Tid Rein, der var hernede fra Norge at søge et bedre Kald, og boede hos os paa Bakkehuset, for at være Naadens daværende Dør desnærmere, en Aften foreholdt mig mit evige Slid, der ikke tillod mig i min Huuskreds at tilbringe uden netop den korte Tid, jeg spiste og drak, med disse venskabelige Ord: Rahbek! Du drukner Dit Genie, hvilket han ydermere bekræftede med en liden Trumf, men fik af mig det hiertemeente Svar: i det mindste skal Du ikke sige, jeg drukner min Munterhed, hvormed jeg vel tilmode gik tilbage til mit Arbeid.

Ved den Tidspunkt, hvorfra denne mit Livs Periode begynder, har jeg tilfulde beregnet det Levevæld, hvoraf — for at bruge Ewalds Ord —

Al min Lyksalighed flød,

og kan jeg af fuldt Hierte gientage det Vidnesbyrd, jeg herom erkiendtligen aflagde, i det jeg Toaarsdagen efter vor Trolovelse, den 4 Januar 1799, tilegnede min elskede Hustru et Arbeide, jeg — skiøndt

*) Hvis man i denne Baggesenismus vil see en indirect spøgende Paamindelse til Pram, ikke at slaae Haanden saa aldeles af sin gamle Minerva, og sin gamle Ven, kan jeg naturligviis intet have derimod.

naturligviis ikke for min Part dert — sætter særdeles Priis paa, min Fordanskning af Nathan den Vise, som mine glade Dages første Frugt, med følgende mærkelige Linier af Pollins florianske vakre Idylle, Landsbyen Agnielas *): O. jeg troer mere end nogensinde, at Mennesket intet godt giorde paa Jorden, naar han ikke havde for Øie, at behage sin Mage **).

---

*) Oversat af Dr. J. Kragh Høst. 1796.

**) Som end eet uforkasteligt historisk Bilag, hvoraf jeg den Dag i Dag vedstaaer hvert Bogstav, tillader jeg mig uden mindste Hensyn til deres større eller mindre poetiske Værd her at afskrive følgende, allerede i forrige Bind S. 476 berørte, Linier, som jeg min Kones Fødselsdag, vort Forlovelsesaar tilskrev hende:

I Fior paa denne Dag landflygtig, kiere Pige!
Jeg neppe torde hvidske Carl dit Navn;
I Aar, i Dag, jeg i din elskte Favn,
Kan dig min Tak, min Fryd, min Lykke sige;
Kan sige dig, hvordan mit hele Færd,
Mit hele Jeg saa ganske er forandret,
Hvordan ei blot fremmylre Roser der,
Blandt hvasse Tiørn hvor jeg har hidtil vandret;
Hvordan jeg ved dit tro, dit ømme Bryst
Ei blot forvundet har min fordums Smerte,
Ei blot gienfundet Livets Haab og Lyst,
Men meer end Alt, mit yngre Dages Hierte.
Bortmanet er nu den Misantropie,
Som nys i bittersaaret Hierte boede,
Hver Spire Had, man havde saaet deri,
Er nu bortluget, rykket op med Rode.
Jeg ved din Barm er god og øm igien,

Skiøndt dette Skridt af mig kom mange af min Kreds intet mindre end uventet, erindrer jeg dog med Glæde den inderlige og venskabelige Deeltagelse, mig fra høistforskiellige Sider bevidnedes. Var det end i sig selv neppe efter den Plan, min eiegode Moder udentvivl i sine Tanker, efter adskillige i Baarndens Dage mig undslupne Ytringer, havde udkastet sig om vor Fremtids Samliv, da fandt hun min Cammas Personlighed saa meget efter sit Sind, at Alt andet kom udaf Betragtning hos hende mod Overbeviisningen om hendes Knuds Lykke; og bidrog sikkerlig mine kierlige Søstre ikke lidet hertil: min

---

Undskylder Svaghed, Uret mild forlader,
Er alle Godes broderlige Ven,
Og elsker sønlig alles store Fader.
O smiil ei, elskte Pige! naar du seer,
Jeg her dig snakker for om mine Dyder;
O jeg for dem dig elsker meget meer
End for al den Lyksalighed, jeg nyder.
Naar jeg mig føler bedre ved din Barm,
Min Siæls Veninde! føler jeg tillige
Det glade Haab, at du i denne Arm
Skal finde dine Dages Held, min Pige!
Om jeg end ei min elskte liig og værd,
Saa god, saa himmelskreen, som hun, kan blive,
— Den Snee, hvis Reenhed eengang plettet er,
Kan ingen Soel sin forbums Hvidhed give —
Jeg dog hver Dag, jeg lever glad med dig,
Skal bedre, ømmere, dig mere værdig blive,
At jeg da ret maa see dig lykkelig,
Os Himlen mange, mange Dage give!

hulde Claudine, som saa kierlig modtog den nye Søster, hun forgiæves i tidligere Dage havde andenstedsfra troet at kunne lykønske mig til; min livelige Jacobine, der selv i et lykkeligt Ægteskabs Foraarsglæder var saameget mere stemt til at sympathisere med os, og nu den tredie, den aandsfulde muntre Professorinde Hansen, der just var i Besøg ovre fra Altona, og i for mange Henseender i min Camma gienkiendte Aand af sin Aand, til ikke strax søsterlig at klynge sig til hende. Til Rosings var hun allerede, inden der drømtes om, hvad nu skede, en særdeles Yndling, og erindrer jeg godt, hvorledes han, da hun første Gang havde været der, til en af hendes Brødre, der alle tree, skiøndt ikke just paa een Tid og een Maade, stod høit der i Huset, paa sin Viis sagde: Naar man har lært at kiende Eders Søster, saa kan I blive hiemme. Men endnu gladere og taknemmeligere erindrer jeg, med hvilken Hiertelighed Mad. Rosing tilkiendegav mig sin inderlige Glæde, da jeg, inden jeg endnu ansaae Sagen for saa nær, fandt mig beføiet at betroe hende dette mit Forehavende, og min Forhaabning. Hun overraskede mig nemlig med sin Datter Jette i Selskab med min brave Christian Manger paa min Fødselsdag paa Strandmøllen, hvor jeg var taget ud, i det mig af Venskab aabnede Fristed at undflye, hvad der for smertelig vilde erindre mig om, hvad og hvormeget der i Kiøbenhavn for mig havde forandret

sig; og henrev dette Beviis paa, at hun ikke hørte hetiblandt, mig saaledes, at jeg ikke kunde modstaae den Fristelse, til en Art Giengield, at sige hende som min første Veninde, hvad jeg neppe endnu med tydelige Ord havde sagt mig selv*).

Endnu een kiær Amindelse om mine gamle Venners oprigtige Deeltagelse i dette mit Held giemmer jeg i et Brev af de første Dage i Januar, fra min trofaste Rasmus Lange, hvori han efter en kort ikke altfor trøstelig Fremstilling af Status i min Faders Bo, i hvilken han var Curator, og umiddelbar forved nogle i al Venskabelighed temmelig fyndige Alvorsord om mine personlige Fremfærd i

---

*) Jeg kan ikke nægte mig at afskrive nogle Linier i Anledning af denne Overraskelse, som min vakre Peder Heger tillod mig at sætte i et Svar, han Dagen derpaa skrev til sin Søster: "Af Deres Broders Brev har De formodentligen erfaret, at Chr. Mangor havde i Gaar det velsignede Indfald at bringe gode Moder og Jette herud; hvilket naturligviis bidrog til, at min attende December i Gaar blev den gladeste, den i lang Tid har været. Jeg har begyndt mit nye Aar vel; vil De, det skal saa blive ved, da vaag over Deres Helbred, og lær ogsaa De engang at see Dem selv med Deres Venners Øie." Dette sidste, egentligen af et Vers til hendes Broder Carl, sigtede til nogle vel bestedne Yttringer i hendes Brev, i Anledning af hans, i hendes Tanker for indstændige Forespørgsel til hendes Befindende, som, man frygtede, skulde hindre hende fra at komme herud næste Dag.

min daværende Urede, som ikke der i Huset ganske betragtedes fra min Synspunkt, skriver: Man siger i Byen, at Du er forlovet med en ret vakker Pige; er det sandt? Det vilde unægtelig glæde baade mig og min Kone, det forsikkrer jeg Dig; hendes sidste Ord herom vare disse: Rahbek bliver aldrig lykkelig, før det skeer, og han vil vist blive en god Mand."

Har jeg nu gode tredive Aar havt fuldeste Føie at sande, hvad denne med mit Hierte fra dets bedre som fra dets skrøbeligere Sider saa fortrolige ædle Veninde saa sanddru forudsagde, da tør jeg og haabe paa det Vidnesbyrd, at jeg har ladet det være min alvorlige Bestræbelse, ikke at svige den ærefulde Tillid, hun i et Øieblik, da hun sandelig ikke var stemt at være partisk til min Fordeel, yttrede til mig.

Men var dette Stemningen i min gamle Vennekreds, da blev denne Begivenhed med endnu lydeligere Glæde optaget i en nyere Cirkel, der efterhaanden havde dannet sig, og hvori Guldberg, der saae Tiden nærme sig, der skulle forene ham med hans inderlig elskede eiegode Eline, var paa en Maade, som Centrum. Hvor trofast hielpsom en Broderhaand han i mine værste Dage, da mine Hænder matte og mismodige sank, rakte den danske Tilskuer, er allerede i foregaaende Bind berørt, og at han og hans Eline tog hiertelig Andeel i min daværende Stemning og Stilling — hvorvidt eller hvorfra de

iøvrigt end maa have kiendt den — derpaa modtog jeg et mig uforglemmeligt Vidnesbyrd i et nydeligt Qvindearbeid fra hendes Haand, ledsaget med en af hans vakre idylliske Jamber, hvoraf følgende Linier endnu den Dag i Dag ere mig en usvegen og usvigelig Prophetie:

Feens Tryllestav
De nye Tibers Adam ogsaa skiænke
En Eva, Pigen liig, Gud gamle Adam gav!
Der uden hende dog er ei paa Fryd at tænke.
Hun som din Engel lede dig!
Og over Torne muntert vandres,
Og Vinter da til Vaar forandres,
Og Storm og Hagel fierne sig,
De Godes Agtelse er syvfold kiær,
Som Daarens Fiendskab martrer syvfold mindre;
Hun lærer dig dit eget Hiertes Værd,
Hun dysser, hvad hun ei kan lindre.

For disse Tvende, der da selv vare i lykkelig Kiærlighedsvaar, var det da en Glæde, jeg kunde næsten sige, Mage til den, deres egen Lykke skiænkede dem, da de erfarede, at det Ønske, der sluttede nysnævnte Jambe, og var paasyet ovenomtalte Qvindearbeid:

Nyd snart den gode Borgers Løn
I trofast Danneqvindes Arme!

gik i Opfyldelse, saa jeg kunde takke hende derfor med nogle Linier, skrevne foran i den nysudkomne Charis for 1797, som hun imidlertid ikke fik saa snart, som hun burde, men var venskabelig tilfreds med den Undskyldning:

At i den første lykkelige Stund,
Hvad hun af glad Erfaring maatte kiende,
Fra Elskovs Alter og til Venskabs Lund,
Saa nær de grændsed end, var Veien uden Ende;
Da har man ikkun Sands, og Aand, og Hu,
For den, man elsker, for sit Haab, sin Lykke,
Og stirrer end derpaa, som tvivlte man endnu,
Og føler det, som ingen Ord udtrykke.

Læseren tilgive, at han her træffer paa saa mange, ham vel tildeels ikke engang nye, poetiske Smaating af mine, der sandelig ikke fremdrages for de høie Tanker, jeg har om deres poetiske Værd, men som kiære Erindringer fra mit Livs Crisis; det er Kiærminder fra kiære Glædesdage, der fremdrages til disses kiærlige Ihukommelse; og ere end selve de Minder, der knyttedes til hver enkelt af dem, blegede af Tiden, den Følelse, der indviede dem alle, taber sig ikke, Sielen nyder ved deres Syn sine skiønneste Timer paa ny.

Mellem de Kredse, der mere og mere indslyngedes i den guldbergske, og hvor man ligeledes fra allerførst af tog oprigtig Deel i den Forandring, der var foregaaet med mig, var den heibergske, hvilket jeg saameget mere erkiendtligen kommer ihu, som der ikke blot vel var Fred, men ingenlunde egentlig fornyet Venskab mellem ham og mig, og som der endog havde just da igien været en liden Kurre paa Traaden over Tilegnelsen af nysnævnte Charis, da han baade overhovedet ikke billigede, at en Udgiver

egenraadig tilegnede, hvad ikke ene var hans, og især mistydede den hele Tilegnelse, som om den under Skin af, at være til Baggesen, egentlig skulde være en Knæbøining for en mægtig Beskytterinde af ham, og hun være meent med den Huldgudinde, hvem han skulde frembære Samlingen, hvilket den strængt retsindige P. A. Heiberg, der endnu mere hadede og maatte hade Omveis Smigrerne, end dem, der krøb ligefrem, ikke kunde andet end misbillige. Da jeg imidlertid, efter at have indrømmet Rigtigheden i hans første Paastand, oprigtigen, skiøndt i spøgende Tone, forsikkrede ham, at jeg ligesaalidt ved Huldgudinden havde tænkt paa den af ham navngivne, som paa nogen af de ti tusende andre, der i samme Nytaarsdage paa Vers og Prosa, med og uden Føie, vare blevne titulerede med dette Navn, faldt den hele Sag bort. Ogsaa glædede det mig særdeles, da ikke længe derefter, jeg troer ved Geburtsdags-Forestillingen, min Brud og hans Kone traf sammen i Pladslogen, og giorde Kiendskab paa en Maade, som lod mig ubedrageligen føle, at man i Rahbeks Brud til Heibergs saae med Fornøielse en Fremtids Veninde imøde; og saa fattede han strax fra deres allerførste Kiendskab det oprigtige og hiertelige Venskab for hende, som, Aar, og Fraværelse, og alle mellemløbne Omstændigheder uagtet, dem begge til Ære, med samme gienſidige Inderlighed vedvarer endnu.

Er ved en af de faa overlevende af min ældste Vennekreds, sagtens ikke til at afgrubles offentlig, Pram paa den Tid tilskrevet, og for ikke længe siden i et af vore Tidskrifter indrykket Brev indeholder nogle Ord, mig og min Forbindelse angaaende, hvorom jeg vel kan forestille mig, mangen, naar han læser dette, vil vente min Forklaring: Rahbek — hedder det nemlig der — skal da nu endelig giftes; er han forliebt?

Det være mig tilladt at omvende Sætningernes Orden, og begynde med at besvare det sidste Spørgsmaal.

Man vil saamange Steder i mine forskiellige Skrifter, især fra tidligere Dage, fornemmelig i Bibliotheket for det smukke Kiøn, i prosaiske Forsøg, i de ældre Aargange af Tilskueren have truffet mine Betragtninger over det af den skarpsindige Meiners i tredie Bind af hans philosophiske Skrifter opkastede Spørgsmaal, om det staaer i vor Magt at forelske os, eller ikke, om den sagkyndige J. Racines mærkelige Udsagn i denne Sag.

Man elsker ei, saasnart man ei vil elske,

om den for ofte overseete Forskiel paa, hvad man kalder at forelske sig, og at elske, om det ovenanførte bemærkelige racinske Vil, at jeg ikke troer det fornødent paa ny at optage denne Qvæstion til Behandling.

At jeg vilde elske; at det i Henseende til mig i fuldeste Maade fandt Sted, hvad Meiners i nysanførte Skrift saa træffende siger: "Selv de Personer, til hvis Forbindelse sand gjensidig Kierlighed var Grunden, ville, ved nøiere at prøve, hvad der foregik i deres Hierter, finde, at deres Ømhed først begyndte at blive stærk og uovervindelig, da de havde prøvet deres Elskedes Værd, og fik grundet Forhaabning om, at blive lykkelig ved dennes Besiddelse;" har jeg allerede i foregaaende Bind S. 480-1 saa udførlig og omstændelig udviklet, at jeg dertil ikke har behov at vende tilbage. Elskede jeg da? dette Spørgsmaal troer jeg ikke bedre at kunne besvare, end med den Troesbekiændelse, jeg en Række af Aar tilforn, paa en Tid, da jeg var allerlængst fra at drømme om fierneste Mulighed af en Lykke, som den, der nu var blevet mig til Deel, i ovennævnte Bibliothek*) aflagde om, hvad jeg ansaae for sand Kierligheds ubedrageligste, jeg tordte næsten sige ene-

*) Jeg kan ikke nægte mig, ved denne Leilighed at giøre mine Læsere opmærksomme paa det af mig og Kierulf i Forening udgivne fierde Bind af ovennævnte Bibliothek, som det Skrift, mellem alle mine, hvorefter jeg, som Menneske, vil allerhelst ønske at dømmes. Dueligere, yndigere, mere øvet Skribent, tør jeg sikkert i senere Arbeider, helst fra min bedre Tid, have viist mig; men jeg siger med min gamle Yndling: Af hvad jeg veed, kan enhver vide; mit Hierte har jeg alene.

til Prøve. Dem, der — sagde jeg her i Tillægget til Fortællingen om Smedden Qvintin Messis, hvem Kierlighed giorde til en Apelles — ikke fra det Oieblik af, han har bundet, jeg vil ikke sige, sin Tro, men blot sin Hu til en Pige, higer, stræber, iler mod det Oieblik, hun skal blive hans, han elsker virkelig ikke synderlig, eller rettere: han elsker aldeles ikke." "Mine unge Læserinder! tilføiede jeg: maaskee siger jeg mangen af Dem en sørgelig Sandhed, men De lære den altid bedre Kiøb af mig end af Erfarenhed; bortdøse Deres Kiærester Livet mellem Adspredelser og syslende Lediggang; giver Kierlighed dem ikke Mod, Virksomhed, Kraft og Vindskibelighed i deres Fag, da beklager jeg Dem; De have Kiærester, men ikke Elskere, om disse endog siegwartiserede uophørlig for Deres Fødder. — Qvintin Messis lære Dem, hvad Kierlighed virker, naar man elsker ret; ogsaa den maa vise sig af sine Frugter; ogsaa den maa kunne flytte Bierge."

Viis os da din Tro af dine Gierninger! ville formodentlig nu mine Læsere sige; og jeg kan, og vil, og skal ikke have noget imod at bedømmes efter disse.

Saa skal da nu Rahbek endelig giftes, var det sidste Led af den ovenanførte Venneyttring, hvorover jeg her forbeholdt mig Forklaringen. Jeg vil ikke gaae trette med dette da nu og dette endelig, da jeg, saa nøie end han fra flere høist forskiellige Sider,

var indsettet i min inderste Vennekreds, ikke veed, hvor vidt han var eller kunde være underrettet om, at det i det mindste neppe var min Skyld, hvis det da først skeede endelig nu. Men see! det skeede heller ikke nu; gode halvandet Aar, og derover varede det, inden

I en ukiendt Landmands simple Bolig
Jeg blev tilfulde lykkelig og rolig,
Hvor længe savnet Fryd jeg atter fandt,
Og hver en ængstlig Anelse forsvandt.
Paa ny jeg lærte nu at elske Livet,
Dets bedste, første Held mig her blev givet,
Jeg fandt en skiøn, uskyldig, ædel Brud,
Og følte hendes Værd, og takked Gud,

som min vennehulde Pawels saa træffende lod min kierlige Carl Heger, i Prologen ved mine troe borupske Venners Forestilling af Islands Hoboft i Anledning af vort Bryllup, skildre min Lykke i Dalstroms.

At jeg efter mine personlige Overbeviisninger, min saa ofte vedkiendte Modbydelighed for, hvad i mit Sprog hedde et Baand uden Knude, Forlovelse, og især lang Forlovelse, higede efter den nøiere, inderligere, helligere Forenings Øieblik, vilde det gjøre mig Ondt, om jeg behøvede at sige: Men see, for at sætte Foden under sit eget Bord, som Ordsproget hedder, maa man først have et Bord, og dernæst vide, hvad man daglig skal sætte paa det Bord, og med begge Dele saae det heel maadelig eller rettere mislig ud. I den lange Tid, jeg deels

ikke havde, deels troede at have tabt og for stedse tabt, Anledning — som Ewald siger, til at ønske mig, hvad man kalder timelig Lykke, var den bleven mig endnu meget mere end ligegyldig, og især kunde jeg med Hensyn paa seneste Tid tilegne mig hin virgilske Hyrdes:

Mens Galathea mig fængsled
Stod til Frihed ei Haab, og ei til Eiendom Tanke.

Jeg har allerede i forrige Bind (S. 372) berørt, hvorledes et Par aldeles hensigtløse Ord, tilfældig vexlede i en flygtig Samtale, ved et ufarndseeligt Samstød af Omstændigheder havde bragt en trykkende og tiltagende Aagergield over mit Hoved, der naturligviis i en Sindsstemning, som min nysberørte, og under Conjuncturer, som strax efter Ildebranden, fik Lov at gaae sin uhindrede Gang, uden at jeg havde enten Sands, eller Kraft, eller vel engang Leilighed til at giøre videre derved end at kjøbe mig i Dyredomme løs for Øieblikkets Trængsel, naar den i sin Tyngde styrtede over mig. Nogen — ikke egentlig Lettelse eller Lindring, men dog — tilsyneladende Frist tilveiebragde udentvivl min Faders Død mig, i det Master Præmium & Comp. i den Formodning, at jeg var en riig Arving, ikke blot vare meget redebonne til at prolongere, naturligviis paa brugelige Vilkaar, men vel endog ikke havde været milbsielige til at vise mig ny Tienstagtighed, som

jeg imidlertid har Føie at troe, jeg var alvorlig advaret nok til at vogte mig for. —

Men nu indtraf tvende, tildeels høist uventede Omstændigheder; den første var, at det ved Aabningen af min Faders Bo befandtes, at han langt fra at være en riig Mand, som man havde formodet, da han for saa faa Aar siden efter Tante Lyne havde arvet en saa betydelig Formue af over 70,000 Rigsdaler, siddet i et indbringende Embede, og været en saa stræng Oeconom mod sig selv, at han tilregnede sig det, som en næsten uforsvarlig Overdaad, naar han i Klubben om Aftenen til sit Parti Billard lod sig give en Sopken og to Smørrebrød, og ikke end i styrtende Regn var at formaae til at tage en Vogn hos Nabohyrekudsken, meget mere efterlod saa betænkelige Omstændigheder, at det trøsteligste, Lange i ovenanførte Brev vidste at sige i den Anledning, var følgende: "Din Faders Boes Tilstand kan jeg intet bestemt mælde dig om; jeg vil haabe, Tilstanden bliver saa nogenledes; men hvo tør forsikkre det, saalænge Regnskaberne ere udeciderede? Ved de to første er fradecideret Boet 1500 Rdr., hvo kan, eller tør da bestemme Noget? eller hvo tør udbetale nogen Regning eller Gieldsfordring? min Sygdom har hindret mig i at opgiøre den Balance, som jeg lovede din Moder. Den kommer med det første."

Mig var vist nok dette mindre overraskende, saameget mere, som jeg fuldvel erindrede, at min

Faders Stilling, da han giorde ovennævnte store Arv, var intet mindre end beroligende, og især kom den Tone ihu, hvormed han, da jeg ikke længe efter vor Velgiørerindes Død anmodede ham om et Forskud, gav mig faderlig til Svar: "Ja nu kan vi to nok hielpe hverandre, men du kan trøsted troe, at mangen Nat, naar I andre sov, laae jeg vaagen, og tænkte paa, hvorledes det skulde gaae, hvis mine Øine lukkedes inden hendes." Ogsaa var der mig mere end een Begivenhed bekiendt, hvor han efter den Tid havde bødet med betydelige Summer for Redelighedens Godtro; og var der saaledes mellem Boets Tynger en, der havde været min Fader fra mere end een Side særdeles krænkende, og som derfor endnu stod uafgiort.

Jeg har i det foregaaende berørt, at min Fader havde en gammel Modbydelighed for, hvad man i den Tids Sprog kaldte Monfrerer, og Cheramier. Midlertid var der en, alt i det foregaaende ved flere Leiligheder omtalt Mand af hans tidligere Kreds, med hvem han endnu min Barndom igiennem vedblev at staae i en Art af Forbindelse, skiøndt de i øvrigt ingen videre Berøringspunkter havde, end at denne Mand hørte til en Familie, hvormed min Fader stod i gamle og mangehaande Forhold.

Denne Mand, som i øvrigt ikke var meget yngre end min Fader, var faldet i Aagerkarles Hænder, der paa en saadan Maade havde indviklet ham og

en Broder af ham i deres Garn, at Omstændighederne end ikke tillode, at paatale, eller forfølge saadanne deres Skielmstykker, der i øvrigt vare aldeles in confesso. Min Fader fik, efter mangfoldige Fortrædeligheder og Uleiligheder, endelig Sagen saaledes i Orden, at de, efter betydelige Opofrelser fra deres Moders Side, omsider kom ud af Rovfuglenes Kløer, imod at en Onkel af dem, der ansaaes for en af Landets rigeste Mænd, forstrakte dem tree tusende Rigsdaler, for hvilke, i Følge en udvirket Resolution, deres Moders Efterladenskab i sin Tid skulde være ham Sikkerhed; og fik tillige den Paagiældende, for at være desbedre i Behold, et lidet Embede i en af Provindserne.

Efter mange Aars Forløb døde Moderen; Sønnen kom i den Anledning hertil, og Onklen, hvis Commissionair min Fader var, sendte ham de fornødne Documenter, for at paasee hans Tarv; men see, Sønnen vidste at giøre min Fader begribeligt, at det vilde skade hans Vederhæftighedscredit i hans Embedskreds, naar det rygtedes der, at han ikke havde været myndig til at hæve sin Mødrene-Arv; og skaffede han sig da min Faders Minde til, blot at oppebære Pengene i Skifteretten, og ufortøvet at bringe min Fader dem hiem. Denne sidste lille Omstændighed forsømte han imidlertid, reiste hiem — med eller uden Penge — og overlod stiltiende min Fader at afgiøre den Sag med Onkel Creditor.

Efter en fra min Faders Side ikke kierlig Brevverling med Personen, hvoraf det naturligviis intet kom ud, mældte han da Morbroderen, hvor smukt Søstersønnen havde baaret sig ad, men fik fra denne et fuldkommen roligt Svar: at han havde overgivet Sagen i min Faders Hænder, og holdt sig i saa Henseende aldeles til ham; og blev da efter en fornyet Brevverling med min Moder, som troede at kunne giøre Manden begribeligt, at det neppe var den Tak, min Fader burde ventet sig, ikke blot for alt, hvad han for Familiens Skyld havde giort for Søstersønnen selv, men og for hans mangeaarige Driftighed og Nidkiærhed i Onklens Anliggender, der ogsaa havde havt adskillige Knuder, Enden derpaa denne, at min Faders Bo maatte udrede denne med tørre Munde paadragne Gield.

Et sandt Sidestykke hertil kiendte jeg alt tidligere fra min Faders Consulent, Oberauditeur Rosenstand Goiske, hvorledes han som Laugværge for en ham nærpaarørende Enke havde ved Mandens Død, uden at drømme om dennes mislige Forfatning, ladet sig paa hendes Vegne Boet extradere, hvorved han kom til at tilsvare en ikke ubetydelig Summa, hvormed den Afdøde sad inde; og er jeg sikker paa, at hans redebonne og redelige Hielpsomhed og Velvillie har paadraget ham ikke faa deslige Stød, som det ikke var hans Maade at tale om.

Hvad man midlertid især angav som et betydeligt Tab for ham og hans, var de saakaldte Giengivelser af erlagt Told af fremmede Vare, naar disse igien udførtes. Dette, som paa den Tid, ifølge Kiøbenhavns mageløse daværende Handelsdrift, var steget til noget overordentligt, blev, til giensidig Beqvemmelighed for de Handlende og Oppebørselscontoiret, temmelig formløst og saagodtsom paa Tro og Love behandlet mellem disse, i det de Handlende havede Penge, og opgiorde Regning efter egen Leilighed, og førtes det hele Regnskab derover af min Fader i en liden Tavlesteens Tegnebog, saa summarisk, at Vedkommendes Navne som oftest blot med et Bogstav vare betegnede. Dette gik nu heel vel, saalænge han var i sin sædvanlige Aands og Legems Kraft; men da han blev svageligere, og hans Rosenfeber holdt ham hele Uger fra Contoiret, blev det ikke længere saaledes; saa meget mindre, som Tingene i hans Fraværelse skulde styres af hans gamle udlevede Fuldmægtig, hvem han paa ingen Maade vilde aftakke, da denne havde været ved Contoiret før han, og ved sin Afgang ingen Pension kunde vente, eftersom han var ansat før den Tid, slige Embeder bleve kongelige. At der efter min Faders Død indløb Giengivelsesfordringer, der, især fra eet Huus, langt oversteeg, hvad man vilde eller kunde finde troligt, at man havde ladet ham sidde inde med, men som uden mindste Indsigelse maatte beta

les, da Bogstaven var paa deres Side, er vist; og at Forvirringen i mere deslige, som han ikke kunde dølge for sig selv, uden maaskee at kunne bestemme sig til at undersøge Skaden tilbunds, medens han endnu var tilrede at raade Bod derpaa, forbittrede, ja vel maaskee forkortede hans sidste Dage, er desværre vel kun alt for vist.

At han ikke mere saae sin Forfatning med de Øine, som da han (s. 3 D. S. 863) giorde Afregning med mig, derpaa havde jeg i den første af de (s. 4 D. S. 406) forhen omtalte fortrolige Samtaler et umiskiendeligt Beviis, da han kaldte mig ind i en anden Stue for at spørge mig, hvad jeg vilde have for at give Afkald, at min Stedmoder efter hans Død kunde blive siddende i uskiftet Bo. Naturligviis svarte jeg ham, at jeg intet havde at fordre; han kunde opsætte Afkaldet, og jeg vilde underskrive det ulæst. Han spurgte mig da, om jeg var tilfreds med 1000 Rdlr., og om jeg i saa Fald vilde skaffe mig dem tillaans paa hans Caution, og, naar denne af ham blev indfriet, give ham Afkaldet. Jeg gjentog ham, at jeg kun vilde modtage de tusend Rigsdaler, som en ny faderlig Gave af ham; Afkaldet kunde han faae uden Villkaar; da han imidlertid vedblev sin Paastand, gik jeg til min gamle venskabelige Hielper, Bogholder Carl Sewerin, og spurgte ham, om han paa min Faders Caution vilde laane mig tusend Daler; fik til Svar, at han havde

laant mig saameget for uden Caution, og da jeg selv ikke havde noget; bekom Pengene, og, da de syntes som himmelfaldne, giorde fuur et Brug i det mindste for en Deel deraf, som jeg den Dag i Dag uden Anger erindrer.

Midlertid indtraf først Ildebranden 1795, og inden næste Termin min Faders Død. Cautionen blev altsaa ligesaalidet indfriet, som Afkaldet givet. Derimod anmældte Boets Curator i det første Møde, hvor dets Status fremlagdes, efter at have nævnet dets øvrige Passiva, at Bogholder C. Sewerin havde anmeldt en Caution af den Afdøde for hans Søn Prof. Rahbek, stor 1000 Rdlr. Da just et Øieblik tilforn min nu afdøde Svoger, den brave Johansen, havde i Følge det givne Oversyn anmærket, at Efterladenskabet var puur nichts, fandt jeg mig beføiet, at falde min Ven Lange i Ordet med Spørgsmaal: om Debitor havde vægret sig ved at opfylde sin Forpligtelse? hvilket han naturligviis benægtede; om Creditor havde yttret Tvivl mod Debitors Vederhæftighed, og paa Grund heraf vilde holde sig til Cautionisten? dette besvarte han ligeledes med Nei. Naar saa er, blev jeg da ved, mener jeg, at det bliver Debitors Sag at afgiøre denne Fordring, og at den med Guds Hielp hverken vil, kan, eller skal falde Boet til Tynge. Og var jeg virkelig, det forstaaer sig, ved Sewerins venskabelige og liberale Fremgangs-

maade, og øvrige Venners Bistand, hvorom i sin Tid mere, saa lykkelig at holde dette mit efter Pligt og Samvittighed givne Ord.

Midlertid fandt jeg mig saaledes, istedenfor, efter den almindelige Formening, at være en riig Arving, endnu 1000 Rigsdaler virkelig fattigere, end jeg havde troet. Lykkeligviis nærmede sig alt nu lidt efter lidt den Tid, da jeg vaagnede af den Dvale, hvori det Slag, der havde ramt mit Hjerte, og knuust mine gladeste Forhaabninger, havde nedstyrtet mig; og skiøndt endnu den Tid ei var kommen, eller vel endnu med Visshed af mig seet imøde:

Da Amaryllis beherskede mig, Galathea forlod mig;
Frihed, omsider, skiøndt sent, til mig uvirksomme skued;
Naadig hun saae, og nærmedes mig; og Tiderne rundes;

troefaste Venner rakte mig hielpsom Haand; jeg fandt hos min fyrstelige Velgiører, Augustenborgs ædle Hertug, en virksom mig til denne Time ubekiendt Talsmand, paa hvis Forord han greb mig velbædigen under Armene; jeg fik Mod, Tillid til mig selv, og reiste mig; og finder jeg blandt andet i Langes ofte anførte Brev Kiendsgierninger for, at jeg ikke blot til hans Fornøielse, men til hans Forundring, arbeidede mig op af min forknyttede Tilstand.

Vist nok var det for ærlig Stræbsomhed en særdeles gunstig Tidspunkt. Den nylig overstandne store Ildebrand syntes — hvad jeg og af flere af dem, den havde ramt, mindes bogstavelig at have

hørt, — ubegribelig hurtig forvundet; den særdeles Drifttighed i Handel og Søfart virkede til alle Sider, den levende Interesse for Dagens politiske Anliggender frembragte en hidtil ukiendt Læselyst; mellem Boghandlere, Forlæggere, Bogtrykkere, var ligesom en Veddestrid om at tilfredsstille den, og man behøvede kun at komme frem med et Forslag til Tidskrift, Blad, Værk, Oversættelse, kort, hvad man faldt paa, og man kunde være sikker paa at finde redebonne Hænder, ikke blot til at entreprenere, men endog, hvad der især var Knuden, at honorere det, vel endog forud.

Men vare mine Ting end saaledes i virkelig god Gang, ja vel endog paa en Maade i Rigtighed, vare de derfor dog langt fra ikke saaledes i det Rene, at jeg kunde tænke paa at gifte mig; tvertimod var det blot ved bestemte og betydelige Afdrag og Afbetalinger, at jeg kunde saaledes klare for mig, at jeg med god Samvittighed, efter mine Begreber, torde tænke paa dette Skridt. At min Iver, min Flid, min Kraft fordobledes, ja jeg tør gierne sige mangfoldiggiordes, fra det Øieblik, da jeg henrevet af mit Hierte bandt min Elskedes Skiæbne til min, var naturligt; men at jeg tillige fra det Øieblik af saae, følte, veiede alle Vanskeligheder, alle mulige Misligheder, saaledes, som de hidtil endnu aldrig havde fremstilt dem for mit ikke let mistvivlende Sind, er ikke mindre begribeligt. Min Elske-

des ædle Noisomhed kiendte jeg; besluttet, fra det Øieblik, hun blev min, at dele alle Kaar med mig, blide og ublide, saaledes, som hun — noget større og mere fyldestgiørende kan jeg ikke sige — nu snart fulde 29 Aar har deelt dem, saa afvexlende de end have været, saae hun blot paa mig, paa det Sindelag, hun tiltroede mig, maaskee tør jeg sige, kiendte hos mig, og bekymrede sig ikke om andet; dog kiendte hun mine Kaar saa vel, at hun i vore første Forlovelsesdage med Latter kunde fortælle mig, hvorledes en nu længe afdød Hædersmand, med hvem jeg ikke havde staaet uden i lidet literarisk Forbindelse, udentvivl ved Udgangen fra Marezolls Præken, som han ogsaa flittig besøgde, havde gratuleret hende, og efter at have i øvrigt sagt adskilligt Godt om mig, endte med disse Ord, som endnu mellem os ere et Mundheld: und Geld hat er auch! hvorover hun, som godt vidste, hvad der var tvertimod, nær var brustet ud i at lee.

Med erkiendtlig Ærbødighed erindrer jeg tillige, at, da jeg for hendes hæderværdige Fader fremstilte mig, som hans tilkommende Svigersøn, og ved denne Leilighed troede mig forpligtet at giøre ham Rede for hele min Stilling, mine Udsigter, og naar de Hindringer vilde være bortryddede, der forbød mig at gifte mig saa hurtig, som jeg naturligviis ønskede, denne retskafne Mand skyndte sig at afbryde mig med disse Ord, der endnu leve i mit Øre som i min

Giel: det hele Detail behøver De slet ikke; jeg kiender Dem som en forstandig og retsindig Mand, der maa vide, hvad han gior! "og gik vi derved uden videre over til Dagens sædvanlige Orden.

At Alt i det følgende vel ikke ganske gik, som jeg da havde beregnet og bestemt mig det, at ligesom adskilligt unægtelig vendte sig til det bedre, saaledes ogsaa Andet tog en Afdrift, hvorpaa ikke var tænkt; at overalt med Kierligheds Fortroligste, Ewald, at tale

Den yndige Kiæde
Som Kierlighed fletter
Af Pligt og af Glæde,
Vel styrker og letter
Det Bryst, den omspænder,
Men sinker og tretter
De rappeste Hænder.

er, hvad vel enhver, der har været i lignende Forfatning, vil kunne sige sig selv. Midlertid, meget langt fra at skrækkes ved hans:

Naar Armod skal bindes
Er Blomsterbaand tunge,

tænkte jeg med min gamle Navne

Kan Armod da findes
Hos Raske og Unge?
Hvad have vi? Hænder,
Vel tomme, men flinke.

Og at dette ikke blot er poetiske Phraser, vil man sikkerlig bedst skionne ved at see, hvad disse Hænder i dette Tidsrum virkede, og vandt, og som sandelig ikke blot var Hændernes Virksomhed allene.

At Tilskueren, strax fra Begyndelsen af dette Aar, tog ikke blot for Alvor, men med Munterhed og Lyst fat selv, vil man see ved at kaste et Øie paa denne Aargang, hvis første sex Nummere — nogle poetiske Bidrag fra hans Venner, Guldberg — O. H. Mynster, under Signaturen Sh. — og P. A. Heiberg fraregnede, mod Sædvane ikke blot ere fra ham, men og for største Delen — endnu mere mod senere Sædvane — skiemtsomme; og til Beviis, at det her bogstaveligen hedde

Ikke Calliope her, ikke Apollo mig synger;
Al min Digterklygt mig selve min Pige indgav,

meddeles noget af et Brev underskrevet Felix Lovemirth, med Forespørgsel om Raad mod en stor Forlegenhed, han var i:

"Jeg har — siger denne da — en rum Tid været — ja jeg veed ikke, hvad jeg skal kalde det — thi forlovet, har du forbudet mig at sige, da jeg slet ikke har lovet mere, end jeg agter, og venter, og stræber at holde — trolovet vil jeg indtil videre sige — med en Pige, som jeg holder inderlig meget af; men nu kan jeg slet ikke finde paa, hvad jeg skal kalde hende. - Min Pige, kunde have været ret brav, hvis ikke nogle fordømte Mennesker af l'ancien regime, som jeg imellem maa omgaaes, uafladelig i deres Hoveder oversatte Pige ved *Servante*, hvilket allerede har givet Anledning til mere end eet keedsommeligt Qviproqvo; Donna, som jeg i adskillige Vi-

ser, især fra en vis Haand, har seet indført, kan jeg heller ikke antage; thi Donna er Domina (Frue) og det er mig desuden saa erkespansk; Herskerinde bærer endnu mere Præget af det gamle Aristokratie; desuden vil hun og jeg hverken vide af Herskab eller Trældom, men har indført det allerfuldkomneste Friheds og Ligheds System i vor lille Republik, saa at Almeenvillien her er den eneste Lov, og Overvælden ikke hos nogen Enkelt. Du indseer altsaa let selv, at det endnu mindre gaaer an, at kalde hende min Dronning; overalt gad jeg ikke, naar jeg tænker paa hende, erindres om, at der har været Skabninger af hendes Kiøn, som Cathatina de Medicis og — Dronning Beengiærd *) — du vil altsaa og begribe, hvi jeg ligesaalidt falder paa at kalde hende min Keiserinde. Princesse er ikke fransk længer, og hvad Sprog er det saa? overalt er det ikke i hendes og min Constitution."

Jeg springer, for at spare Rummet, forbi, hvad Spøg jeg drev med nogle andre Navne, som Gudinde, og Engel; jeg søgte nu en constitutionel Titel til hende, efter de øvrige engelske Ligheds mænds Exempel, der istedenfor: tilkomme dit Rige! læste: tilkomme din Republik! "Mit Directorium vilde jeg gierne kalde hende; men hun har forsikret mig,

*) Jeg vil heller her bede om Undskyldning for en Variant, end anden Gang glemme: res est sacra miser.

at hun i intet Tilfælde vil have med udenrigs Anliggender, Fred, Krig, o. s. v. at giøre. Min Lovgivning vil hun heller ikke vide af at hedde, da hun paastaaer, det vilde hæve den Magternes Ligevægt, som i vor Republik maa nødvendig finde Sted. Mit Femhundredes Raad kan jeg ligesaalidt kalde hende, da hun, med de H. H. Fichtianers gunstige Tilladelse, er bestandig enig med sig selv, og mit Oldingsraad, som jeg egentlig med Føie kunde kalde hende, da hun baade er meget klogere end jeg, og sanctionnerer de Decreter, jeg affatter, naar hun synes om dem, kan jeg dog ikke vel kalde en Pige paa en Snees Aar. Mit Almeenvelscomitee vilde jeg ubeskrivelig gierne kalde hende, da virkelig mit hele Livs Almeenvel er, og er vel i hendes Hænder; men det er ogsaa efter 31te Majs Systemet, og gaaer altsaa heller ikke an."

Da nu ingen republikansk og constitutionel Benævnelse efter daværende Tiders Leilighed var at finde, kom Raden til de gode gamle Navne, vi i vort Sprog havde; men her var ligesaa lidt Trøst at hente.

"Navnet Kiæreste — hedder det nu — som jeg for dets udtryksfulde Sandheds Skyld vel kunde lide, har Tilskueren giort mig keed af, ved at udlede det fra at Kiæres (klamres). Min Brud, mener jeg, jeg ikke uden Anticipationsbevilling har Lov at kalde hende, saalænge der endnu hverken er tænkt paa

Brudeskammel eller Brudekokker; det ældgamle Fæstemø kommer mig til at tænke paa Fæstensgave og Fæstepenge, og Fæstekoner, og Fæstebønder; og det bringer mig igien i Minde om saamange pacta dolosa, og onerosa, og ignominiosa, om saameget Hoveri og Snyderi, at det vist aldrig faaer min Stemme. Min Skat, er ligeledes et Ord, der skriver sig fra det gamle Rigdoms Aristokratie, og enten man nu oversætter det ved *Tribut* eller *Tresor*, saa staaer ingen af dem synderlig høit i min Naade. Min Siel! kunde vel saa være, da hun virkelig for mig er, som de gamle Philosophers *anima mundi*, den, ved hvem jeg virker, og lever, og røres; men du maa dog tilstaae mig, det vilde klinge alt for galt, naar jeg f. Ex. skulde sige: Min Siel er gaaet til Kræmmeren at kiøbe sig en ny Kiole; min Siel blev traad stygt paa Tæerne forleden Aften, da hun gik ud fra Comedie; har ingen seet min Siel i Dag? o. s. v." Du vil maaskee foreslaae mig, at kalde hende ved hendes Navn, men et ældre Brev, vil overtyde dig om Umuligheden heri.*) Kort sagt, dersom du ikke hjelper mig ved et godt Raad ud af min Forlegenhed, fordobler du end mere min

*) I et foregaaende Brev 1794, No. 55, havde nemlig samme Felix Lovemirth klaget mig sin Nød, at hans Donna hedde Geedske, og erindrer jeg vel den Vantro, en af mine allernøieste Venner yttrede ved denne Leilighed, da han ubentvivl vilde lade mig forstaae, hun hedde nok — Polly.

Længsel efter det lykkelige Øieblik, da jeg kan kalde hende min Hustru."

Uftridig kunde min Camma med god Føie i Anledning heraf sige til mig, som Suson til sin Figaro: Jeg holder af din Glade, for det den er overgiven; det er Tegn, du er lykkelig! og ganske usandsynligt er det ikke, at disse Ord — om end ikke af hende — ere i denne Anledning blevne anvendte, da Figaros Giftermaal, ved St. Hegers yndede Debut deri, var saa at sige blevet os et Familiestykke.

At man midlertid ikke i Henhold til ovenstaaende skulde fristes at anmærke, at denne min Driftighed snart maatte være gaaet over, da der nu temmelig umiddelbar ovenpaa hinanden følger en Række Blade, næsten alle fra Guldbergs redebonne Vennehaand, maa jeg dog anmærke, at en Hovedanledning hertil var en Upasselighed, som, man i Minerva af Forelæsningerne over Niels Ebbesen vil see, hindrede mig at bivaane Geburtsdags-Forestillingen, og, som jeg fra en vittig Anvendelse af en da meget omtalt Bogtitel ved min aandfulde Svigermoder, der i min Upasselighed med sin Datter besøgte mig her paa Bakkehuset, erindrer, varede et Stykke ind i Februar.

Mærkeligt nok er det iøvrigt, at mellem de Stykker fra fremmed Haand, jeg i dette mit lovlige Forfald meddeelte, var et, som vakte ikke liden Nøre i sin Nyhed, da man deri vilde see en Kundgiørelse af en paa et privat Bal forefaldet Overgivenhed;

hvorved endnu det allermærkeligste er, at jeg, som i mit daværende Indlager intet kiændte til Chronique scandaleuse, netop havde Betænkeligheder ved at optage Bidraget, da den deri fortalte Anecdote forekom mig alt for utrolig, og altsaa fiernere fra Sandhed, end morende Digtning har Lov til at være; indtil jeg af den Maade, hvorpaa Sagen igien og igien oprippedes i Aviserne, og af de alvorlige Ord, adskillige Venner, især min strænge Collet, i den Anledning sagde mig, blev anderledes oplyst.

At jeg midlertid efter det korte Afbrud, min Upasselighed foranledigede, med forrige Fyrighed og Munterhed vendte tilbage paa min Tilskuerpost, haaber jeg, enhver som kaster Oinene paa den følgende Tilskuerrække fra Slutningen af Februar af, vil erkiænde; og skiøndt det vel i det ringeste ikke i mindre Grad gielder om Blade af dette Slags, hvad Kotzebue i sine Sandsesløse erindrer om gamle Aviser, at de ere et opbyggeligt memento mori, idet de erindre om saa meget og mangehaande, hvis Sted ikke mere findes paa Jorden, saa forvisset — kan man medrette tilføie — man den Tid var om disses Varagtighed og Uforgiængelighed, og skiøndt jeg ved mere end eet af de her paagiældende Stykker ikke har kunnet afholde mig fra allehaande Betragtninger over, hvad man vilde sige eller giøre, hvis jeg i vore Dage tillod mig at skrive noget Lignende, nægter jeg dog ikke, at, dersom det skulde

lykkes mig, efter mit Ønske at udgive et Udvalg af mine Arbeider i Tilskueren, vilde denne Aargang uden tvivl være mellem dem, som dertil vilde yde meest Udbytte; og torde især de tree Blade i Anledning af den da mellem visse Borgerclasser omløbende Ansøgning om Pressetvang i Religionssager, være, hvad jeg vilde giøre mig nu en Pligt, Glæde og Ære af, paa ny at fremlægge, ligesom herved i eet og alt at vedkiendes.

At iøvrigt denne Aargang, i Følge det gamle Sandsagn:

At det er gierne Brugen hertillands,
Man allerhelst vil offre til de Rige,

havde rundeligst Understøttelse af den utrættelig hielpsomme Guldberg, den tienstagtige Sveistrup, min hengivne M. C. Brun paa Hveen, mine gamle trofaste Medarbeidere og Venner Thaarup, P. A. Heiberg, Rein, Zetlitz, Pawels, O. H. Mynster o. fl., dette torde maaskee selv være et Beviis, at min Deel af dette Blad just da havde en god Periode; og hvis mod Enden af Aargangen hint noget syntes at forandre sig, i det der i hele sidste Qvartal neppe er et eneste Blad, som jo enten heelt, eller i det mindste for største Deel er fra min Pen, da vil man, naar jeg faaer mindet om de Tidernes Tegn, der gave Anledning hertil, maaskee indrømme, at om end Bladet i adskillige Henseender unægtelig tabte derved, da var det ikke mine Venners forandrede Sindelag mod mig eller

Bladet, der foranledigede det; da de vel tvertimod fandt det meest hædrende at vise mig dette, ved at lade mig her selv ene indfrie mit for Trykkefriheden henkastede Kamppant. Dog inden jeg herom videre kan udlade mig, er det nødvendigt, at jeg giør Rede for de forskiellige mærkelige Tildragelser, der betegnede dette Aar, og hvortil jeg, ved at omtale, hvad mig deraf, tildeels saare nær, vedkom, vil faae overflødig Anledning.

Skrev jeg saaledes danske Tilskuer under nærværende glædelige Auspitier kiændelig con amore, hvilket vel de talrige Stykker, der under forskiellige Former, alvorlige og spøgende, have qvindeligt Værd og qvindelig Elskelighed til Formaal, øiensynligst viste, da var sandelig Minerva just fra denne Tidspunkt deraf ingenlunde Stedbarn. Som et Tidernes Tegn, skiøndt ikke egentlig fra den Synspunkt, da det snarere kunde ansees som en Efterslet fra den Tid, da jeg heller pløiede med Andres Kalv end min egen, kan jeg ikke forbigaae, at denne Aargang begyndte med en fordansket Nytaarstale af Marezoll, kaldet Grundsætninger til Tidens Prøvelse. Ikke vil jeg her paatage mig at afgiøre, hvorvidt man nufortiden vilde erkiænde denne Tale for en Prædiken, men indskrænke mig til det oprigtige Ønske, at kunne pryde det Tidskrift, jeg just nu er i Begreb med at begynde, med saa humane, saa forstandige, saa retvise, og saa upartiske Grundsæt-

ninger til Nutidens Prøvelse, som hans med Hensyn til hine Dage vare. Heller ikke vil jeg her hæve min Røst mod den Taushed, der ogsaa har fulgt denne talentfulde, fortiente, i sin Tid almeenyndede og almeenhædrede Medborger i sin Grav, og der sandelig hører med blandt de Tidernes Tegn, der ved nysomtalte Prøvelse i høi Grad maatte komme i Betragtning; alt for vel veed jeg, hvorlidet, hvad jeg her kunde eller vilde sige til hans Roes, hos Døgnets Zeloter vilde være til hans Anbefaling, og vil blot, da jeg dog — som et af vore for ikke længe siden hedengangne sieldne Hoveder, udentvivl i sine sidste offentlige Ord, sagde om mig, er blevet tilbage at sætte Kors ved mine Hedenfarnes Grave, betegne det, jeg skylder ovennævnte Ædling, med de i Noten aftrykte Linier, jeg ved hans Bortreise fra Danmark skrev ham, og hans fortræffelige Hustru til Afskeed.*)

---

*) Auch er, er geht, mein Marezoll,
Klagt die verlorne Wahrheit wehmuthsvoll,
Von Heuchlern, und von Schwärmern im Gedränge;
Ach er und Sie! ach beide! beide gehn;
Seufzt tief die Freundschaft: Achten nicht mein Flehn!
Ward Ihnen denn mein Rosenband zu enge?
Klagt nicht, Unsterbliche: o Wahrheit, klage nicht!
Denn wo er ist, und lebt, und würkt, und spricht,
Da würkt, da lebt er dir; da wirdst du siegen.
Nicht Ihr verliert! ach nein! nur wir, die wir
Verstanden und gefühlt, was wir an ihm und ihr

Hvorfor imidlertid nysnævnte Tale her af mig berøres, som et Tidernes Tegn, er, fordi det er mig en kiær Erindring om den vennehulde Glæde, hvormed man i det marezollske Huus modtog Tidenden om min Forening med begges mangeaarige Yndling, hans flittige og værdige Tilhørerinde. Allerede længe, udentvivl inden der fra nogen af Siderne havde været fierneste Tanke derom, havde det, formodentlig i Følge det Sindelag, hun ved en og anden Leilighed kan have yttret for sin elskede Broder Carls Ven, vel og maaskee den Interesse, hun kan have viist for et eller andet af mine Arbeider, der i Huset saa at sige spøgt for denne vor Forbindelse, han kaldt hende die Zuschauerinn, forelagt hende dette Blad, naar hun kom der i Besøg o. s. v. Lige fra sin første Hidkomst af havde han megen Godhed for mig, vel tildeels for den levende Interesse, jeg alt inden den Tid havde i Tilskueren viist for hans qvindelige Andagtsbog, der greb for dybt ind i mine Huuslighedsv, Hierteligheds, og Sædeligheds Begreber, til ikke at være og forblive mig en Ynglingsbog. Dette hans Sindelag mod mig bestyrkedes og forøgedes særdeles siden denne min Forbindelse, der bragte mig i deres nærmere Omgangskreds, hvor jeg med

---

Ach leider nur zu kurz besessen.
Doch — sind sie uns denn ganz verloren? Nein!
Auch fern wird er uns noch der Wahrheit Lehrer seyn;
Und selbst der fernste Freund bleibt beiden unvergessen.

dem og deres allerkiæreste Børneflok nok mange Timer efter mit Sind.

Hvad i nærværende Tidspunkt særdeles oplivede min Interesse for Minerva, var dens historiske Artikel, da det baade var en Periode, hvor vort hele Huus var, som det i Kandestøberen hedder, blevet politisk; og da især de franske Anliggender, der paa senere Aar vare blevne mig et Yndlingsstudium, idelig tiltrak mig mere og mere. Ikke blot frisiede mig den lokkende Leilighed, jeg under daværende Publicitet, deels hos Hertugen, der fulgte Begivenhederne med sin ædle Aands hele Interesse, deels ved Grouvelle, med hvem min litterariske Forbindelse knyttede sig alt mere og mere, især i den Tid, han savnede den ham interessantere Heiberg, som den Sommer giorde en Forretningsreise i Norge — deels i Dreiers Club, hvor man holdt, og ivrig studerte Moniteuren, Archenholtz, Reichards Frankreich o. s. v., havde at følge Tingenes Gang, og betragte Begivenhederne fra de forskiellige Sider; men og var den Vending, Tingene i Frankrig syntes at tage, for overeensstemmende med mine Ønsker og Forhaabninger til ikke daglig at knytte mig fastere til dette Studium.

Var det min gamle Overbeviisning, mig indprentet af min J. J. Rousseau, at endog den lykkeligste Forandring var for dyrt kiøbt med een Draabe Borgerblod, maatte naturligviis intet være mig mere vederstyggeligt, end naar det, Strømme Borgerblod havde

tilkiøbt, var blot et Skin, et Navn, en Skygge; naar det Hele blot var blevet aliter, ikke aliud; naar Vilkaarligheden i de, tilsyneladende lovformelig, men ikke derfor lovlig, valgte Pentarkers Hænder, hvert Øieblik kastede et Slør over Love og Constitution, ved Hjelp af en Majoritet, som sandelig ikke den almene Villie havde sat til Folkets Repræsentanter. Maatte jeg end lade mig afspise, eller afvise med det Paaskud, at disse Kunstgreb med at beholde de to tredie Dele Conventlemmer i den ny Lovgivning *), med at rette Lykken saavel i Directeurvalgene **), som Udgangslodkastningen; med at skille sig af med Repræsentanter, der vare Directo-

*) Ved den saakaldte tredie Brumairelov, der vakte almindelig Misnøie.

**) Directeur-Valgene styredes ved, forud mellem Troens egne, i 500's Raadet omdeelte Valglister, hvorpaa de ni Tiendedele vare ubekiændte og ubetydelige Personer, saa at Oldingsraadet nødtes at vælge de fem prædestinerte, og da een aarlig skulde udtræde efter Lodkastning, underhandlede de først indbyrdes, hvo der skulde gaae af, og hvad han derfor igien skulde have. Lodkastningen foregik da offentlig og høitidelig, i det fem Chrystalvaser med Vand indbragtes, hvori fire Vedblivelses- og een Udgangslod; disse bleve nu for Alles Øine optagne, og kastede i en tildækket Vase, hvoraf de fem for Alles Øine trak, og derpaa foreviiste hver sin Lod; men det, man ikke kunde see, var, at i de fire Vaser var koldt, og i den femte varmt Vand, og at den Udtrædende vidste, at han skulde tage

riet i Veien, ved at tilbyde dem indbringende Ministerposter, og naar de lode dem friste til saaledes at ombytte deres Lovgiverplads, strax give dem Afskeed af deres nye Post, saasnart man var dem qvit af den gamle*), o. m. a., vare til Republikens Frelse uundværlige under slige Conjuncturer, som man ikke uden paa Stedet, og med local Kundskab til Tingene, kunde bedømme, kunde jeg dog ikke glemme, hvad Echasseriaux i mine Tanker særdeles rigtig havde sagt: at han mistvivlede om en Republik, der bestandig skulde frelses.

I nærværende Øieblik tegnede Alt synligen til det Bedre. Allerede ved den første nye Trediedeels Indtrædelse i Lovgivningen, havde Lovenes og Grundsætningernes Venner en Lanjuinais, Boissy d'Anglas, Doulcet Pontecoulant, Thibeaudeau, faaet en eftertrykkelig Forstærkning i de tildeels alt fra den constituerende og lovgivende Forsamling bekiendte

---

den lunkne Kugle. Ubegribeligt er det, at man vedblev at taale dette ublu Giækkeri, uagtet det altid var forud bekiendt, hvem Lodden skulde træffe, hvilket heller aldrig slog feil.

*) Dette skede med Genissieux, en udmærket Conventdeputeret, der i 500's Raadet havde Directoriet for megen Indflydelse. Man bød ham da en Ministerplads, og da han lod sig friste at tilbytte sig 250000 Francs aarlig for 18 Francs daglig, forflyttede man ham faa Uger derpaa igien til et Consulat i Barcellona.

Hæbersmænd, Dupont de Nemours, Pastoret, Vaublanc, Dumolard, Dumas, Maria Antoinettes ædle Retsforsvarer Tronçon du Coudrai, Barbé Marbois, Portalis, Simeon o. fl., som man i Almindelighed, efter Landsbyen Clichi, hvor de holdt deres forberedende Sammenkomster, kaldte Clichianerne; og beholdt end Directoriet i fem hundredes Raadet endnu Overhaand ved det saakaldte Bugparti, der især bestod af de nysomtalte Conventlevninger, da strandede de her giennemtvungne Beslutninger gemeenlig i det hæderlige Oldingsraad, hvor den nye Trediedeels Ypperste havde Sæde, og hvor saaledes et Forslag om Lotteriers Gienindførsel, efter en grundig Fremstilling om deres financielle Fordærvelighed ved Lecoulteux, og tvende Mesterskildringer af dem som moralsk Pestsvælg, ved de ædle Oldinge Dussaulx og Dupont de Nemours, dreves tilbage, og hvor en efter lange Kampe i fem hundredes Raadet giennemtvungen Pressetvangslov paa den berømte Forestilling af den vise Portalis, som hans Fædreland under nærværende Omstændigheder paa ny er kaldet i Minde, eenstemmig forkastedes.

Ikke blot gave slige, med høi Grad af Talent, Kundskaber, Veltalenhed, Begeistring, der ikke sielden blev lidenskabelig, førte Forhandlinger Lovgivningens Møder de tidligere Dages saa ofte omtalte dramatiske Interesse tilbage, i det her for vore Øine af bekiendte og tildeels berømte Personer en virkelig

History opførtes, hvor hver ny Scene forøgede vor Spænding, og Forventningen om end ikke af det Heles endelige Udfald, dog af det Nærværendes forestaaende Udslag; men og havde mange af disse ikke blot for os, men man kan gierne sige, for hele det cultiverede Europa, mere end den blotte Avisinteresse, i det de Emner, som her saa ivrigen og skarpsindigen drøftedes, paa den Tid næsten allevegne vare Dagens Anliggender; og var det ei allene i selve Meningernes Seier og Fald, deres Forfægtere og Modstandere udenfor Frankrig saae ikke blot Forvarsler, men endog ligesom foreløbige Kiændelser i deres egen Sag; men de hentede og fra disse Kampplads Forsvars- og Angrebsvaaben til eget Brug ved forefaldende Leiligheder, ja tog vel endog Anledning af, hvad i hine Stridigheder forekom dem uden tilstrækkelig Giendrivelse sagt mod deres Mening, at giendrive dette ved sit Hiemting, inden det endnu mod dem selv kunde blive anvendt, saaledes som jeg f. Ex. alt forrige Aar i Minerva havde besvaret en Pressetvangstale af den fordums Frihedsmartyr Louvet, inden hans Argumenter endnu vare omplantede paa dansk Grund, og muligt indslyngede i mangehaande hidhørende, der kunde giøre dem vanskeligere at behandle.

Naturligviis var det altsaa for os, der i denne nye høire Side saae vore Medstridere, mere end blot Avislæserglæde, da den ved de nye Valg fik en saa betydelig Forstærkning, og deriblandt Mænd, som

Hollands Erobrer Pichegrü, den hæderkronede Olding Marmontel o. fl. d. l. medens man i den udgaaende Trediedeel blev en saa betydelig Part af Bugmajoriteten qvit; og kunde det end ikke undgaae Opmærksomheden, at adskillige af de nysindtraadde torde have andre langt videre gaaende Planer og Hensigter, skyndte de dem endog særdeles at lægge, hvad Franskmanden kalder, deres Agtertanker for Lyset, som f. Ex. den veltalende Camille Jordan i det ubetimelige Forslag om Gienreisningen af den catholske udvortes Kirketieneste, der tildrog ham Ogenavnet Camille Klokke, og Camille Rime, da glædedes vi derimod des mere, da de betegnede deres allerførste Skridt, ved at bringe ved lovligt Valg den almeenhædrede Fredens Mand Barthelemy paa den af Letourneur opgivne Plads i Directoriet, og især da nu Frankerstatens gode Genius, Republikaneren Carnot saaes at giøre fælles Sag med ham mod den hidtilværende Vilkaarlighed, som, man ikke uden Skin af Feie smigrede sig med, torde nu faae en Ende, da det, efter en La Reveillere Lepaux's høisthæderværdige Adfærd hans hele Lovgiverbane igiennem, maatte synes endnu mere end sandsynligt, at han maatte forene sig med disse to imod den herskesyge Rewbell, og mod en Barras, under hvis Republikanerkaabe de mange Mindelser af den gamle Cidevant stak heel besynderlig af.

Ligesaa naturligt var det da og, at vi inderlig harmedes, da vi saae det politiske Tusindaarsrige, vi med saamegen Forventning og Tillid begyndte at see imøde, igien mere og mere at bortfierne sig, vel tildeels ved hine ovenomtalte clichianske Ultraers alt mere og mere mistænkelige Adfærd, der ikke allene foraarsagede, at den modsatte Side sluttede sig tættere og fastere til hinanden; men endog at uafhængige og selvstændige Mænd, der i Følge deres Grundsætninger maatte formodes paa Clichianernes Side, afskrækkede ved, hvad de bag Forhænget troede at blive vaer, enten som Lareveillere, ganske traadte over paa Modpartiets Side, ja vel endog satte dem i Spidsen derfor, eller dog som Thibeaudeau, mere og mere drog dem tilbage fra deres hidtil værende Medstridere; og forøgedes end mere denne vor Følelse, da Directoriets anticlichianske Majoritet greb til, som Mignet saa træffende udtrykker sig, at indføre Armeen i Staten; da tiltrods for den Grundlov, som udtrykkelig forbød ethvert væbnet Corps at raadslaae, Italiensarmeen, opflammet af Bonaparte, formelig erklærede de Antidirectoriale i Raadene Krig, da Augereau opermodigen drog til Paris offentlig at overbringe disse sande Feidebreve, da Directoriattriumviratet til Giensvar paa Lovgivningens Besværing derover, udnævnte Augereau til Befalingsmand over Divisionerne i Paris, da Hoche under elendige Skinpaaskud, som af Vanvare, lod af sin Armee Tropper

overskride Rubicon, og mod Lovenes Bydende nærme sig Paris, og da endelig Triumvirerne, der paa en neppe loial Maade havde tilvendt sig Præsidiet, medens nu Lovgivningen raadslog om at organisere Nationalgarden igien for at sætte Magt mod Magt, og Vaaben mod Vaaben, forekom den med at slaae til i Forhaanden, adsplitte Lovgivningen med væbnet Haand, decimere den ved Deportationer, og Proscriptioner, udstrække dette Voldsfærd til sine egne Colleger, Carnot og Barthelemi, lænkebinde Pressen, krænke Nationens Valgret, og med dette saakaldte Statsslag begynde en ny Rædselsperiode.

Allerede efter den Deeltagelse, hvormed jeg fulde tredive Aar derefter omtaler her denne næsten glemte Begivenhed, der hos de allerfleeste maa være, om ikke aldeles udslettet, dog fordunklet ved de mangfoldige senere, hvis Omstændigheder og Følger leve i friskere Minde, vil man kunde forestille sig, hvor lidenskabelig, jeg prentlig og mundtlig, offentlig og privat omtalte og omtvistede den da, saameget mere, som den naturligviis heller ikke fattedes sine mange og lidenskabelige Forfægtere mellem dem, der ønskede Frankrig vel, og altsaa haabede, at ogsaa dette vilde være til dets Tarv,

Og hvor først Ønsket var, der fandt Forstanden let
Om ei at billige dog at undskylde det,

og erindrer jeg mig blandt flere Scener i denne Anled-

ning, især een, som medens Sagen endnu var i sin Nyhed, forefaldt hos Gesandten Grouvelle.

Vant i dette Huus og denne Kreds til at tale med Vennefrihed, og i de Dages Aand alt formeget stemt at betragte alle Hensyn paa Omstændigheder og Forhold, som usel Menneskefrygt, og slavisk Persons Anseelse, udlod jeg mig her, uden at tænke paa, hvad hans og det øvrige Gesandtskabspersonales Embedsstilling giorde dem til Lov og Pligt, med min sædvanlige Lidenskabelighed om dette hele Fremfærd, ikke blot fra Directoriets, men især fra Soldateskens og fornemmelig fra Bonapartes Side, hvis desuden i Italien brugte Fremfærd havde særdeles omstemt det fordeelagtige Sindelag, hans Seiervindinger havde indskudt mig for ham; og kom jeg herover i en meget ivrig Strid med den senest hidkomne Gesandtskabs-Secretair, den ældre Desaugiers, der med ikke mindre Varme, og, som jeg om denne agtværdige unge Mand har Føie at troe, af Overbeviisning, tog det modsatte Parti, og kom jeg da, med fuldkommen Forglemmelse af, hvor, med og for hvem jeg talte, til at sige: franchement, Citoyen secretaire! votre derniere revolution me parait un peu russe, elle est faite par les bayonnettes. Humane og snilde Grouvelle troede det nu høi Tid at bemestre sig Samtalen, at den ikke skulde tage en alt for høi Gang, og faldt hurtig ind med det Spørgsmaal: "om jeg havde læst de sidste Moniteurer?" "Ja! jeg

havde bladet dem igiennem." "Om jeg havde seet en Ode til Italiensarmeen?" "Jeg havde nok seet den; men maatte tilstaae, den havde ikke fristet mig." "Mafoi! blev nu Grouvelle uden at lade sig forstyrre af mine haanlig henkastede Ord, smilende ved: mafoi! l'auteur n'est pas heureux. Il a fait rimer *Bonaparté* avec *la liberté*; ça me parait un peu dur. Dette greb nu altfor umiddelbar ind i min Ideeraad til, jeg ikke skulde benytte mig deraf; jeg vendte mig da leende til min Antagonist, og sagde citoyen secretaire! voila justement ce, que je voulais dire, og vare da baade Grouvelle og begge Brødrene Desaugiers for gode Franskmænd til ikke med levende Bifald at optage denne Gallicismus, og finde det bien dit, ja vel charmant, uden at nogen af os den Tid vel havde fierneste Anelse af den frygtelig sandru Spaadom, der os selv uvitterlig laae deri.

En anden Debat om samme Sag, der ikke tog saa lystig og human en Ende, erindrer jeg mig fra Drejers Klub, hvor jeg den Tid, tildeels for at studere mine Politica, var en stadig Giæst, og hvor jeg i god Fred omhandlede denne Materie med den nylig udenlands fra hiemkomne, mig særdeles interessante yngre Bastholm — nu Præst i Slagelse — da en ung nu afdød Mand af meget Hoved, og der den Tid var lige saa yderlig paa Biergspidsen, som man siden vil have fundet ham Ikkeliberal, afbrød mig

med at slaae en Skoggerlatter op af min Moderantismus og Constitutionalismus, der forbittrede mig til den Grad, saa jeg nær havde glemt, baade hvor og hvo vi vare.

Men snart glemtes og bortfaldt alle disse Meningsstridigheder angaaende franske Anliggender, da en heel Række Begivenheder, der angik os en Deel nærmere, saa at sige Slag i Slag, fulgte oven paa hinanden. Som den første af disse, skiøndt vel ikke umiddelbar den første i Tiden, maa jeg nævne den uforglemmelige P. A. Bernstorffs Død. "Den udmærkede Agtelse, hvormed Europas stridigste Nationer og Statsmænd eenedes om at hædre ham, og den ærefulde Erkiendtlighed, hvormed hans Medborgere af alle Stænder og Classer flokkedes til hans Jordefærd, for at bevidne deres Tak mod den Mand, der i de stormfulde Aar 1793 og 94 uden Misviisning styrede Statens Skib, være hans Lovtale. At veie hans Værd, og afsige den nøiagtige og endelige Dom, tilkommer den ubestikkelige Fremtid;" sagde Minervas historiske Artikel ved at anmælde hans Død. Om denne Fremtid er kommen, eller naar den vil komme, er her ikke Stedet at omhandle; nok, at man med Føie kan sige, at den moralske Værdighed, der, som en ikke partiisk Stemme har vidnet, omgav Danmark, og burde giort det ubrødeligt for Voldsfærd og Overfald, tog sin Begyndelse under hans Bestyrelse af dets udenrigs Anliggender. Var

det saa, hvad man har vildet paastaae, at de Grundsætninger, han i de franske Anliggender saa urygge-lig fulgte, fordi han ansaae dem som de gavnligste og værdigste for Danmark, ikke stemte med hans personlige Begreber og Synsmaader, giør unægtelig dette hans patriotiske Borgeraand saameget mere Ære. "Fristelsen, siger hans ædle danske Mindetaler, den hæderværdelige P. C. Abildgaard, var meget stor, men Bernstorff seirede i den haarde Kamp mellem egen Tilbøielighed, privat Retfærdighed, og Statspligt. Jeg kan ikke afholde mig at igientage det, hvad en ypperlig og værdig Taler*) saa træffende har sagt i denne Anledning, at Bernstorf fornægtede Mennesket, for at blive sine Pligter, som redelig Statsborger, tro. "Dette Offer — tilføier ikke mindre værdigen den danske Taler — frelste Danmark, og Bernstorf vandt den sande Æres uforgiængelige Krone."

"Men det, som mere end Alt — siger denne det danske Videnskabers Selskabs værdige Ordfører — kroner Bernstorfs mange og store Fortienester af Videnskabers og Oplysnings Venner, er ikke alene det, at han, mægtigen understøttet af vor Sandhed elskende Kronprinds, med al sin overtalende Indflydelses fulde Kraft har bidraget til, at forskaffe Fæ-

*) Kiels berømte Historiker, Prof. Hegewisch, Faderen.

drelandet det uskatteerlige Fortrin fremfor alle Europas Stater, at have uindskrænket Frihed til at ytre offentligen ved trykte Skrifter enhver Tanke og Mening, som ikke fornærmer Sæderne, eller den selskabelige Sikkerhed og Orden. Men især dette viser Bernstorff, som den sande Kundskabs og Oplysnings Beforderer, at da ogsaa denne Veldædigheds Lov, som i en monarkisk Stat uden tvivl er det stærkeste Baand mellem Regent og Folk, blev saa uværdigen misbrugt, at det skrækkede de redeligste mindre fortmodige Oplysningens Befordrere, blev Bernstorff, som aldrig gik noget Skridt tilbage, fordi han aldrig gik noget fremad uden modent Overlæg, ogsaa heri urokkelig. Hans Klogskab saae, at Oplysnings og Kundskabs Fremgang er uopløseligen bunden til Frihed i at meddele sine Tanker; og at den gaaer lige Skridt med denne. Han var selv for oplyst til ikke at vide, at det er den af Sandselighed indskrænkede Fornufts uigienkaldelige Skiebne, at den skal gaae igiennem Vildfarelsers mørke Afveie frem til Lys og Sandhed; at man ved at tilintetgiøre Muligheden af Vildfarelse, om det var giørligt, vilde for evig tillukke Veien for Sandhed. Han beklagede, og følte dybt de skiendige Misbrug af denne Frihed, blandt hvilke nogle endog rørte ham personligen; men ogsaa dette giorde ham ikke vaklende."

"Han ønskede og attraaede inderligen, at Frihedens Misbrug maatte kunne hæmmes, men han frygtede

ethvert Middel, som kunde skandse dens velgiørende Brug."

"Han indsaae, at Overgangen fra Brug til Misbrug var saa umærkelig, at de nøieste Grændser vare ubestemmelige imellem disse, og at man maatte lade det være nok at straffe de Misbrug, som Lovene uden Tvetydighed kunde bestemme."

Ikke vover jeg at sige, at ovenstaaende den Tid ubetinget var min Mening om den Forevigede i denne Henseende; dertil kiendte jeg ham langtfra ikke nok, saae ham vel tildeels igiennem Glas, som min Interesse for Carl Cramer, for Schmettau, for Hennings, noget omtaagede, troede mig vel endog selv ikke at være skeet fuld Ret af ham, og kunde fremfor Alt forlidet sætte mig ind i en Udenrigsministers Forhold under saa critiske Conjuncturer, i en Stat, af Beliggenhed, af Størrelse, af Omgivelser, af commerciel, og financiel Stilling, som Danmark, der ydermere vel for sin Trykkefriheds Skyld deels virkelig blev anseet som en Revolutionsfocus, deels under dette Paaskud kun alt for hyppig fortrædiget som saadan; men fuld vel erindrer jeg nogle meget alvorlige Ord fra min ædle Augustenborg, der dog udentvivl just ikke den Tid taltes mellem Bernstorffs personlige Venner, fordi jeg i et Brev til ham i Anledning af Bernstorffs Død havde, ustridig i Følge ovenanførte, udladt mig lunknere, end det, efter hans vemiss Følelse, sømmede Dannebørgeren, om den

Mand, der for Statsskibet havde været Compasset uden Misviisning.

Hvorfor jeg midlertid egentlig her afskrev ovenstaaende abildgaardske Betragtning, var fordi deri fra upartisk Haand findes en tro Fremstilling af, hvad Abrahamson, ikke længe efter denne Tidspunkt, regnede mellem de store Problemer, en Opgave, som — siger han — synes ei at kunne oploses uden Skade, i hvad man griber til. Dette Problem var Aar fra Aar mere blevet Dagens Anliggende, og Rescriptet fra 1790, der i sin Nyhed var blevet modtaget med saamegen Glæde og Tak, blev nu paa den ene Side anseet som ikke tilstrækkelig beskiermende for Meningsfriheden mod vilkaarlige Tiltaler og Domme, medens det fra den anden fremstilles at give den saa kaldte Presfrihed om ikke formeget Medhold, dog for frit Spil.

Under slige Omstændigheder syntes ikke lettelig noget heldigere at kunne indtræffe, end at en Skribent, der i en Grad, som neppe nogen i Danmark, forenede de tvende Betingelser, Landsfaderen havde opgivet, at være god og oplyst Mand, og der allerede forhen over denne Materie havde med Frimodighed og Redelighed fremsat sin Mening, den ædle Birkner, atter tog dette Æmne under Behandling og bebudede sit vigtige Værk om Trykkefriheden og dens Love. Hvad Linner sagde til J. C. Fabricius og til Zoega, naar de bragte ham et nyt In-

sete eller en Modame, hil Eder Mester! lød fra flere Sider det bebudede Skrift imøde. Ogsaa var det neppe kommen for Lyset, før man i Adresseavisen saae en anonym Forespørgsel: om han ikke fortiente en Æresmedaille? og hvo der modtog Prænumerationen? hvorpaa faa Dage efter i samme Blad læstes: Birkners Bog om Trykkefriheden og dens Love var neppe udkommen, og dens Indhold mig bekiendt, førend jeg var overbeviist, at Forfatteren havde giort sig aldeles værdig til et Hæderstegn. Jeg har derformallerede med nogle af mine Medborgere aftalt, hvad enhver af os til dette Øiemeed agtede at bidrage. Men det er mit inderlige Ønske, at dette Hæderstegn maa vorde saa meget muligt nationalt, og i alle Henseender passende til den Agtelse, som hin Skriverettighedens værdige Talsmand har fortient ved sin Frimodighed, Sandhedskierlighed, og den philosophiske Aand, hvormed han har behandlet sin vigtige Materie. Da jeg nu har seet af det i Adresseavisen No. 92 fremsatte Spørgsmaal, at endnu en anden af mine Medborgere har den samme Mening om Birkners Fortienester af Fædrelandet, og om den Maade, paa hvilken Forf. Landsmænd bør erkiende dem, det ogsaa er muligt, ja rimeligt, at flere havde den samme Overbeviisning, saa bekiendtgiøres herved, at jeg modtager Subskription til en Medaille for Præsten Birkner, som Forfatter af Bogen om Skrivefriheden og dens Love. Naar saa-

meget ved denne Subskription er samlet, som kan anseees tilstrækkeligt til sit Diemeed, vil det nærmere fornødne ved Aftale mellem Subskribenterne blive at afgiøre. Collet.

At de, der ikke kunde taale, at Aristides kaldtes den retfærdige, begierlig greb denne Leilighed til at vende deres Forbittrelse mod hans vel alt i Forveien for sin *) Fritalenhed ikke altfor vel anseete Lovtaler, og spurgte med Bitterhed: hvo denne unge Mand var, der i sit eget Navn vilde tilkiende Udmærkelser, som skulle sætte Manden ved en Sahms, og en Bernstorfs Side? var naturligt. **) Andre, der vare mere drevne i, hvad Boileau kalder

kunstig at bagtale
Og støde Dolken dybt med Ærefrygt,

billigede vel tilsyneladende Forslaget, som velfortient, men yttrede den omhyggelige Frygt, at det vilde skade den Mand, det var meent at hædre, hvorved

---

*) Saaledes var Collet i en Deel af min gamle Kreds meget ilde anseet for et Avisavertissement, hvori paa Skrømt udsattes en Præmie for en Fortsættelse af den just da paa Theatret bragte fürchterliche Haupt- und Staats-action, Sammensværgelserne mod Peter den Store. Ogsaa havde han uden tvivl adskillige Hof- og Stads-rets Synder paa sig, begaaede, saavel i, som udenfor Retten.

**) Den Biskop Balle til Ære slagne Medaille er senere; og blev Subskriptionen dertil først sat i Gang om Efteraaret, vel tildeels i Modsætning til den birknerske, og Medaillen ham tilstillet i April 1798.

de da ikke undlod at commentere over Slutningsperioden af Birkners Skrift: Muligt var det, skiøndt jeg vil ikke haabe, rimeligt, at disse mine frimodige Betragtninger havde det Vanheld at mishage en eller anden mægtig Mand; muligt, at denne mægtige Mand kunde have virksom Indflydelse paa min Lykke; muligt, at jeg altsaa, endskiøndt jeg undgik de borgerlige Domstoles Tiltale, dog kunde blive fordømt til at henslide, ja maaskee at ende mine Dage i et Embede, hvis høistmaadelige Indkomster kun kummerligen kan ernære mig og min Familie. Dog ogsaa paa dette Offer, ifald det skulde fordres, har jeg belavet mig. Sandheden og Fædrelandet have Ret til at fordre endnu langt større Offere." Naar da Birkners og Collets Venner, efter at have i hans Navn, gjentaget hiins sidstanførte Ord som hiertemeente af den Ædling, der senere, skiøndt af sønlig Pen, sandelig ikke uden Føie, er kaldet*)

Den bedste Mand,
Han har fostret i sit Rige.

ydermere henviste med Tillid paa Birkners Tilegnelse til den ædle Fyrste, han med Grund havde vovet at

---

*) See Pastor C. J. Boyes deilige Tilegnelse af hans Oversættelse af Körners udvalgte Sørgespil, til hans nuværende Hustru, den ædle Birkners elskelige Datter, hvori han saa skiønt bebuder Danmark den Poesiens Veltaler, det siden har fundet og elsket i ham.

hellige et Skrift, som han ikke vilde have forelagt een iblandt hundrede af Europas Prindser, nu, saa seer jeg hine endnu med et langt tvetydigt Ja at indrømme dette, trække paa Skuldrene, og indhylle dem i politisk Taushed.

Midlertid syntes alt endnu at gaae en ønskelig Gang. At en saadan Bog af de anderledes meenende vilde og maatte finde Modsigelse, var naturligt, ønskeligt, glædeligt; og med den Følelse, som ædel, human og liberal Adfærd altid vækker, og maa vække, erfoer man, at den ædle Birkner selv Ark for Ark, ligesom det kom ud fra Pressen, tillod, at hans Skrift meddeeltes en Mand, der ikke havde lagt Dølgsmaal paa, at hans Hensigt var at skrive imod det. Dette Modskrift udkom og virkelig, og var end flere af Birkners Venner, ligesom Birkner selv, ikke allevegne tilfreds med Tonen i denne Giendrivelse, erkiendte man dog, at man mod en Mand, der i en saa vigtig Sag strider for sin Overbeviisning, ikke er beføiet, at gaae strængelig irette, om han i sin Iver for Sagen kunde synes at tabe af Sigte, hvad han med Hensyn til Manden, han stred imod, under andre Omstændigheder ikke vilde forglemme; og havde denne Forfatter saameget Ret til at fordre denne Billighed, som han i høi Grad viste, og er vedblevet at vise den mod en Skribent, der til Birkners Forsvar med ikke mindre Iver reiste sig mod ham, og denne var mig selv, der i Maanedskriftet

Minerva tog til Orde mod de Erindringer, Professor Schlegel i sin Astræa havde indrykket mod Birkners Skrift. Begge vore Arbeider ligge for Publikum, i begge talte vi for, hvad der var, og — jeg skylder at give ham som mig selv, det Vidnesbyrd — hvad der er vor fuldkomneste Overbeviisning talte, som vi tænkte, og følte; hvorvidt hver af os havde Ret eller Uret, derom ere vi sikkert begge de meest ubeføiede Dommere; men hvad jeg, Conferenceraad Schlegel til sans Ære, har at vidne, er: at den Hæftighed, og Bitterhed, som jeg ikke kan frikiænde enkelte Steder af mit Skrift for, i samtlige vore mange fra tidlige Aar knyttede mangehaande Forhold ikke har giort ringeste Bræk eller Skaar, og — jeg vover at tilføie — jeg glæder mig til at torde regne paa lignende Vidnesbyrd fra ham.

Fremdeles fremsatte den i saa mange Henseender anderledesmenende Jacob Baden i sin Universitetsjournal adskillige alvorlige, og med hans politiske Troesbekiændelse overeensstemmende Erindringer, men saaledes, at Birkner efter at have besvaret disse i sin videre Undersøgelse om Trykkefriheden og dens Love, kunde ende med at takke ham for den venskabelige Maade, hvorpaa de vare fremførte.

Det samme var Tilfældet med en anonym, mig ikke bekiendt Forfatter, der i Iris og Hebe i tvende velskrevne Afhandlinger — siger Birkner selv — tog til Gienmæle mod ham, i Anledning af Spørgsmaa-

let om Opstands niulige Retmæssighed, og af Hovedqvæstionen: Har Trykkefriheden i Danmark ikke vundet noget ved Rescriptet af 4. Dec. 1790? Saavel fra hans, som fra Birkners Side, i nysnævnte videre Undersøgelse, blev denne Controvers fort med en Grundighed, Sindighed, og Humanitet, som beføie til den Tanke, at Birkner saae nær om sig, og i sig, da han fandt den daværende Udsigt i Danmark til Tænkemaadens og Tonens Forædling, og sand Urbanitets Herredom i Litteraturen, at være glædelig. Endnu en Opponent, Anmælderen af Birkners Værk i nysnævnte Tidsskrift havde i Overgangen til dets Anmældelse omtalt det paa en Maade, at han — som Rector Abraham Kall begyndte sin Opposition mod hans Yndling Kierulfs Doctordisputats, sees at være fremstaaet ikke for at modsige men for at bifalde og lykønske, og havde da Birkner end ikke havt Behov at være Birkner, for at erkiænde det grundede i dennes Anmærkninger paa saa liberal en Maade, som i Fortalen til anden Udgave er skeet.

Hidtil syntes Alt at tegne skiare vel, og regnedes det ikke uden Skin af Føie til de gode Tegn, da Birkners saa grundige og retsindige Skrift fandt en ikke mindre skarpsindig og dannisindet Recensent i Tænkeren Collet, der ved sin i de lærde Tidender meddeelte og senere særskilt aftrykte Bedømmelse forekom os — som det i Svaret til Schlegel hedder

— paa det umodsigeligste at have godtgiort sin Adkomst, til offentlig at fremstaae med det alt af saa mange privat yttrede Ønske, at et saa almeennyttigt Værk med et Almeenerkiendtligheds Tegn maatte paaskiønnes."

Ogsaa var der virkelig begyndt at tænke herpaa, da man pludselig overraskedes med den uventede Tidende, at Collet ved kongelig Resolution var paa Grund af denne Bedømmelse afskediget fra sit Embede, og — hvad endnu i en ubegribelig Grad forstærkede det rædsomme Indtryk, og det ikke blot for hans personlige Venner — at denne Resolution var ham uventet tilhændekommen selvsamme Dag, som han havde holdt Bryllup med sin Trolovede, den ædle og aandsfulde Fru Fibiger.

Ikke er jeg den, der, endog uden Hensyn til, hvad Føie mit mangeaarige nøie Venskab med Collet kunde give til at indlægge Indsigelse mod min Upartiskhed i denne Sag, kan tiltroe mig Adkomst til at dømme mellem Forfatteren og hans Anklagere; muligt, at der i hans Bedømmelse fandtes Stæder, der lod sig forstaae og forklare paa de mod ham anførte Maader: meget kommer i saa Henseende an paa den Standpunkt, hvorfra, og det Lys, hvori man betragter Skrifter og Forfatteren; og ere især Ideologerne — forat bruge Napoleons Yndlingsudtryk om dem, hvis frimodige Sandhedskierlighed ikke vilde lempe sine Ideer efter Magthavernes, og til hvil-

ken Classe han sikkerlig vilde have henregnet Collet — meget udsatte for saaledes at miskiendes og mistydes; men ligesom han, der i Følge sine strenge Grundsætninger, ingensinde, for Alt, hvad Tid og Fremtid kunde have enten at friste eller skrække med, vilde nedladt sig til en Usandhed, offentlig erklærede, hverken at kunne see, eller have lagt det deri; saaledes har jeg ikke mindste Betænkelighed ved, efter treviive Aars Forløb, ubetinget at gientage, hvad jeg i Sagens Nyhed *) i Tilskueren vedgik, at jeg ikke blot, ligesaalidet som han, var istand til at finde det der, men at det forekom mig et af vor Presses alleræddelste Børn, betegnet med den redeligste Sandhedskierligheds, den sindigste Upartiskheds og den sømmeligste Frimodigheds hæderligste Præg. Ogsaa veed jeg, og har ikke biet med mit Vidnesbyrd, til Gravens Fred var lyst over min Ven, at ingen Mand kunde eller kan mene Fædreland, Menneskehed, Ret, Frihed og Sandhed, det inderligere og bedre, end P. Collet meente dem det; at hans Hierte var trofast og ømt, som hans Aand var tænksom, granskende og lys, og som hans Levnet og hele hans Vandel i alle Livets Forhold var uplettet og ustraffeligt.

---

*) I Bladet No. 79, som ædle Pavels i sin Tid gav det uskatteerlige Hædersvidnesbyrd, at det viste et Hierte, der ikke frygtede nogen, uden ham, som kan byde det, ikke at slaae.

Dog mit Vidnesbyrd i saa Henseende vilde og burde aldeles træde tilbage i Mørket, hvis jeg kunde og torde troe mig tilladt offentlig at fremføre, hvad den ærværdige Olding, Justitiarius Fæddersen, Collets Frænde, med den mig uforglemmelige Inderlighed giorde sig en Glæde af at meddele mig, som Collets prøvede, og trofaste Ven, hvorledes Danmarks ædle Konge, i det han tildeelte Collet det af ham ansøgte Embede i Vestindien, med flere Naadesbeviis, tillige gav ham personlig, hvad der end i hiint Skrift kunde have været at misbillige, som Menneske og Borger et Vidnesbyrd, der for hiin ædle Olding, og jeg tør føie til, for min fiintfølende Ven, maatte være uendelig dyrebarere end Forfremmelsen selv.

Da det midlertid var i Musernes Tieneste, Collet havde forspildt sit Statsembede, syntes disse alvorligen at have kaldet deres Dyrkere i Hu, hvad de vare en saadan Medbroder skyldige; og var da retskafne Nyerup den første, der overdrog ham Redactionen af de lærde Tidender; dette Exempel var jeg ikke seen at følge, og i ham at vinde mig en kundskabsrig, talentfuld og virksom Medudgiver af Minerva, og erindrer jeg mig saaledes fremdeles, hvorledes en af mine meget gamle Venner sagde mig det første og eneste uvenlige Ord, han i vor mere end 40 Aars Forbindelse har sagt mig, da jeg anmodede ham om, at manuducere en af mine Brødre til juridisk Examen: fordi jeg med denne Erhverv gik

til ham og ikke til Collet. Kort, det varede ikke længe, inden Collet syntes vel endog at have vundet i sit Tab, som da og hans, og hans fortreffelige Kones Huus blev og var mellem min og min Cammas kiæreste og i hver Henseende interessanteste Omgang.

Dog de Tordenskyer, hvorfra nysnævnte Lyn var udgaaet, vare derved ingenlunde udtømte, men vedbleve tvertimod at drage sig mørkere og mørkere sammen, hvortil mangfoldige Omstændigheder og Begivenheder fra alle Sider forenede sig. Den første blandt disse var den, endnu den Dag i Dag uoplyste og gaadefulde, Holmske Sag, hvori efterhaanden hans Venner indvikledes. Saaliden Deel end saa vel Tilskueren som hans Venner toge i denne hele Sag, som vi i det mindste fra Begyndelsen ansaae for at komme fra en os aldeles modsat Side, kunde vi dog ei undgaae, at vi af fælles Modstandere nu og da slumpedes sammen, og omtaltes og omhandledes, som ligesindede og forenede Gemytter; endnu mere var naturligviis dette Tilfældet med det politiske og physiske Magasin, som fra sin Stifter Buchhave af, i Følge de Forbindelser, ham tillagdes med de holm-brabrandske Anliggender, var alt ilde anskrevet, og der paa samme Tid var under Forfølgelse for et Forum, som udentvivl vi, hvad vi end maatte mene om Sagen selv, hvoraf jeg ikke mindes det mindste, eller veed mig at have taget nogensteds

ringeste Notice, ikke saa ganske troedes at erkiænde for det, hvorunder Presseforseelser hørte, ligesom og nogle Breve, Riegels paa samme Tid udgav, og hvoraf eet var tilskrevet P. A. Heiberg paa hans Reise i Norge, og hvo veed, hvor meget andet vedkommende og uvedkommende, alt kom paa den store fælles Regning, der ikke formindskedes ved, at Collet var blevet min Medudgiver af Minerva, saa ustraffelig han end rygtede dette Kald. Men nu kom, hvad man vel med Føie kan kalde et Hovedled i denne Begivenhedernes Kiæde. I sit eensomme hveenske Bakkehuus erfoer M. C. Brun Bernstorfs Død; begeistret, som han saa let blev ved det, der ham skreves fra Danmark, ved det, han hørte blandt sine Svenske om Almeensorgen ved dette Almeentab, greb han sin Harpe, og sang et af de Qvad, der vil bringe hans Navn med Hæder til Eftertiden, Oden over Bernstorf. At det var veræ voces imo de pectore, tør vel allerede Begyndelsen bevidne:

Hvi toner Herthas Dal af dyb, af ængstlig Klage?
Og Fieldets Marmorhal den sukker huult tilbage,
Og Gienlyd svarer den fra Dannerkongens Borg.
Sorg i den gyldne Sal, Sorg i den lave Hytte,
Hvor Taarne kneise stolt, hvor Hyrder Telte flytte,
Hvor Bølger bruse høit, er idel, idel Sorg.

Saa begræde ikkun Børn en Fader,
Saa begræder kun et Folk sin Ven,
Hør det! hør det høit fra Nordens Myriader:
Vi har tabt en Fader, og en Ven — — —

Den faldt, den Eeg, i hvis udstrakte Skygge
Dan, Nor og Svea Haand i Haand,
Omslynget af et nyfødt Rosenbaand;
Midt i Europas Storm sad jublende og trygge.

Og at man ikke skal sige, hvad man vel senere i Udlandet just ikke uden Skin af Føie bebreidede ham, at han har dreiet sig efter Vinden, kaste man Øiet paa følgende Skildring af Coalitionens Kamp efter Liliethronens Fald:

Den bragende Ruin
Opvakte Kongerne. Hvor fnyste deres Harme,
Hvor stormede i raske Tordentrin
Hver med et løftet Field i milelange Arme?
De rased mod Olymp, Jordguderne;
Men Frihedslyn foer fra de sammenpreste Skyer,
I Støvet ligge de.
Kun Norden en forvoven Kamp undflyer.
Oplyst af Bernstorfs Viid, af Bernstorfs Haand fremledt,
Det seer Europas Angst i rolig Majestæt,
Seer sine trygge Flag paa alle Have svæve,
Og for sit Alvorsblik hver dristig Voldsmand bæve.
Ja dig, som snierlynende har strakt
Til Stiernerne din Roes, til Polerne din Magt,
Den overvundne Jords Lovgiverinde,
O Roma Frankrig! dig har Danmark til Veninde.

thi ikke skal man sige, at han her havde fornægtet sin politiske Tro; ikke var det saaledes, der norwegische Offizier, og Folkevennen, og Altonas mindste blandt Propheter, vilde, at man maatte tale.

Og nu sluttede han i samme Danneraand og Dannersind, som han havde begyndt:

Dæmp, o! dæmp din Tubas stolte Toner!
Slør dit Guddomsblik, Calliope!
Kun som Havets Suk mod Aftenvinde,
Med den tause Kyst dit Suk opløfte sig!
Fierne Klippevælds den matte Rislen liig
Mellem Danmarks Taarer dine Taarer rinde!

Saa overbeviist, som jeg imidlertid troer at kunne være, at M. C. Brun ved at bringe en høifortient Danneborgers Minde dette sit Dannerhiertes varme Takoffer, ikke var sig nogen Baghaandstanke om at bane sig Vei til Benaading eller Hiemkomst bevidst, var det dog naturligt, at især i daværende Stemning denne skiønne Ode maatte giøre for levende Indtryk til, at ikke ved Følelsen af, hvilket ualmindelig ypperligt Hoved Fædrelandet, for nogle Ungdomsubesindigheders Skyld, maatte savne, og stod i Begreb at tabe, hos Mænd, der besad Sands for Aand og Genie, og brændende Interesse for Alt, hvad der var Fædrelandets sande Hæder og Fremtarv, den Tanke maatte opkomme, at samvirke til at han maatte blive givet Danmark tilbage.

Hvo disse Mænd egentlig vare, kan jeg saa meget mindre sige, som jeg aldeles ikke var indviet i den hele Hemmelighed; man har, tillige med Bernstorfs Nærmeste, nævnet Christian Colbiørnsen, som Hovedrivefiedren i denne Sag, og bæres det mig for, som om man tillagde en endnu levende Hædersmand, for hvem han bar særdeles Yndest, en meget betydelig Deel i denne Forhandling. Paa disse sine

Velynderes Opmuntring og Raad indgav da M. C. Brun en Ansøgning, som i Ostis Intelligentsblad for Litteratur- Kunst- og Theatervæsenet No. 4 Sept. 1797, findes aftrykt, og som jeg, da dette Blad er overmaade sielden, og ikke paa noget af de offentlige Bibliotheker findes, som et til Tidens Historie hørende Actstykke, i Noten troer at burde opbevare *).

---

*) Til det høikongelige danske Cancellie.

Følelsen af den hellige Pligt, at offre Fædrelandet mine Kræfter, har længe hos mig næret den Begiæring, som jeg herved i dybeste Underdanighed vover at forelægge det høikongelige Collegium, en Begiæring, som det nu ikke længere synes forbundet med nogen juridisk eller politisk Vanskelighed at tilstaae mig.

Jeg ønskede særdeles gierne at begive mig til H. M. Kongen af Danmarks Stater, deels, fordi man der i Tryghed nyder Borgerfrihedens Velgierninger, deels fordi Hovedstaden ved H. M. vise Omhu er begavet med litteraire Skatte, dem den uformuende Videnskabsmand, helst, naar han, som jeg, dyrker Philologien, ikke vel kan undvære.

Skiøndt overtydet om, at det høikongelige Collegium ikke vilde ved nogen videre Fuldførelse af de mod mig, som Forfatter af Aristokraternes Catechismus, giorte juridiske Skridt, forhindre mig fra den Lykke at være dansk Borger, indsaae jeg det dog, at være stridende mod den skyldige Ærbødighed, om jeg, uden foregaaende Tilladelse, vendte tilbage. Det er derfor min underdanigste Ansøgning, at det høie Collegium vilde, ved at ophæve sine til Generalfiskalen mod mig d. d. den 21 og

At jeg, saa lidet jeg kunde have at indvende imod, at den, der havde begaaet en Ubesindighed, til-

---

26 April 1796 udstædte Ordres giøre det muligt for mig, igien at komme til et elsket Fædreland.

Det høie Collegium vilde behageligen erindre, at, førend noget juridisk Skridt mod mig offentlig iværksattes, var allerede en Erklæring til Publicum over det omhandlede Skrift af mig udgivet. Dens Indhold var:

"At den i nogle Dagens Smaaskrifter og Flyveblade giorte Udtydning af Aristokraternes Catechismus, som skulde dette Skrift være en Satire paa Danmarks Constitution og Regiering, var aldeles ugrundet, at jeg høitidelig protesterede imod den, og for at forekomme al mulig Mistolkning, paa det meest bestemte, og alvorlige erklærede, at Skriftet blot skulde være, og var en rævsende Carricaturskildring af det slaviske, skrækkelige, machiavellistiske System, som visse (der navngivne) Skribenter og deres Tilhængere (eller det i daglig Tale saakaldede Aristokratparti, Kongemyndighedens og Folkefrihedens lige bittre Fiender) antog, og udbredte, ja endog — hvorover jeg dog, som dansk, som fri Mand maatte harmes — paastod med bjærv Uforskammenhed at være det med vor Constitution og vore Grundlove meest overeensstemmende, enhver frimodig Borger derimod at være en Oprører og Monarchiets Fiende.

Disse for en frihedskiær Regiering, for et oplyst Folk fornærmende Daarligheder tilstaaer jeg at have persiffleret; at forhaane en Regiering, hvis Arbeider for Ret og Frihed, hvis fredsommelige Standhaftighed, jeg saa ofte havde ydet varm Høi-

stod den, og bad en Regiering, saadan, som han selv caracteriserer den, om Tilgivelse, hverken vilde have tilraadet eller bifaldet nedenstaaende, om det var bleven mig betroet, haaber jeg, man vil tiltroe mig; ogsaa tvivler jeg særdeles paa, at det skulde være voxet paa M. C. Bruns egen Grund, saameget mere, som jeg ikke begriber, hvorfra han skulde have den Tanke, den Overtydning, at Cancelliet vilde lade de mod ham giorte juridiske Skridt hensove, om han kom paa egen Haand tilbage. Midlertid faldt i Følge denne Ansøgning under 5te September en kongelig Resolution, hvorved det "i Anledning af Supplicantens Ungdom blev tilladt, at den mod ham anlagte fiscalske Action igien maatte ophæves, i Forventning, at han for Fremtiden giorde bedre Brug af sine Evner end tilforn."

At M. C. Bruns Hiemkomst var hans Venner behagelig, kan man ikke omtvivle, og at jeg var blandt disse, veed man. Ogsaa havde han just paa samme Tid erhvervet sig ny Adkomst til sine Med-

---

agtelse, kunde hverken være min Hensigt, ei heller kan det, af min authentiske, og antejudiciale Forklaring, bevises at være mit Skrifts Indhold.

I Henhold derfor til fornævnte Erklæring, og paa det fuldkomneste igientagende og stadfæstende den, haaber jeg af det høikongelige Collegium en gunstig Bønhørelse af dette mit Andragende."

allerunderdanigst
M. C. Brun.

borgeres Yndest og Deeltagelse ved sit herlige Fædrelandsqvad, Slaget ved Tripolis, som hans Nekrolog i Literaturtidenden med fuld Føie tillige med Oden over Bernstorff giver Sted blandt de skiønneste lyriske Stykker, vor Litteratur har at fremvise. Hvorvidt denne Ode var samtidig med nysanførte Ansøgning, hvis Sag den ikke kan andet end kraftigen have talt hos alle Vedkommende, kan jeg, som aldeles fremmed for hin hele Forhandling, naturligviis ikke sige; men at M. C. Brun uden mindste lave Sideblink til Gunst eller Naade, eller anden Hensigt, end at give Luft

Til denne Strøm af Flammer,
Der formed sig til Lovsang paa hans Læbe.

her talte af sit brændende Hierte, derpaa behøves neppe andet Beviis, end det herlige tredie Blad af dette skiønne Digterkløver, den skiønne Ode, hvori han, paa et erhvervet Tungemaal fra Seinens fierne Bred, forkyndte jublende

Romafrankrigs seiervante Sønner,

hvorlunde Overvinderen ved Abukir havde maattet erkiænde og hylde

Hin Seierstierne i det mørke Slag,
Det aldrig overvundne Dannerflag,
Den, som throner i de mørkblaa Vande,
Heltes Moder, Dannemark,

som det hedder i hans deilige Kong Gottreks Fest,

denne, i hans sandelig mindst paa Indvunding beregnede Periode strevne kostelige Forløberinde for hine trende, hvorpaa jeg ikke kan undlade ved denne Leilighed at henlede enhver dannesindet Læsers Opmærksomhed, der tilfulde vil skionne, hvad dansk Digtekunst kunde eiet, og faaet i M. C. Brun.

Man læse f. Ex. her følgende, som maaskee i nuværende Dieblik ved Oehlenschlägers høistgeniale Carl den Store, har for mig fordobblet Interesse:

Hvo tordner over Sletten? af hvis Fied
Bevæges Havene? — er det en Nordstorm,
Der knuser Oldtids Skove? er det Thor,
Der paa sin Lynildsvogn forfølger Jætter?
Det er ei Storm; det er ei Tordenguden;
Det er de Frankers Carl. Liig vrede Storhav,
Naar fraadende det sluger bange Lande,
Saa kommer han, til sine hundred Riger
At føie Danmark! — hvo kan modstaae ham,
Den Strøm af Seir; det Ocean af Magt!
Lombarders, Saraceners, Saxers Rædsel!
Ja! du mit Land! uundertvungne Land!
Dit Skiød skal feige Slaver ei vanære;
Ei fremmed Hersker plante skal sit Banner
Paa Lethra! — Alt i Slagets Vaabentummel
Jeg seer mit Folk. — O Carl! undflye din Skiændsel/
Viid, dette Folk, som du vil underkue,
Det er det danske Folk.
Hvilken Larm! hvilke Skriig ved Eideras Bred,
Hvilken Damp paa Teutonas Sletter!
Tvivlraadig flagrer Seiren
Fra Hær til Hær;
Og da lyned Kong Gottrek i Natten frem,
Da befaled hans Øie Seiren,

Da tordnede hans Magtsværd
Afgiørelse.

Chor.

Strophe.

Omsonst udspændte du din Hovmods Vinger,
Du Ørn fra Syd!
Du flyer, du flagrer mat paa fierne Sletter;
Traf dig en Piil fra Danmarks Krigsgud sendt?

Antistrophe.

De kom, de kom til os med Slavelænker;
Hvor er de nu?
See, trindt om Dannevold de tause ligge;
Eidora ruller rød af deres Blod.

Ustridig vil man her gienkiende samme Aand, der jublede Dannebroges Steen Bille og hans kiække Vaabenbrødre imøde:

Flæt Laurbær om din Tinding, Danmark!
Bered din Glædesfest, du Heltes Moder!
Iil til din Kyst, iil did med Længsels aabne Favn;
Thi see de komme!
I Tordner komme de, i Staalets barske Glands,
De komme, svævende i Kæmpers Vølgedands,
De komme, Codan jubler dem imøde,
Og Sundet bruser fro: Velkommen hid igien!
Skioldungens, Folkets Raad tilsammenstøde,
Velkomne Havets, Seirens, Danmarks Mænd!
Ja Dal og Field og Strand skal høit gientage:
Velkommen, du, i al din Glands tilbage,
Du Seiersstierne i det mørke Slag,
Du, aldrig overvundne Dannerflag!

Midlertid, saa eftertrykkelig end disse i vor Literatur udentvivl mageløse Fædrelandsdigte hos Na-

tionen maatte tale hans Sag, indtraf usvidig hans Hiemkomst i det allerubetimeligste Øieblik, saa godt som samtidig med Collets Affættelse, og var altsaa meget langt fra at finde den Deeltagelse, hvorpaa hans Savn havde mødt saa mange Beviis: og bidrog hertil maaskee den vel ikke saa aldeles tilfældige Omstændighed ikke lidet, at, umiddelbar ovenpaa hans Ansøgning, ovennævnte Blad berettede, hvad der havde rammt Collet.

Men var — siger Minervas Litteraturartikel for October — i Begyndelsen af denne Maaned alles Opmærksomhed henvendt paa den colletske Sag, da fik den en anden Vending ved Tria juncta in uno. Dette var det famøse Skrift, hvorved M. C. Brun atter vilde sætte sig i Gunst hos sine fordums Velyndere, og der — som jeg ovenfor berørte — langt over dets egentlige Værd eller Uværd, blev et vigtigt Led i Begivenhedernes følgende Kiæde. Uagtet M. C. Bruns og mine personlige Forhold vare, og bleve aldeles uforandrede: (skiøndt jeg vist nok vilde modtaget ham hierteligere og gladere, hvis han var, efter mit gamle Forslag, hiemkommet, Dôm at lide, og Straf at udstaae, og derpaa, efterat have bedet for sin Forseelse, havde oprettet den ved et værdigt og sindigt Forhold) var dog deels vor Omgang aldrig meget hyppig, da jeg havde en ikke ganske ubetydelig Idiosyncrasie mod hans Bopæl,*) deels havde jeg just

*) S. 4. B. S. 388.

paa den Tid, saavel i mine Forbindelser, som mine Sysler, mangen Afdrift. Som et Tordenslag overraskede det mig derfor, da jeg hørte om et nyt Skrift af ham, og af saadan Natur.

Ikke til saadanne Vaaben, ei heller til saadanne Kiæmper
Trænger nu Tiden,

veed man, var altid min Overbeviisning, og dobbelt i en Crisis, da Meningsfrihed aldrig kunde vise sig i en noksom ustraffelig, ærværdig, hellig Gestalt; og da det ikke kunde være Tvivl undergivet, enten hvad Brug dens Fiender og Avindsmænd vilde giøre af det Vaaben, som her blev dem saa ubesindigen givet i hænde, eller hvorledes det maatte forstemme og fortrædige de Ædlinge, der saa nylig, sikkerlig ikke uden Møie og Modstand, havde paa Ansøgning udvirket ham den nu saaledes misbrugte Benaading. At jeg ikke havde fierneste Formodning om Muligheden af et saadant Skridt, som jeg ellers, og vel neppe forgiæves, for den gode Sags Skyld, endnu mere end for hans egen, eller vor, der samtlig leed derunder, vilde have anvendt al min Indflydelse for at hindre, er jeg mig fuldkommen bevidst; ogsaa skulde jeg meget omtvivle, at jeg efter det første uvillige Blik, hvormed jeg giennemfløi det, nogensinde har været fristet at kaste et Øie derpaa. Det er altsaa til den hæderværdige Bærendses Breve fra Kiøbenhavn (Iris for Nov. 1798) jeg maae tye, for at give

følgende Oplysning derom: At af de trende Styk-
ker, tria juncta in uno indeholdt, det første, af en
anden — saare hæderværdig — Forfatter, var aldeles
uskyldigt og Sagen uvedkommende, blot af Forlægge-
ren sammenknyttet med de tvende bruuske. Af disse
havde det første den Titel: Beviis, at de som for-
følge Gudsfornægtere, ere selv de første Gudsfor-
nægtere, eller Kong Ptolomæus, og Philosophen Hæ-
mon; det andet hedde, en besynderlig Trykkefriheds
Lov i Kongeriget Abyssinien i Afrika. For disse
blev M. C. Brun paa ny sat under Tiltale, og til-
lige den ophævede Fiscalaction mod den aristokrati-
ske Cathekismus, da han havde forbrudt den ham
tilsagte Benaadning, igien sat i Kraft. Brun und-
veeg til sit gamle Fristed, og afgav fra Malmøe
under siette Dec. 1797 for Stædets Notarius Pu-
blikus en Erklæring, at han var Forfatter til begge
disse Stykker, men at det ene var en Oversættelse
af Græsk — hvortil han imidlertid ikke fremlagde
noget Original — og at Hensigten af begge blot var
at udbrede de tvende Sætninger: Tyrannie vækker
og retfærdiggiør Opstand, og Trykkefrihedens Love
bør ikke være tvetydige og arbitraire."

Generalfiskalen formeente derimod, at i disse
tvende Stykker Regieringens Forhold i en nysom-
mældt Sag var lastet, Nationen opfordret til at bru-
ge Magt, og Trykkefrihedslovene spottede. Uagtet der
vel var kun alt formegen Føie til Generalfiskalens

Formening,*) som jeg da saare tydelig mindes et saadant Udtryk, med den energiske Accent, hvormed det fra een af Bruns nylige Talsmænd, og i den ham egne Dialect, gik fra Mund til Mund, blev Brun dog for disse tvende Stykker, ved Hof- og Stadsretten frikiendt paa Grund af, at det ikke kunde ansees lovstridigt; i Almindelighed at fremsætte philosophiske eller politisk urigtige Meninger, naar disse ikke fremsattes med umiddelbar Anvendelse paa Landets Regiering, og som en Opfordring til Opstand. Herved havde han midlertid ikke vundet stort, da han for den tredie Ankepost, den aristokratiske Catechismus, blev dømt at have forbrudt Ære og Gods. Da Sagen blev fra Justitiens Side appelleret, og imidlertid fik Tilvæxt, vil jeg her blot tilføie, at jeg uden Hensyn paa mine personlige Forhold til Brun aldeles underskrev nysanførte Breves Yttring i denne Sag: Tro ikke, at jeg billiger den som talentfuld Mand hæderværdige Bruns Fremgangsmaade. Det er haardt, at vor Trykkeret og Fremgangsmaaden med Arrester er saaledes, at han for at kunne med

---

*) Meget rigtig siger Nyerup i sit Program om Litteraturens Tilvæxt, at de alt for hyppige Misbrug af Trykkefriheden tilsidst gav Anledning til PressEanordning af 27 September, og kan man vel med Føie nævne disse bruniana, som et Hovedbleeb i denne Kiæde.

Trygbed see sine Venner, maatte bede om Leidebrev; men havde han eengang beqvemmet sig dertil, burde han holdt sig rolig. Dog, Ungdom og Klogskab følges sielden ad."

Som et nyt Beviis herpaa, ham angaaende, vil jeg endnu her anføre, at medens han i sit Fædreland var under denne Forfølgelse, blev han — Martii f. A. — af den svenske Regiering forviist Lund og Sverrig, hvilket giorde saameget mere Opsigt, da faa Dage tilforn Sverrigs ypperste Skiald og Kunstdommer Leopold — siger en Anmældelse i vore lærde Efterretninger for 1798 — i det svenske Academie havde forelæst et i Lunds Ugeblad Sammelt og Nyt indført Stykke svensk Poesie — fra hans Haand — der ikke allene vandt Academiets Bifald, men ogsaa, da de erfarede Forfatterens Fædreland, vakte deres Forundring saaledes, at Sagen med Hæder førtes til Protokol. "Man savner ikke, hedder det videre, Genier, der med Held have digtet i fremmede Sprog, men Malte Conrad Brun var det forbeholdt, skiøndt dansk, at skrive gode svenske Vers." Og er det mig Pligt at slutte denne Beretning, med at anføre til Ære for den Medborger, som under sit Navn meddeelte den i Efterretningerne, og som paa den Tid havde opholdt sig i Sverrig, Dr. J. Kragh Høst, at han trods alle Tidernes Tegn ikke tog i Betænkning at tilføie: at Aarsagen eller Anledningen til denne M. C. Bruns Landsforviisning, hav-

de det under flere Maaneders Ophold i og om Stokholm, uagtet Forespørgsel hos selv Rigets høistbetroede Mænd, ei været ham muligt at opdage." Heller ikke har jeg mindste Erindring om, eller Anelse af, at nogen af hans herværende Venner — af min Kreds i det ringeste — vidste, eller erfoer noget nøiere derom, ligesom der heller ikke i hans senere Breve til mig, hvorom i sin Tid, findes noget desangaaende.

Af den, i Særdeleshed med Hensyn til de Samtidens Mænd, der have spilt en Rolle i Frankrigs Anliggender, saa høist interessante Biographie nouvelle des Contemporains (af Arnault, Jay, Joui, og Norvins) sees i Artiklen Malte Brun, at et lignende Skrift, Biographie des hommes vivans par Michaud, om denne Udgivernes gamle Medarbeider paa Quotidienne, blandt meget andet notorisk usandt (saasom at det var paa den døende A. P. Bernstorfs Forbøn han havde faaet Hiemlov, for at ansættes i en diplomatisk Post (!!!) beretter, at de tydske Journaler efter Bruns Forviisning fra Sverrig havde fortalt, at der skulde have dannet sig et hemmeligt Samfund, kaldet: de forenede Scandinaver, hvis Formaal var at danne en fæderativ Republik af de tree nordiske Riger, at M. C. Brun efter nogles Sigende, havde været denne Forenings Hoved, efter andre dens Secretair, at han endog havde tilforordnet sig tolv Apostle, som han lod reise om i

Norden for at udbrede hans Lærdomme, og skulde disse Rygter have faaet saamegen Bestand, at de formaaede et Par nordiske Monarker til officialiter ved deres Gesandter at begiære, at Nordens Jacobinere maatte blive kuede og straffede."

Da de tydske Journaler, hvori dette skulde være sagt, ikke ere opgivne, er det mig ikke muligt at sige, hvorvidt noget saadant maatte findes hos en eller anden af denne Legio; i Altonas pol. Journal, hvorpaa ved denne Leilighed Tanken nærmest henledes, og hvor han oftere omtales, findes intet deslige; heller ikke maa noget lignende den Tid være kommet mig for Øie eller Øre, da jeg ellers er mig bevidst, ikke at ville have undladt, i denne Anledning paa den Fornærmedes Vegne at have taget til Gienmæle, som jeg ved flere Leiligheder, hvor noget falskelig sagdes ham paa, ikke tog i Betænkning at giøre. At der senere, i det mindste fra eet Hof, skede diplomatiske Forestillinger, vor Presse, som en Revolutionsfocus, angaaende, erindrer jeg saa meget des vissere, som jeg, foruden en meget mærkelig Samtale, jeg i den Anledning havde med den høist alvorlig stemte Hertug af Augustenborg, i glad Erindring bevarer den levende Dannerfølelse, hvormed jeg fra paalidelig Haand erfoer det lige saa forstandige som ædle Svar, vor nye Secretair for det udenlandske Departement i denne Anledning havde givet, og der saa umiskiændelig bebudede mig hans store Fa-

ders værdige Søn. Ogsaa vil jeg i det følgende komme til at berøre i det mindste een hidhørende meget mærkelig Anecdote.

At i øvrigt hin Beskyldning mod M. C. Brun har været aldeles ugrundet, ligger upaatvivlelig allerede i det, som hans Forviisning fra Sverrig angaaende ovenfor er fortalt, ugiendrivelig for Dine, da man, naar det ringeste deslige med mindste Skin af Føie havde været at fremføre, sikkerlig, i Anledning af Høsts kiække Bekiændtgiørelse, ikke vilde have undladt at fremkomme dermed; ligesom man har fuld Føie til at antage, at Høst i enhver Henseende maatte vide sig sikker for alt lignende, inden han vovede et Skridt af denne Natur.

Hvad midlertid endnu øiensynligere og ugiendriveligere torde godtgiøre, at der vel ikke maa have været ymtet om noget sligt, er, at der just paa selvsamme Tid under Navn af det skandinaviske Selskab stiftedes et literarisk Samfund af aldeles modsat Aand og Tendents, og hvis første Hoveder vel vilde have vogtet dem for at antage et Navn, der i mindste Maade kunde have lagt dem for saadan Mistanke. Da dette Selskab havde, og fik, i det mindste umiddelbar, en [illegible] væsentlig Indflydelse paa Anliggender og Begivenheder, der i det her følgende spille en betydelig Rolle, troer jeg her at borde berøre dets Oprindelse.

Det nævnedes i forrige Bind (S. 474, og 75) at, ved et Besøg af Scandinaviens Anacreon, Digteren Paykull, det kom paa Bane at stifte et literarisk Samfund til at fremme nærmere Forbindelse mellem de tvende Nabofolks Litteratur. Dette Emne omhandledes med megen Varme i adskillige Vennelag, nysnævnte ædle Giæst til Ære, hvilke blandt andre hans mangeaarige Ven, P. A. Heiberg, F. Hoegh Guldberg, J. K. Høst, P. H. Haste, og jeg bivaanede. Ved eet af disse Maaltider, jeg troer, det sidste, blev Ideen saa levende, at Foreningen ansaaes, som aftalt, og blev givet det Navn, som den siden med Ære er vedblevet at bære, og klinkede man da paa den Nyfødtes Velgaaende, hvori naturligviis mig, som een af Gudfædrene, gaves Deel.

Det var, som ovenanførte Sted er anmærket, umiddelbar efter Dyvekefeiden, og skiøndt jeg glad erkiændte, at der intet Nag var i Heibergs Sind, saalidet, som der nogensinde havde været i mit, og at vor Krig var aldeles til Ende, skiøndt ingen Fredslutning eller Forligelse havde fundet Sted, stod vi endnu, og vedblev en Tid derefter at staae, i et vist spændt Forhold, som bidrog til, at jeg ingen ret virksom Deel tog i det hele, skiøndt jeg af et Brev fra min ædle Hertug, som jeg i disse Dage er truffet paa, seer, at jeg med Interesse har mældt ham, hvad her var paatænkt. "Om den litterariske Forbindelse — svarer han mig — der skal stiftes mel-

lem os og de Svenske, glæder jeg mig af
Hierte. For Culturens og Videnskabens
Fremme hos begge Nationer er en saadan
delse meget ønskelig, og enhver, der hielper til
fordre den, gior sig fortient af sit Fædreland,
kerlig ogsaa af Menneskeheden."

Midlertid indtraf, som man af det foregaa
vil erindre, en af de mit Livs Perioder, om hvilk
vel torde sige, de behage mig ikke, og da jeg
min venlige Strandmølle søgte, og fandt et Fri
hvor jeg kunde være udenfor Alt. Det bæres
rigtig nok for, at der i denne Mellemtid var
vægelse angaaende denne Sag, men uden at
deeltog deri, eller bekymrede mig derom, indtil
derpaa Høst i Forening med Nyerup, Pram og B
gesen giorde Alvor af Selskabets Stiftelse.

Man giorde nu mig den Ære, at tale til m
om at indtræde deri, men i Betragtning af oven
førte, og med Hensyn til mit endnu bestandig kild
Forhold til Heiberg, der i hine ældre Forhandling
havde været en Hovedperson, troede jeg mig forplig
tet foreløbig at spørge, om man ogsaa havde talt,
eller agtede at tale til ham, og da jeg herpaa fik et
benægtende Svar, at frabede mig den mig tiltænkte
Ære, da han forekom mig at kunne have grundet
Anke imod mig, hvis jeg efter det Forefaldne traadte
ind, uden ham. Vel veed jeg, at denne min Væg
ring af Mænd, hvis Godhed og Yndest havde for mig

færdeles Værd, navnligen af nu afdøde Molden-haver, optoges mig ilde, som om jeg ansaae mig for betydelig nok til at kunne foreskrive Betingelser, paa hvilke man skulde tilkiøbe sig mit Tiltræde; men saa fuldt og fast, som jeg veed mig reen for enhver saadan indbildsk Fordring, og som jeg lider paa, af hver, som kiender mig, at ville blive frikiendt derfor, hvor der handledes om at indtræde i et Samfund, som, jeg ikke kunde andet, end regne mig til Ære, at være Medlem af, saalidet kan jeg overtyde mig, at jeg i mine Forhold burde, eller kunde have handlet anderledes, end jeg giorde.

Der udkom midlertid en trykt Plan, hvori Selskabet bebudede sin Indretning og sit Forhavende. Jeg mindes ikke nogensinde at have seet den, og mærkeligt er det, at tvende af Selskabets Stiftere, hos hvem jeg derom har erkyndiget mig, endog have draget i Tvivl, at den nogensinde har været til, i det mindste i Trykken. For dette findes imidlertid tilstrækkelig Hiemmel i Universitetsjournalens fierde Hæfte for 1797, hvor den i en Afhandling med Overskrift: "Kan der vindes noget for Fædrelandets Litteratur ved en nøiere Forening med Sverrigs?" med megen Hoflighed, men just ikke paa den meest anbefalende Maade drøftes, da Forf. synes at have forudsat eller formodet nogle Agtertanker — som Franskmanden kalder det — derved, og der ikke stemte ham til dets Fordeel.

ders værdige Søn. Ogsaa vil jeg i det følgende komme til at berøre i det mindste een hidhørende meget mærkelig Anecdote.

At i øvrigt hin Beskyldning mod M. C. Brun har været aldeles ugrundet, ligger upaatvivlelig allerede i det, som hans Forviisning fra Sverrig angaaende ovenfor er fortalt, ugiendrivelig for Øine, da man, naar det ringeste deslige med mindste Skin af Føie havde været at fremføre, sikkerlig, i Anledning af Høsts kiække Bekiændtgiørelse, ikke vilde have undladt at fremkomme dermed; ligesom man har fuld Føie til at antage, at Høst i enhver Henseende maatte vide sig sikker for alt lignende, inden han vovede et Skridt af denne Natur.

Hvad midlertid endnu øiensynligere og ugiendriveligere torde godtgiøre, at der vel ikke maa have været ymtet om noget sligt, er, at der just paa selvsamme Tid under Navn af det skandinaviske Selskab stiftedes et literarisk Samfund af aldeles modsat Aand og Tendents, og hvis første Hoveder vel vilde have vogtet dem for at antage et Navn, der i mindste Maade kunde have lagt dem for saadan Mistanke. Da dette Selskab havde, og fik, i det mindste umiddelbar, en høist væsentlig Indflydelse paa Anliggender og Begivenheder, der i det her følgende spille en betydelig Rolle, troer jeg her at borde berøre dets Oprindelse.

Det nævnedes i forrige Bind (S. 474, og 75) at, ved et Besøg af Scandinaviens Anacreon, Digteren Paykull, det kom paa Bane at stifte et litterarisk Samfund til at fremme nærmere Forbindelse mellem de tvende Nabofolks Litteratur. Dette Æmne omhandledes med megen Varme i adskillige Vennelag, nysnævnte ædle Giæst til Ære, hvilke blandt andre hans mangeaarige Ven, P. A. Heiberg, F. Høegh Guldberg, J. K. Høst, P. H. Haste, og jeg bivaanede. Ved eet af disse Maaltider, jeg troer, det sidste, blev Ideen saa levende, at Foreeningen ansaaes, som aftalt, og blev givet det Navn, som den siden med Ære er vedblevet at bære, og klinkede man da paa den Nyfødtes Velgaaende, hvori naturligviis mig, som een af Gudfædrene, gaves Deel.

Det var, som ovenanførte Sted er anmærket, umiddelbar efter Dyvekefeiden, og skiøndt jeg glad erkiændte, at der intet Nag var i Heibergs Sind, saalidet, som der nogensinde havde været i mit, og at vor Krig var aldeles til Ende, skiøndt ingen Fredsslutning eller Forligelse havde fundet Sted, stod vi endnu, og vedblev en Tid derefter at staae, i et vist spændt Forhold, som bidrog til, at jeg ingen ret virksom Deel tog i det hele, skiøndt jeg af et Brev fra min ædle Hertug, som jeg i disse Dage er truffet paa, seer, at jeg med Interesse har mældt ham, hvad her var paatænkt. "Om den litterariske Forbindelse — svarer han mig — der skal stiftes mel-

Bis conatus erat casus effingere . . .
Bis cecidere manus.

Virg. Æneid. libr. VI. v. 31-37.

Saavidt var jeg kommen Mandagen den 19de Januar, og beredte mig nu at gaae over til Fremstillingen af mit ved min Trolovelse saa aldeles forandrede Privatliv, hvilken jeg midlertid, efter min Viis, udsatte, til Ugens Forelæsningsdage vare forbi, at jeg uafbrudt kunde hellige nogle Dage i Rad til denne Skildring, da uventet Onsdagen den 21de gjorde en saa smertelig Ende paa den Lykke, jeg stod i Begreb at skildre. En synderlig sørgelig Anelse har overalt, som man ustridig af dette Binds foregaaende Ark vil kunne skjønne, ligesom holdt min Haand tilbage, hver Gang jeg nærmede mig denne Periode, ret som varslende, for alting ikke at vække den Nemesis, der saa let kunde fristes at berøve mig den Lykke, jeg jublede over.

Efter at have for nu henved to Aar siden fuldbragt fjerde Deel, maatte jeg — næsten kan jeg sige, uden at jeg ret selv veed, hvorledes — lade ikke blot den paafølgende Sommer, men hele den næste Vinter gaae hen, uden at komme til et Arbeide, som jeg idelig opfordredes, og selv længtes efter, at faae fra Haanden, og hvortil jeg mere end eengang havde begyndt at berede mig. Men hver Gang jeg vilde virkelig tage det for, forstemtes jeg ved min Kones tiltagende Ildebefindende, som jeg vist nok dengang

var saare langt fra at troe saa farligt eller sørgeligt, som det desværre siden har viist sig; men der dog altid var trykkende og vaandefuldt nok til, at jeg maatte ønske at oppebie en gunstigere Tid, før at skildre vore lykkelige Dage, især i Blade, som hun var vant til arkeviis at læse, ligesom de kom af Trykken, og hvor hendes skarpe og opmærksomme Øie uudeblivelig vilde opdaget hvert mindste Stænk af Ængstlighed eller Mismod, der uvitterlig kunde være undsluppet mig, og hvori hun saa saare let torde have fundet langt mere, end der virkelig laae, end sige, af mig var lagt deri.

Endelig kom den mildere Aarstid, af hvilken vi alle, der havde hende saa kiær, lovede os saameget, vel — skiøndt os selv tildeels ubevidst — for at indklæde os i mildere Ord, at det var til den Algodes usynlige Haand, vi maatte sætte det Haab og den Lid, der af menneskelig Omsorg og Kunst havde lidet eller intet at vente. At jeg med min haabnemme Natur begierlig og tillidsfuld greb det svage Siv, der raktes mig, som en Guldstav, der umulig kunde svigte, end sige, brydes, eller knuses, vil enhver, der endog blot fra dette Skrift kiender mig, let formode; og at, saasnart Haab og Mod hos mig begyndte paa ny at leve op, min Virksomhed tillige oplivedes, og jeg vendte med Iver tilbage til det henlagte Arbeid, var ogsaa efter min Maade. Midlertid svandt efterhaanden Aarstiden hen, uden at medbringe den Bedring, man af den ventede sig, og som een og anden tilsyneladende Forandring stundum for Øieblikke smigrede med. Ogsaa vil man ved at kaste Øinene paa nærværende

Deels første fem Ark lettelig erkiænde, at det raske muntre Anløb, hvormed jeg begyndte, snarlig sagtnedes, og at jeg, næsten kunde jeg sige, halv uvitterlig ræd for de driftige Ord, jeg havde givet Vinder til Overskrift, den modige Tone, hvori jeg havde begyndt, skyndte mig at gaae over til Æmner af anden Natur, og — vel uden at giøre mig selv Rede derfor — dvælede ved disse, for ikke at komme til, hvad der oprindelig og egentlig var det Hovedindhold, jeg her havde glædet mig til at behandle. Sommerstiden kom, men Sommeren, sagde de, der venlige søgte en Omvei for at undgaae, hvad de maaskee ligesaalidt vilde stille dem selv, som mig og hende for Øie, udeblev, og med den da naturlig den Lindring og Bedring, man af den havde lovet hinanden. Og saa tiltoge, som jeg andensteds har sagt, de Timer, der . . . .

Alt som de vigende Aar fratoge mig mere og mere, bleve mig vel mange, de, hvori jeg under bortledende Aandssysler maa søge Tilflugt imod, hvad jeg ikke ønsker at færdes med, og da jeg altsaa var glad ved, deels i det Bind af Digtekunstens Historie, jeg med min halvhundrede Aars trofaste Medvandrer, Nyerup, havde under Pressen, deels i Oversættelsen af Dr. Johannsens Religionsforedrag *) (der saa behageligen sysselsatte mig i de Dage, da min Kone og jeg havde vor tredive Aars Bryllupsfest at høitideligholde, og da jeg dog ikke trøstede mig til at vende tilbage til nærværende Arbeid, hvortil jeg af den havde lovet mig

*) Fortalen til Oversættelsen af Dr. Johannsens Religionsforedrag.

saameget); et nyt Tidsskrift Tritogenia, og enhver anden litterarisk Beskiæftigelse, der tilbødes mig, at finde Paaskud for mig selv, til at udsætte, hvad jeg ikke havde Hierte til at fortsætte. Dobbelt begiærlig greb jeg, da med Efteraaret Haabet bestandig mindskedes, og hendes Affældighed tog til, den Anledning, sidste Aars Examen Artium, der for mig medførte mere end fordobblet Arbeid, gav mig, til at lægge disse Erindringer formelig til Side, og var særdeles tilfreds med, hele Novembermaaneds Nationalruus igjennem, ikke fra nogen Side at faae Opfordring eller Mindelse at vende tilbage dertil.

Midlertid — ligesom efter den gamle franske Sonnet —

Bestandigt Haab til Mishaab bliver,

da saaledes og paa en Maade langvarigt Mishaab bliver Haab, i det Frygten lidt efter lidt taber Nyhedens Braad, lod jeg — vel og flere med mig — af den mageløse Livskraft, som hendes lyse, ildfulde, himmelske Aand beholdt og bevarede, mig forlede til at oversee, i hvilken Grad hendes Legemskræfter svækkedes, vel tildeels, fordi i det mindste vi uindviede hæftede vore Øine paa en anden Synspunkt, end den, hvorfra Ødelæggelsen indbrød, vel og fordi hiin overordentlige Siæl af og til ligesom reiste sig i al sin Styrke, for at overmande sine Lidelser, og giennemstrømme det svage Legeme med sin Energie, og naturligviis greb vi da begierligen ethvert saadant Lysglimt, forhøiede og forskiønnede det for os selv som for hinanden til en Vishedsstraale, og styrkede os i

den Overbevisning; at det rige Væld, der end skiød saadanne Straaler, ikke kunde være nær ved at standse.

Jeg tog da disse henlagte Erindringer frem igjen, skiøndt ikke utilfreds med, at fierde Ark, hvorved de vare standsede, havde efterladt mig ved en Tidspunkt, der endnu vilde sysselsætte mig med hine Dages Anliggender, og overlod mig bestandig til den Drøm, at inden jeg kom til mine egne, skulde blidere og bedre Tider i hver Henseende være oprundne. Januarmaaned ansaae jeg især, skiøndt langt fra at ane, hvad den med mig bar i sit Skiød, for en ond Fiende, som den og allerede i sine første Dage bebudede sig, i det den for en Tid betog min Kone den tro og redebonne qvindelige Medhielp, hun var vant til, og i sin Forfatning saa høilig behøvede. Da midlertid denne ubetydelige Ubehagelighed baade af min Kone i hver Henseende bedre blev baaret, end det havde været at vente, og langt hurtigere gik over, end vi formodede, bidrog det udentvivl, i det mindste hos mig, hvis Hierte saa let aabner sig for Haabet, fordeles til, at jeg temmelig trøstig saae de følgende Dage henglide, glædede mig ved hver Dag, hver Uge, hver Decade, der hensvandt, og endnu min huuslige Lykkes sidste Morgen frydede mig til hende ved, at i Dag vare over de to Trediedele af den frygtelige Maaned henrundne. Ak, jeg tænkte ikke paa, at Uhældsspaamandens Ord til Cæsar; Dagen er kommen, men ikke forbi, saa sørgelig skulde opfyldes paa mig; at inden hine Maanedens tvende Trediedele, som jeg saa trygt troede alt overstandne, endnu vare udrund-

ne tilfulde, skulde jeg have tabt, hvad jeg havde at tabe.

Det var isvrigt saare langt fra, at min Kone, saameget end allerede den begyndende strænge Vinter trykkede hende, enten deelte min Mistro til Januar, eller især min Tillid til den paafølgende Blidemaaned, som jeg fra langt tidligere Dage, da det var mig en kier Festmaaned, havde gammel Kiærlighed for, der i senere Aar var bleven fornyet ved min Svigerfaders Fødselsdag, som indtraf deri, og som mangfoldige Aar stod øverst mellem Bakkehusets Høitider, som jeg da og i en liden saakaldet Damecalender fra 1801 af min Kones Haand under Rubriken Festtage des häuslichen Glückes har fundet den indført, ligesom allerede den Omstændighed, at Dagene alt i den synligen længedes, for en saa ivrig Antibrumarist, som mig, var nok til dens Anbefaling. Hun laae derimod i aarlig Spøgstrid derom med sin Fader, der med Varme tog sin Maaneds Parti, og pukkede paa, at han i den havde seet Stikkelsbærtornene grønne; og ligger blandt andet for mig et franskt Brev i denne Anledning fra hende — som da disse tvende overordentlige Sproggenier førte deres Brevverling paa alle europæiske Tungemaal, især de sydligere — hvor hun kaldte Februar le mois le plus morguant de l'année, et Navn, hvortil den i indeværende Aar har hiemlet sin fulde Adkomst, da den bag sit Iisskiold og under sit Sneedække saa haardnakket indtil det allersidste er vedblevet at trodse den stigende Sool.

Midlertid var det endnu ikke af Februar, saa= lidt hun deelte min Tiltro til den, hun egentlig ven= tede sig værst, men snarere af den paafølgende Marts, hvis Løvspring hun havde en mangeaarig Mistro til, der streed alt for meget mod mine Forestillinger og Følelser til, at jeg kunde sympathisere dermed. Tvert= imod inddyssede jeg mig i det Haab, at, naar først den milde Tid kom, vilde det ved den strænge Kulde forværrede Onde, om ikke virkelig selv formildes, dog i det mindste føles mildere, og standse i Tilvært, vel og, hvis den i Fior udsatte Sommer i Aar skulde blive os dobbelt erstattet, gradviis gaae over til det Bedre.

Inddysset i disse Drømme arbeidede jeg nu tro= lig, om ikke just trøstig fort, men bestandig uden at kunne komme ud fra hine mig mindre vedkommende Æmner, ved hvilke, man formodentlig og tør finde, at jeg ligesom af en usynlig Haand er holdt længere fast, end det vel havde været min Tanke at dvæle ved dem. Midlertid havde jeg tillige begyndt mine Forelæsninger over den kostelige hauchske History Tiberius, som jeg saalænge havde glædet mig til at have en ualmindelig Aandsnydelse ved at skildre og ud= vikle; og er der ustridig neppe Noget, der uimodsigeli= gere kan godtgiøre, hvor langt jeg var fra at ane den overhængende Fare, end at denne Forelæsning de tvende første Timer efter min egen Følelse lykke= des mig langt over Forventning, til en Fyldestgiø= relse, som med Aarene af høist naturlige Grunde bli= ver mig alt sjeldnere og sjeldnere. Det er nemlig min Maade, som det fra tidligste Dage har været, ikke

blot omhyggelig at forberede mig til hver Times Foredrag, men og umiddelbar i Forveien udførlig at nedskrive ei allene alle Momenter, Citationer o. s. v., men og den hele Tankegang saaledes, at jeg i fornødent Tilfælde blot havde behov af Papiret at foredrage, hvad jeg havde optegnet, for at give en fattelig og ikke ufuldstændig Fremstilling af, hvad jeg havde at sige; men efter denne Forberedelse, naar jeg bestiger Cathedret, at overlade mig med saalidet Henſyn, som nogenlunde muligt, paa det, jeg har skrevet, til Øieblikkets Indtryk, for at finde det levende Ord, hvorved deslige Foredrag faae deres største Interesse.

At midlertid det frygtelige Sværd mig uvitterlig hang i et Haar over mit Hoved, derom drømte jeg ikke blot aldeles ikke, men havde ikke engang en Forestilling om, at min Kone, uden dog at vise det, havde Anelse deraf, før jeg, medens jeg skriver paa dette, af een af vore gamle tro Tyende erfarer, at hun, niende Dag førend sin Død, havde spurgt denne i Fortrolighed, om hun ikke troede, at en febrilsk Tilstand, hun hver Formiddag klagede over, var et Dødsforbud, da hun saa nødig vilde bort fra sin gamle Rahbek. Denne havde midlertid trøstet hende paa det bedste, og ymtede jeg intet derom, men beroligedes tvertimod ved adskillige smaa huuslige Arrangements til hendes Lettelse, som hun til sin Tilfredshed fik giort, og blev ved at see med Tillid en sig nærmende Formildelse i den hende synlige trykkende Kulde imøde, hvorved jeg med en Tiltro, der ellers just ikke skal være min Stil, daglig studerede Alma-

nakkens Værkspaadomme, hvori jeg naturligviis ved min Udtydning lagde meget mere gunstigt, end der ustridig med dem var meent; og var det ikke ganske uden Hensyn paa disse, jeg om Mandagen, da jeg, som sagt, udsatte Fortsættelsen af disse Erindringer til Ugens Slutning, regnede paa, med freidigere Hu at kunne gaae til dette Arbeid igien.

Hvad hun midlertid Dagen derpaa, som jeg skulde gaae ind til Forelæsningerne, om sin Tilstand maa have yttret, er jeg ikke istand til at giøre mig Rede for; nok, at jeg var saa aldeles forstemt, at jeg — uagtet en just den Dag mere end sædvanlig omhyggelig og overflødig Forberedelse, der egentlig maatte kunne giort mig det unødvendigt, at gaae uden for, hvad jeg paa mit Papir udførlig og nøiagtig havde optegnet — hvis jeg ikke meget skulde bedraget mig, udentvivl hverken vidste ud eller ind.

En ikke trøstelig Stadfæstelse paa denne min indvortes Følelse fik jeg, i det jeg gik ned af Cathedret, da en gammel Medvandrer og mere end 30 Aars Ven, som jeg havde den Ære at have mellem mine Tilhørere, i Henseende til Ordenen i mit Foredrag giorde mig et Spørgsmaal, som kun alt for tydelig lod mig føle, at det var egentlig Uordenen, han vilde sagt, hvis han havde havt Hierte til at nævne Tingen med sit rette Navn, enten for sig selv, eller for mig.

Medens jeg midlertid endnu talte med denne, kom Pedellen at sige mig, at der inde hos ham var nogen, der vilde tale med mig. Det var da min Kones kierlige Søster, Professorinde Oehlenschläger,

der i denne onde Tid, som en sand Trøstens Engel, hyppig kom til hende, oplivede og muntrede hende ved sin driftige Deeltagelse i alle hendes Ønsker og Anliggender, og med den hende saa egne ufortrødne Utrættelighed, hvor der er noget godt at udrette, paa hundrede og hundrede Maader var i uafladelig Virksomhed, for at udtænke, opspørge, foranstalte, forskaffe, besørge, og selv forfærdige hundrede og hundrede mindre og større Ting, der kunde være den kiære Lidende til Behag, Beqvemmelighed, Lettelse, og Lindring, og der, om de end aldrig i og for sig selv vare istand til at opnaae deres Hensigt, dog ved den Velvillie, den Omhu, den Iver, kort den Venneaand og det Søsterhierte, hvormed de skede, for en Siel, som min Kones, maatte faae et Værd, og en Velgiørenhed, der vel maatte giøre, at hun paa Bakkehuset saaes imøde, som en Engel fra Himlen, der, om end desværre ikke nedsendt med Lægedom og Hielp, dog i det mindste aldrig kom uden at medbringe Lindring, Lettelse, og Lise til Legem og Siel.

Hun var kommet at sige mig, at hun agtede at kiøre ud til Bakkehuset, og vilde tilbyde mig at kiøre med. Saa glad jeg blev over den uventede Behagelighed, der forestod min Kone, tog jeg dog i Betænkning at modtage Tilbudet, af Frygt, at hun, naar vi saaledes kom samlede, skulde troe, at det var efter min Anmodning, hendes Søster kom ud, og da lægge noget mere betydende og ilde bebudende i dette Besøg, end det, efter min daværende faste og trygge Overbeviisning, engang randt mig i Tanke at sige eller formode deri. At jeg nu ved nærmere at

sammenholde og overveie adskillige Omstændigheder mere og mere faaer Føie til at formode, at hin Forudsætning vel ikke havde været saa ganske ugrundet, og at vel Aarsagen, hvorfor denne vennehulde Søster mod sin Sædvane kiørte derud, og tilbød mig at kiøre med, var for at forberede mig paa, hvad hun alt forudsaae, eller var advaret om, især da hun i denne Anledning havde noget at lægge mig paa Hierte, vil det følgende nøiere oplyse. Men mit Livs gode Engel vilde endnu unde mig dets sidste skiønne Dag ublandet og uforstyrret, og jeg, som sagt, ikke blot modtog ikke et Tilbud, der ellers vilde være mig særdeles kiært, men bad endog ydermere min Svigerinde ikke for sin Søster at lade sig mærke med, at vi i Byen havde seet hverandre, eller talt sammen, at hun ikke deraf skulde giøre sig nogen unøden og ugrundet Betænkelighed; og skiltes vi nu, og jeg begav mig paa min Hiemvandring, glad til den behagelige Aften, jeg havde at vente.

Ogsaa blev denne mig virkelig endnu langt over min Forventning til Deel; ikke blot fandt jeg min Kone særdeles glad ved sin Søsters Besøg, og ydermere oplivet ved en foregaaende behagelig Aftenunderholdning, da en kierlig Veninde af Omegnen efter fenere Dages Sædvane havde skiænket hende en kiær Aandsnydelse, ved at forelæse hende af de for ikke længe siden udkomne Breve fra Bonstetten til Fr. Brunn, som denne min Kones hiertelige og varme Veninde med et kierligt Brev, al fuldt af de trøsteligste Forhaabninger, som hun paastod at have fra sikker Haand, havde sendt hende, og som hun saa

færdeles beklagede; hendes ellers saa skarpseende Øine nægtede hende deres Tieneste til selv at læse; men og havde hun i Anledning af nogle Smaaforanstaltninger, hun i min Fraværelse havde været foranlediget at føie, og hvortil hun vilde have mit Minde, med Blyant tilskrevet mig en høist kierlig og velsignet Sæddel, som ydermere, spøgende, eller i det mindste kielende, endtes med eet af de selvgiorte Diminutiver, der i Kierlighedens Sprog have en Betydning *), som man maa have elsket selv, og været elsket, for at giøre sig Forestilling om. O! hvor aldeles ikke drømte jeg om, at det var sidste Gang, jeg skulde modtage denne min kiæreste Hædersbenævnelse af hende! Denne Sæddel rakte hun mig ved min Hiemkomst, og bad mig gaae ind at læse den i mit Værelse; jeg giorde det, kom i Øieblikket siæleglad tilbage, gav hende spøgende det Samtykke, hun efter min Mening ikke havde havt behov at begiære, og var saare lykkelig.

Det Stykke Pappapiir, hvorpaa hun, da hun ikke kunde bruge Pult eller Skrinerbord i Sophaen, havde skrevet denne Sæddel — ligesom Ewald sine brutale Klappere paa et Bret i sin Sygeseng — ligger for mig, og skal vedblive at være min Pult, saalænge min Haand kan føre Pennen; og skal det holde mig i Minde, aldrig at lade derfra udgaae Noget hende uværdigt, som først indviede det til dette Brug; hendes Sæddel giemmer jeg blandt mine øvrige kiæreste Helligdomme, alle hendes kierlige Breve og

*) See Bonstettens ovenomtalte Breve S. 337.

Smaasedler, for største Deel med den Udskrift, hvormed denne Seddel sluttede. Jeg kan sige som Dyveke, jeg har dem alle, fra den første Seddel af — som jeg paa sit Sted *) har omtalt, og hvor hun ikke havde mindste Anelse om, hvad hun gav, om jeg end fik Anelsen om, hvad jeg modtog — og indtil denne sidste; de ere alle fulde af hendes skiønne Aand, hendes kierlige Hierte, skrevne under saa langt et Samlivs mangehaande Forhold, i Sorg og i Glæde; men undtager jeg maaskee tree, som hun i Bombardementsdagene skrev mig fra Amager, og som jeg, hvis det forundes mig at naae denne Tidspunkt, dette store Dannerhierte til Ære, neppe vil kunne nægte mig at forelægge, er der blandt dem alle mig intet saa dyrebart, som dette sidste, hvorvel det egentlig ikke indeholder uden huuslige Smaating, hine Slutningsord undtagne. Dog maaskee var det just for end eengang at tiltale mig med hiint mig saa kiere Navn, hun — mulig uden at have giort sig selv i det mindste tydelig Rede for det — tilskrev mig selv den Seddel! ak jo længer og længer jeg dvæler ved at gienkalde mig hine Dage, jo flere Lys opgaae der for mig, hvorved det mere og mere bliver mig klart, at det vel ikke var hende nogen Hemmelighed, hvad hun søgte at dølge for sig selv, som for os andre, at hendes sidste Time var nær.

Oven paa hin mig heist behagelige Mellemscene gik jeg med dobbelt freidigt Sind ind igien i mit Arbeidsværelse, at ordne og berede det fornødne

*) See 4 B. S. 473.

Manuskript til Trilogeniahæftet, hvortil denne Aften og den følgende Dag var bestemt, saa at jeg om Løverdagen kunde have Hænderne fri til at tage fat paa den saalænge udsatte Fortsættelse af Erindringerne. Ogsaa dette gik nu godt fra Haanden, og vel tilmode kom jeg, da Hvileklokken slog, ind igien til min Kone og hendes Søster, hvor jeg fandt denne Vennehulde, saa driftig og saa ivrig i at giøre Aftale med min Kone om Indretningen af en beqvemmere Lænestoel til hende, og giøre hende saa omstændelig Rede for, med hvor lidt Uleilighed og Bekostning for sig hun vilde være istand til at indrette hende den, at der ikke kunde oprinde den fierneste Anelse i min Siel om, at denne kierlige Søster engang forestillede sig Muligheden af, den neppe vilde komme til at giøres behov, at jeg tvertimod i Aanden nød min Kones Tilfredshed, naar hun fik denne hende beqvemmere Lænestoel, hvor naturligviis efter hendes Sindelag den atter her som saa idelig hende viiste ufortrødne og utrættelige Velvillie og Virksomhed vilde have glædet og gavnet hende langt mere, end den forøgede Beqvemmelighed selv.

Nu kom Aftensmaaltidet, og min Kone var, uagtet sin qvalte Stemme, saa aldeles den mageløse Giæstveninde, hvorfor hun var saa almeenerkiendt, saa omhyggelig for at see sin kiære søsterlige Giest paa det Bedste tilgode, og denne nød igien fra sin Side sin elskede Søsters paa de mindste Smaating opmærksomme Omsorg, der krydrede Maaltidet, med saadan Hiertelighed, at denne Nadvere virkelig var mig af de

nócens omnesque Deorum, quibus ipse meique ad larem proprium vescor,

hvoraf hun i disse 30 Aar har skienket mig saa utallige, og hvoraf det skulde være den sidste.

Et Beviis, hvor glad jeg var, er det for dem, der kiende mig nøiere, at, medens jeg, til dagligt Brug, aldrig til mit Maaltid drikker mere end eet Glas Viin, nød jeg ikke blot, til Ære for den livelige behagelige Aftenunderholdning, ved dette Maaltid to; men gik endnu, efter at vi stod fra Maaltidet, og min Svigerinde endnu blev staaende henne hos sin Søster i videre Lænestoelsafhandlinger, hen til Bordet igien, og skienkede mig, som til Tak for i Aften, endnu et halvt Glas, meget fristet til at udbringe denne Skaal, hvis jeg ikke deels havde frygtet for at forstyrre hine vigtige Conferencer, deels og var bange for min Kones paa senere Tider saa ofte yttrede Mishag til udbragte Sundheder. Jeg drak Skaalen da i min Stilhed, ikke mindre glad i mit Hierte over den nydte venlige Aften, og inderlig taknemmelig mod min hulde Svigerinde, hvem jeg i saa høi en Grad havde den at takke.

Og nu tænke man sig min Overraskelse, da hun, i det jeg fulgte hende ud i det forreste Værelse, at tage Kaabe og Hat, brast i en forfærdelig Graad, der kun alt for tydelig sagde mig, hvad hun saae, tænkte, følte, og formodede.

Saa ubeskrivelig dette mig aldeles uventede Udbrud af hendes dybe Bedrøvelse overraskede mig, var jeg dog, i Følge den mageløse Fatning, hun den hele Aften havde viist, saa langt fra at giøre mig mindste

Forestilling om, at det var Følelsen af den visse og nærforestaaende Skilsmisse, Tanken, at det var sidste Gang, de havde seet hinanden, der saaledes overvældede Søsterhiertet, at jeg blot deri saae hendes inderlige Deeltagelse i en elsket Søsters Lidelser og Aftagende, og ene sysselsat med Tanken om, hvad Indtryk det vilde giøre paa min Kone, hvis hun, naar jeg kom tilbage, fandt mig forandret og forstemt, giorde mig Umage for at bevare min Fatning, og blot broderligen sagde: knuus ikke mig! for, taber jeg Modet, synker der formeget; hvilket hun venligen syntes at sande, hvorpaa jeg, at ikke en forlænget Samtale skulde falde min Kone paa, der saare let i sligt paa senere Tid fandt ildevarslende Kiændetegn angaaende hendes Tilstand, skyndte mig ind til hende igien, med et Par Ord takkede hende hiertelig for Blyantsæddelen, besvarede den med mit fuldkomneste Samtykke, og nu, uden at have, i øvrigt, ladet mig mærke med det ringeste, gik til Sengs.

Næste Morgen kom, og hvorvel jeg tydelig mindes, at hun, hvem den strænge Frost var trykkende, yttrede sin Frygt for, naar den blev ved, ikke at udholde de faa Skridt giennem det lidet Værelse, der er mellem Sovekammeret og vor Dagligstue, inddyssede jeg mig dog saa fuldt og fast i den Fortrøstning, som jeg og gav hende, at det nu gik stærkt ned af Bakke med Januar, og at Blidemaaned vilde medføre blidere Luft, at jeg saare godt erindrer, at det første, jeg foretog mig, da jeg kom ind i Dagligstuen til hende, var at tye hen til Al-

manakken, der til ideligt Eftersyn laae i Vinduet, for at overtyde mig, at det virkelig var den climacteriske een og tyvende Januar; og at ydermere, da det var Dagen efter Qvarteerskifte, og Almanakken bebudede paafølgende Snee, denne nødvendig maatte medføre Formildelse; hvilken Fortrøstning jeg nok og meddeelte hende, og blev til Giengield efter en gammel Talebrug mellem os kaldet den haabendes.

Ikke engang det giorde noget varslende Indtryk paa mig, at hun sagde mig, hun havde isinde at bede vor gamle Ven Brandis, naar han tog ud til sin Gaard i vort Nabolag, at see ind til hende. Vel vidste jeg, at hun, endog for ikke saa saare lang Tid siden, i en spøgende Samtale, havde lige ud sagt ham, at, saa meget hun var hans Høiagterinde, og Veninde, vilde hun ikke være hans Patientinde — egentlig, fordi han, som foreløbig Betingelse, satte en Forandring af hendes Bopæl m. v., som hun ikke kunde erkiende Fornødenheden af — midlertid forestilte jeg mig blot, at hin Beslutning kunde være en Følge af Samtalen mellem begge Søstre, for at raadføre sig med ham om nogle nyere Symptomer, saasom de hovne Been, hun paa et Par Dage klagede over, og som jeg i min Forblindelse, langt fra at erkiende Sørgevarslet deri, troskyldig antog for en mulig Lettelse, i det det Onde kastede sig paa de yderligere, og mindre vigtige Dele. Saa meget mere beroligede jeg mig i saa Henseende, som det blot var et mundtligt Bud, ovenikiøbet udentvivl, som de Engelske kalde det, *sine die*, hun sendte, og kun bad ham

komme til hende, naar han tog ud til sin Gaard, som man og af hans skriftlige Svar, som jeg ikke kan nægte mig i det Følgende at berøre, udtrykkelig kan see, at Overbringerinden deraf, der iøvrigt fra sin mangeaarige tro Tieneste besad min Kones fulde Fortrolighed, hverken havde havt nogen hastende Meddelelse om særdeles Frygt eller Fare at giøre ham, heller ikke selv givet ham nogen ængstende Skildring af hendes Tilstand.

Ogsaa gik jeg med freidigt og trøstigt Sind til mit Arbeid, og vedblev at faae mit Tritogeniamanuskript paa rede Haand, saaledes, at, som jeg fuldt og fast indbildte mig, intet næstkommende Løverdag skulde være mig i Veien for at gaae til Skildringen af mit Livs lykkelige Dage; og erindrer jeg meget vel, at jeg den Formiddag efter sædvanlig Skik, hver Gang en Side var fuldskreven, og medens den tørredes, gik ind til min Kone, og talte vel tilmode med hende om mit Arbeid, der gik fra Haanden, om Brandis's Besøg, som jeg glædede mig til, og om en kort Byvandring, jeg den Aften havde at giøre, da jeg skulde i Embedsforretninger i Frimurerlogen. I Begyndelsen syntes dette, da jeg paa senere Tider saare sielden var ude om Aftenen, hende ikke tilmaade, og hun spurgte mig med nogen Uro: saa bliver du vel længe ude? men da jeg forsikrede, at jeg var vis paa at kunne gaae, saasnart mine Embedspligter vare tilende, at jeg ikke gik ind før mod Mørkningen, og følgelig i det Høieste kun blev to til tree Timer borte, beroligede hun sig aldeles, og gav ikke

med noget Ord eller Vink tilkiende, at denne min Bortgang var hende i mindste Maade ubehagelig.

Ogsaa var hele Dagen igiennem Stemmingen over os begge blid og — som det syntes — trøstig, hvilket forøgedes, da vort fra Kiøbenhavn hiemkomne Bud bragte følgende Svar til hende fra Madame Brandis:

"Ich wollte meine verehrteste Freundinn jeden Tag zu sehen kommen, wurde aber, wie gewöhnlich, wie ein Kieselstein im Wasser von Wellen umhergerollt, die der arme Stein nicht in seiner Gewalt hat; so bald Sie es aber wünschen, sind Sie mir eine der liebsten Wellen, von der ich mich gern wälzen lasse."

Den, der har ringeste Kiendskab til dette sieldne Hiertemenneske, hvis høist ualmindelige Aand er hans ringeste Fortrin, vil af Tonen i ovenstaaende Linier have fuldeste Overbeviisning, at han ikke havde fierneste Anelse af, hvor uhyre nær Faren hang over den ham saa særdeles kiære Veninde, han skrev dem til; og er det da saare begribeligt, at vi, jeg i det mindste, fandt i denne hans Munterhed kiær Forvisning for, at, hvor han, der dog for ikke saalænge siden havde seet hende, og idelig havde Leilighed at høre om og fra hende, ingen Fare anede, heller ingen kunde være. Og blev det af os begge, da jeg maatte læse hans Sædel for hende, der paa de seneste Dage klagede over, det ellers saa skarpe Syn slog hende feil, ikke ubemærket. Men hvad der snart aldeles bemestrede sig begges glade Opmærksomhed og Deeltagelse, var det følgende, hvori han tilføiede, at han desuden

vilde kommet, da det fra den høihæderværdigste Haand — elsket, æret og hyldet af os, som af hele Danneriget, — var ham overdraget, for den Cantate, Hs. K. H. Prinds Christians hulde Bevaagenhed havde hædret mig med at forfatte i Anledning af den nylige Formæling i Skioldungeætten — mundtlig at overbringe en Taksigelse, der mellem alle rige Belønninger, der langt over min Forventning, og dette ubetydelige Arbeids Værd, vare blevne mig til Deel, med fuld Føie staaer mig allevøverst.

Gierne kan jeg sige, at, som dette uden tvivl var den sidste jordiske Glæde, der her i Livet blev min kierlige Huustro til Deel, saaledes var det og, med Hensyn til Haanden, hvorfra, Tiden og Omstændighederne, hvorunder, og Anledningen, hvorover den kom, maaskee en af de allerkiæreste, og meest ublandede, hun i vort Trediveaars trofaste Samliv havde nydt; en Ære, der vederfoer hendes Rahbek, paa en — efter hendes Følelse — for hans betyngede Hierte saa nødtørftig Tid, for et Arbeid, som hun selv — vel især for dets Sandruhed, som for hende var den første Dyd — havde Forkierlighed for, og det fra, hvem, hun vist nok, frem for alle, ønskede, det maatte være til Behag, maatte for hende, der satte saa høi Priis paa det allermindste, der især i disse mørke Dage skeede mig til Opmuntring, til Trøst, til Glæde, være uvurdeerligt. Ogsaa sagde mig hendes omhyggelige Oppasserinde, at hun om Eftermiddagen, da Brandis besøgte hende, og da megen Tale faldt hende besværlig, med sit himmelskvarme Hiertes overordentlige Livlighed, der ikke slukkedes, eller en-

gang kølnedes førend i Døden, havde udtrykt ham sit Hiertes fyrige Tak ved at vise ham Brevet, og med overordentlig Venneſalighed adſkillige Gange kysse paa Fingeren til ham — hvad jeg i alle de Aar, vi have kiendt hinanden, aldrig mindes at have seet hende giøre til nogen Dødelig, ſmaa Børn, ſom hun legede med, og kiælede for, maaſkee ene undtagne. —

Og vil man da ikke undres, at jeg, ligeſom jeg regner den Deel, jeg kan tilegne mig i denne hendes ſidſte Glæde paa Jorden, mellem mit Livs ypperſte Skatte; ſaaledes, da jeg næſte Morgen derpaa havde den tunge Forretning, at mælde den vennehulde Læge hendes Død, ikke kunde nægte mig, i det jeg takkede ham for at have ſaaledes forſødet og førſkiønnet hendes ſidſte Timer, tillod mig det Ønſke, at ogſaa den, der gød denne livſalige Nectardraabe i min elſkede Kones Dødsbæger, maatte erfare, at, ſom hendes erkiendtlige Glæde ledſagede hende til Himlen, ſaaledes vil Erindringen heraf med levende Taknemmelighed følge mig, den Tid, jeg endnu kan have at være paa Jorden.

Uagtet jeg nu naturligviis gierne havde hørt hine Hædersord ſelv af Brandis's Mund, og til den Ende om Eftermiddagen gav mig Tid med at gaae ind, i Forventning, at han efter Løfte kunde komme, var jeg midlertid paa den anden Side ſaa vis paa, at Budſkabet paa hendes Læber og ved hendes glade Deeltagelſe vilde faae en forøget Frydelighed for mig, at jeg, ſom overalt ikke holder af, at tiltræde mine Byvandringer, efter at Dagen hælder, og der desuden gierne vilde være betimelig i

Byen, for at være desmere sikker paa, at komme til rette Tid igien derfra, Klokken omtrent fire tiltraadte min Vandring, saameget bedre tilmode, som jeg trøstede mig til, at Brandis's forestaaende Besøg vilde være hende en kiær Sindsvederqvægelse i de saa eenlige Timer til min Hiemkomst.

Da jeg nu efter Sædvane gik ind at hilse paa hende, inden jeg gav mig paa Veien, og gientage hende, at jeg til betimelig Tid, senest henved otte, skulde sikkert være hiemme, og til Afskeed vilde tage hendes Haand, reiste hun sig paa Sophaen, og sagde: Mundekys! og gav mig nu tre hiertelige Kys, ak! uden at vel nogen af os drømte om, det skulde blive de sidste; thi at hun, i saa høi Grad hun end følte sig aftagende og lidende, og saamegen Frygt hun yttrede for, ikke at kunne holde ud, naar det blev ved, og tog til, i det mindste ikke havde tilstaaet sig selv, at vor Skilsmisse var saa usigelig nær, derfor har jeg Beviser nok i alt, hvad hun, ogsaa i min Fraværelse, og indtil sine sidste Øieblikke sagde.

Jeg fra min Side var saa langt fra heraf at have fierneste Forestilling, at jeg endog, med fuld Forventning af en god Aften ved min Hiemkomst, var særdeles vel tilmode, hvad man og i Athenæum, hvor jeg efter Sædvane gik op at giennemløbe Dagens Blader, indtil jeg skulde til de Forretninger, jeg var gaaet ind for, lagde Mærke til; og mindes jeg blandt andet, at jeg gav en af vore yngre Venner, der var en særdeles Yndling af min Kone og mig, og der paa seeneste Tider, af Frygt for at komme hende til Uleilighed, forsagede Bakkehuset, paa hans Forespørg-

sammenholde og overveie adskillige Omstændigheder mere og mere faaer Føie til at formode, at hin Forudsætning vel ikke havde været saa ganske ugrundet, og at vel Aarsagen, hvorfor denne vennehulde Søster mod sin Sædvane kiørte derud, og tilbød mig at kiøre med, var for at forberede mig paa, hvad hun alt forudsaae, eller var advaret om, især da hun i denne Anledning havde noget at lægge mig paa Hierte, vil det følgende nøiere oplyse. Men mit Livs gode Engel vilde endnu unde mig dets sidste skiønne Dag ublandet og uforstyrret, og jeg, som sagt, ikke blot modtog ikke et Tilbud, der ellers vilde være mig særdeles kiært, men bad endog ydermere min Svigerinde ikke for sin Søster at lade sig mærke med, at vi i Byen havde seet hverandre, eller talt sammen, at hun ikke deraf skulde giøre sig nogen uforøden og ugrundet Betænkelighed; og skiltes vi nu, og jeg begav mig paa min Hiemvandring, glad til den behagelige Aften, jeg havde at vente.

Ogsaa blev denne mig virkelig endnu langt over min Forventning til Deel; ikke blot fandt jeg min Kone særdeles glad ved sin Søsters Besøg, og ydermere oplivet ved en foregaaende behagelig Aftenunderholdning, da en kierlig Veninde af Omegnen efter senere Dages Sædvane havde skiænket hende en kiær Aandsnydelse, ved at forelæse hende af de for ikke længe siden udkomne Breve fra Bonstetten til Fr. Brunn, som denne min Kones hiertelige og varme Veninde med et kierligt Brev, ak! fuldt af de trøsteligste Forhaabninger, som hun paastod at have fra sikker Haand, havde sendt hende, og som hun saa

færdeles beklagede, hendes ellers saa skarpseende Øine negtede hende deres Tieneste til selv at læse; men og havde hun i Anledning af nogle Smaaforanstaltninger, hun i min Fraværelse havde været foranlediget at føie, og hvortil hun vilde have mit Minde, med Blyant tilskrevet mig en høist kierlig og velsignet Seddel, som ydermere, spøgende, eller i det mindste kielende, endtes med eet af de selvgiorte Diminutiver, der i Kierlighedens Sprog have en Betydning *), som man maa have elsket selv, og været elsket, for at giøre sig Forestilling om. O! hvor aldeles ikke drømte jeg om, at det var sidste Gang, jeg skulde modtage denne min kiæreste Hædersbenævnelse af hende! Denne Seddel rakte hun mig ved min Hiemkomst, og bad mig gaae ind at læse den i mit Værelse; jeg giorde det, kom i Øieblikket sjæleglad tilbage, gav hende spøgende det Samtykke, hun efter min Mening ikke havde havt behov at begiære, og var saare lykkelig.

Det Stykke Pappapiir, hvorpaa hun, da hun ikke kunde bruge Pult eller Skriverbord i Sophaen, havde skrevet denne Seddel — ligesom Ewald sine brutale Klappere paa et Bret i sin Sygeseng — ligger for mig, og skal vedblive at være min Pult, saalænge min Haand kan føre Pennen; og skal det holde mig i Minde, aldrig at lade derfra udgaae Noget hende uværdigt, som først indviede det til dette Brug; hendes Seddel giemmer jeg blandt mine øvrige kiæreste Helligdomme, alle hendes kierlige Breve og

*) See Bonstettens ovenomtalte Breve S. 337.

Smaasedlet, for første Deel med den Udskrift, hvormed denne Seddel sluttede. Jeg kan sige som Dyveke, jeg har dem alle, fra den første Seddel af — som jeg paa sit Sted *) har omtalt, og hvor hun ikke havde mindste Anelse om, hvad hun gav, om jeg end fik Anelsen om, hvad jeg modtog — og indtil denne sidste; de ere alle fulde af hendes skiønne Aand, hendes kierlige Hierte, skrevne under saa langt et Samlivs mangehaande Forhold, i Sorg og i Glæde; men undtager jeg maaskee tree, som hun i Bombardementsdagene skrev mig fra Amager, og som jeg, hvis det forundes mig at naae denne Tidspunkt, dette store Dannerhierte til Ære, neppe vil kunne nægte mig at forelægge, er der blandt dem alle mig intet saa dyrebart, som dette sidste, hvorvel det egentlig ikke indeholder uden huuslige Smaating, hine Slutningsord undtagne. Dog maaskee var det just for end eengang at tiltale mig med hiint mig saa kiere Navn, hun — mulig uden at have giort sig selv i det mindste tydelig Rede for det — tilskrev mig selv den Seddel! ak jo længer og længer jeg dvæler ved at gienkalde mig hine Dage, jo flere Lys opgaae der for mig, hvorved det mere og mere bliver mig klart, at det vel ikke var hende nogen Hemmelighed, hvad hun søgte at dølge for sig selv, som for os andre, at hendes sidste Time var nær.

Oven paa hin mig høist behagelige Mellemscene gik jeg med dobbelt freidigt Sind ind igien i mit Arbeidsværelse, at ordne og berede det fornødne

*) See 4 B. S. 473.

Manuskript til Tritogeniahæftet, hvortil denne Aften og den følgende Dag var bestemt, saa at jeg om Løverdagen kunde have Hænderne fri til at tage fat paa den saalænge udsatte Fortsættelse af Erindringerne. Ogsaa dette gik nu godt fra Haanden, og vel tilmode kom jeg, da Hvileklokken slog, ind igien til min Kone og hendes Søster, hvor jeg fandt denne Vennehulde, saa driftig og saa ivrig i at giøre Aftale med min Kone om Indretningen af en beqvemmere Lænestoel til hende, og giøre hende saa omstændelig Rede for, med hvor lidt Uleilighed og Bekostning for sig hun vilde være istand til at indrette hende den, at der ikke kunde oprinde den fierneste Anelse i min Siæl om, at denne kierlige Søster engang forestillede sig Muligheden af, den neppe vilde komme til at giøres behov, at jeg tvertimod i Aanden nød min Kones Tilfredshed, naar hun fik denne hende beqvemmere Lænestoel, hvor naturligviis efter hendes Sindelag den atter her som saa idelig hende viiste ufortrødne og utrættelige Belvillie og Virksomhed vilde have glædet og gavnet hende langt mere, end den forøgede Beqvemmelighed selv.

Nu kom Aftensmaaltidet, og min Kone var, uagtet sin qvalte Stemme, saa aldeles den mageløse Giæstveninde, hvorfor hun var saa almeenerkiendt, saa omhyggelig for at see sin kiære søsterlige Giest paa det Bedste tilgode, og denne nød igien fra sin Side sin elskede Søsters paa de mindste Smaating opmærksomme Omsorg, der krydrede Maaltidet, med saadan Hiertelighed, at denne Nadvere virkelig var mig af de

noëtes cœnæque Deorum, quibus ipse meique ad larem proprium vescor,

hvoraf hun i disse 30 Aar har skienket mig saa utallige, og hvoraf det skulde være den sidste.

Et Beviis, hvor glad jeg var, er det for dem, der kiende mig nøiere, at, medens jeg, til dagligt Brug, aldrig til mit Maaltid drikker mere end eet Glas Viin, nød jeg ikke blot, til Ære for den livelige behagelige Aftenunderholdning, ved dette Maaltid to; men gik endnu, efter at vi stod fra Maaltidet, og min Svigerinde endnu blev staaende henne hos sin Søster i videre Læneskoelsafhandlinger, hen til Bordet igien, og skiænkede mig, som til Tak for i Aften, endnu et halvt Glas, meget fristet til at udbringe denne Skaal, hvis jeg ikke deels havde frygtet for at forstyrre hine vigtige Conferencer, deels og var bange for min Kones paa senere Tider saa ofte yttrede Mishag til udbragte Sundheder. Jeg drak Skaalen da i min Stilhed, ikke mindre glad i mit Hierte over den nydte venlige Aften, og inderlig taknemmelig mod min hulde Svigerinde, hvem jeg i saa høi en Grad havde den at takke.

Og nu tænke man sig min Overraskelse, da hun, i det jeg fulgte hende ud i det forreste Værelse, at tage Kaabe og Hat, brast i en forfærdelig Graad, der kun alt for tydelig sagde mig, hvad hun saae, tænkte, følte, og formodede.

Saa ubeskrivelig dette mig aldeles uventede Udbrud af hendes dybe Bedrøvelse overraskede mig, var jeg dog, i Følge den mageløse Fatning, hun den hele Aften havde viist, saa langt fra at giøre mig mindste

Forestilling om, at det var Følelsen af den visse og nærforestaaende Skilsmisse, Tanken, at det var sidste Gang, de havde seet hinanden, der saaledes overvældede Søsterhiertet, at jeg blot deri saae hendes inderlige Deeltagelse i en elsket Søsters Lidelser og Aftagende, og eene sysselsat med Tanken om, hvad Indtryk det vilde giøre paa min Kone, hvis hun, naar jeg kom tilbage, fandt mig forandret og forstemt, giorde mig Umage for at bevare min Fatning, og blot broderligen sagde: knuus ikke mig! for, taber jeg Modet, synker der formeget; hvilket hun venligen syntes at sande, hvorpaa jeg, at ikke en forlænget Samtale skulde falde min Kone paa, der saare let i sligt paa senere Tid fandt iltdevarslende Kiændetegn angaaende hendes Tilstand, skyndte mig ind til hende igien, med et Par Ord takkede hende hiertelig for Blyantsæddelen, besvarede den med mit fuldkomneste Samtykke, og nu, uden at have, i øvrigt, ladet mig mærke med det ringeste, gik til Sengs.

Næste Morgen kom, og hvorvel jeg tydelig mindes, at hun, hvem den strænge Frost var trykkende, yttrede sin Frygt for, naar den blev ved, ikke at udholde de faa Skridt giennem det lidet Værelse, der er mellem Sovekammeret og vor Dagligstue, inddyssede jeg mig dog saa fuldt og fast i den Fortrøstning, som jeg og gav hende, at det nu gik stærkt ned af Bakke med Januar, og at Blidemaaned vilde medføre blidere Luft, at jeg saare godt erindrer, at det første, jeg foretog mig, da jeg kom ind i Dagligstuen til hende, var at tye hen til Al-

manakken, der til idelígt Eftersyn laae i Vinduet, for at overtyde mig, at det virkelig var den climacteriske een og tyvende Januar; og at ydermere, da det var Dagen efter Qvarteerskiste, og Almanakken bebudede paafølgende Snee, denne nødvendig maatte medføre Formildelse; hvilken Fortrøstning jeg nok og meddeelte hende, og blev til Giengield efter en gammel Talebrug mellem os kaldet den haabendes.

Ikke engang det giorde noget varslende Indtryk paa mig, at hun sagde mig, hun havde isinde at bede vor gamle Ven Brandis, naar han tog ud til sin Gaard i vort Nabolag, at see ind til hende. Vel vidste jeg, at hun, endog for ikke saa saare lang Tid siden, i en spøgende Samtale, havde lige ud sagt ham, at, saa meget hun var hans Høiagterinde, og Veninde, vilde hun ikke være hans Patientinde — egentlig, fordi han, som foreløbig Betingelse, satte en Forandring af hendes Bopæl m. v., som hun ikke kunde erkiende Fornødenheden af — midlertid forestilte jeg mig blot, at hin Beslutning kunde være en Følge af Samtalen mellem begge Søstre, for at raadføre sig med ham om nogle nyere Symptomer, saasom de hovne Been, hun paa et Par Dage klagede over, og som jeg i min Forblindelse, langt fra at erkiende Sørgevarslet deri, troskyldig antog for en mulig Lettelse, i det det Onde kastede sig paa de ydersligere, og mindre vigtige Dele. Saa meget mere beroligede jeg mig i saa Henseende, som det blot var et mundtligt Bud, ovenikiøbet udentvivl, som de Engelske kalde det, *sine die*, hun sendte, og kun bad ham

komme til hende, naar han tog ud til sin Gaard, som man og af hans skriftlige Svar, som jeg ikke kan nægte mig i det Følgende at berøre, udtrykkelig kan see, at Overbringerinden deraf, der iøvrigt fra sin mangeaarige tro Tieneste besad min Kones fulde Fortrolighed, hverken havde havt nogen hastende Meddelelse om særdeles Frygt eller Fare at giøre ham, heller ikke selv givet ham nogen ængstende Skildring af hendes Tilstand.

Ogsaa gik jeg med freidigt og trøstigt Sind til mit Arbeid, og vedblev at faae mit Tritogenjamanuskript paa rede Haand, saaledes, at, som jeg fuldt og fast indbildte mig, intet næstkommende Løverdag skulde være mig i Veien for at gaae til Skildringen af mit Livs lykkelige Dage; og erindrer jeg meget vel, at jeg den Formiddag efter sædvanlig Skik, hver Gang en Side var fuldskreven, og medens den tørredes, gik ind til min Kone, og talte vel tilmode med hende om mit Arbeid, der gik fra Haanden, om Brandis's Besøg, som jeg glædede mig til, og om en kort Byvandring, jeg den Aften havde at giøre, da jeg skulde i Embedsforretninger i Frimurerlogen. I Begyndelsen syntes dette, da jeg paa sénere Tider saare sielden var ude om Aftenen, hende ikke tilmaade, og hun spurgte mig med nogen Uro: saa bliver du vel længe ude? men da jeg forsikrede, at jeg var vis paa at kunne gaae, saasnart mine Embedspligter vare tilende, at jeg ikke gik ind før mod Mørkningen, og følgelig i det Høieste kun blev to til tree Timer borte, beroligede hun sig aldeles, og gav ikke

med noget Ord eller Vink tilkiende, at denne min Bortgang var hende i mindste Maade ubehagelig.

Ogsaa var hele Dagen igiennem Stemningen over os begge blid og — som det syntes — trøstig, hvilket forøgedes, da vort fra Kiøbenhavn hiemkomne Bud bragte følgende Svar til hende fra Machaon Brandis:

"Ich wollte meine verehrteste Freundinn jeden Tag zu sehen kommen, wurde aber, wie gewöhnlich, wie ein Kieselstein im Wasser von Wellen umhergerollt, die der arme Stein nicht in seiner Gewalt hat; so bald Sie es aber wünschen, sind Sie mir eine der liebsten Wellen, von der ich mich gern wälzen lasse."

Den, der har ringeste Kiendskab til dette sieldne Hiertemenneske, hvis høist ualmindelige Aand er hans ringeste Fortrin, vil af Tonen i ovenstaaende Linier have fuldeste Overbeviisning, at han ikke havde fierneste Anelse af, hvor uhyre nær Faren hang over den ham saa særdeles kiære Veninde, han skrev dem til; og er det da saare begribeligt, at vi, jeg i det mindste, fandt i denne hans Munterhed kiær Forvisning for, at, hvor han, der dog for ikke saalænge siden havde seet hende, og idelig havde Leilighed at høre om og fra hende, ingen Fare anede, heller ingen kunde være. Og blev det af os begge, da jeg maatte læse hans Sædel for hende, der paa de seneste Dage klagede over, det ellers saa skarpe Syn slog hende feil, ikke ubemærket. Men hvad der snart aldeles bemestrede sig begges glade Opmærksomhed og Deeltagelse, var det følgende, hvori han tilføiede, at han desuden

vilde kommet, da det fra den høihæderværdigste Haand — elsket, æret og hyldet af os, som af hele Danneriget, — var ham overdraget, for den Cantate, Hs. K. H. Prinds Christians hulde Bevaagenhed havde hæret mig med at forfatte i Anledning af den nylige Formæling i Skioldungeætten — mundtlig at overbringe en Taksigelse, der mellem alle rige Belønninger, der langt over min Forventning, og dette ubetydelige Arbeids Værd, vare blevne mig til Deel, med fuld Føie staaer mig allerøverst.

Gierne kan jeg sige, at, som dette udentviul var den sidste jordiske Glæde, der her i Livet blev min kierlige Huustro til Deel, saaledes var det og, med Hensyn til Haanden, hvorfra, Tiden og Omstændighederne, hvorunder, og Anledningen, hvorover den kom, maaskee en af de allerkiæreste, og meest ublandede, hun i vort Trediveaars trofaste Samliv havde nydt; en Ære, der vederfoer hendes Rahbek, paa en — efter hendes Følelse — for hans betyngede Hierte saa nødtørftig Tid, for et Arbeid, som hun selv — vel især for dets Sandruhed, som for hende var den første Dyd — havde Forkierlighed for, og det fra, hvem, hun vist nok, frem for alle, ønskede, det maatte være til Behag, maatte for hende, der satte saa høi Priis paa det allermindste, der især i disse mørke Dage skeede mig til Opmuntring, til Trøst, til Glæde, være uvurdeerligt. Ogsaa sagde mig hendes omhyggelige Oppasserinde, at hun om Eftermiddagen, da Brandis besøgte hende, og da megen Tale faldt hende besværlig, med sit himmelskvarme Hiertes overordentlige Livlighed, der ikke slukkedes, eller en-

gang kiølnedes forend i Døden, havde udtrykt ham sit Hiertes fyrige Tak ved at vise ham Brevet, og med overordentlig Vennesalighed adskillige Gange kysse paa Fingeren til ham — hvad jeg i alle de Aar, vi have kiendt hinanden, aldrig mindes at have seet hende giøre til nogen Dødelig, smaa Børn, som hun legede med, og kiælede for, maaskee ene undtagne. —

Og vil man da ikke undres, at jeg, ligesom jeg regner den Deel, jeg kan tilegne mig i denne hendes sidste Glæde paa Jorden, mellem mit Livs ypperste Skatte; saaledes, da jeg næste Morgen derpaa havde den tunge Forretning, at mælde den vennehulde Læge hendes Død, ikke kunde nægte mig, i det jeg takkede ham for at have saaledes forsødet og forskiønnet hendes sidste Timer, tillod mig det Ønske, at ogsaa den, der giød denne livsalige Nectardraabe i min elskede Kones Dødsbæger, maatte erfare, at, som hendes erkiendtlige Glæde ledsagede hende til Himlen, saaledes vil Erindringen heraf med levende Taknemmelighed følge mig, den Tid, jeg endnu kan have at være paa Jorden.

Uagtet jeg nu naturligviis gierne havde hørt hine Hædersord selv af Brandis's Mund, og til den Ende om Eftermiddagen gav mig Tid med at gaae ind, i Forventning, at han efter Løfte kunde komme, var jeg midlertid paa den anden Side saa vis paa, at Budskabet paa hendes Læber og ved hendes glade Deeltagelse vilde faae en forøget Frydelighed for mig, at jeg, som overalt ikke holder af, at tiltræde mine Byvandringer, efter at Dagen helder, og der desuden gierne vilde være betimelig i

Byen, for at være desmere sikker paa, at komme til rette Tid igjen derfra, Klokken omtrent fire tiltraadte min Vandring, saameget bedre tilmode, som jeg trøstede mig til, at Brandis's forestaaende Besøg vilde være hende en kjær Sindsvederqvægelse i de saa eenlige Timer til min Hjemkomst.

Da jeg nu efter Sædvane gik ind at hilse paa hende, inden jeg gav mig paa Veien, og gjentage hende, at jeg til betimelig Tid, senest henved otte, skulde sikkert være hjemme, og til Afskeed vilde tage hendes Haand, reiste hun sig paa Sophaen, og sagde: Munden! og gav mig nu tree hjertelige Kys, ak! uden at vel nogen af os drømte om, det skulde blive de sidste; thi at hun, i saa høi Grad hun end følte sig aftagende og lidende, og saamegen Frygt hun ytrede for, ikke at kunne holde ud, naar det blev ved, og tog til, i det mindste ikke havde tilstaaet sig selv, at vor Skilsmisse var saa usigelig nær, derfor har jeg Beviser nok i alt, hvad hun, ogsaa i min Fraværelse, og indtil sine sidste Øieblikke sagde.

Jeg fra min Side var saa langt fra herom at have fjerneste Forestilling, at jeg endog, med fuld Forventning af en god Aften ved min Hjemkomst, var særdeles vel tilmode, hvad man og i Athenæum, hvor jeg efter Sædvane gik op at gjennemløbe Dagens Nyheder, indtil jeg skulde til de Forretninger, jeg var gaaet ind for, lagde Mærke til; og mindes jeg blandt andet, at jeg gav en af vore yngre Venner, der var en særdeles Yndling af min Kone og mig, og der paa seeneste Tider, af Frygt for at komme hende til Uleilighed, forsagde (Balkehuset) paa hans Forespørg-

sel: om han da kunde komme en Aften? den bestemte Forsikring: at der var ikke det mindste i Veien.

Jeg gik nu til mine Murerforretninger, og kan jeg med Sandhed sige, at saa kiære, saa glædelige, saa begeistrende de end i Almindelighed ere, og giennem den lange Række af Aar ere vedblevne, vel snarere i stigende end aftagende Progression, at være mig, er det dog længe siden, at dette mit Arbeide var mig den Aandsnydelse, som denne Aften. En Hovedomstændighed var vist nok, at jeg mødtes med en Broder, hvis lyse Aand, og varme Hierte med saadan Forstandighed og Inderlighed greeb ind i mit Ideerad, at det tilsidst næsten faldt mig vanskeligt, at afbryde den nydelserige Aandsvandring, vi her Haand i Haand giorde; og at jeg forlod ham med den Overtydning, at denne vor ikke lange Samtale mellem os havde knyttet et Baand,

Der varer over Tid og Grav;

men og tør jeg sige, hvad Tilstædeværende af fuldt Hierte bevidnede mig: at der den Aften over mig var en god Aand. O, var det maaskee min Cammas Aand, der da til Afskeed saaledes hvilede over mig, og velsignede mig? Uden Betænkning siger jeg det: havde hun kunne været — synlig eller usynlig — tilstæde, med Velbehag, med Glæde, med Kiærlighed, vilde hun have hørt, hvad jeg talte, og om jeg talte; hun vilde gienkiendt og elsket det Hierte deri, hvorpaa hun satte saa kierlig en Priis, og som, den lange Række Aar igiennem, alle mine Skrøbeligheder, Særheder, Luner og Lyder uagtet, bevarede mig hendes Kierlighed ikke blot saa trofast og huld, som første

Dag; men ideelig, jeg er stolt af at sige det, tiltagende indtil Skilsmissens tunge Øieblik.

Jeg begav mig nu paa min Hiemvei, saa glad, som naar man gaaer fra noget Godt, hvortil man troer sig at have havt Held, og havde saalidet allerfierneste Anelse af, hvad der hang over mit Hoved, at jeg tvertimod underveis sysselsatte mig med, hvorledes jeg næste Dag kunde indrette mig, da jeg om Formiddagen skulde være i Theaterdirectionen, og gierne om Aftenen vilde bivaane i det mindste en Deel af Forestillingen af Kabale og Kiærlighed, og hverken dog selv saa mange Timer i Rad vilde være fra min Kone, og end mindre udsætte hende for den Uro, som enhver saadan usædvanlig lang Fraværelse af mig paa senere Tid alt før let foraarsagede.

Som jeg træder ind i min Allee, kommer en ung Pige, som just den Dag var taget i Tieneste, at forrette Udenoms-Huusgierninger for min Kones Oppasserinde, der nu Dag og Nat opoffrede sig usortrøden og utrættelig til hendes Pleie og Opvartning, mig imøde, og efter at have forespurgt sig, om det ikke var mig, bad mig skynde mig at komme hiem, da det ikke var godt med min Kone. Saa rædsomt dette uventede Budskab i første Øieblik klang mig, var dog hendes følgende Forklaringer saa langt fra at tyde paa nogen overhængende Fare, at jeg meget snart indbyssede mig i den Forestilling, at jeg maaskee kom — i det mindste efter Bakkehuusuhrene — noget senere hiem, end jeg selv forudsatte, og at min Kone da i sin Uro for mig, især da Aftenen var mørk,

og Føret misligt, havde, som vel oftere havde været Tilfældet, sendt mig dette Bud imøde.

Jeg skyndte mig midlertid naturligviis hiem alt, hvad jeg kunde; men ogsaa de Beretninger, jeg i Forværelset fik af min Kones Sygevogterske, der hialp mig af det kolde, fugtige og smudsige Vandringstøi, inden jeg kunde gaae ind til hende, vare ikke saadanne, at jeg med dem i mindste Maade bragtes paa det sørgelige Spor, som en usynlig Haand søgte omhyggelig at dølge for mine Øine, ak! maaskee at min Sorg, min Hierteangst ikke skulde forgifte hendes sidste Øieblikke; at dette skiønne Lys skulde udbrænde, henblusse, saa himmelskblidt, som det var dets skiønne Væsen at lyse og skinne. Paa mit Forespørgsel, om Brandis havde været hos min Kone, fik jeg vel til Svar, at han havde fundet hende sygere, end han havde ventet, men erfoer tillige — vist nok paa Forespørgsel, — at deres Samtale — om jeg saa kan kalde den, da hun saalidet talte — fornemmelig havde fra hendes Side været Tak for Brevet i Morges, til ham, og hvem han var udsendt af; at han iøvrigt havde opskrevet hende nogen Medicin, som Søren i det Øieblik var henne efter — og hvoraf jeg da og desbedre kunde forklare mig, at det var den ny Pige, der var sendt mig imøde — og endelig, hvad der vel især giorde til, at jeg saa aldeles ikke anede, at ikke blot hendes Timer, men hendes Minuter, gierne kan jeg sige, hendes Øieblikke vare talte, at Brandis havde lovet at komme igien følgende Formiddag.

Jeg gik nu ind til hende, og gjorde hende min Undskyldning, hvis jeg mod Forset og Formodning skulde være kommen hiem senere, end jeg havde lovet, og agtet, men erfoer, at hun fra den Side ikke havde været i nogen Ukolighed, da jeg virkelig var kommet til, om ikke maaskee endnu lidet før, det aftalte Klokkeslet. Jeg blev nu gaaende inde hos hende, og traadde, efterat være blevet noget kuldskaaet, som jeg altid, naar jeg kom ude fra, maatte iagttage, hen til hende, og søgte at trøste og berolige hende, uden dog at forestille mig Tingene, som de vare. Selv den Omstændighed, der ellers vilde faldet mig paa, og som jeg nu, ved at høre en ævnt Bemærkning, erfoer, at Sengen blev taget ned i vort Sovekammer, for at skulle sættes op i hendes daglige Bærelse, gjorde egentlig intet Indtryk paa mig, da jeg deri blot saae en venskabelig Omsorg af Brandis, den, som han overalt havde meget mod hendes Bolig, vel skiendten Fuls kunde, i hendes Svækkelse og den strænge Kulde, holde for, at selv de faa Skridt fra Sovekammeret til Dagligstuen, burde spares hende.

Da jeg midlertid herved erfarede, at Karlen var kommen tilbage fra Apotheket, vilde jeg vide, om han havde medbragt, hvad Brandis havde ordineret, og da dette blev besvaret med Ja, spurgte jeg, stedse i den Drøm, at han maaskee vilde giøre et nyt Forsøg med hendes Behandling, min Kone, om hun da ikke strax vilde tage denne Medicin, hvortil hendes Sygevogterske føiede: at det var en saadan beleilig Tid, da Klokken netop var eet Qvarteer over 8, og

man altsaa kunde saa beqvemt passe noiagtig at give hende det hver fierde Time.

Da min Kone fandtes villig dertil, blev Medicinen hældet i en Skee, hvormed jeg da gik om til hende, tog hende i mine Arme, og holdt hende i Veiret, medens jeg førte Skeen til hendes Læber; men de aabnede dem ikke at modtage Saften. Jeg vedblev endnu, i den Forestilling, at hun havde betænkt sig, at tale hende kierligen til, for at formaae hende at tage Lægedrikken; da hun midlertid ikke giorde nogen Bevægelse, blev jeg endelig angest, og og raabte: Line! Hun er saa stille! — "Nu trak Fruen sin Aande!" faldt Pigen mig i det samme i Ordet med en Tone, der lod mig føle, at der ved dette Aandedræt var lettet en tung Steen af hendes Hierte, som af mit; men ak! den var kun lettet for at falde med en treefold fordobblet Kraft tilbage derpaa, og tynge der for stedse. Dette Aandedrag var hendes sidste; hun var henslumret i sin elskede Mands Arme, saa rolig, saa blidt, saa aldeles uden mindste Tegn til Dødskamp, eller Dødsangst; o! at jeg vel var at tilgive, at der gik Timer, inden jeg kunde overbevise mig om, at hun var virkelig død, at det ikke var blot en Dvale, maaskee en vederqvægende Søvn, hvoraf hun styrket vilde opvaagne.

Synderligen ere nu saaledes tree af mine Nærmeste og Kiereste — min Fader, og min Ungdoms-Ven Samsøe, som man fra forrige Bind vil erindre — saa godt som umiddelbar efter hinanden, og nu her min Allerkiereste, saa blidelig henslumrede i mine Arme, at jeg vel kunde have følt mig fristet med

de Sørgendes Trøster i Evangelio at sige: denne er ikke død, men den sover. Ogsaa var her saa meget, der efter min Natur maatte friste mig hertil: at jeg saa aldeles ikke havde nogen Forestilling om, at Timeglasset var udrundet; at hun faa Timer tilforn i min Fraværelse, som jeg ved min Hiemkomst hørte, havde viist mere end sædvanlig Kraft, ved selv og eene at reise sig af Leiet paa Sophaen, og sætte sig i Lænestolen; at hun, skiøndt hendes Hænder alt i Farveien vare iiskolde, dog i øvrigt bevarede sin Varme, og hendes Kinder deres Farve — ak! som desværre rigtig nok ikke var Sundhedens. Hertil kom endnu, at hun, der, ganske som J. J. Rousseaus Julie, og uden tvivl af samme, maaskee hende selv ikke tydelig bevidste, Grunde — som hun midlertid ikke havde hentet, eller behov at hente derfra, — just i sin senere Sygdoms Tid havde langt mere end nogensinde i sin favreste Vaar lagt Vind paa en vis Pyntelighed i sin Paaklædning, mere laae der, som Wolmar beskriver St. Preux sin Julie, som en Kone, der venter Besøg, end som en Døende, eller en Død.

Midlertid, da hun blev liggende ubevægelig, kunde jeg ikke andet end, næsten kunde jeg sige, historisk og paa Pigens Ord, mere end efter egen Overbeviisning antage, at hun var død, dog — som jeg giennem min øvrige Bevidstløshed om, hvad der, fra hint Lynslag af, om og med mig foregik, mindes — med det hemmelige Forbehold i mit Inderste, først at opbie, at vor Mohl, til hvem der ufortøvet blev sendt Bud, skulde have stadfæstet Dødsdommen, inden jeg vilde erkiende den for uryggelig. Vist nok fik Sør-

gebudskabet nogen smertelig Stadfæstelse, da Pigen nu rakte mig en Snedvrk, der, medens jeg var i Byen, var tilligemed et — egentligt Proforma — Bud til min Kone, kommet fra hendes Søster Christiane, og som Line, der uden Tvivl var underrettet om dens Indhold, ikke havde havt Hierte til at tilstille mig tidligere, af Frygt, at det Indtryk, den turde giøre paa mig, skulde forbittre min Kones sidste Øieblikke, hvis Nærmelse denne hendes tro Oppasserinde kun alt for umiskiendelig saae for Øine. Og læste jeg da nu her disse Tordenord, der tilfulde forklarede mig den heftige Graad, hvori hun ved forrige Aften at forlade sin Søster, var udbrudt:

"Hvad jeg af sørgelige Symptomer havde at mælde Sartorph, var tilstrækkeligt til, at han kunde give os den Trøst, at vor elskede Syge snart vilde faae den Hvile, hun saa høilig trænger til. Det kan kun være faa Dage. De svulne Been og Trodsken ere ubedragelige Kiendetegn."

Der stod det da, stod med bestemte tydelige Ord af en Læge, for hvem jeg har den meest uindskrænkede Ærbødighed, en Mand, som vidste og følte, hvilket Stød han her gav en halvhundrede Aars kiær Ven, og fra en Haand, som vel mindre vilde gyst tilbage for Scævolas Ildprøve, end for at nedskrive disse Ord, naar hun i ringeste Maade kunde kalde deres altfor ubedragelige Sandruhed i Tvivl, og naar hun ikke havde følt det sin Pligt, betimelig at aabne mine Øine med dette Tordenbudskab, i det Haab at betrygge sin Søster og mig for, hvad, hun saa søster-

huld udtrykker sig, vilde være forfærdeligt: hvis hendes Time slog, og hun maatte savne mig.

Men see, min gode Engel havde endnu villet unde mig nogle lykkelige Timer, inden den veeg fra mig, og min kierlig omhyggelige Svigerinde, som vidste, at jeg ikke forlod min syge Kone uden Nødvendighed, havde troet det tidsnok, naar jeg fik dette Sørgeværsel, inden Torsdag, som hun vidste, var Directionsdag, uden at forestille sig, at jeg kunde om Onsdagen have Forretninger, der kaldte mig til Byen. Brevet kom mig derfor tilhænde, som sagt, da Alt var overstaaet, den befrygtede Fraværelse afvendt af hin gode Aand, der oppebiede min Hiemkomst for at opsvinge sig til sine Brødre; og hint Rædselsbudskab, som faa Timer tilforn vilde sønderrevet mit Inderste, var nu kun henveirende Ord, i Sammenligning med, hvad jeg alt havde oplevet, og saae for Øine. Atter her maatte jeg ærbødig og erkiendtlig sande, hvad jeg om en kun alt for lignende Leilighed, da jeg mindst drømte om, hvad nu er mig vederfaret, i det foregaaende *) skrev:

En Time før jeg skulde følt det;

thi nu — kan jeg gierne bogstavelig sige — følte, tænkte, sandsede jeg ingen Ting. Latinerne have et særdeles betydende Ord til at betegne en saadan Forfatning: tordenslaaet, det er ikke lynslaaet, man er ikke personlig, ikke corporlig ramt; men Lynet har slaaet ned saa nær ved en, at

Man lever, sig ei selv sit Liv bevidst.

---

*) 4 B. S. 410.

Alt, hvad jeg veed, alt, hvad jeg kan sige, fra denne græsselige Tid, er, at jeg gik fire lange Timer ene inde ved hendes Liig, og — ventede paa — Møhl. Hvortil, hvorfor, hvorefter? Jeg havde jo en udmærket Læges uhedragelige Ord i min Lomme, havde jo Syn for Sagen for mine Øine; og dog ventede jeg, som jeg havde noget at vente.

Endelig kom min Kones tro Vogterske ind, at giøre mig opmærksom paa, at det var over Midnat, at Karlen vel neppe havde truffet Møhl hiemme, at han altsaa nu ikke kom før i Morgen tidlig, og at jeg trængte til Hvile. Saalidet jeg nu haabede eller attraaede denne, følte jeg mig dog alt for udmattet og udtømt til Legeme og Siel, til at kunne vaage Natten over hos min Kone; da imidlertid det samme var Tilfældet med hendes Oppasserinde, og jeg paa ingen Maade kunde eller vilde tillade, at min Kone skulde ligge uden Tilsyn om Natten — da det jo vilde være græsseligt, hvis hun skulde vaagne af sin Dvale *) og see sig ene! — fik jeg, saa silde det var, giort Anstalt, at der blev hentet en paalidelig Vaagekone af Nabolauget, som hun havde havt megen Tillid til, og gik derpaa — til Sengs.

---

*) Man erindre sig, hvad jeg i min nærmeste Kreds selv havde oplevet, (S. Er. 4 B. S. 154-55) og som langt fra ikke var den eneste, eller meest paafaldende Begivenhed af dette Slags, der var mig i Hu, og man vil ikke undres over denne min Forestilling, som jeg er mig tilfulde bevidst, skiøndt jeg ikke troer, at jeg udlod mig dermed.

At jeg, skiøndt jeg gik til Sengs, ikke gik til Ro, er kun altfor begribeligt. En underlig, høist ubehagelig febrilsk Tilstand, hvori jeg hverken var vaagen, eller sov, plagede mig adskillige Timer. Under denne hørte jeg, efter at jeg nogen Tid havde saaledes henligget, en Gaaen, giennem Forværelset, ind til den Stue, hvor min Kone laae, men var, uagtet den tildrog sig min særdeles Opmærksomhed, for bedøvet til at staae op eller kalde, og oppebiede blot, at man skulde komme ind, og berette mig det Forefaldne. Da imidlertid ingen kom, og der noget efter igien blev stille, antog jeg sagtens, det enten maatte være noget af ingen Betydenhed, eller vel egenlig, at det var, hvad jeg tidsnok fik at vide, og blev liggende hen i min Dvale. Om Morgenen erfoer jeg, at det var vor tro Møhl, der, da han om Aftenen ved sin Hiemkomst underrettedes om, hvad Bud der havde været fra Bakkehuset, ufortøvet, saa silde det var, ilede hid; og der, da han ved sit Komme fandt, at der hos hende for Menneskehielp intet var at giøre, ikke vilde, at jeg maatte vækkes eller forstyrres, hvorimod han følgende Morgen var den første af mine Venner uden Huset, jeg saae.

Endelig henimod Morgenen krævede den udtømte Natur sin Ret, og det udmattede Legem sank hen i en bevidstløs Døs, der sandelig ikke var, hvad Engelskmanden kalder a sound sleep, end mindre, efter vor Talebrug, en sød Søvn.

Om min Forfatning om Morgenen, da jeg vaagnede, og nu, efter mere end tredive Aar, henvandrede ved en Cammas Side, eenede mig ene, saa

græsselig ene, veed jeg endnu mindre at giøre nogen Forklaring, end om den foregaaende Aften og Nat. Alle mit Livs Traade vare, som overrevne med eet; Alt, Alt, hvad jeg saae, tænkte paa, mindedes om, var blevet anderledes for mig; jeg stod, som skibbrudden og forladt paa en fremmed, øde, sørgelig Strandbred. Midlertid besindede jeg mig, at det var min Pligt at underrette vore Nærmeste om, hvad der havde ramt mig, og skrev jeg da fire — Breve, var det sikkert ikke, men — korte smertelige Meldinger; een til hendes kierlige Søster, at underrette hende, at den Trøst, hun forrige Aften fra vor Saxtorph havde meddeelt mig, vel snarere, end de selv havde forestilt dem, var gaaet i Opfyldelse, og — saavidt jeg kan mindes — opfordre hende, — deri nu selv at søge og finde sin Fortrøstning i sin Sorg — den anden til min hulde Søster Claudine, at berette hende, at det Stød, hun alt i en rum Tid havde gruet for, nu i al sin Smertelighed havde ramt arme gamle Bröder; den tredie til den saa deeltagende Brandes, i det Haab at forebygge, at han, ved at komme efter Løfte, — maaskee i Forventning at bringe Lindring, om ikke Hielp — skulde overraskes ved Tidenden om hendes Død, og at takke ham for, hvad han havde bidraget til at forsøde hendes sidste Timer. Den fierde var til vor første Huusven Collin, mindre for at anmælde og undskylde min Udeblivelse af Directionsmødet, da jeg ikke tvivlede paa, man snart vilde erfare mit alt for skiellige Forfald, end at udgyde min Sorg for det ældste Vidne til min huuslige Lykke, og for at kaste mig i hans prøvede Vennearme med Hensyn til

de mangehaande — om jeg saa maa udtrykke mig — verdslige Omstændigheder, der ved en saadan Leilighed torde være at iagttage, og hvormed jeg var ligesaa ubekiendt, som til enhver Tid uskikket at befatte mig, og altsaa, i et Øieblik som det nærværende, vel maatte grue for, end ydermere at skulle bebyrdes.

Walter Scott fortæller i sine saa særdeles underholdende og velfortalte Tales of a Grandfather, at den skotske Konge Robert Bruce, paa en Tid, da Lykken aldeles syntes at have vendt ham Ryg, og han med faa trofaste Venner havde maattet flygte til en liden Ø paa Irlands Kyst, laae en Morgen kummerfuld, og grublede over, om det ikke var bedre, han opgav sine Fordringer paa Skotlands Throne, og i det Sted med sine faa Vaabenbrødre gik til det forjættede Land at kæmpe mod Christendommens Fiender. I det samme kastede han hændelsesviis et Øie til Loftet i hans Sengkammer, og saae der en Huusspindel, der hang ved Enden af en lang Traad, den havde spundet, og nu var ivrig i Begreb med at svinge sig ved den over til en Nabobielke, for at befæste sit Spind derpaa. Den giorde et mislykket Forsøg efter det andet; med den Opmærksomhed paa slige Smaating, som Ulykken giver, lagde Bruce Mærke til, at den havde giort sex slige Forsøg, altsaa just ligesaa mange, som han havde vovet uhældige Fægtninger mod hans Fædrelands Undertrykkere. Nu tænkte — siger Walter Scott — Bruce ved sig selv: da jeg intet andet Middel har til at udfinde, hvad her for mig er at giøre, vil jeg lade mig lede af det Held, Spindelen faaer. Giør den endnu eet Forsøg

at befæste sin Traad, og det lykkes den, vil jeg ligeledes syvende Gang prøve min Lykke i Skotland; men mislykkes det, vil jeg drage i den hellige Krig til Palæstina, og aldrig see mit Fædreland mere. Som Bruce havde fattet denne Beslutning, giorde Spindelen nok et Forsøg, med al den Kraft, den var istand at tilveiebringe, og nu lykkedes det den, at faae sin Traad giort fast ved den Bielke, den saa ofte forgiæves havde stræbt at naae. Da Bruce saae, hvad Held den havde havt, besluttede han paa ny at prøve sin Lykke, og vendte Bladet sig nu til hans Fordeel. Jeg har tidt — føier Walter Scott til — truffet paa Personer af dette Navn, der vare saa faldt og fast overtydede om Sandfærdigheden af dette Sagn, at de ikke for nogen Priis skulde dræbe en Spindel, til Erindring om den, der havde givet deres store Navne Vedholdenheds Mønster, og Lykkes Varsel."

Paa en synderlig Maade faldt denne Fortælling, som jeg tilfældig, medens jeg var sysselsat med nærværende, traf til at læse, mig paa Sindet; ikke, som jeg i min mistrøstige Tilstand havde søgt eller truffet noget saadant selvskabt Orakel at raadspørge, eller i noget lignende Luftbilled fundet Fortrøstning; min Lod var, og er kastet. Men Huusspindelens nybefæstede Traad kunde dog ikke andet end kalde mig i Minde, hvorledes man, i hint Øieblik, da jeg, fortumlet ved den frygtelige Rystning, følte mig løsrevet fra Alt — maaskee sagde jeg rigtigere, Alt løsrevet fra mig, — fra alle, endog de forskielligste og meest modsatte Sider, nær og fiern, ligesom kappedes om, at lade mig

see, føle, erkiende, at der vare Traade, og det ikke faa eller svage, der langt fra at være løsnede, end sige, overrevne, synligen ret som stræbte, at vise sig tættere og fastere end nogensinde, og lade mig føle hele den Trofasthed og Vedhængenhed, som jeg naturligviis i hine Dage, da den nu af Parcen uventet overskaarne Hovedtraad saa tryggelig bar det Hele, ikke havde havt Leilighed til at erkiende og paaskiønne. Ved saa øiensynlig, og gierne kan jeg tilføie, uafladelig, fra de forskielligste Sider, og paa de meest forskiellige Maader at faae, og vedblive at faae Beviis paa Beviis, hvor mange og hvormeget der trofast og redelig hang og hænger ved mig, kunde jeg umulig andet, end dybt i mit Inderste føle Sandheden af mine tidligere Dages Yndlingslinier, det deilige Sted af Wielands Alceste:

Ach! der ist nicht vom Schicksal ganz verlassen,
Dem in der Noth ein Freund
Zum Trost erscheint;
Ein Freund, der willig ist,
Die Thränen, die er weint,
In seinem Busen aufzufassen,
Der seiner selbst vergißt,
Und mit ihm weint.

Saameget mere, da det ikke blot var ved denne vennehulde, hiertelige, veldædige Deeltagelse, der var mit Hiertes første Trang, og hvoraf jeg — og det ikke blot i hine første Dage — har nydt, og nyder saa usigelig og uskatteerlig meget, dette kierlige Sindelag udtalte sig; men da man, fra mit Hiertes Nærmeste og Kiereste af, og indtil, næsten kunde jeg sige, Vildtfremme-

de og Ubekiendte, var uudtømmelig paa Planer, Forslag, Indbydelser, Tilbud, med mangehaande omhyggelig, og venlig, efter min Tarv og Trang, udtænkte Indretninger og Foranstaltninger, uden Hensyn paa egen Beqvemmelighed, at ville tilveiebringe mig al den Lettelse og Lindring i min forladte Tilstand, som det stod i Vennehaand at give, og som Vennesind vidste at optænke.

Ikke havde jeg været værd, i meere end tredive Aars hiertelige Samlevnet med det huldeste, trofasteste, kierligste af Væsner at have lært i al sin herlige Skiønhed den fulde Værdi af et saadant Sindelag at kiende, hvis ikke et saadant saa mangesidigt og mangefoldigt Gienskin af hint himmelske Lys havde venligen qvæget mig i den Nat, jeg omgaves af. Nævne eller betegne, hvem jeg her har, og fremfor andre maa have, i taknemmelig Hu, kan jeg ikke, og vilde jeg ikke, om jeg endog kunde; for kierligt og vennehuldt Sindelag gives der ingen Maalestok uden i den Alvidendes Hænder; men ikke vil han lade det ubelønnet, og maaskee tør jeg tilføie det Haab, at, ved at læse disse Linier, mere end een af disse vil af en Stemme i sin egen Barm modtage en Deel af den Velsignelse, jeg i mit Hierte har lyst og lyser over de Trøstens Engle, der i Livets værste Dage stode, synlige og usynlige, med husvalende Omhed ved min Side. Kun dette kan jeg ikke nægte mig at tillægge, at atter ved denne sørgelige Leilighed min gamle Erfaring og Overbeviisning om ædelt og trofast qvindeligt Venskabs mageløse Veldædighed i Hiertesorgens Timer er til Urryggelighed bleven stadfæstet.

Hvad imidlertid endnu mere, end selv denne uvurdeerlige Vennedeeltagelse i min Skiæbne, bidrog, og bidrager, til at vække mig af den Dvale og Døvelse, der faldt over mig, var, og er den saa eenstemmige hiertelige Paaskiønnelse af min herlige Hedengangnes saa høist ualmindelige, og saa overordenlig mangesidige Fortrin. Hendes Død — skrev en Hædersmand, der kiendte hende nøie, og der offentlig har vedkiændt sig at agte Sandruhed — vel kunde jeg sige — for Livets første Pligt — mig i et Brev, der hos mig har et høit Sted imellem den Trøst, som i min første beedske Sorg venligen raktes mig — vil koste mange Taarer. Og vísselig! ikke let kunde et Forudsigende fuldkomnere sandes. Gierne og uden falsk Beskedenhed tør jeg paastaae, at ikke lettelig i vort Fædreland nogen Mand, eller Qvinde, der ikke var et offentligt Tab, er blevet saaledes begrædt, beklaget, berømt, ihukommet;

At Æren, som hun stolt undveeg i Live,
Har hende fulgt med meer end Marmorroes,

at hendes Navn vil erindres, kiendes, æres, elskes, saalænge, der er dansk Sprog og dansk Poesie til, og at, naar man efter den ypperste af vort Fædrelands Digtere, hendes tredive Aars broderlige Ven, har gientaget:

Thi Venner havde hun, som Faa,
Og Faa, som Camma, Vennerne fortiente,

naar man har nævnet disse mange, hver paa sin Maade, saa hæderfulde og sandrue Vennenminder, hvori Camoenen har kaldet sine Yndlinge at bevare hendes Erindring, da skal Sandheden tilsøie: og dog

savnes i dette mangestemmige Chor ikke Faa, hvis listige Klagetoner ikke lidet vilde forhøiet og forskiønnet dets symphoniske Samklang. Men er det saa, som Ingemann saa deilig siger:

I fierne Stad, hvor Morgenrøden
Omstraaler Evighedens Hav
At himmelsk Velkomstqvad mod hende toned;
At Bardechoret, der mod Kysten vandred',
Fra hvis forklarte Aasyn Lys udstraaled,
Det herlige, det gamle Digterchor,
Hvis Aander før igiennem Ordets Tegn
Var Tonerne fra fierne Oldtids Dage
Og fra hvert Folk, hvert Land, til hendes Siæl,
Med Anelser om Paradisets Glæder;
Har Aasyn hun mod Aasyn her dem seet,
De store Venner, til hvis Røst hun lytted',
Der vandred nu den Kommende imøde,
Ved Kysten stode med udbredte Arme,
Fro siungende: Velkommen! vi dig vented;
Og fro her gienkiendt Vennerne fra Jorden,
Og dem, hun saae, som Nordlys, skiønt henfare.

O! da ville udaf hiint himmelske Bardechor, en Thaarups, en Pram, en Baggesen, en Rein, og hendes øvrige forangangne mange Digtervenner have trængt dem frem af Skaren, at være de første til at gienhilse hende; og i det de kappedes om, at tolke deres store Anførere, hver af dem den, med hvem han troede sig fortroligst, eller smigrede sig at giælde meest hos, en Homer, en Shakspear, en Ariost, en Cervantes, en Byron, og kort hver Sin, hvilken varm, aandfuld, sprog- og sag-kyndig, klart tænkende, dybtfølende Skiønnerinde og Beundrerinde, han, maaskee endnu fremfor de Øvrige, i hende havde havt, o! da ville de sikkert Alle,

Alle have foreenet dem, i eenstemmigt Chor at vidne, at denne Aandsklarhed, denne Hiertensreenhed, med eet Ord, denne høie Sieleadel, der udtalte sig i hendes Kunstsands, og Kunstsmag, og Kunstdygtighed, var, som et uafæggeligt Klædemon af Østens Straaler, udbredt over alt hendes Færd, alt hendes Væsen, Alt, hvad hun foretog, sagde, tænkte, følte; ville de, hver efter sin Viis, enigen have stadfæstet, hvad hendes mangeaarige Yndlingsskiald, Monas melodiske Sanger, vennehuld optog fin hende saa kiere, saa længe henlagte Harpe, for, som mangeaarigt paalideligt Øievidne, at tilraabe mig:

Skion og herlig vanbred' hun hernehen;
Fuld af Kraft var hendes lyse Aand;
Vid og Ynde blomstred i det Eden,
Som fremspired under hendes Haand;
O hvor funkled hendes klare Øie,
Naar hun stræbte frem til Kundskabs Væld,
Naar hun streed, at naae det Evighøie,
Naar hun frydede' sig ved Brødres Held!
Glad Naturens Herlighed hun skued;
Kunstens Ynde hende var saa kiær;
Og de høie Barders Sang opglued'
Hendes Aand til store Følelser.
Tro og kierlig gik hun ved din Side,
Lysende ved hver en Qvindedyd;
Og ved dig var hendes Dage blide,
Du var hendes Stolthed, hendes Fryd.

Jeg har ikke kunnet overtale mig, at udelade disse sidste Linier, der fra en sandru Haand, C. A. Lunds, i hvem end aldrig Usandhed fandtes, maa være mig det dyrebareste, der endnu nogensinde er

sagt mig til Roes; men at jeg ikke ved denne levende Erindring om, hvad hun var mig, og hvad jeg var hende, skal bringes paa langt anden Ideegang, end den, jeg hidtil havde for Øie, vil jeg skynde mig at overgive Ordet til et fierde Vidne, vor trofaste Sagen, der, skiøndt hverken samtidig Huusven med Ingemann eller med Lund, dog ogsaa i fierne Bergen bevarer sine Bakkehuusdages glade Erindring i kierligt Minde, og stadfæster ogsaa for sit Tidsrum hines Udsigende, i det han udbryder:

De gode gamle Tider,
Som Venner, gaae igien;
Et Tempel var din Bolig,
For huuslig Fryd og Fred,
For Pieridens Sønner
Et hiemligt Opholdsted;
Hvor Camma, Huldgudinden,
Med rund og kierlig Haand
Udstrøede Musers Blomster
For Hierte og for Aand;
Hvor tidt om Arnens Lue
Ved Kunst og Poesie
Hun Hierterne foreente
Til kierlig Harmonie.

Og nu samholde man dette med, hvad Ingemann, der neppe har kiendt Nordskialden, i det mindste ikke hos os og i de her omhandlede Dage, i det Vennebrev, der ledsagede hans Mindeqvad, jeg havde nær sagt, saa ordlydende eenstemmigt med Sagens Vidnesbyrd, skrev: "Det er mig, som alle Danmarks yngre Digtere have tabt en Moder. Hun har kiendt og venlig elsket os alle. Selv naar Smaalighed og For-

fængeligheb adskillede, de uregierlige Digterhierter, gik de fleste og bedste af alle Skoler og Partier fredelig ind og ud hos hende, som hos dig. Din Dagligstue forekommer mig, som et Fredens og Digteraandens Tempel, hvori hun var den elskeligste Præstinde; hun skiemtede godmodig med os Alle, og erkiendte det, der duede hos enhver. Gud glæde hendes Siæl, for hver Glæde, hun har skiænket mig, og alle dem, der kiendte hende."

At det uforandret og indtil det allersidste vedblev at være saaledes, har en vennehuld Deeltager i de senere Dages Glæder og Sorger, Dr. N. David, paa en hæderlig Maade bevidnet, i det han begyndte sit vakkre Mindeqvad over min Hedengangne, med at gientage den skiønne Strophe, hvormed hendes yndede fordums Pleiesøn, Dr. J. L. Heiberg, sluttede den hende saa usigelig kiære Sang til en af hendes og mine allerglad este og hæderlige Dage, mit Studenterjubilæum, og hvor Manden saa kierligen har ihukommet sit glade Barndomshiem, som han i aarle Aar havde kiendt, og til det allersidste gienfandt det, da han med sin Elverhøi skiænkede os den uydelsesrige Aften;

Hvo kiender ei det Musers Hiem,
Hvor Giæstfriheden bygger?
Hvo flygted ikke tit til dem
I deres Lindeskygger?
Hvor Sangens Fugle synge tør
Og Sangens Venner lytte,
Hvor Baucis og Philemon giør
Et Tempel af en Hytte.

Og maa nu end ovennævnte davidske Vennsqvad tilføie:

End Sangens Fugle synge her,
Og Sangens Venner lytte,
Men Baucis hos Philemon er
Ei meer i deres Hytte;
Hun gik forud for ham til Fred,
Til Himlens lyse Glæder;
Hvad agter Døden Troskabseed?
Mens han forladt nu græder.

O saa hedder det dog umiddelbar derpaa med Sandhed:

Men ene græder ikke han,
Thi Venskabs Taarer rinde,
Meer tro end hun, meer ærlig, sand,
Var aldrig Ven at finde.;
Selv Viisdom græder, som paa Jord
En kier Beslægtet mister;
Thi snild hun raaded' Gaadens Ord,
I Livets Runer rister.

Og overveier man nu dette sidste Vidnesbyrd i sin fulde Omfang og Betydning; betænker man, at ligesom hint Ingemanns Hædersord foruden de alt nævnede og paapegede afdøde og levende Digtere omfatter af hine en Liebenberg, Pawels, Foersom, af disse, en P. A. Heiberg, Fr. Schmidt, F. H. Guldberg, L. Kruse, Grundtvig, C. Boye, P. Møller, J. Thiele, C. Winther o. fl. saaledes kan nysanførte Digter til Sandemænd for Ovenstaaende opregne og fremkalde de hæderligste og herligste af Tænksomhedens og Vidskabens samtidige Sønner, Brødrene Mynster, Ørsted, Steffens, en Collet, Collin, J. Thomsen, Gensichen, Clason Horn, Engelstoft, Brøndsted, Dahlman, Werlauf, Molbech, Hen-

derson, Forchhammer, Repp, Mahl, Pingel, Bruck, der til saa forskiellige Tider gierne samledes om denne Freds og Kundskabs-templets elskelige Præstinde,

Der grant forstod, hvad i dem alle rørtes,
For hvem ei Aand, og Hierte ei var skiult,
Og mægtig der drog Aand og Hierte til sig.
De kom, og gik, de Aander smaa og store;
Med sjælfuldt Blik den Trylleriude skued
De størstes Daarskab, og de mindstes Værd;
Og tidt med Vid hun revsed dem, hun elsked.
Men ingen kom, som ei med Fryd beundred'
Det lyse muntre Blik i Aandens Verden;
Og ingen gik, som ei med Fryd medtog
En kiær Erindring om det Liv, her blomstred'

Lægger man nu end ydermere til, at jeg her aldeles har forbigaaet en Hædersclasse, der giorde særdeles Fordring paa

Alle Blomsters kierlige Veninde,

som deres Nærpaarørende, at Hornemannerne, Brandisserne, Holbøllerne, Petersenerne, Lindegaarderne i hende hyldede en udmærket Floras Fortrolige, og nu hvad hun i en anden herlig Kunst, ved Aand og Haand var C. F. Hansenerne, Thorwaldsenerne, Dahlerne, Hetscherne, Kocherne o. fl., og nu de mange talentfulde yngre Kunstnere

Hvem ind i Kunstens Tempel
Saa vennehuld hun tog,
Med herderst Smag og Ynde
Fortolked' mangen Bog,
Og nød med dem, hvad Pensel
Hvad Gravstik kan formaae,

Naar Kunstens Helligdømme
Saa glade de besaae

Vel maatte da Digteren med Føie sige:

Hun samled Tanderne i Vennehuset,
Og var dem alle Søster eller Moder.

Man forekaste mig ikke, at disse Blade ere uden, eller i det mindste over, mit Forsæt blevne en Cento af mine Yndlingsstæder i de mig saa kiere Mindeqvad, hvormed Venskab har hyldet min Camma; men man tænke sig: om jeg var saa lykkelig, hvad der vilde være mig over al Rigdom, at eie hendes lignende Billede fra de Fædrelandets ædle og herlige Kunstnere, som hun har kiændt, og beundret, og været yndet af! ikke nok, at jeg idelig vilde tye til, daglig eensom dvæle Timer i den Helligdom, der var mig saaledes indviet; men mon jeg vilde kunde nægte mig, at føre enhver, der kom til mig, og der havde kiændt hende, eller som jeg troede værdig til at have kiændt hende, ind i dette mit Poecile, lede ham fra Billed til Billed, dvæle ved det, hvad hvert havde eget af hende, efter det Lys, Kunstneren maaskee nyligt, helst, oftest havde seet hende i; det, hvari hun var ham meest levende i Minde, eller som han tiltroede sig heldigst at kunde gribe og fremstille, standse ved hvert, og udbryde med den følende Skiønner, Giulio Romano:

'Formaae da Ord at tolke, hvad jeg føler?
Ifald jeg siger: skiønt! hvad jeg har sagt?
Det Billed er hentryllende! som jeg
Betragter det, oprinder i mit Hierte
Vel tusind Følelser, som forhen slumred,

For stod hin Mesterskildrers Margaritha
Med herlige, med tankefulde Öie,
Med Engleblikket, ene for mit Hierte,
Kun saadan kunde jeg mig tænke hende!
Hist er hun ganske, ganske anderledes,
Dog end Margretha, meer den hulde Hustru,
Sin Hyttes vennesælle Huusgudinde.
Hin Maler hævet har det Jordiske
Til Himlen; disse lokke Himlen ned,
At den forbinder sig med Jordelivet;
Hvad mig er ved et Billed Alt, det er her:
Det lever, aander i et Guddomsliv,
Udtaler findriig Aand og dyb Forstand,
Og sieldnest Hiertets Reenhed, Siæleadel;
Hvad kan jeg önske mere? det er hende!

Naar jeg da med hede Taare havde dvælet ved den med nærbeslægtet Aands og Hiertes ömmeste Sympathie udförte Skildring af hendes Lidelsesdage.

Længe giennemkiæmpet dig til Lyset, *)
Længe kiæmpet har du höie Aand,
Stövets Nød og Angst har giennemgyset
Jordisk Hamm, nu brudt af Dødens Haand.
Men om dig var stedse Fremtids Skimren,
Maanens Skin igiennem Taager liig,
Stiernernes, hvis fierne gyldne Glimren,
Tidt, naar Öiet græder, tröster mig;
Siælens Klædebon for fiin, for kiælen,
Hulde! var til barske Luft paa Jord;
Fred med den! blid, evig Fred med Siælen
Der befriet mod det Höie foer;
Og Erkiændelse af, hvad herneden

*) Efter Fr. Conferensraadinde Bruns vennehulde Elegie ved denne hendes sande Yndlings Død.

Fryded dig med Himmelsympathie,
Naar dig Haabet, Troen, Kiærligheden
Toned tidt, som Ætherharmonie.

vilde jeg vel, for selv at samle Styrkning og Husvalelse ledsage den Deeltagende hen til Nabobilledet, der med ingemansk Pensel fremstillede

Hvor fød paa ny hun staaer i Livets Land,
Hun seer, hvad intet jordisk Øie saae,
Hvad intet Øre her fornam, hun hører;
Og halvvemodig seer hun end tilbage,
Og strækker Haanden mod forladte Ven;
Men Vemodssmilet i forynget Aasyn
I evigt Haab hensmelter; frem hun skuer,
Og fiernt er nær for den frigivne Aand,
Hvor bradt, som Døgn, Aarhundreder henfare,
I saligt Eenheds Liv flye Savnets Timer,
Med Lysets Flugt igiennem Himmelrummet.

Og overmandedes jeg endda, selv her, midt i al den Himmeltrøst, som i saamange og mangehaande Sorgens Timer tilsmiledes mig af hendes Aasyn, ved Følelsen af mit Savn, og mit Tab, o da vilde jeg om Trøst tye hen til det, der med C. A. Lunds hiertelige Sandruhed gienkaldte mig:

Naar de hede tunge Taare rinde
Naar jeg seer hver Glæde svinde hen,
Sammas elskelige, elskte Minde
Trøstende maa reise mig igien;
Endt er nu for hende Livets Møie,
Ingen Qval til hendes Hierte naaer,
Og hos Aanders Fader i det Høie
Op til Maalet hun forklaret gaaer.
O saa svinde Livets mørke Dage,
Og for os skal Hvilen blive sød;

Men med takfuld Hu vi see tilbage
Til hver ædel Fryd, som Livet bød;
Og det store Haab skal Hiertet have:
Ogsaa vi til Lyset ile frem,
Til det Land, hvor alle Gode leve,
Til den ædle Sammas rette Hiem.

Men stedse, stedse, det er jeg sikker paa, vilde jeg ende denne min festlige Mindevandring for det Billede, der henrev mig til, af fuldt, af inderste Hierte at gientage, hvad den ædle Digter,

Hvem Bakkehusets Braa stod uforandret,
Hvormeget end forandred sig,

fordi hun, der var den hulde Genius loci, den Ypperste, den Ædelste, den Bedste, kort os Alle Alt i Alt, blev og var ham, som enhver af os, uforanderlig, og uforandret, med mere end tredive Aars hiertelige Vennefølelse har vidnet:

Ja Margareta! reen og klar
Med alle Aandens Evner, Hiertets Dyber,
Du var en Perle dyrebar.

I det jeg seer tilbage paa ovenstaaende lange Mellemtale, føler jeg mig særdeles fristet, af meere end een Aarsag, uden Barmhiertighed at bryde Staven over den. Men jeg skylder mine Læsere, om ikke Regnskab, hvorfor denne saalænge ventede, lovede, bebudede Deel udkommer saa seent, thi her turde vel Omstændighederne være mig skiellig Undskyldning, dog en Forklaring, hvorfor det, de omsider faae, bliver, og vil og maa blive, saa langt anderledes, end

de havde ventet, jeg vel endog haabet, det skulde vorde, og dertil seer jeg ingen anden Udvei, end, inden jeg gaaer over til, igien at omtale mig, som jeg var, at fremstaae for dem, som jeg er; o! thi med Føie kan jeg sige, som Lessings Telheim: Den, jeg var, er jeg ligesaalidt, som jeg er min Fader. Begge have været. Og dog paa den anden Side, havde og har jeg ikke ugrundede Betænkeligheder, hvorvidt jeg kunde og skulde give en saadan Fremstilling?

Det er rundet mig i Hu, at jeg maaskee til Undskyldning herfor kunde anføre, at ogsaa dette er Erindringer af mit Liv, kun de nyeste, liveligste, smerteligste, der fortrænge, opsluge, alt Andet; at jeg efter Hamlet kunde gientage;

Paa Mindets Tavle
Enhver almindelig Erindring er udslettet,
Hvert Træk af Bog, hvert Billed, hvert et Indtryk,
Af Aar og Jagttagelser indpræget;
Og ene lever een Erindring nu
I denne Hiernens Bog, ublandet med
Hver lavere Materie

eller rettere, at selv det, der ikke udslettes, ikke forsvinder, dog er saaledes indflettet, indslynget, indlemmet i denne ene Erindring, at jeg maa skildre, fremstille, hvad jeg vil,

De trende Søstres sorte Traade,

som Horats siger, ville bestandig skinne igiennem.

Om mine Læsere ville tage denne Undskyldning for gyldig, veed jeg ikke; men medens jeg skriver paa dette, har en mangeaarig Ven, hvem man, som mine

første lykkelige Dages broderlig deeltagende Vidne i det foregaaende vil finde omtalt, sendt mig Understaaende, som jeg tillader mig her at aftrykke, da det bedre taler min Sag, end alt, hvad jeg kunde sige:

F. Høegh-Guldberg til K. L. Rahbek.

Som en Drøm fra lykkelige Dage,
Saa du mindes Camma, netop saa;
Hiertet veed, den vender ei tilbage,
Men dog nænner ei, den bort at slaae.
Kastet hid og did i Livets Trængsel
Haabets Fiende, blege Mismods Ven,
Meer og meer, men med formildet Længsel,
Paa sin søde Drøm man stirrer hen.
Vel det var en Drøm kun, men den trøster;
Kun et Syn; o! men det Syn var godt.
Kun et natligt Spil, men det forlyster;
Man, selv vaagnet, troer sig skuffet blot.
Svæve søden Drøm om dig bestandigt,
Din Ledsager i din Eensomhed!
Og var end, at flye den, mere mandigt,
Det, at elske den er Salighed!

Bakkehuset den 21 April 1829.

Fordums Leveaar.

Le souvenir, bien celeste,
Ombre des biens, qu'on n'a plus,
Est encore un plaisir, qui reste
Après ceux, qu'on a perdus.

Segur.

Man vil allene i det foregaaende have seet, at min Cammas og mine første Forbindelsesdage vare saare langt fra at være, enten af det tomme Modelivs Etiqvetteparader, hvor man giennem Bekiendte, og Halvbekiendte, og Ubekiendte, ved Visiter og Contravisiter, Dineer og Soupeer, maa løbe Præsentations-Spidsrod, eller af Romanskildringernes Drømmedage, henlevede ene hos, med, og for hinanden. At den danske Tilskuer ikke let vilde underkaste sig det første, derfor havde man i hans mangeaarige Ytringer Syn for Sagn, og at den Pige, der vilde søgt eller fundet Glæde eller Nydelse i Sligt, neppe havde enten vundet, eller valgt ham, tør man vel antage for ligesaa afgiort. Om jeg virkelig i min Cammas Dine vilde vundet, hvis det havde været mig muligt, at løsrive mig fra det travle Arbeidsliv, der især paa den Tid var min Lod, tør jeg ligeledes efter Alt, hvad jeg før og siden har kiendt til hende, med Føie — endnu noget mere end kalde i Tvivl. Tvertimod veed jeg, at just den-

ne min uforttrødne Arbeidsomhed, som hun alt fra sine Brødre tidlig havde lært at kiende, havde til alle Tider været min særdeles Anbefaling hos hende, ligesom den og indtil hendes allersidste Dage vedblev hos hende at beholde sin Priis, og det endog, naar hun utilfreds med de Vilkaar, jeg stundom arbeidede paa, med mig fandt Arbeidets eneste Løn i det, at jeg havde at arbeide. Men om jeg endog vilde have nydt min Kierligheds Hvedebrødsdage i sværmende Ørkesløshed, det stod ikke til mig. Jeg havde Minerva, Tilskueren, og Schultzes Avis at udgive, en Times Forelæsning daglig at holde, mine Forretninger hos Hertugen af Augustenborg, især som den eiegode gamle Trants Medhjelp i Universitetscommissionens Secretariat, at besørge, og dertil endnu forskiellige udenoms, deels Brød- deels Pligt-Arbeider, at tage vare, som ikke let tillod mig, førend ofte temmelig langt ud paa Aftenen, at nyde nogle Timer hos min Camma, der endog ovenikiøbet ved den daværende tidlige Portlukning bleve saa knap tilskaarne, at jeg mere end eengang maatte betjene mig af en, ved den nølevorne Sveistrup opdaget Snigvei paa Isen over Stadsgraven og Pallisaderne, der under Kiøbenhavns lange daværende Fredsdvale blev anseet for mere snorrig og umagelig, end utilladelig, og som, jeg godt kan erindre, jeg af andre mine Bekiendte havde hørt omtale, og det endog af Damer, ikke blot som practicabel, men som prøvet,

adskillige Aar inden, det randt mig i Tanke, at jeg nogensinde skulde kunne komme til at giøre Brug deraf.

Hvor aldeles Camma og jeg holdt os frie for, hvad man, efter den lunefulde Theatermaler P. Cramers af Tode bevarede og den Tid i min Kreds meget gangbare Udtryk, da kaldte Tvangens Snørliv og Sirremirrevæsen, tør den liden Omstændighed bevidne, at vi saa aldeles ingen Fæstensgaver — som man og ovenfor S. 32 har seet Tilskueren spøge med — forærede hinanden, at vi ikke engang bar eller havde Fæstensring, nogen af os, hvilket endog, skiøndt som i Spøg, dog udentvivl ikke uden formeente Stemmeberettigedes hemmelige Indskydelse, underhaanden, skiøndt forgiæves, blev mig bundet paa Hierte, i Anledning af, at jeg havde foræret Camma et Exemplar af min Yndlingsdigter Florians Værker i tolv Bind, der blev, som Grundstenen til hendes senere Bogskat, der var hendes Øiesteen, som den nu er min. Herhos maa jeg endnu tilføie den Mærkelighed, at de Fæstensringe, vi den Tid, som en Ceremonie, ikke vilde lade os paasnakke, anlagde vi efter mange Aars kierlige og trofaste Samliv paa vor tredive Aars Bryllupsfest, den 31 August 1828, med dyb Taknemmelighed til den Algode, og hiertelig Erkiendelse af, hvad vi dette lange Tidsrum igiennem i hinanden havde besiddet. Hendes fulgte hende, ak alt for snart! i Graven, min væder jeg daglig med

mine Taarer, og tilstaaer jeg, at jeg lidet eller intet timelig Eiendom besidder, som det vilde være mig smerteligere at berøves. Mellem min Kones Papirer, som det er mig sand Qvægelse, at omgive mig med, har jeg fundet et Kortblad, formodentlig fra vor Trolovelses første Dag, med følgende Nytaarsønske:

Til min inderlig elskede K. M.

Bliv kiære Pige! bliv saa lykkelig,
Som Tanken tænke kan, som ingen Ord udtrykke;
Dog dette Ønske er i Grunden kun for mig;
Thi kierlig bandt du jo til min din hele Lykke;
Gid denne Ømhed jeg da stedse blive værd,
Og til vor sidste Dag, som nu, dig kiær!

evig din'
Nytaaret 1797. Rahbek.

I det jeg med Taare afskriver disse Linier, og spørger mig selv, hvorvidt de ere gaaede i Opfyldelse? maa jeg da end tilstaae mig selv, at de første fire Linier ikke efter Ønske, maaskee jeg endog maa sige, efter Forhaabning, opfyldtes, og det just fordi

Hun kierlig bandt til min sin hele Lykke,

og altsaa med sit hulde, varme, store Hiertes hele Inderlighed deelte saare mange mine Sorger, Krænkelser, Ubehageligheder, og Fortrædeligheder, deelte dem endog da, naar hendes retvise Aand ikke altid fandt dem uforskyldte, eller idetmindste uforanledigede; i det jeg end ikke med fuld Fortrøstning og for enhver Tidspunkt i vort Samliv vover ubetinget at tilegne mig den følgende Linie, o! da har jeg hendes gientagne,

egenhændige, uskatteerlige Vidnesbyrd for, at den sidste ikke blot i fuldeste Maade sandedes, men at jeg endog Aar for Aar, jeg kunde næsten sige, Dag for Dag, var, og blev hende kierere, end nogensinde. Gud signe hende derfor!

Jeg har i det foregaaende mellem dem, der tog en sand Broder- og Søster-deel i vor Lykke nævnet vore vennehulde Guldbergs. Fra ham har jeg mellem min Cammas Papirer fundet nedenstaaende, saavidt jeg veed ingensteds aftrykte — Jambernes elskelige Idylliker værdige — Linier, sendte hende den næstfølgende trettende Februar, med nogle af denne Floras Yndlingsson selv fremelskede Hyacinther:

"Den første Hyacinth, der bryder ud,
"Skal — sagde jeg i Spirens første Dage —
"Frembæres Vennens hulde Brud,
"Og Vaarens første Søn hun blid modtage."
O! trefold Værd min lille Gave faaer,
Og skiøndt den visnet døer, De den vil yde,
Fordi den alt i Deres Elskovs Vaar
Tør Dem fra Rahbeks Ven forkynde,
At i den Qvindedyd, der pryder Dem,
Det stille Uskyldssmil i Deres Øie,
Der kalder Trøstens Himmeldrømme frem,
Og standser Taarer, Klager, Sorg og Møie,
De Blomster spire, hvormed Deres Haand
Hans Fremtids Bane skal beklæde;
Snart aabnes Roserne i Hymens Baand,
Og da De mindes denne Blomst med Glæde.

Sandere Nativitet kunde min nyfødte Lykke umulig stilles; til Punkt og Prikke har jeg seet den

opfyldes, og vedblive at opfyldes, indtil Døden drog sit uigiennemtrængelige Forhæng for

Det stille Uskyldssmiil i hendes Øie

og den Haand isnede, der fulde to og tredive Aar beklædte min Bane med Blomster,

Ak! der visned alle, da hun døde.

Mellem de Pligtarbeider, der ikke hørte til Brødarbeiderne, og som derfor laae, og endnu bestandig især ligge mig paa Hierte, seer jeg af min Brevvexling med min Kiæreste — hvilket Navn, saameget jeg dengang i Spøg indvendte derimod, fulde to og tredive Aar have hiemlet mig den allerustridigste Ret til at bruge — var en Tale, jeg i Drejers Klub i Anledning af Kongens Geburtsdag skulde holde, som jeg imidlertid maa antage ikke at kunne være holdt, i det mindste ikke da den skulde, og som hverken i mine Papirer findes mindste Spor eller Levning deraf, og heller ikke er optaget i Minerva, der dog ellers just i den Periode — efter et senere gangbart, nyerupsk Udtryk — laborerede af Taler. At den maa have været skreven, uagtet jeg ved en, S. 33 berørt Upasselighed hindredes, i det mindste til den bestemte Tid, at holde den, seer jeg af følgende Ord i en Sæddel af 3die Febr. til hende, med hvem i disse Upasseligheds Dage min Brevvexling var overmaade levende: "Jeg vil altsaa begynde med at sige dig, at jeg i Dag, saavidt det er mig tilladt at for-

skaae mig paa sligt, troer at befinde mig ret vel paa Legeme og Siel; at min Stemme vel endnu ikke er saa stærk, som R*****rs, eller saa melodisk, som Dyveke Schmidts; men at den dog altid er saadan, at jeg haaber, Drejers Klub i Morgen Aften skal kunne komme efter, at jeg har talt, om de just ikke saalige skulde faae at vide, hvad jeg har talt *). Hvad i øvrigt Br. Lund, naar han i Formiddag kommer ud til mig, behager at foretage med mit syndige Legeme, hvorover han endnu i Dag, men ikke et Øieblik længere, har fuld Raadighed, indseer du selv, jeg endnu ikke kan give dig Underretning om."

"I Gaar Formiddags var jeg tilmode, som en Patient bør være, svedte og sov, og tænkte aldeles intet. I Gaar Eftermiddags var jeg i god Stand, og begyndte at tænke; og siden den Tid har jeg tænkt saa meget paa — hvorpaa mener du vel? paa dig,

*) Min Upasselighed var en Forkiølelse, hvorved Drøvelen var sunket, og som sagtens ikke var blevet bedre ved, at jeg nok under den spilte om Onsdagen i Borups Selskab; "da — hedder det i en Seddel til hende af 31 Jan. — dette Selskab staaer under den allerhøieste Beskyttelse, tør jeg vel ikke sætte det i Stikken; virkelig — gode kiære Pige! — naar jeg mindes — og naar mindes jeg ikke det? — at det Selskab egentlig er Anledningen til det nøie Forbund mellem mig og Carl, og altsaa til min Lykke i dig, saa kan du ikke undre dig, det er mig saa særdeles vigtigt og kiert."

min gode, kiere, inderlig elskede Pige! paa vore nærværende, og vore kommende Dage, paa hine mørke henrundne Tider; de tree Dage, jeg har tilbragt fra dig, tilbringer jeg derfor ikke uden dig."

Her afbrydes dette Brev, der var bebudet at blive 4 Sider, pludseligen paa den første halve, og har jeg fuld Føie at troe, da det ligefuldt, skiøndt uden Udskrift og Underskrift, er kommet hende tilhænde, at det blev afbrudt ved det S. 33 omtalte Besøg af hende og hendes Moder, hvis vittige, mig uforglemmelige, Anvendelse af en da til Mundheld bleven Bogtitel i en mig ikke mindre uforglemmelig Anledning udentvivl ved denne Leilighed forefaldt, og maaskee var i det mindste en Biaarsag til selve Besøget.

At midlertid min Forventning og mit Forsæt ikke gik i Opfyldelse, vil sees af Brevvexlingens Fortsættelse, følgende Dag:

Hilsen og inderlig Kiærlighed! 4 Febr. 1797.

"Her sidder jeg da, efter din allerhøieste Befaling, og sælger Hovedkiød, medens de Andre løbe Benene af sig fra Concerten op i Klubben for at høre paa den Tale, jeg ikke holder. Noget efter du var kiørt bragte — Sveistrup — mig et Brev fra Collet, et ganske velsignet Brev, som jeg vel giør bedst i, at hoslægge, da min Correspondence interesserer dig, naar den er af det Slags, og som, hvis det var kommet før, vilde have givet Lunds Myndighed og din Indflydelse lidt at giøre for at holde

mig derfra. Midlertid er det mig dog kiert, jeg slidder her nu. Det kunde maaskee have bekommet mig ilde; idetmindste havde du ængstet dig, og derfor kunde mig ingen Erstatning gives."

Det gior mig særdeles ondt, ikke hos dette Brev, der i øvrigt heller ikke er sluttet, men uden Udskrift, og Underskrift, at have fundet min ædle og trofaste Collets ovenomtalte Skrivelse, som det vilde være mig usigelig kiert, mellem hendes endnu ugiennemseete Papirer at opbage, da jeg fra hans mig saa kiere Haand, nogle faa Linier i min liden Stambog undtagne, intet har; men det er vel rimeligt, at jeg har faaet den tilbage, og at den, ved de mangehaande Forstyrrelser, mine Papirer have været underkastede, er gaaet tilgrunde.

Hvorledes de i Klubben er komne ud deraf uden Tale og uden Taler, derom finder jeg rigtig nok mellem mine Papirer ingen Efterretning, og veed ingen at faae; har de midlertid, som jeg har god Føie at antage, trøstet dem med Sneedorfs vakkre Sang:

I Axelstad der stander en Gaard

da havde de ufstridig fuld Erstatning for Alt, hvad de maatte have savnet i den Hæderstale, hvormed Kongens Dag skulde være hilset, ved

At qvæde hannem det Hiertens Qvad
Og ønske ham Jordens Gode,
Og sværge ham og hinanden glad
At slage, som Fædrene stode

sunget i den glade Erindring af,

Hver Fest de kaldtes at holde,
Naar Kongen og hans ærlige Mand,
Fik Overhaand til det Volde.
Naar Skioldemærker og laante Raad
Er ikke de Ting, som hædres;
Men Manden lønnes for egen Daad,
Og Niddingen ei for Fædres.
Naar Bonden, hvis rette danske Æt
Med fremmede Slægter ublandet,
Mod Fienderne førte Pandseret
Fremkaldes til Odel i Landet;
Naar Sandhed blev talet rundt om Land
Og Nidviser straffet paastands *).
Naar Folket er frit, og hver ædel Mand
Er avlet i Skioldungens Lande,

og i den glade Overbeviisning, at det visse gaae i Opfyldelse, Sangens kostelige Slutningsønske

Gud give os mangen saadan Fest
Og skiellig Aarsag tillige,
Saa staaer det sig godt, om ikke bedst,
Med Dannemarks gamle Rige.

Midlertid nægter jeg det ikke, at det giør mig ondt, ikke nogensteds at finde Spor eller Levninger af min til denne Anledning udarbeidede Tale, eller

*) At sige, ikke ved Domstole, hvis Kiendelser i slige Anledninger sielden har den Lykke af det usynlige Cassations-Tribunal at kiendes ved Magt; men af Almeenfornuftens ubestikkelige og ubesvigelige Domstol med forskyldt Haan og Foragt.

have mindste Mindelse af, hvad den egentlig kan have behandlet, og fra hvilken Synspunct. *)

Endnu vedbleve, som man og af den sneedorffske Sang vil have seet, de sidste ovenomtalte skienne Drømmedage, da vi saae vort politiske Tusindaarsrige (S. 45.) Almeenfornuftens, Borgerfrihedens Triumph uden Sværdslag og Blod blot ved Oplysningens uimodstaaelige Vælde, med Tillid, jeg tør næsten sige, med Tryghed imøde. Endnu gialdt det og her, hvad Segur saa hiertegribende har sagt om

*) Jeg kan ikke nægte mig, ved denne Leilighed at anføre en samtidig, kiendt ikke egentlig hidhørende Anecdote: Anmodet, til en anden Klub samme Fest at giøre en Vise — til Damernes Skaal, som det hedde — var det faldet mig ind at tage mit Emne af noget Avisklævl om en Brændeauction, Magistraten havde ikke holdt, og som for Øieblikket var Dagens Anliggende. En af Klubdirectionen, der kiendte sin Skyldighed mod høie Personer, som Bittermann siger, fandt denne Spøg betænkelig, og henvendte sig til min gamle Ven Colb, der, som daværende Politimester, ex officio var bedet tilbords, med Forespørgsel, "om de kunde synge den Vise?" Han, hvem ingen skal beskylde for at have været ultraliberal, løb den igiennem, fandt den saare uskyldig, lod, som han misforstod Spørgsmaalet, og svarte: "Kiænder De ikke Melodien?, den gaaer, som: Os den vise Syrach lærer; jeg skal gierne synge den for, hvis ingen kan den;" hvorved naturligviis alle Skrupler falde borte. Visen findes i Tilskueren No. 6, for 1797.

en lignende Tidspunkt i Frankrig: "Lykkelige Dage! som ikke mere ere gienkomne! hvilke dydige Selvbedrag omgav os i disse Forhaabningens Tider? hvorfor har Lidenskabernes Vindstød, og Partiaandens Rasenhed siden udtørret Hierterne, forgiftet de naturligste Følelser, og paa lang Tid tilbagestødt den Lykke, mod hvilken man med fælles Samdrægtighed syntes at vandre ved Skinnet af Fornuftens Kierter, der altfor snart forvandledes til Usamdrægtighedens Mordbrandsblus."

Saa meget mere tilstaaer jeg mig nysgiærrig efter det Thema, jeg i hin dødfødte Tale paa Dannerfesten kan have behandlet, som jeg just i de selvsamme Dage havde havt Anledning udførlig at udlade mig over, hvad der var, og er mig det første af alle Borgeranliggender: Meningsfriheden, i Anledning af et fra en unævnet, og saavidt jeg troer, ukiendt Medborger Tilskueren *) indsendt Forslag, om et Selskab navngivne Hædersmænd, hvis Pligt det skulde være i et periodisk Blad med Mandighed at vise enhver Fornærmer tilrette, der fornedrede sig til, enten i trykt Skrift, skreven Vise, Sang, eller andet Flyveblad, sat enten anonymisk eller med Navns Underskrift i Omløb, at bruge Talemaader eller Udtryk

*) I Anledning af nogle vakre Betragtninger af Pavels om Døgnets Skurretone, der sluttede Aargangen 1796.

ke, der enten vare usædelige, eller ansaaes at sigte til nogen Medborgers Fornærmelse."

Da dette øiensynlig velmeente og fra en velsindet Mand komne Forslag fortiente udførligere og alvorligere Drøftning, end Tilskueren fandtes egnet til at give Rum, tillod jeg mig at optage saavel selve Brevet, som Besvarelsen i Januarhæftet af Minerva, og synes Indledningen af denne just i nærværende Tidspunkt — i Anledning af de Forhandlinger, der, angaae et Tidsskrift, hvori formange af mine kiæreste og meest agtede Venner, og Medvandrere paa Livets og Litteraturens Bane ere deelagtige til, at jeg bør tillade mig andet, end at ønske det alt fortient Held — saa ganske atter et Ord til sin Tid, at jeg haaber Tilgivelse, fordi jeg meddeler den her:

"Vist var det en skiøn, en glædelig Drøm, at tænke sig Landets almeenerkiendte ædelste og indsigtsfuldeste Mænd forenede i et Samfund, der vilde paatage sig en gavnlig Censur i vor litterariske Republik, der vilde med Godmodighed og Mildhed vise de Feilende tilrette, som, henrevne af Exemplet, eller higende efter en Art Døgnpopularitet, istemte Dagens illiberale og inhumane Tone, der med Kraft og Fynd revsede de Uslinger, som — enten af et lumpent Styverfængeri, eller for at tilfredsstille personligt Avind, Nag, og andre uædle Lidenskaber — søge med Grovhed eller Gift, med Raadhed og Sottiser at oprette, hvad deres Flyveblad fattes i Sand-

heds Gehalt og Sindrigheds Præg. Skiønt, saare skiønt vilde det være, om end derved ikke vandtes andet, end at man ikke mere saae nogen af disse vederstyggelige Injurieprocesser, der paa nogle Aar have vanæret vor Litteratur, hvorfra Sagsøgeren ei sielden gaaer dobbelt saa besudlet, som han kom, hvor Dommerens moralske Overbeviisning, som oftest, modsiger den Kiendelse, juridiske Forskrifter aftvinge ham, og hvor Almeenstemmen næsten altid i kraftigste Maade ved Magt kiender, ja vel skiærper de Udtryk og Ord, som ved Dommen mortificeres; hvor overalt Domukeren, for at kunne fælde en Dom, som oftest maa tilstæde sig den Alvidenhed, at forklare Tanker, og fortolke Meninger; hvor man saa ofte fordrer, at Dommeren skal tilkiende, hvad han ikke kan bedømme, Embedsdueligheb og Indsigt; hvor den Ære, man tildømmes, omtrent er, som den Opreisning, en falden Pige faaer i Cancelliet, og om hvilke man med Føie kan anvende, hvad Corneille i andet Hensyn har sagt:

Et de tous ces accords l'effet le plus commun
Est de deshonorer deux hommes au lieu d'un."

"Endnu usigelig vigtigere vilde naturligvis denne Forening blive, hvis den ved at indføre, og hævde en sømmeligere og mandigere Tone i vor Litteratur, tillige kunde haandhæve Sandhedens og Oplysningens Rettigheder, og stille hine ved deres Paaskud, disse vældige Uslinger, der af enkelte litterariske Skarn-

dassers Snurren tage Anledning at udskrige samtlige Skribenter for foragteligt Utøi, hvorefter man ikke behøver at høre; at erklære ethvert, end saa grundigt og vigtigt Værk for Styverfængeri, saasnart de kun med nogen Rimelighed kunne formode, at Skribenten, der ingen Præbender eller Sinecurer har, maa lade sig betale for den Tid og Flid, han anvender derpaa, uden selv at erindre, hvor dyrt deres egen høivelbaarne Lediggang kommer Staten at staae."

Har jeg troet, at det vilde tilgives mig at afskrive Ovenstaaende, som Noget, der efter min Overbeviisning i nærværende Tidspunkt, fuldt saameget som nogensinde, fortiente og behøvede at kaldes i Minde, tør jeg vel endnu haabe Tilgivelse, om jeg ydermere tillader mig at optage følgende, hvor jeg, efter at have fremstilt Vanskelighederne af at tilveiebringe en saadan Forening, og Betænkelighederne ved, hvorvidt den vilde opnaae sit Maal, og — f. Ex. — ikke ved at revse Skraldemændene, og Styverfængerne, blot give dem Anledning til at skrive nye Blade ɔ: nye Grovheder mod Selskabet selv, og paa denne Maade giøre sig deelagtig i disses Synder, tilføier: men savne vi da derfor et Areopagus, der vaager over vor Litteratur og dens Moralitet? gives der virkelig ingen øverste moralsk Instants, der for sig indkalder de Stridende, revser Fornærmerne, og giver de uskyldig Fornærmede Opreisning? jo det findes; det er til midt iblandt os:

skiøndt, ligesom Middelalderens Vehmgericht, usynligt; dets Domme ere uden Appel; de fældes, forkyndes, og fuldbyrdes, uden at vi vide, hvorledes, eller hvorved. Ofte følger dets Dom Forseelsen, eller Forbrydelsen, umiddelbar i Hælene, stundum dvæler den Maaneder, ja vel Aar, men da opretter den — som en sand Guddomshævn — sin Seenhed med sin Tyngde. Ingen Paagieldende, eller Paarørende, ingen, giennem hvis Mund Parti, eller Lidenskab, eller Fordom, eller Trældom taler, stædes til Stemme; ofte votere Bisidderne, aldeles hinanden ukiendte; ofte siger man: see, denne Domstoel er der; og ofte: see, den er der! men i det man seer om den paa anviiste Stæder, lyder dens høie og umiskiændelige Indsigelse fra høist forskiellige Kanter; een Røst kommer fra Ringheds Vraa, en anden maaskee fra Thronens Side; den dømmer i alle Sager, de maa indstævnes for den eller ikke. Den dømte mellem Gerner og hans Avindsmænd, mellem Colbiørnsen og Lütticau, mellem P. A. Heiberg og hans Anklagere, mellem Schmettau og hans Forfølgere, mellem Cramer og tydske Cancellie, mellem Koopmanns og Kall, mellem danske Tilskuer, og Hailes og Pitt, mellem Fiskalen og M. C. Brun o. s. fr. og denne Stemme er Publikum."

"Hvad er Publikum? et Intet!" svarte — fortæller Dr. Høst i Struensees Levnet — en Magthaver daværende Hofpræst Schmidt, som giorde

ham opmærksom paa: det ikke behagede Publikum, at en Mand sattes over en Stiftelse, han kort tilforn havde været med at omstyrte. "Saa tænkte De ikke den 15 Januar," svarede Sandsigeren ham, og med Føie kunde han lagt til: og De tænker i Deres Hierte ikke saa nu heller, endskiøndt De taler saaledes, og maaskee troer at tænke saa." Disse Dagens Mægtige, der saa gierne ved hver Leilighed lade haant om Opinionen, Skraalet, og hvad Modeordene videre hedde, komme mig for, som de Bramarbasser, der synge i Mørke, at man ikke skal mærke dem af, hvor bange de ere, vel og tildeels for at bilde dem selv ind, de er hele Karle.

Dog jeg glemmer, det er Erindringer, jeg har at skrive, og egenlig mine daværende Privatforhold, jeg havde at omtale. Jeg troede det midlertid ikke utidigt at fremlægge Beviis, hvorledes jeg da, inden den paafølgende, ved Birkners Mesterværk foranledigede, Crisis, tænkte, og talte, og maa lægge til, at det giør mig saameget mere Ondt, at intet af min til 28 og 29 Januar bestemte Tale findes, som jeg, hvad den endog kan have havt til Emne eller Indhold, *) hvorom jeg ikke har fierneste Forestilling, er

*) At jeg ikke, som man maaskee vil formode, ogsaa her skal troes at have været

chorda semper oberrans eadem

maa jeg dog tilføie, at jeg i det ovenanførte Svar udtrykkelig havde erklæret: om alt, hvad egenlig

tilfulde overbeviist, den Dag i Dag, at kunne med uforandret Overtydning her have afskrevet og understrevet hvert Ord, deri kan have staaet.

At i øvrigt den Upasselighed, som hindrede mig at holde denne Tale, endnu vedvarede nogen Tid, seer jeg af en Sæddel fra mig til min Camma af 7 Februar, hvori jeg vel mælder hende, at jeg befinder mig: on ne peut pas mieux, men dog tilføier, at jeg gaaer hen at tage Mixtur, og raader hende at giøre ligesaa, eller og komme sig uden dette, thi komme sig snarligen maatte hun; saa at hun ogsaa paa samme Tid maa have befundet sig ilde, men dog neppe af Betydenhed, som jeg seer saavel af Tonen i denne Sæddel, som i den de samme Dage skrevne Tilskuer, indeholdende et spøgefuldt Brev fra Gudinden Reedsomhed.

Af ovennævnte Brevvexling seer jeg og, at jeg — formodentlig i Følge min Upasselighed — var bange for ikke at blive færdig til Paaske med Forelæsningen over Niels Ebbesen, som jeg Mandag og Løverdag læste over fra 3 til 4, i hvilken Anledning jeg gierne vilde skuppe en Middagsindbydelse hos en af Familiens Matadorer fra mig, saameget mere, som jeg, da jeg skrev Schultzes Postidende, om Mandagen

---

Trykkefriheden og Skriverettigheden angik, ikke at fremføre et Ord mere, før jeg havde faaet, og læst, og giennemtænkt Birkners da bebudede Værk over — dette vigtigste af alle Æmner.

var en Slave af Avisernes Komme. Vel hialp tjenstfærdige Sveistrup mig gierne i dette Arbeide; men med al hans Kyndighed og Dygtighed, strøg han det enten altfor meget over med en Harefod, eller vel igien — mig ubevidst — lod Underarbeidere giøre det for sig, og erindrer jeg mig blandt andet, at P. A. Heiberg, som var bleven stødt over, at jeg havde, sandelig ikke i det Onde, spøgt med, at han i et Avertissement for en da her værende Franskmand Pierre, der gav, om jeg mindes ret, optiske Forestillinger, havde, for ikke at komme i Brøvl med Adresseavisens smaalige Crypteocensur, oversat Citoyen Pierre, ved Undertegnede, advarede mig om, at han til Giengield kunde opvarte mig med: en Eskadre, der — i Postavisen — var løbet ud til Kreuzen, isteden for paa Krydstogt; hvilket vel maatte lære mig, for Fremtiden at giøre mit Arbeid selv, saa meget mere, som man kan have mere end nok i de Bommerter, der, al Flid og Opmærksomhed nagtet, i den Galop, hvormed et saadant Blad maa excerperes, redigeres, og corrigeres, ere uundgaaelige. At jeg, — der overalt min hele Levetid har været en høist maadelig Correcteur, især af, hvad jeg selv har skrevet, og som jeg gierne veed saa godt udenad, at jeg i Correcturarket læser, hvad der skulde staae, isteden for det, der staaer, hvorfor ogsaa Kieruff, ved at anmælde de første Hæfter af Minerva, saa alvorlig tilraabte mig, Corrige sodes! at jeg fandt mig be-

føiet, at afgive Correcturen af de følgende — just ved hint Arbeide vel har været det mere end nogensinde, er saameget mere rimeligt, da jeg, efterhaanden som den milde Aarstid nærmede sig, hastede at slippe derfra, for at komme ud at spadsere med min Camma.

Disse Aftenvandringer, som jeg hyppig i vor Brevverling finder omtalte, især naar noget tegnede til at ville komme i Veien for denne vor Yndlingsnydelse, vare, aldeles efter min gamle Skik, ikke blot een Dag, som den anden, men tillige, hvad man paa Fredensborg kaldte, at jeg gik rundt, i det jeg nemlig ikke elsker at gaae samme Vei tilbage. Vi gik saaledes stedse ud af Vesterport ned ad Farimagsveien, den deilige Sti langs Søerne, som, jeg seer, man i Bladene senere, neppe i en saa paradisisk Betydning, som vi kunde givet den dette Navn, har kaldt Kiærligheds-Stien, og da ind igien, gierne ved Aftenrødens hulde Skiær, ad Nørreport, som var tæt ved hendes Hiem. Vist nok seer jeg af vor Brevverling, at alt da hendes Helbred var forofte, om ikke maadelig, dog mislig, hvad da paa hendes Sindsstemning naturligviis ogsaa havde sin Indflydelse, hvorover hun i sine saa usigelig kierlige Breve til mig næsten uafladelig klager; men ogsaa her sandede sig den gamle prøvede Erfaringssætning: sand Kierlighed overvinder Alt; og gav hun mig fuld Føie til, idelig og idelig i mine Breve, at hiemsøge hende med min Tak for hver glad Time, hvert lykkeligt Øie-

blik, hun giorde mig, fordi hendes milde Aande havde bortvistet enhver af de sorte Skyer, der hang over mig, fordi hun — min hele Scepticismus tiltrods — realiserede, hvad man saa ofte havde sagt om mig, at jeg var føð til Glæde; og — føiede jeg med Sandhed til: gode Pige! tro, at dertil ikke hørte saalidet.

Ligesom jeg af de i Minerva leverede Brudstykker fra hine Forelæsninger, hvoraf rigtig nok efter langt Mellemrum Slutningen først kom i sidste Fierdingaar af 1800, veed, at jeg maa have læst dem tilende, har jeg og Føie at antage, at dette er skeet i vedbørlig Tid, da jeg af ovenomtalte Brevvexling seer, at jeg i den stille Uge efter fordums mangeaarig Skik giorde en Reise ud til mit kiære Fredensborg, at besøge mine trofaste og ædle Venner, Recke og hans Kone. Da man i Anledning af de foregaaende Bind, skrevne paa en langt anden Tid, og i langt anden Aand, har erindret, at de havde maaskee den bedste Deel af deres Friskhed fra de deri indrykkede Breve, mine og Andres, har jeg ikke kunnet nægte mig til Opfriskning af nærværende, som saa høilig torde trænge dertil, at afskrive de to mellem min Camma og mig under denne korte Fraværelse vexlede Breve, med nogle faa enkelte Udeladelser, der skyldtes Personer, som jeg tør have omtalt efter min daværende Mening og Følelse, og alt-

saa maaskee tildeels ubillig, eller i det mindste urigtig.

Fredensborg den 14 April 1797.

"Jeg vil efter Løfte skrive Dig nogle Ord til, Kiære elskede Pige! skiøndt jeg frygter, at Tiden ikke tilstæder mig at skrive saameget, som mit Hierte krævede.

At min Reise herud, til et Sted, hvor min Skiæbnes Terning saa ofte er bleven kastet, ad en Vei, hvor saamange Erindringer, glædelige og veemodige, hang ved hver Gienstand, hvorpaa mit Öie hæftede, Erindringer om de tyve Aar, jeg har hængt herved, Erindringer om den, jeg i senere Aar ofte reiste Veien med og for, Erindringer om alle de feilslagne Drømme, hvormed jeg saa ofte havde ilet herud, at — siger jeg — min Stemning ved alt dette var forunderlig, hvorvel jeg — siden jeg ikke reiste ene — ikke kunde overlade mig til den, ofte grændsende til Tungsind, det vil du, elskede Pige! ikke antage for nogen Brøde mod den Troskab, mit Hierte helliger dig. Kiære gode Pige! alle disse Erindringer knytte mig, om muligt, endnu fastere til dig; din Sandruhed og Trofasthed bliver mig dobbelt følelig og dyrebar. Nei! om det endog stod til mig at glemme, hvad der er forbi, vilde jeg ligesaalidt dette, som jeg vilde ændre det. Vel mindes jeg endnu den Tid, da jeg drømte, Alle vare, som min K. M., fordi alle burde være det; en ikke blid Erfaring lærte

mig Andet; men samme Erfaring har jeg at takke, at jeg da nu kan forstaae, og føle, hvad jeg har i hende.

Da jeg kom herud, blev jeg med vante Venskab modtaget af den fortræffelige Fru Recke, en af mine sande Veninder, som aldrig har vaklet, eller svigtet; hun sagde mig, hun ikke havde ventet at see mig nu; men jeg forklarede hende, at hun, som saa ofte havde seet og deelt min Sorg, havde billig Adkomst til, ogsaa nu at see min Glæde. Baade hun og han meente, Du kunde vel kommet ud med, og begge ytrede, at Du vel kunde giøre det i Sommer, men fattede dog, at det maaskee ikke vel gik an, skiøndt vi ligeledes bleve enige om, at Du engang maatte og skulde kiænde Din Rahbeks redelige og mangeaarige Venner.

„Jeg har siden, saavel i Aftes, som i Morges, snakket en heel Deel med Fru Recke, ogsaa om Dig, skiøndt sagtens og en Deel om H**n med Tilbehør. Vist nok vilde jeg, at Du engang skulde komme herud, og tage Profanationen fra adskillige mine ældre Dages Yndlingssteder, over hvilke nu ureelle Erindringer svæve. O, kiære, kiære Pige! maaskee har jeg ingensteds, ingentid følt saa levende, som nu, og her, Alt, hvad jeg har i Dig, Alt hvad jeg skylder Dig. I det halve Aar, jeg ikke har været paa Fredensborg, fra Octobers Begyndelse til nu, er foregaaet en Forandring fra Mørket til Lyset, og det er dig, min gode

Genius, som sagde til dette Chaos: vorde Lys! og der blev Lys. Gode, gode Pige! maatte mange, mange Dages Trofasthed, og Hengivenhed, og af Gud velsignet Stræben for Dit Held, lønne Dig! Havde nogen sagt mig i Fior ved denne Tid: at Alt dette skulde skee! at jeg saaledes skulde tabe **; at jeg skulde røves hin sidste Støtte, jeg havde tilbage; at jeg skulde overvindes af den Indskydelse, og endda blive lykkelig! Graven eller Stranden vilde da blevet mig den eneste Opløsning for denne Gaade, o! som nu Dit hulde ømme Hierte har ganske anderledes forklaret mig.

Mit Bud er der, og jeg maa slutte! lev vel, elskede, elskede Pige! hils Fader og Moder, og Europen Pierre, og Christiane, og hvem Du ellers af vore skulde see. Du giorde saare vel, hvis Du kunde see ind til min Moder; men skulde hun f. Ex. være ude, og Du var forlegen med Din Aften, vilde jeg være saare glad, om Du skiænkede vor Mad. Rosing den. Jeg har ikke sagt Dig endnu, at jeg i Overgaars Aftes først saae det Brev, Du havde skrevet hende til Baldagen*); Tak, inderlig Tak for det, som for Alt, hvad der kommer fra Dit velsig-

---

*) Formodentlig et saakaldet Borups Selskabs Bal, hvor min Camma, der ikke holdt af at dandse, ikke var kommet, og udentvivl i den Anledning havde skrevet Mad. Rosing, der havde ventet at finde hende der, sin Undskyldning.

nede Hierte. Jeg maa slutte; det er dumt at skrive til Dig med et Postbud ved Siden.

Hilsen og inderlig Kiærlighed.

Rahbek.

Du kunde gienskrive mig et Par Ord, hvis de enten kom endnu inden Aften til Schultz, eller Løverdag Morgen inden Kl. 8 paa Helsingørs Posthuus med Udskrift: til Prof. Rahbek i Hirschholm. Søndag Eftermiddag tager jeg herfra, og er hos Dig om Aftenen."

At hun, og det ufortøvet, opfyldte mit Ønske, og hvorledes, sees af hendes følgende Svar, skrevet samme Datum:

Kiøbenhavn den 14 April.

Tusind Tak, kiære velsignede Rahbek — for Dit ypperlige Brev, Tak for de mange nye Beviser paa Ømhed og Godhed for mig. Gid — det er mit inderligste Ønske — jeg maatte fortiene at være elsket, og saadan elsket, som jeg er det af Dig. Dersom Du i dette Øieblik kunde see, hvad der foregik i mit Hierte, see enhver Følelse, som Dit kiære Brev har foraarsaget mig, da vilde Du — det er jeg sikker paa — dog i det mindste overtydes om, at jeg ikke uskiønsom modtager nogen Godhed fra Dig, og at jeg hvert Øieblik i mit Liv bedre erkiænder, hvad

jeg har i Dig. Ja, gode, inderlig kiære Rahbek! jeg veed, og jeg føler tilfulde, hvad jeg har i Dig, maatte kun mit ærlige Ønske blive opfyldt, at see Dig saa lykkelig, som Du er det værd. Dog det vilde være forvovent af mig, hvis jeg vilde haabe, at Du altid kunde og skulde være glad, at aldrig Erindringen om svundne Dage skulde vække ubehagelige Følelser hos Dig. Nei! det tør jeg, saa gierne jeg vilde det, ikke haabe; men at min Kiærlighed til Dig stedse maa formaae, at forsøde hvert Marters-Øieblik; at den Tanke, at dog eet Menneske kiænder Dit hele Værd, og skiønner derpaa, maa give Dit Hierte nogen Erstatning for, saa ofte at være miskiændt; dette Ønske kan jeg ikke holde tilbage, og Du vil sikkert tilgive mig, hvis det skulde være ubeskeedent.

Men jeg glemmer, at jeg bliver lang, fordi jeg har saa uendelig meget at sige Dig, og fordi jeg i dette Øieblik er saa skikket dertil; dog Du vil vel — i Følge Din sædvanlige Godhed — tilgive mig min Vidtløftighed.

Det glæder mig usigelig, at Dine gode Venner derude ogsaa interessere sig for mig; tro mig — gode Rahbek! — at alt sligt glæder mig dobbelt, fordi Du er Grunden dertil. Du maa endelig takke den gode Fru Recke fra mig, fordi hun kunde falde paa, at ville have mig ud til sig.

Du maa for Alting ikke blive vred paa mig, fordi jeg ikke efter Løfte har seet til Din Moder; men jeg har ikke befundet mig ret vel i disse Dage, saa jeg af lutter Forsigtighed har besluttet at holde mig inde. Du maa nu for Alting ikke troe, at jeg er syg; thi det er jeg i Sandhed ikke, og jeg kan paa Tro og Love forsikkre Dig om, at det er af ingen Betydenhed, hvad jeg feiler, som Du da endelig paa Søndag med egne Øine kan blive overbeviist om; og jeg havde heller ikke sagt Dig et Ord herom, hvis Du ikke i Dit Brev havde gientaget, at Du ønskede, jeg skulde gaae hen til Din Moder, og jeg saa nødig vilde, Du skulde troe, jeg uden Aarsag lod være at efterkomme Dine Ønsker.

Jeg er i Dag ene hiemme hos Fader, og agter, naar han gaaer op at arbeide, at fordrive min Tid med at læse Dit velsignede Brev; rigtig nok har det allerede kostet, og vil fremdeles, koste mig Taarer, men det er dog kiere Taarer, der ingenlunde ere mig ubehagelige. Tak endnu engang for det Brev.

Fader hilser Dig kierligst, og Moder — skiøndt hun ikke er hiemme — kan jeg dog alligevel hilse Dig fra; thi jeg veed, at det fornøier hende, at blive erindret hos Dig.

Det bliver nu mørkt, saa jeg ikke kan see, at skrive længer, og det vilde være ureelt at tænde Lys for at plage Dig med et langt keedsommeligt Brev. Altsaa, gode kiære Rahbek! vil jeg blot øn-

ske, at Du maa leve vel, til vi sees, og tænk imellem paa Din uforanderlig hengivne

K. M.

Hils, hvem Du troer, det ikke er ukiært."

Levende svæver det mig endnu for Øie og Øre, hvorledes min Forklarede ikke saare længe før hendes Hedengang, efter at have læst et Ark af de foregaaende, som hun fik, efterhaanden, som de kom fra Pressen, med den samme elskelige Blufærdighed, der saa uforanderlig fulgte hende fra hendes tidligste til hendes allersidste Dage, udbrød: "hvem veed, hvor meget man endnu her vil faae at læse, som man kommer til at blive rød over?" At hun uden tvivl vilde, hvis jeg havde været saa lykkelig at beholde hende, regnet den her meddeelte Brevvexling, saafremt den da havde været i mit Værge og til min Raadighed, deriblandt, kan jeg ikke kalde i Tvivl, og dog vilde jeg ikke have tilgivet mig selv, at have forholdt dem, der med venlig Deeltagelse læse disse Erindringer, dette speiltro Aftryk af hende, til hvem man vel kan spørge, som Horats om sin Qvintil:

Naar bly Undseelse, og naar Retfærdigheds
Søster, redelig Troskab, uskrømtet Sandruhed,
Finder nogentid Mage?

Dette selvsamme Præg betegner saa uforandret og uforanderlig alle de Breve, jeg fra den Tid har fra hendes Haand, trofast Hengivenhed, inderlig Kjær-

lighed, kun alt for partisk til min Fordeel og mod sig selv. Og have hendes senere og seneste — indtil den allersidste Blyantsseddel, skrevet hendes sidste Levedag — nogen Forskjellighed fra hine, er det blot en — jeg kan ikke sige, inderligere eller hierteligere, thi det lader sig ikke tænke — men fortroligere, hiemligere, ofte spøgefuld, men og til andre Tider i mine inderste Forhold og Følelser med en Tvillingsiæls Søsterdeeltagelse indgribende Hustrues Ægteveninesind. Hvad min Deel af Ovenstaaende angaaer, vil jeg blot anvende, hvad min Ven Clason Horn om en Catastrophe af uhyre anden Betydenhed sagde til mig; at man ikke maa dømme et Drama, hvor Dækket er faldet i fierde Act, og hvor altsaa, Caracterer, Plan o. s. v. savne den allervigtigste Deel af det Lys, der giordes behov for at bedømme dem; og tilføie, at ifald dette alt med den upartiske Jagttager er Tilfældet, maa det endnu mere finde Sted med den, der i Dramet har spilt en virkende og lidende Hovedperson, og der, saalænge hans Saar, en underfuld lægende Haand uagtet, endnu bløde, brænde, svide, ikke kan antages, upartisk eller retviis at kunne giøre Rede for, af hvem, med hvad Vaaben, og i hvad Sind de i Træfningen ere ham givne, eller hvorvidt han endog tildeels kunde have sig fornemmelig selv at takke derfor.

Endnu af samme vor Brevvexling eet Brev fra mig, hvori jeg glæder mig ved at have fundet

uforkastelig Hiemmel for min Fremstilling af, hvad jeg i forrige Bind kaldte mit Livs Crisis i dets værste Dage. Det er skrevet 1ste Junii 1797, og altsaa tree Aarsdagen efter, at jeg — see 4 B. S. 360 — første Gang havde talt med min Camma, uden fierneste Anelse af mindste Mulighed til, hvad hun nu var, og fremdeles skulde blive mig.

"Min inderlig elskede Pige!

Jeg veed, det er Dig saa usigelig kiært at faae et Par Linier fra mig, og da nu Budet skal ind til Dig i Formiddag, kan jeg ikke forsvare, at lade ham gaae, uden at giøre Dig den Glæde, som staaer til mig. Give Gud, at det stod til mig, at giøre Dig al den Glæde, jeg ønskede!

Det er desuden, som Du veed, første Junii, Aardagen efter, at jeg egenlig første Gang talte med Dig; i det mindste Aardagen efter den Dag, der gav Anledning til vort Kiændskab, til min, eller hvorfor ikke tale, som jeg mener, og føler, til vor nuværende Lykke. Jeg veed, gode Pige! uden at være meget klog paa Himmelens Løb, at det Dagvælgeri er Daarskab, at den første Junii i Aar egentlig skylder Almanakmageren al den Forbindelse, den staaer i med samme Datum forrige Aar; men saa klogt er Hiertet ikke; see, min Pige! jeg staaer ved den første Milesteen paa vor Vei, og jeg skulde ikke dvæle ved, at undersøge, hvorledes denne Miil var maalt? og jeg skulde ikke hellere kaste mit Øie tilbage ad det

vandrede Stykke? ikke hellere taknemmelig gienkalde mig Vandringens overstandne Besværligheder, dens nydte Glæder; ikke takfuld sende en Tanke til Dig, til ham, som gav mig Dig?

See, gode Pige! ofte i Spøg lader Du mig høre min Vantro; men forhærdet og forblindet maatte jeg være, hvis jeg ikke med dyb Ærbødighed erkiendte, med inderlig Taknemmelighed hyldede den ølmægtige, alvise, algode Haand, der ad de ubegribelige, uberegnelige Veie ledte mig til Dig, der saa ofte ved et Haar ledte dette trodsige modkiæmpende Væsen, med eet Aandpust omviftede dets mangeaarige Anlæg, dets klippefaste Luftbygninger; der ikke blot vidste, at giøre det Haar, hvori jeg førtes, til en Demantlænke i hine Øieblikke, da intet mindre kunde have modstaaet den Rasenhed, hvormed jeg vilde rive mig løs, men der og vidste at skiørne Demantlænken til et afmægtigt Haar, i det Øieblik, da jeg skulde løses af den, for at gives i din ømme kiærlige Varetægt.

Det er tilendebragt, dette forunderlige Aar, over hvilket jeg ikke kan skue tilbage uden at svimle; dette Aar, i hvilket jeg saae alle mine Drømme forsvinde, alle mine Baand briste, alle mine Støtter falde! dette Aar, hvor man røvede mig Alt, for at giengive mig mere, end jeg nogensinde havde havt! det er forbi, som en rædsom Drøm, hvoraf man vaagner ved et elsket Bryst; min gode Pige! men er det

underligt, at endog nu, da jeg veed, det er Drøm, mit Hierte stundom bespændes, banker ved Gienkaldelse af Drømmens Rædsler! at jeg ofte, ofte maa trykke Dig til mit Bryst, for at vide, føle, at det kun var Drøm, og at jeg nu — nu er vaagen.

Jeg giør Dig uden tvivl Giengield i Dag. Du klager stundom, at Dine Breve til mig ikke ere saa glade, som Du ønskede; og veed jeg da ikke, hvad Indtryk dette Brev vil giøre paa Dig? seer jeg ikke Taaren i dit hulde, elskede Øie? Men, gode Pige! min første, min ubrudteste og ubrødeligste Pligt mod Dig er Redelighed; jeg skal aldrig forstille, aldrig fordølge Dig een Tanke, een Følelse, som er i min Siel, naar jeg taler, eller skriver til Dig. Saa, som jeg fra vort første Kiendskabs Dage, fra det første Øieblik, da jeg i Dig vovede at skimte den, der kunde redde mig fra mig selv, og Alt, hvad der omgav mig, ikke lagde Dølgsmaal paa, hvad jeg havde at overvinde og forvinde; saa, som jeg i vor første fortrolige Samtale til ***s Gilde, med den Aabenhiertighed, som maaskee hos enhver anden vilde blevet min Forkastelsesdom, vedgik mit hele daværende Forhold; saa, som jeg nu, da dette Forhold saa ganske er forandret, for ikke saa mange Dage siden lod Dig uden Tilbageholdenhed see min hele inderlige Deeltagelse i — (Pollys) — Vee og Vel, denne Deeltagelse, som, jeg aldrig har dulgt Dig, intet kan eller skal forandre.

See, elskede Pige! jeg skiønner paa, at jeg har en Pige, som jeg kan omgaaes saaledes; en Pige, der for mine øvrige Dage kan være min første, min eneste Fortrolige, mit Alt; naar derfor vor gode Carl klager, at jeg ikke skriver ham til, er det egentlig Dig, han skulde anklage; thi hvad har jeg nu at skrive ham, da jeg i Dit Hierte kan nedlægge Alt, hvad der ligger paa mit? Jeg er fornøiet og lykkelig, og altsaa ingen god Historieskriver, sagde mine yngre Dages Yndling Werther; og naar jeg nu tilføier, at, naar jeg endelig har Noget, kan jeg sige det til Dig — Seer Du, min Pige, det udenlandske Departement faaer af Nødvendighed gode Dage, naar der ikke er uden indenrigs Anliggender at forhandle. Du, min gode Pige! er nu mit hele Ministerium, Financedepartementet undtaget, som Lange indtil videre har. Jeg confererer forresten med Ingen.

Jeg faaer i dette Øieblik en Sæddel fra Guldberg, hvori findes dette Dig angaaende Postskriptum: Hils Din Pige, og sig hende, hun har giort min Eline en Glæde med at besøge hende, der ikke kan beskrives. Gud signe hende derfor! Ja Gud velsigne Dig, min gode, elskede Pige! Du Godhed, og Sandhed, og Ømhed i een Person! Gud velsigne Dig for Alt, hvad Du er, og giør!

Jeg kommer vel til at holde op; thi jeg skal dog ogsaa skrive et Par Ord til den saxiske Minister; om Du fik Stunder, kunde Du kanskee føie et Par

Linier til, det vilde glæde vor gode Søster Jette saameget.

Jeg kommer tidlig til Dig i Aften, da jeg agter at gaae tidlig, saasom jeg kiører i Morgen Klokken 4, at jeg maaskee endda kan være paa Fredensborg, inden gode Moder staaer op.

Hils Din o: vor Moder, saa inderlig fra mig, og tak hende saa hjertelig for i Gaar Formiddags. Det er saadan, jeg vil have Conversation, og ikke Væirpiat, og Bynyt, og Complimenter.

Hils ogsaa Christiane og Fader fra mig. Jeg ærgrer mig over det Regnvæir; for, nu er jeg bange, Du skal blive vaad, naar Du trækker ud i Byen for mig.

Hilsen og inderlig Kiærlighed
Rahbek.

I Mangel af et gesnersk Forsøg i den sveistrupske Idylle kan Du tage tiltakke med dette Brev.

S(alut) & a(mour.)

Du er nok saa god, at lægge Sæddelen til Jette ind i Pakken hos Torklædet og sige Jørgensen den, at han leverer den op (à son adresse).

Jeg har med velberaad Hu medtaget alle disse Bagateller i Slutningen af Brevet, samt Efterskrifterne, da de ustridig give en rigtigere og fuldstændi-

gere Udsigt over mine Anliggenders og Forholds davæ- rende Forfatning, end man af det foregaaende alvor- lige ene torde giøre sig. Den fariske Minister beteg- nede i vort apocryphiske Diplomatsprog, der nu egent- lig havde tabt sin Alvorlighed, Mad. Rosings næst- ældste Datter, Jette, da forlovet med vor for tidlig bortrevne Yndling, Peder Heger; og kaldtes hun saa, fordi hendes Moder, hvis Alter ego hun i det Øie- blik var os, i de critiske Dage nævnedes Chursaxen, hvis Regiering jeg fra den Tid, jeg havde levet under den, stedse beholdt en særdeles Forkierlighed for; gode Moder var og er Mad. Rosings gamle og uforanderlige Kiændingsnavn, og den anden Ju- nii, som man i det foregaaende oftere vil have fun- det omtalt, hendes Fødselsdag, som jeg ogsaa dette Aar helligholdt hos hende, nød en glad Dag, og efter at have hendandset Aftenen, lod min Bonde- vogn kiøre frem, Sædet tage af, lagde mig i Bun- den af Vognen, og kiørte saaledes Natten igiennem hiem til mit Bakkehuus, for at være næste Morgen tidlig paa min Post, og ved mine Pligter. Da tienstagtige Sveistrup paa den Tid, tildeels i Tilskue- ren, strev adskillige Forsøg i den gesnerske Idylle, som man just ikke vilde finde alt for gesnerske, og hvoriblandt især een, den store Sortred, var bleven et Mundheld iblandt os, vendte man i Spøg Navnet om, og kaldte dem gesnerske Forsøg i den sveistrupske Idylle; Jørgensen var Borupsselskabs

Bud, der tillige gik mine Ærinder, og der, hvis han mulig oftere skulde her blive omtalt, formodenlig vil forekomme under Navn af Ampligereren, som han kaldtes efter Ordet ampligere (employere) som han ampligerede itide og utide, først i sin Troskyldighed, og siden, ligesom vi andre, leende og af Galskab.

Iøvrigt er jeg af den Mening, at man af de her meddeelte trende Prøver vil have tilstrækkelig Leilighed til at kiende saavel vor Brevvexling i vor Trolovelses Tid, som vort hele indre og ydre Forhold, og vor Tone, da denne, selv lige indtil et Par smaa, Dagen for vort Bryllup vexlede Sædler, er ubetinget og uforanderlig af eens Aand og Natur, ogsaa deri, at de, som i sidst meddeelte Brev er sagt, samtlig høre under Indenrigsdepartementet, og angaae tildeels ubetydelige derunder staaende Anliggender, uden at nogensinde Noget, Udenrigsministeriet, Financeintendancen, eller den videnskabelige Bestyrelse, og endnu mindre Theateradministrationen vedkommende, deri med noget Ord, eller nogen Tøddel er berørt. Vi var os selv nok, og var os Alt,

Verdens Tummel udenfor,

naaede ikke til os i vor kierlige, inderlige, lykkelige Forening; hvad i Litteraturen, i det borgerlige Liv, i mine Borger- Skribent- og Embeds-Forhold mødte, afgiorde jeg efter Overbeviisning og Samvittighed, og sagde hende det, som det traf sig, inden det ske-

de, eller efter det var skeet, uden foregaaende, mindst skriftlig Raadførsel, vis paa, glad ved, stolt af, det, vilde vinde hendes Samtykke, vel endog hendes Bifald; o thi det var jo hendes Aand, der var over mig; thi det var jo det reeneste, aabneste, retviseste, frieste, kierligste Hierte, paa hvis usynlige Vægtskaal jeg i mit Inderste lagde ethvert af mine Forehavender, inden jeg lod dem blive til Foretagende. O! i Verden er intet, som at have en saadan elsket og elskelig Siel til stedsevarende upartisk, og ubedragelig Dommer over sine Handlinger. Tanken om, Bestræbelsen for, Bevidstheden af, at tækkes denne, giver en Begeistring, en Ild, et Mod, en Kraft, som Intet kan sættes ved Siden, uden den hellige Ærefrygt, den paabyder for omhyggeligst og varligst, jeg kunde næsten sige, ængsteligst, at undgaae Alt, vogte sig for Alt, hvorved man kunde, jeg vil ikke sige forbryde, eller forspilde, eller forskiertse, denne Lykke, men blot for eet Øieblik løbe Fare for at finde den twivlsom. O! jeg har havt, har 32 Aar og derover havt et saadant Compas uden Misviisning, ak — og nu — vel maa jeg med Samsø, da vi samledes i vor Landsflygtighed, udbryde: Fuimus Troes.

Uagtet nu saaledes Intet om Malte Conrad Brun og hans Anliggender, om Birkners Skrift og Medaillen i den Anledning, om Collets Afsættelse, og Tiltræde, som Medudgiver af Minerva, findes i vor Brevverling, hvoraf netop to ovenmeddeelte

ere fra de Dage, da Medaillesagen var i fuld Bevægelse, er det dog baade for meget min Natur, at nedlægge Alt, hvad mig er paa Hierte, i det Bryst, der for mine kiereste og nærmeste Anliggender vennehuldt har aabnet sig, og samtlige disse Gienstande selv havde for hendes lyse og livfulde Aand for megen Interesse til, at de ikke mellem os skulde være blevne med fuld Deeltagelse omhandlede. Jeg forurettede denne frie og selvstændige Siel, hvis jeg sagde, at hun saae dem med mine Øine, men at hun kiendte, billigede, elskede den Maade, hvorpaa jeg betragtede dem, og det ikke blot, fordi hun kiendte, og elskede mig, er det Pligt mod os begge at tilføie, og blev saaledes en, ikke i vor Kreds, men dog af en politisk-orthodox Nærpaarørende henkastet caracteristisk Bifaldsyttring over Affættelsen: saadanne Knægte skulde, min Gud, dæmpes, der i Troskyldighed blev os bragt, ikke mindre ved hendes, end ved hendes liberaltænkende Faders Spøg dermed, og Anvendelse deraf i Tide og Utide, et Mundheld i vor Kreds, som endnu den Dag i Dag ikke ganske har tabt sig. Men hvad jeg især ved denne Leilighed skylder at vidne hende til Ære, er, at det aldrig noget Øieblik mellem os omtaltes, end mindre af hende bragtes paa Bane: om ikke Collets Tiltrædelse til Redactionen af Minerva, enten i umiddelbar oeconomisk Henseende, eller med Hensyn til de Øine, hvormed den paa — saakaldte — høiere

Steder vilde blive betragtet, kunde være betænkelig, og giøre, om ikke Skaar, dog Standsning — ikke blot i det, man i Hverdagssproget vilde kalde min Lykke; men og i, hvad virkelig var begges Lykke, vor endnu stedse temmelig langt udseende Forening. Hendes store skiønne Hierte sagde sig udentvivl blot, hvad det vilde have følt, naar det var mig, noget lignende var vederfaret; efter hendes Følelse og Overbeviisning handlede jeg, som hun kunde villet, man da skulde handlet mod mig; det var hende nok, og Resten overlod hun, som jeg, til den Gud, til hvem vor Tillid ogsaa ved denne Anledning ikke var forgiæves.

Ved at giennemløbe Adresavisen fra 1797 for at berigtige Data — hvis Undersøgelse, som Walter Scott i Drydens Levnet saa rigtig anmærker, gemeenlig er uheldig for deslige Fortællinger — traf jeg paa et pudsigt Avertissement, som, uden at jeg havde mindste Lod eller Deel deri, paadrog mig et polemisk Brev fra en daværende Theaterdirecteur, der ellers var min særdeles og gamle Ven. I Adresseavisen den 5 Mai var nemlig indrykket følgende Spørgsmaal i Anledning af Balletten Semiramis's Opførelse Torsdagen den anden Mai: "Var det Skik og Brug i Assyrien, at Armeens Anfører gik uden Buxer, eller var det Dandserens eget Indfald, at udmærke sig fremfor alle de andre i Balletten ved denne Dragt, som, han formodentlig

troede, vilde klæde godt til den idelig gientagne Omdreining paa den ene Fod; og hvorfor belønnede det tilstædeværende Publicum ham ikke herfor saaledes, som han fortiente?"

Uagtet det nu torde være min gode Ven Directeuren tilfulde bekiendt, at jeg ikke den Aften bivaanede Forestillingen af Stykket Joden, hvori Heinsvig giorde Prøve, og endnu mindre var, eller kom til Balletten, og uagtet han vidste, og om jeg ikke mindes meget feil, udtrykkelig navngav den raske unge Mand, fra hvem ovenmældte Avertissement kom, og som fra sine tidligste Dage har været, og endnu den Dag i Dag er, een af dem blandt mine Venner — der, jeg kunde næsten sige, maaskee fremfor nogen Anden, har stedse staaet, og staaer paa sine egne Been, fandt dog Vedkommende, hvis officielle Inviolabilitet og Ufeilbarhed herved for en tredie Deel følte sig saaret, sig besøiet — formodentlig, da Synderen var Medlem af Borups Selskab, og min Ven — at kalde mig til Regnskab derfor, og spørge, om vi ville have Bispoppen af Durhams constitutionelle Skiørtemaal *) indførte. Hvorvidt

*) H. H. H. havde nemlig ivret i Parlementet imod de londonske Dandserinders alt for korte Skiørter, og Balletternes alt for lange Varighed ud paa Natten, og fordret, og, om jeg ikke tager meget feil, faaet en constitutionel Lov for begge Dele; i det mindste husker jeg, at Balletten maatte holde op med Slaget tolv, om de end vare midt i den.

samme gode Ven fandt sig tilfredsstillet ved, at jeg, ved spøgende at berøre samme Buxeløses Generals-costume i næste Tilskuer, bragte, eller holdt denne hele Ting end mere i Minde, erindrer jeg ikke; men en synderlig Lod er det, som hviler over mig, og det indtil den Dag i Dag, da man fra begge Sider synes at have lige travelt for at drage mig ind i den væmmelige Løsserfeide, at, skiøndt jeg, netop i det dramatiske Fag, synes, eller i det mindste siges, at have tilstrækkelig Hyre nok i mine egne Synder og Overtrædelser, jeg dog bestandig skal gives min Broderpart i Alt, hvad vort arme Theater vedkommende siges, og skrives, giøres og lades, endog det, som man fuldt og fast veed, at være tvertimod min Overbeviisning, men tit just herved vil aflokke eller aftvinge mig denne Erklæring, for som Abekatten, med min Klo at rage sine Castanier af Ilden.

Særdeles — næsten kunde jeg sige — prophetisk faldt det mig paa, da jeg i mit sidste Leveaars sidste Dage fandt en interessant Aandsnydelse i at læse Diderots Senecas Levnet, som jeg af Ærbødighed for min maaskee allerypperste Lærer, en Titel, som i alt Fald kun Forf. af Nathan den Vise kunde giøre ham stridig — J. J. Rousseau — havde mange Aar ladet henstaae ulæst, af Frygt for at drages ind i en Strid mellem tvende af mine Mestere, og her i Indledningen traf paa følgende Sted: "Denne Bog, hvis det er en, ligner mine Spadsere-

gange. Møder jeg en skiøn Synspunkt, standser jeg, og nyder den. Jeg paaskynder eller sagtner mine Fied efter Beliggenhedens Riigdom eller Ufrugtbarhed; altid ledet af mit Drømmeri, har jeg ikke anden Omsorg end at forekomme Trætheden Øieblik."

Men kunde jeg ikke, allerede da, unddrage mig at dvæle ved, hvorvidt, hvad han sagde om sin Bog, torde endnu mere passe paa min, da maatte denne Betragtning endnu mere levende vækkes hos mig, naar jeg end videre læste: "Temmelig nær det Grændseskiel, hvor Alt forsvinder, staaer min Ærgierrighed kun til min Samvittigheds Bifald, og nogle Venners Stemme. Mere nidkiær efter at berede Gavn efter min Død, end at erholde Lovtaler i levende Live, havde jeg sagt mig selv: Om og det Lidet, jeg har giort, og det Lidet, der staaer mig tilbage at giøre, skulde forgaae med mig, hvad vilde Menneskeslægten tabe derved? Hvad vilde jeg tabe selv derved? Jeg vilde ikke more, jeg vilde endnu mindre bifaldes; jeg havde et værdigere Øiemeed."

At jeg alt for mere end tredive Aar siden i det væsentligste tænkte saaledes, bliver just i disse Dage, da dette skrives, draget for Lyset af en unævnt Ven, der i det under Trykken værende Maihæfte af Tritogenia ved at anmælde det, langt over al verdslig Ære, mig dyrebare Hædersminde, min trofaste Ven, Cato Heiberg, har sat mig i Tilegnelsen af den deilige nye Udgave af sin mesterlig fordanskede Chur-

chill, har tillige fremdraget et 1793 skrevet, og uden-tvivl os begge længe af Minde gaaet Vers, der fandtes fort et Exemplar af Bells Lommeudgave af hin engelske Digter, jeg som Vennegave havde sendt hans danske Aandsbroder, og hvori jeg ikke havde stilet mine Arbeider nogen Longævitets Nativitet, hvilket nysomtalte Anmælder med venskabelig Partiskhed troer at kunne drage i Tvivl.

Sandelig, hvis jeg i noget mit Livs Øieblik skulde have været fristet at tilegne mig Horatses:

Non omnis moriar

som jeg dog er mig bevidst, ingensinde at have udstrakt til det følgende:

multaque pars mei
vitabit Libitinam,

da har det været, naar gode og ædle Menneskers Bifald og Yndest, oftest tolket i et Smiil, en Taare, et Haandtryk, har ladet mig haabe, ikke ganske at have forfeilet, hvad Diderot i det følgende ønsker sig: "Jeg vilde være langt mindre smigret, om Manden af Genie gienfandt sig i nogle af mine Tanker, end om det vederfoer den Retsindige at gienkiænde sig i min Tænkemaade."

I det Haab, at man vil lade Ovenstaaende gielde som min Undskyldning, naar jeg i det Følgende, mere end nogensinde, synes at tilegne mig, hvad Sorterup i sin Cacoethes Carminificum siger om Bording:

Denne lette Skrivemaade
Sætter Fiedre paa vor Pen,
At vi lade Geisten raade,
Hvor hun end vil hid og hen;

gaaer jeg igien over til at fortælle, og lader, saavidt muligt, Tidsfølgen være mig Ariadnes Traad i den Labyrinth, hvor min Ariadne selv fattes.

At denne Sommer var af mine særdeles fornøielige, og — som jeg vel i mit Sprog kunde kalde den — med et høist forskielligt Lys og Præg, en dansk Eftersommer, der holdt min tidlige, tabte, og begrædte arcadiske Sommer fuldelig Stangen, derpaa har jeg det for mig ubedrageligste Beviis af den godmodige, eller i det mindste godlunede spøgefulde Tone, der hersker i næsten alle mine Tilskuerblade, og behøver jeg blot at henvise dem, der endnu maatte trænge til at anvises denne Godmodigheds og gode Lunes Kilde og Udspring, til Brevvexlingen med Theodorine, hvori den, der havde kiendt min Camma i hine Dage, da man vel med Føie kunde sige om hende, at der var intet, hun mindre kiendte, eller urigtigere bedømte, end sit eget Værd, ufstridig torde finde meget, der umiddelbar sagdes til, og om hende.

Men med dette Tilskuerens Sommerhæfte slipper pludselig denne Ledetraad; Efteraarshæftet begynder med det forhen berørte Blad i Anledning af Collets Afsættelse, og fra det af indtraadte i meer end een Henseende en aldeles ny Tingenes Orden, som gav

Tilskueren Anledning, til Motto for et af sine Blade om Dagens Anliggende, at anvende den bekiendte frimanske Linie:

Og Mørket synligt er ved ildelige Lyn;

ligesom han og nu, skiøndt intet Lovbud forbandt ham dertil, følte sig forpligtet, med sit Monogram R. R. at betegne alle Stykker, der i Bladet enten vare ganske fra hans Haand, eller hvori han havde Part, paa det ingen Uskyldig eller Uvedkommende skulde lægges for Had for hans Synder, hvorhos han dog for større Tydeligheds Skyld satte sin fulde Underskrift under saadanne Bidrag, hvortil han af ovennævnte Aarsag fandt det sin særdeles Pligt at hiemle sin fulde og udelukkende Adkomst. Og torde det — om han end ingenlunde vil fragaae, at meget, saavel Mennesker, som Handlinger og Begivenheder, deri med lidenskabeligt Øie kan og tør være seet giennem ikke altid ubedrageligt Glas — fremfor Alt være, hvad han i denne Anledning saavel i nysnævnte Tidskrift, som andensteds skrev, og der, ligesom han da uden mindste Forbehold vedkiændtes det, er vedblevet at være, og ingensinde vil aflade at blive hans Troesbekiændelse, han vover at grunde, hvad Haab han drister sig at nære, at det diderotske Ønske, at den Retsindige maa gienkiænde sig i hans Tænkemaade, ogsaa paa ham maa gaae i Opfyldelse.

Inden jeg midlertid gaaer over til den følgende critiske Periode, maa jeg endnu omtale en særdeles glad Dag, som, skiøndt den indtraf, efter at hin havde taget sin Begyndelse, dog endnu bevarede vor September-Mais Præg, og var idyllisk, som de, den var til Ære og Lykke; det var F. Høegh-Guldbergs og hans Elines Bryllupsdag. Maaskee kunde man med noget Skin af Føie sige, at det var mindre en gesnersk, end en theocritisk, eller, om man vil, vossisk Idylle; men ligemeget, eller maaskee desbedre! des hierteligere, kunstløsere, almenere var Glæden, og forgiæves randsager jeg min Hukommelse, for at erindre mig nogen lignende Fest, hvorfra flere indglade Mennesker svæve mig ihu, og det saadanne Mennesker. Ikke blot Spøgens og Munterhedens Yndlingsbørn, som den med alle sine Skrøbeligheder saa elskværdige evigunge Saaby, der medrette kunde siges den ødsle Naturs Kiæledægge, opelsket i Glædens Favn; men satte alvorlige Mænd, som P. A. Heiberg, hvis Catosiel jeg aldrig i vort mangeaarige og fortrolige Samlevnet har seet, saaledes som ved denne Vennefest, opluet af Vinen, og hvis høist elskelige Oprømthed, min Camma, der kiørte hiem fra Bryllupper med ham og hans Kone, medens jeg tog bort med min Schultz for at læse Correctur, udentvivl paa det vigtige Slutningsark af Novemberminerva, endnu i sine allersidste Dage med særdeles Fornøielse oftere omtalte; ærvær-

dige Oldinge, som Guldbergs fromme, eiegode, saa usigelig elskelige Farbroder, Landbolæreren Hoegh, der var, som foryngет ved hin Forening, hvorover han havde lyst sin evangeliske Velsignelse; nu de Brudeparrets Veninder, hvis hiertelige Deeltagelse blev yttret, efter hvers forskiellige Natur — som man da vel ubetinget kan antage, at ved Intet ædel Ungmøes eller huld Hustrues Sympathie inderligere vækkes, end ved et Kierligheds giftermaals Glædesfest — og gav Glæden denne festlige Indvielse, der holder Munterheden inden Gratiernes Rosenhegn! kort, det var en skiøn, en uforglemmelig Dag; og har jeg med Hensyn til mig selv i denne Anledning blot at tilføie, at, dersom jeg nogensinde i mine Dage har været Prophet, og frydes ved at have været det, da var det, da jeg i den, Vennen, Digteren, og Brudgommen Guldberg paa hans Bryllupsdag helligede, Romance Krandsen*), ikke blot lod en Fee bringe ham en Krands af Blomster tree, Venskab, Kiærlighed og Digterværd, med Forord:

At ei fuldkommen blev hans Lykke,
For hans den tredie er,
Med denne skal en Haand ham smykke,
Som giør den dobbelt kiær,
Naar Elskovsrosen først er hans,
Da færdig er den Krands.

men og af fuldt Hierte sluttede med det aldrig glippede Ønske:

*) Aftrykt i Tilskueren den 7 Decbr. 1797 No. 96.

Til Lykke, Ven! Hvad Feen sagde,
Dit Hierte sander nu,
Og Du, som Lykkens Krands fuldbragde,
Lyksnsket være Du!
I Eders förste Favnetag
Den blomstre, som i Dag!

som jeg nu, efter 31 henrundne Aar og derover, glad har Foie at erkiænde for en ingensinde svigtet Spaadom, og som med den Hviestes Velsignelse endnu mange, mange Aar tør holde sin Prøve.

Den nysomtalte vigtige Correctur, der nødte mig at foretrække at tage fra Gilde med Minervas brave Forlægger istedenfor med min Troløvede og vort Vennepar, sluttedes med en Anmældelse af den allerede i fierde Bind, S. 453, berørte Udnævnelse af fire dannisfindede Mænd, at udarbeide Udkast til en Trykkefriheds Anordning. Allerede havde P. A. Heiberg tilegnet Commissionen sin chrystalklare Draabe — som jeg andensteds har kaldt den, hvad efter hver Giennemlæsning jeg finder mig beføiet at gientage — i det store Hav af Skrifter om Skrivefriheden; flere Skrifter for og mod Sagen bebudedes; ogsaa mig drog Alt, hvad mig er dyrebart og helligt, at gribe Ordet, medens man endnu kunde vente at høres, inden Alt, hvad man kunde sige, døvedes og druknedes i Styverfængernes og Skraldemændenes Skraal. "I denne Maaned — sluttede jeg da Minervas historiske Artikel — er nedsat en Commission, bestaaende af Etatsraaderne L. Nørre-

gaard, O. Malling, Justiceraad M. Fridsch og Prof. M. T. Cold, at udarbeide os en ny Presselov. Moniteuren fortæller, at Aarsagen dertil er, at Regieringen var urolig over den Aand, der herskede i nogle nyere Skrifter. Umulig! umulig kan den have glemt Camille Jordans skiønne Ord, hem een af dens Hoibetroede*) nys saa rigtigen anvendte herpaa: "Værer viise, værer retfærdige, og frygter ikke for Klokkerne; de skulle ikke lyde til Oprør mod Eder." Umulig kan den miskiænde, at det er med Regiering, som med Religion, der aldrig har noget at befrygte af ubefoiede Angreb, og ved intet i Verden kan betrygges mod grundede. Heller ikke er det at formode, at Regieringen vilde have sat af vore ypperste Skribenter i denne Commission, hvis den vilde have Indgreb giorte i vor Skrivefrihed, og hvis den ikke, — som den og udtrykkelig siges i Commissoriet at erklære — erkiendte Trykkefrihedens Nytte, saavel for Regieringen selv, som for Folket. Lykkes det vore ovennævnte Medborgere at skaffe os en Presselov, som freder vore Rettigheder ved at bestemme dem, og betrygger vore Skribenter for alle vilkaarlige Magtsprog og Magthandlinger, ved at afstikke dem den Linie, de ikke maa overskride, men inden for hvilken de ere ubrødelige, og utiltalelige; en Pres-

*) Christian Colbiørnsen i hans faa Maaneder tilforn udkomne Par Ord til Oplysning om de tvende Breve fra Riegels til Heiberg.

selov, som omsider retfærdiggiør den ugrundede Bram af den danske Pressefrihed; sandelig, da vinde de dem en Egekrands, mod hvilken Buonapartes blodbeskænkte Laurbær er at agte som Torne og Nælder."

At det ikke lykkedes dem, og at — som jeg ovenanførte Sted har udtrykt mig — dette Flirkløvers udarbeidede Udkast ikke blev Basis for vor senere Presselov, er alt sagt; kun er det her endnu ikke Stedet, at berøre de høist forskiellige samvirkende og samstødende Aarsager dertil. Udkastet selv har i senere Aar været af en Uberettiget tilbudet mig til Indrykkelse af min da paa ny begyndte Minerva; men — skiøndt jeg frit tilstaaer, at jeg intet litterarist Savn veed, det til Dannersandheds og Dannersinds Fremme, vilde være mig uskatteerligere at see afhiulpet, troede jeg mig det dog — uden mindste Hensyn paa min personlige og juridiske Ansvarlighed — ikke tilladt, uden stiellig Hiemmel, og de levende hæderkronede Medforfatteres Minde, at drage det for Lyset; hvorhos jeg tillige ikke fragaaer, at det dybt smertede, og smerter mig, at den ved dette Afslag krænkede Ihændehaver aldeles ikke fandtes villig, naar jeg ikke vilde indrykke det, at meddele mig det til privat Giennemlæsning.

Ikke har jeg saadanne Indbildninger om Ufeilbarheden af nogen min endog meest rodfæstede Overbeviisning, at jeg i dette Flirkløvers Lovudkast skulde drømme om at faae Dannersindets, Kongehuldska-

dens, Tænksomhedens, Lovkyndighedens forenede Sanction for mine Ønsker og Meninger om dette store Anliggende. Tree af Mændene har jeg kiændt længe, og nøie; især med de to af dem ofte omhandlet, med den ene, vel endog ofte omtvistet, didhørende Emner; disses Synspunkter og Synsmaader vare, det veed jeg med Visheb, i saare mange Henseender, ikke mine; og ligesaa lidet har jeg Føie at antage dette om den fierde, mig aldeles ukiendte Hædersmand, om hvem jeg blot kan sige, at jeg aldrig har hørt ham nævne uden med en saa eenstemmig Erkiendelse og Høiagtelse af hans Tænkemaade, Indsigter og Fortienester, som, jeg med fuld Overbeviisning tør paastaae, min lange Bane igiennem yderst sielden at have seet, at være nogen Medborgers Løn. Dristede jeg mig maaskee end ikke, at bestride den af P. A. Heiberg i nysnævnte Skrift yttrede Frygt, at disse fire udvalgte Mænd, uagtet alle deres Kundskaber, Talenter og redelige Hensigter, ikke vare dette Emne aldeles voxne — vel især, fordi jeg frygtede, at det uden Undtagelse ved ethvert lige og lignende Antal torde finde Sted, og derfor nærede det inderlige Ønske, at Regieringen, efter det skiønne og med saa synlig Velsignelse med Landbocommissionens Forhandlinger givne Exempel, vilde ladet ogsaa denne end vigtigere Commissions Forhandlinger blevet Nationen forelagte, og indhentet Almeenfornuftens Betænkninger derover, og Bekræftelser derpaa; vovede

jeg vel end ikke ubetinget at modsige hans følgende Ytring, at de torde findes eensidigen valgte (samtlig maaskee af, hvad man efter nuværende Talebrug vilde kalde, det høire Centrum) da var det, uden al Undtagelse, dog samtlig selvstændige, frimodige, samvittighedsfulde, og af dyb Ærbødighed for Nationens Dom og dens Ret giennemtrængte Mænd, hvem den ved mere end een Leilighed vundne Borgerkrands stod langt over Hofgunst, og Magnatbevaagenhed, og Magthaverhyldest; og erklærer jeg uden Tilbageholdenhed, at om jeg, ved at overskue den daværende høistglimrende Constellation paa vort Borgerfirmament, drømte, det mig et Øieblik at være overladt at udkaare et saadant Qvatuorvirat til denne Bestemmelse, vilde jeg neppe vide nogen at tilføie, mindre at udelade, eller at ombytte. Ogsaa kan jeg ikke nægte, at jeg blev endnu noget mere end forundret, da jeg efter 30 Aars Forløb af Intelligentsbladet saae, at min gamle Ven Iversen i sin Avis som et Rygte havde mældt, at Hertugen af Augustenborg, Grev Cai Reventlov, Conferenceraad Chr. Colbiørnsen, Prof. Schlegel og jeg skulde have været i Betragtning til ligeledes at blive Medlemmer deraf; en coalition on a broad bottom, der i mange, man kunde maaskee sige, alle Henseender, vilde været ligesaa urimelig, og upassende, som, jeg er overtydet, den var aldeles upaatænkt, og hvor jeg mindst af alle, helst da, vilde været paa min Sted.

Ikke veed jeg, hvad Hiemmel nysnævnte Blad havde for, at efter Sigende allerede i Marts 1798 følgende Poster af den over Trykkeretten nedsatte Commission skulle have været bestemte: Der fastsættes fire Straffe for Skribenter: Afbigt, Mortification, Mulct, og Forbedringshuus; en Ret (Jury) af tolv Personer skal nedsættes, af dem kan den anklagede Person forkaste fire; og de øvrige otte skal da paakiende, om han er skyldig eller ei. Kiænde de ham skyldig, da dømmes han efter de borgerlige Love. Tillige skal ogsaa Forfatterens Navn staae under Alt, hvad der trykkes." Midlertid har jeg, i Følge, hvad ovenfor om Intelligentsbladenes Siældenhed er sagt, troet at burde optage det her, som det eneste, jeg kommer ihu, om denne Commissions Ideer og Forhandlinger at have seet paa Tryk; ogsaa erindrer jeg, i hine Dage at have hørt noget lignende omtalt som paatænkt, ligesom jeg og mindes, om en saadan Jury, skiøndt maaskee blot i Anledning af, hvad i Intelligentsbladene var sagt, at have havt en alvorlig Samtale med min ædle Hertug af Augustenborg, hvis Ideer, den ham medfødde og fast indprægede Humanitet og Liberalitet uagtet, i daværende Tidspunkt, om denne Materie, mere end nogensinde, divergerede fra mine, da — for at anvende et Udtryk af Cicero — vi Birknerianere forekom ham at æske en Lov, som det kunde være i Platos πολιτεια; medens han — skiøndt han ikke var af dem, der

vilde have den affattet med særdeles Hensyn til Romuli Bærme, Styverfængerne og Skraldemændene af det holm-brabrandske Paahæng — nok især havde Hensyn paa at skaffe Regjeringen fri for de evindelige diplomatiske Hævlerier, og Brøvlerier, og Kievlerier, hvormed den fra en vis velbekiendt Kant blev idelig hiemsøgt.

Mellem de, særdeles Opmærksomhed værdige, Smaaskrifter, som i denne Anledning saae Lyset, troer jeg, ved Siden af P. A. Heibergs ovenomtalte Draabe af Sandhedsvældet, at burde nævne den frimodige og sagkyndige Bærenses Nok en Draabe af samme Kilde; allerede de tvende skiønne fastingske Linier, han havde taget til Motto, og som jeg her saa meget heller afskriver, da jeg, Fastings mangeaarige Læser og Beundrer, tilstaaer, ikke at vide, hvor de hos ham torde være at søge:

L'homme á ses droits partout, et ces droits sont sacrés,
Helas! veillés sur eux, ils sont trop offensés.

vidne tilfulde, paa hvad Streng han slog. Hvad han med mig, og jeg tør vel sige det, med Danneborgernes store Majoritet fandt Føie at vente af Commissionen, vidne følgende af hans Forerindring: For Mænd, som elske Fædreland og Regiering, kan ingen større Glæde tænkes end den, ved at udvirke en i saa høi Grad som muligt uindskrænket Trykkerettighed, at kunne værne om Borgersikkerhed, fremme Almeenaand, Oplysning og Kiærlighed til Fæ-

dreland, og sikkre Regieringen Folkets Tiltro og Agtelse."

"Ogsaa den Tanke maa være Dem behagelig, at De ved heldig at overvinde Vanskelighederne ville forøge Deres Agtelse, som Videnskabsmænd, og med Regieringens tillige erholde Deres Medborgeres Bifald."

Iblandt de Ting, hvoraf, jeg haaber, disse Erindringer for Læseren skulle have nogen gavnlig Interesse, regner jeg især, hvis de kunne tiene til at vække og vedligeholde Mindet af saadanne vor Guldalders Blomster og Frugter, der ellers ved en eller anden tilfældig Omstændighed let torde efterhaanden blot komme til de saakaldte Professionssamleres Kundskab, der alt for ofte mere beskieftige dem med et saadant Products Siældenhed end dets Værd. Da jeg ikke vil eller kan slippe det Haab, at Danmarks gode Genius, der — efter St. Germains bekjendte Indfald — altid har et Mirakel i Lommen til dets Frelse og Held, ogsaa vil tilbagebringe den Tid, hvor ingen udvortes eller indvortes Steds eller Tids Hindringer ville lægge en siette Fredrik noget i Veien for saaledes at udstyre hin sin Førstefødde, der med ærbødig Taknemmelighed helligholder den 14de April 1784, som sin virkelige Byrds Dag, at Danmarks seneste Fremtid i fuld Glands deri vil gienkiende, elske og hylde hans lyse Aands, hans menneskekierlige Hiertes, hans Dannisheds og hans Dannesinds speiltro

Billede, renset og luttret fra ethvert Paahæng, som de mellemløbne Aarsneses mageløse Omstændigheder og Begivenheder have medført; tager jeg ikke i Betænkning, for den Tidspunkt, da dette vigtigste af alle Spørgsmaal paa ny torde sysselsætte Dannerrigets daværende Rother og Birknere, W. Abrahamsoner og E. Falsener, Colletter og Schlegeler, Colbiørnsener og A. S. Ørsteder, Mallinger og Fridscher, Nørregaarder og Colder, Rosenstander og Nyerupper, og hvad de øvrige Worthies alle hedde, at afskrive Nedenstaaende, der bedre, end hvad jeg kunde sige til Skriftets Roes, torde anbefale den gode Sags Venner en hine Dages nidkiær, frimodig og sagkyndig Medstrider.

"For ikke at vorde misforstaaet, bør jeg her fremsætte mine individuelle Tanker om Skrivefriheden. Jeg troer da i Almindelighed med Voltaire, at, hvad jeg har Ret til at tale, maa jeg og have Ret til at skrive og trykke; og jeg troer endvidere: at naar man først giver en ny Criminellov, der er god, kan Trykkeretsanordningen skrives med faa Ord. Men da en ny Criminellovgivning vel ikke strax kan blive færdig, er min Troesbekiendelse i Særdeleshed denne: i Henseende til Materien eller Indholdet, maa Alle, altsaa og Embedsmænd, vise Feil i Landets Constitution; prøve og dadle Love, Høiesteretsdomme, og den fuldbyrdende Magts Foranstaltninger; i Religionen yttre enhver Mening, som er stridende mod den herskende; prøve, og dadle Col-

legiers, Øvrighedspersoners og Embedsmænds Forhandlinger. Derimod maa ingen nægte Øvrigheden Lydighed, eller med Vold modsætte sig dens Foranstaltninger; ikke opfordre andre med physisk Magt at forandre, eller kuldkaste Constitutionen, eller modsætte sig den lovgivende, dømmende, og fuldbyrdende Magts Handlinger. Embedsmænd, saavelsom enhver Privatmand, maa ikke tillægges nogen i Loven nævnet Forbrydelse, Uredelighed, Uretfærdighed, Usædelighed, ærelös Gierning, eller ond Villie, med mindre den, der beskylder, sagsøgt kan bevise det; alt andet maa jeg kunne sige om dem, uden at jeg har nødig at bevise det. Men sagsøger Embedsmanden — og under denne Benævnelse høre alle Collegier — den, der beskylder ham, som anført, bør denne ikke nægtes de Documenter, han forlanger af Collegierne for at kunne bevise sin Sigtelse; thi det er vigtigt for det Almindelige, at Embedsmandens Skyld eller Uskyld lægges for Dagen."

"I Henseende til Formen, eller Maaden, det anførte siges paa, troer jeg ingen Bestemmelse at være mulig; hvad jeg har skrevet, vidner om, at jeg ikke ynder Haan, Spot og Persiflage; men man kan ikke bestemme Kiændemærke paa disse, forskiellig Bemærkelse underkastede, Udtryk; de Fornuftiges Foragt bør*) des-

*) Og vil stedse være det, naar ikke utilkommende Domstol, ved at drage Sagen under sig, giver Almeenfornuftens Fortrydelse et andet Løb.

uden være Straf for disse Uanstændigheder. Anonymitet maa vedblive, og Forlægger eller Bogtrykker kunne staae i Forfatterens Sted. Straffen for alle (?) Forbrydelser mod Trykkeretsanordningen bør være Arbeide i Forbedringshuset; men Forbryderen maa behandles paa philadelphisk Maade."

Inden jeg forlader dette interessante lidet Skrift, som vel fortiener i sin Tid at komme under Overveielse, saameget mere, som det, under Titel af dansk Skrivefriheds Litteratur, til Slutning meddeler en Udsigt over, hvad over dette høistvigtige Æmne til den Tid var skrevet, kan jeg ikke nægte mig at afskrive følgende, uddraget af det Udtog, en af Skrivefrihedens Veteraner, den fortiente Prof. O. Wolf, i Journal for Politik, o. s. v., Dec. 1797, af Philosophen Tetens's Breve i Anledning af hans Reise i Marsklandene har leveret, uden for Øieblikket at vide med fuldkommen Vished, hvorvidt disse kostelige Ord hører den dybsindige Originalforfatter, eller den frisindede Epitomator til: "Vor høieste Regierings Aand udbreder sig stedse mere til alle Bigrene. Men den virker ikke derhen, at Statens Borger skal tabe sin politiske Existents, men hellere, at den skal blive ham udvidet. I et Monarki, som Danmark — denne Streng afficerer mig, saa ofte den bliver berørt — kan enhver tænke, tale, skrive, naar han har Hoved, Kundskab og Hierte dertil. Regieringen seer gierne, at det skeer,

og overseer ofte den Uartighed, hvormed det undertiden er skeet, og skeer. Derved kan enhver Borger, som har indvortes Kald dertil, blive Folkets Repræsentant, og sætte sig i det samme Forhold til Eneherskerens høieste Villie, hvori enhver ikke stemmegivende Borger staaer til Stemmeflerhedens høieste Villie i en Republik."

Efterat have afskrevet Ovenstaaende, gienlyder min ypperste Tænkelæters, den hæderlige Tetens'es, Rost saaledes for mig, som jeg i tidlige Dage var saa lykkelig at høre den, ikke blot fra hans aristoteliske Lærestol, men end lærerigere og faderligere, i Viisdommens Adyt, hans sokratiske Lønkammer. Jeg gienkiender, især i det udmærkede Sted, ikke blot hans Aand, men hans Hierte, og jeg tager nu saa meget mindre i Betænkning at vedkiendes disse Ord, som min store Mesters egne, da jeg gienfinder Tanken hos hans Discipel, da for ikke længe siden udgaaet fra hans Fødder, med Hoved og Hierte fuldt af hans Lærdomme, mig selv. Vor Regieringsform, sagde jeg i den i Minerva 1786 aftrykte, ikke holdte Tale — tillader ingen Folkeforsamlinger, ingen offenlige Talestole, hvorfra enhver frit kan foredrage sin Mening om Statens Anliggender; vi have intet Senat, intet Parlament, hvor slige Sager offenlig omtvistes, men Skrivefriheden erstatter os rigeligen dette Savn. Ved den kunne redeligsindede Patrioter, som Martfelt og Rothe, og flere, med mandig Frimodighed

have gjort, fremsætte deres Tanker om deres Medborgeres Velfærd; ved den kan Regenten oplyses om Rigets, om enkelte Stænders, ja endog om enkelte Borgeres Ønsker og Tarv."

"Han kan høre Publici ærværdige Stemme giennem Hofmændenes hyklende Lovsange, den virkelig fortiente Mands Roes giennem al Bagvaskelsens Hvislen, han hører — at jeg skal bruge Gustav den Tredies egne Ord paa Rigsdagen i Sverrig — det, der med saamegen Omhu, og ofte desværre med saamegen Lykke, skiules for ham, Sandheden. Dens Talsmand afbrydes ikke af en støiende Almues Raab, som den, der taler i Republikernes Folkeforsamlinger; han staaer ikke Fare, som Parlementtaleren, at en veltalende Modstander skal bortspotte eller bortdeclamere det Indtryk, hans Paastande have gjort; han har ikke at frygte, at man skal afbryde ham, og hindre ham i at fremsætte sine Grunde, eller at hans Ord skal forsvinde med Vinden, som vifter dem bort. Nei, han har Leilighed til uafbrudt, uforstyrret at foredrage sine modne, giennemtænkte, af Grunde understøttede Overtydninger; og lad dem endog være komne paa en ubeqvem Tid, lad dem endog undertrykkes af Egennytte, eller Privathad, eller kortsynet Fordom; de skulle dog ikke forgaae; de skulle ligge hen, som et evigt Forsvar for Sandheden, som en usvækket Paatale mod dens

Fiender; de kunne eengang fremkaldes af deres Dvale; Skribenten, som rakede forglæmes i sin Tid, kan høres af en senere Slægt og blive dens Velgiører."

Atter her har imod mit Forsæt og min Forventning min Pen saaledes sig, bestedret, at Geisten tog en Vending, jeg ikke drømte om; da jeg (3 B. S. 71) midlertid har nævnet Taken mellem de faa Ungdomsarbeider, jeg bevarede nogen Forkierlighed for, kunde jeg ikke modstaae Fristelsen, her at vedgaae, i hvis Spor jeg det, maaskee mig halv uvitterlig, havde vandret, og tillige at hiemle med et nyt Beviis, at det fra tidlige Aar har været min fulde og faste Overbeviisning, hvad jeg nys, uden at mindes Ovenstaaende, i Aprilshæftet af Tritogenia efter Sheridan giantog: giver mig et bestukket Underhuus, et Overhuus der er tilfals, et Ministerium uden Grundsætninger o: et politisk Chaos — men giver mig tillige en fri o: lovhiemlet og lovbunden — Presse, og jeg vil raade Bod paa Alt."

En ynkelig Forandring foregik ved dette Efteraar i min personlige Stilling, i det min inderlige Hiertens Ven, Carl Heger, der havde tilbragt denne Sommer paa Fredensborg, som Huuslærer til Rosings, ved deres Komme til Byen flyttede tilbage paa Bakkehuset til mig, hvor Sveistrup, der paa en Maade var koglet fast dertil, nu anderledes indqvarterede sig.

I denne Anledning indtraf en pudsig Anecdote, som jeg, især med Hensyn til det følgende, ikke troer at burde forbigaae. Heger, der havde sin egen Omgangskreds, og jeg, mødtes gemeenlig hver Aften mod Portlukning ved Skillingsmandens i Vesterport, og var da Aftalen, at den, der kom først, skulde oppebie den anden. Af en Grille, som jeg ikke vil forfægte, men der altid har giort mig alt Dandyvæsen i Paaklædning og Udvortes modbydeligt hos en Mand, hældede jeg maaskee til den modsatte Yderlighed, og bar blandt Andet en blandt min Classe just ikke sædvanlig Hue med lodden Kant, der tilligemed min Frakketøis Frak tildrog mig, endog af P. A. Heibergs Mund, Navn af en Kalvevognskudsk. Som jeg en Aften, da det var temmelig mørkt, stod, og ventede paa Heger, kom Dr. Gumprecht, da Lærer ved det paa Vesterbro nysoprettede christianske Institut, forbi, saae mig staae der, tog mig for en Karl, og, da han nok udentvivl fandt det betænkeligt, ene i Mulm og Mørke at fortsætte sin Vandring, vendte sig hurtig om til mig, og spurgte: om jeg skulde ud af Porten, og om vi i saa Fald ikke kunde følges ad? Jeg svarte ham, jeg ventede blot paa min Kammerat, som kom strax; han tilbød mig nu at ville forskylde mig for Umagen, hvis jeg vilde følges strax med; men i det samme kom Heger, vi gav os alle tree paa Veien, og Gumprecht, i Tillid til sit giorte Tilbud, tog mig trøstig under Armen.

Jeg spurgte ham da, hvor langt han skulde, og da han nu vel nævnte mig Institutet, men tillige ikke fandt det fornødent, at oplyse mig videre, hvad det var for en Ting, kom jeg, uden at lade mig mærke med noget, til at giøre ham nogle fremdeles Spørgsmaal, indtil han med eet slap min Arm, traadde et Skridt tilbage, og spurgte meget ærbødig: "Darf ich fragen, mit wem hab' ich dann eigentlich die Ehre zu reden?" "Mein Name ist Rahbek!" svarte jeg uden videre at lade mig forstaae, at jeg ændsede den med ham foregangne Forandring. "Doch nicht der Hr. Professor Rahbek?" "Ja!" nu vilde han til at giøre mange Undskyldninger for det, han havde kaldt mig han, og budt mig Drikkepenge, o. s. v. men jeg forsikkrede ham, det havde ikke det mindste at sige, bad ham blot tage mig under Armen som før, og vandrede vi da saaledes in bona caritate til Institutet.

Mindst drømte jeg naturligviis den Gang om, at denne Indretning, hvorom jeg paa denne uventede Maade fik den første løselige Kundskab, inden faa Maaneder skulde blive for mig af saa overordenlig Interesse og Vigtighed, fulde syv Aar igiennem være min kiereste og ivrigste Syssel, en rum Deel af denne Tid det, hvori jeg satte min Glæde og min Ære, og endnu den Dag i Dag mellem mine dyrebareste Erindringer ved de mange sande Ædlinge, jeg her saae uddanne dem under, jeg er ikke stolt nok til at sige, ved min Underviisning og An-

forsel — men vil heller ikke med falsk Beskedenhed lægge Dølgsmaal paa den Selvbevidsthed, at den vel torde tilegne sig sin Deel deri — til vakre Ynglinge, dygtige Mænd i forskiellige tildeels alt ikke ubetydelige eller uanseelige Stillinger, hædrede Statsborgere i høistforskiellige Forhold, og der have bevaret, og bevare mig, endog i fremmede Lande, Nogle endog under fierne Himmelegne, det Vennesind, jeg som deres Lærer var saa lykkelig at vinde. Adskillige, og deriblandt ikke faa af dem, der vare mig kierest, ere gangne foran til Gienforeningens Land, hvor de sønligen ville have modtaget min dem saa kiere Camma, der var dem en moderlig Veninde, som jeg var dem en faderlig Ven; men de, og det ikke faa, ere igien, paa hvem i min Dødstime, naar visselig alt mere og mere af det, hvorpaa jeg i andre Dage satte, og maaskee endnu sætter Priis, for mig har tabt sit Værd og sin Glands, min Tanke vil trøstigen hvile, og forsøde mig Malurtbægeret med den Nectardraabe himmelsk Trøst: forgiæves har jeg dog ikke levet paa Jorden.

Inden jeg midlertid igien vender tilbage til den Tingenes Kiædegang, som mig uventet medførte hin store Forandring i min Stilling, maa jeg dog endnu berøre en mærkelig Episode, uagtet jeg ikke havde, eller tog nogen Hoveddeel deri, og det var den Halvtid, der i det forenede Selskab*), den 2den Decem-

*) Mere kiendt under Navn af Dreiers Club.

der 1797, blev holdt i Anledning af Campoformio-freden. Hvad, og hvo, der egenlig foranledigede, at denne Høitid holdtes, kan jeg saameget mindre giøre Rede for, som Selskabets daværende Bestyrere og Styrere, en Collet, Klingberg, A. B. Benzen, og flere, om Freden selv ustridig deelte den Synsmaade, Klingberg, som Festens Ordfører udtalte, da han efter en, kort men aandfuld, contrasterende Skildring af Krigens Rædsler og Fredens Velsignelser spurgde: er Europa nu lykkeligt? og nu uden Forbeholdenhed erklærede sig ikke enig med dem, der antoge dette. "Jeg anseer — sagde han — denne og den næstfølgende Tidspunkt for den vigtigste, men tillige for den ublideste i Menneskehedens Historie, og Europa for mindre lykkeligt nu, end nogensinde forhen."

Studsede midlertid selv de, hvoriblandt jeg ikke nægter mig selv at have været, der paa det fuldkomneste vare enige med ham om det nærværende, ved det mørke prophetiske Blik, han kastede ind i Fremtiden, i det han ligeledes brød Staven over den nærmest paafølgende Tidspunkt, for hvilken vi, alle attende Fructidorer, og alle bonapartiske Egenraadigheder nagtet, ikke kunde overtale os at opgive vore millenariske Drømme; hvad maa vi da sige nu, naar vi efter at have oplevet attende Brumaire med alt, hvad der giemtes i dens endnu uudtømte Pandoraæske, hvis Følger Menneskeheden ikke i Aarhundreder vil

forvinde, kaste vore Øine paa denne frygtelig sandrue Prophetie: da vi i hine Dage, hvor vi af fulde Hierte med Baggesen jublede,

Medens Splid og Raseri
Trindt om fierne Throner larme,
Trygt i Rolighedens Arme
Hvile vi;

hvor vi efter ham med inderlig Andagt giettoge:

Byd, o Gud, at Fred paa Jorden,
Tryghed, Rolighed og Orden
Fiern og nær,
Blomstrer overalt, som her

hørte Taleren forkynde os: "Jeg troer ikke at feile i min Dom, naar jeg yttrer, at der forestaaer de fleste Stater i Europa store Vanheld. Beskiæftigede med disse, ville de maaskee forglemme at agte Ligevægten i Norden." Slumrede end maaskee disse Ord sødelig i vore Øine 1801, inddyssede ved Fædrelandets gode Geniers Jubelsange over Danneræren, og Dannesindet, og Dannermodet, fra Thronen til Hytten, da vaagnede de desfrygteligere i 1807, da vedbleve de i rædsomme Gienskrald at lyde som Torden mellem Biergene, de syv skrækkelige Krigsaar igiennem, indtil de endtes i Dommedagsbasunstødet 1814; da staae de den Dag i Dag, maaskee mere end nogensinde, med gloende uudslukkelig Ildskrift i Nemesis Luespil for det samtlige Europas Øine, der nu erkiender, hvad det da giorde, og tillod.

Jeg har ikke kunnet nægte mig at giøre Erindringernes Læsere opmærksomme paa hin høist mærkelige, skiøndt korte Tale,*) der er maaskee det ypperste Stykke af denne høist geniale og udmærkede Ædlings Aands og Hiertes Efterladenskab, da, hvad vi ellers have fra ham, paa et lidet Stridsskrift nær, næsten Alt var Kaldsarbeider, hvor han, som Advokat, havde en fremmed Sag at tale; og skiøndt i Alt, hvad vi saaledes eie fra ham, Rets, og Sandheds, og Dannesinds, og Borgerfriheds trofaste og talentfulde Talsmand intet Øieblik fornægter sig, som det da og især var ved disse hans Forsvarstaler for M. C. Brun, K. H. Seidelin, og flere Presselovsforfulgte, han paa faa Aar svingede sig pludselig op paa P. H. Aagaards ledige Sted ved Schønheiders Side, var der dog i Følge Omstændighederne neppe nogen af samtlige disse Sager, hvor hans frie, lyse sjeldne Aand saaledes, uhæmmet og uhindret af Emnet, og de Sagsøgtes personlige Tarv og Trang, kunde tage sin stolte Flugt, hvor han saaledes kunde udtale sig ganske efter sit Hierte, som han her følte, og viiste sig kaldet.

Som Ovenstaaende alt var skrevet, randt det mig først i Hu, at allerede i sin Tid Tilskueren ved den omtalte Ædlings Grav havde berørt dette Emne, ved at nævne ham, som en af Prydelserne for Augu-

---

*) Minerva for December 1797.

skenborgernes, Badumernes, Birknernes, Falsenernes, Abrahamsenernes, Colletternes, Ph. Rosenstandernes Old, en af de Mænd, hvis Skrifter og Vandel, tilligemed deres ikke alle endnu os røvede Samvandreres, dette eengang vil lægge frem for sin ømme Moder Tidens Øine, og sige: disse vare mine Høibetroede; efter disses Ord, efter disses Færd vil jeg dømmes;" kun vil jeg, at han ikke skal synes en Ulykkesprophet, til hin kun alt for sande Cassandraspaadom, hos-føie en anden, som Borgeraand og Borgersind indgav ham, som Dänniskheden lagde paa hans Læbe, ikke længe før et høist afgiørende Øieblik, og hvorover Fædrelandets Skytsaand lyste sin mægtige Velsignelse:

"Fred! sagde han i sin Tale ved Høiesterets Aabning, ikke mange Dage inden den udødelige anden April: Fred over vort Fædreland! vise Love vedblive at beskierme Danmarks Sletter, Norges Fielde, Kongen at give alle Fred fra Nordcap til Elvens Bredde! Men skulde den Retfærdighed, der giorde Danmarks Regiering navnkundig, og det danske Folk hæderligt hos Udlændingen, ikke længer formaae at afbøde det blodige Sværd, der mere end eengang truede vort Fædreland, har du afsagt en Dom, som kun Blod kan forsone, giv da, Almægtige! Danmarks Vimpler Hæder, Christians Legioner Seier, da skulle vi i glade Hymner lovsynge Hærenes Zebaoth; men Historiens Muse skal optegne for Efterslægten, at Seiren fulgte stadigen det danske Banner, fordi Kon-

ge og Folk var retfærdigt i Krig, som i Fred, fordi Æren var Nordboens første Lov, og Fædrelandskierlighed hans høieste Dyd."

Efter at have afskrevet disse Ord af en Mand, hvis Pen og Tunge ingensinde Smiger har vanhelliget, kan man ikke misforstaae, naar jeg tilføier, at, saavel med Hensyn til deres Talenter, som deres Tænkemaade, Triumviratet E. Falsen, Klingberg, Collet, i vort spøgende Omgangssprog kaldtes vor Gironde; medens jeg — vel tildeels med Hensyn til min Synsmaade i de franske Anliggender — gik under Navn af en Feuillantiner — dog ikke, som en satirisk Ven engang yttrede — fordi jeg elskede at følge Strømmen — thi den var sandelig da, hverken i Virkeligheden eller i Meningen, Feuillantinerne med — Overalt drev man den Tid i vor Kreds megen Morskab med, at forestille sig, hvad Figur enhver af de mellem os paa nogen Maade fremtrædende Personer vilde have giort, hvis han, i øvrigt saadan, som han var, paa den Tid havde levet i Frankrig; og erindrer jeg saaledes blandt andet meget tydelig en Aften, da man havde sin Fornøielse af, at forfatte Taler for hinanden, saadanne, som vi, naar vi under Rædselssystemet i Frankrig skulde være guillottinerede, paa Skaffottet vilde holdt dem. Saaledes mindes jeg blandt andet, at man lod en af mine Venner, der endnu var min Overmand i lange Perioder, og indflettede Parenthæser, begynde med en Sætning, der

uden egentlig at blive uforstaaelig, saaledes yngledе Mellemsætning af Mellemsætning, at Guillotinen kom i den Nødvendighed at giøre kort Proces med det Hele, ved at forrette sin Gierning, inden Eftersætningen af den begyndte Periode endnu syntes underveis; og saaledes drev man paa mange vittige og sindrige Maader Vennespøg indbyrdes med de Egenheder, som enhver mere, eller mindre, er beheftet med. At i øvrigt, ikke enhver forstod Spøg, og taalte Spøg, om han end ikke lod sig mærke med det modsatte, lader sig neppe omtvivle; og at meget, her blev sagt, som Spøg og i Spøg, af det giængse Sladder- og Speider-system, bares i Alvor og som Alvor, vide om By, og vel stundum længer, er kun altfor vist.

Blandt andet var, ustridig ogsaa i denne Henseende, den omtalte Aften ingenlunde en Fredsfest, og erindrer jeg saaledes adskillige Skaaler, der, saa ustraffelige og ustyldige de end i sig selv vare *), uden Tvivl lod heel betænkelige ved et lidet Krydsbord — cross-table — hvor den allerforunderligst parrede Treefoldighed havde, midt imellem begge de lange Borde, taget Plads for sig selv, og ustridig baade

*) Blandt disse hører jeg endnu, af Collet, som Directeur, foreslaae en Skaal for Whigclubben og de øvrige brittiske Selskaber, som paa den Tid var Foxes, Sheridans og de øvrige Frihedsvenners Medstridere, mod de Indgreb, Ministeriet i Borgerfriheden havde fore.

gav, og tog Anledning til mangehaande synderlige Anmærkninger.

I alt dette havde jeg midlertid neppe nogen synderlig Deel, uden i det Høieste, som en agtsom Tilskuer, skiønds det vel neppe slaaer feil, at adskillige af mine Ligesindedes og Meningsforvandtes Synder, som ved Krydsbordet med paa min Regning. Deels var jeg overalt intet mindre end begeistret af den hele Fest, da jeg hverken troede, eller yndede Freden, og end mindre, den høist ufredsommelige Basis, hvorpaa den var bygget, hvorfor jeg og isteden for at istemme Borgerhymner i denne Anledning, blot fandt Kald til en lystig Vise, for at tage Afskeed med Politiseringen; deels var og den Strophe, hvormed denne endte,

Men bort med Avisskrig, og al Polemik,
Og hver en ufredelig Phrase,
Vi vende tilbage til Fædrenes Skik,
Og synge, og drikke in Pace.

ustridig i mere end een Henseende mit personlige Ønske, Forsæt og Hensigt.

Commissionen for Universitetet, og det lærde Skolevæsen, hvori jeg hidtil havde gaaet ædle Trant tilhaande som Secretair, og senere indlemmedes, som activt Medlem, var paa denne Tid i særdeles Virksomhed, og havde just fuldbragt den nye Organisa-

*) Findes i danske Tilskuer No. 98 for 1797.

tion af Frue Latinskole efter de saa længe drøvtede Grundsætninger *). Ligesom dette nu virkelig gav mig særdeles meget at bestille, saaledes havde jeg ogsaa været saa lykkelig, at arbeide til vor ædle Overstes, Musageten Augustenborgs, og hans aand- og indsigtsfulde utrættelige Medarbeiders, den høifortiente Moldenhawers særdeles Tilfredshed, som de begge paa mangehaande, mig uforglemmelige Maader beviidnede mig; og har for ikke længe siden min gamle Medbroder i Selskabet for Sandhed, og Medvandrer paa Livets og Litteraturens Bane, Prof. N. L. Nissen i Tilegnelsen af sit Program om det nygræske Sprog, kaldet mig et saare kiært Beviis derpaa i Minde, ved venskabelig at omtale den Vægt, mit sandru Vidnesbyrd om ham hos disse Ædlinge havde havt.

Uagtet nu slige Mænds Tilfredshed og Tillid, og endnu mere Gavnværket selv, som jeg til den Dag i Dag er stolt af, at have været værdiget Deel i, om det saa kun torde indskrænke sig til at have været de herlige Bygmesteres driftige og utrættelige Haandlanger derved, var mig overflødig Løn, og Løn, uden al Sammenligning over enhver anden, er det dog baade naturligt, at Vedkommendes Tilfredshed ved mere end een Anledning fandt Behag i at lade mig

*) Man see Maanedsskriftet Minerva for samme Aars sidste Halvdeel, hvor de væsentligste Actstykker, denne vigtige og velbædige Forandring angaaende, findes meddeelte.

vine saakaldet Udsigt til Lønning for dette mit Arbeide, og at denne Udsigt i min daværende Stilling maatte af mig med dobbelt Begierlighed gribes, og — efter min Maade — vel endnu ansees for vissere, og nærmere, end den maaskee var, saameget mere, som om just ikke

derpaa hver Udsigt
Af Bryllup med en elsket Mø beroede,

dette i det mindste derved meget vilde lettes, og fremskyndes; en Ting, som, den første og naturligste Aarsag endog fraregnet, maatte ligge mig saameget mere paa Hierte, da vor — med Hensyn til min tilsynneladende Stilling — langtrækkende Forlovelse, begyndte at blive de Mennesker, der altid vide bedre, hvad man kan, og skal, og bør giøre, end Vedkommende selv, betænkelig, saa at der vel endog var de, der paastod, det blev aldrig til videre. —

At jeg desuagtet i det mindste ikke havde behov at udsætte nogen Ting efter Opfyldelsen af hine Forventninger, viiste sig, mig rigtig nok noget uventet, temmelig snart; da jeg — med min gamle Werther at tale — saae det skiønne Løb, jeg satte an lige løs paa at blive — jeg veed ikke selv, hvilket Bureaucratiecreatur — standse med eet, og mig tilbage i min gamle Stald, eller egenlig uden for den.

At jeg under hine Omstændigheder — uden dog i mindste Maade at fornægte mine Grundsætninger, eller fortie, hvad mig var fornøden Sandhed, end

mindre blive — hvad jeg herved oprigtig takker Prof. P. Hiorth, for saa vakkert nylig at have frikiændt mig for at være eller have været, skiøndt jeg ikke tog i Betænkning at vedgaae, naar mine Anskuelser af en Sag havde forandret sig, — en Vendekaabe, just ikke jog efter at skrive, eller indrykke Ting, hvorfor jeg kunde lægges for Had, var meget naturligt. Tilskueren syntes troligen at hævde sit gamle Kiændingsnavn, den moderate danske Tilskuer; og i Henseende til Minerva laae det uskridig min nye Medredacteur P. Collet, der med dette Aars Begyndelse traadde ind i Bestyrelsen, ikke mindre paa Hierte, at hans Avindsmænd ikke skulde faae mindste Skin af Hiemmel for, hvad de af hans Deeltagelse deri havde behaget at forudsige.

Men under disse Fredsaspecter sluttedes min historiske Artikel for April 1798 med følgende Passus: "Vort Fædreland seer endnu den Lov, der skal hævde dets Trykkeret, med uopfyldt Længsel imøde, saameget mere, som et Almeenrygte her bebudet, at det fra den nedsatte Commission for længe siden indgivne Forslag er i de liberaleste ɔ: retfærdigste og billigste Grundsætninger. Derimod er Orlogskibet Oldenborg udløbet som Convoi for fem Øst- og Vestfarere, der ved et synderligt Vanheld samtlig føres af Captainer med engelske Navne. Haardt vilde det være, om enkelte Uborgeres mislige eller vindesyge Forhold skulde

paadrage vort fredelige Fædreland, hvad det saa omhyggelig har søgt at undgaae."

At der var de, denne Artikel ikke vilde smage, kunde jeg saare let indsee, ogsaa var den vel og udtrykkelig indrettet derpaa; at de, der — som en sagkyndig Mand omtrent paa samme Tid udtrykte sig — havde giort dem et Studium af, hvorledes Skibsdocumenter i Krigstider skulde være indrettede, naar Skibe og Ladninger skulde antages for neutrale, og derved paadroge vort uskyldige Fædreland og dets Regiering een Eftertale, een Fortrædelighed, een Ubehagelighed efter den anden, ikke vilde synes om, at man her havde nævnet dem med det Navn, der i saamangen Henseende tilkom dem, Uborgere, var meget begribeligt; at ogsaa, hvad i Indledningen var sagt, Commissionens Presselovsforslag til Anpriisning, vilde give Anstød, var ligefrem. Det undrede mig derfor aldeles ikke, en Stund derefter i Collegialtidenden af 16de Juni at finde sidstberørte Sted anført med Tillæg: "Dette har foranlediget hos Collegialtidendens Udgivere den Tanke, at det vil være Bladets Læsere behageligt at finde Efterretning om, hvorledes denne Sag er fremgaaet."

"I Følge den os dertil af Cancelliecollegio givne Tilladelse kunne vi altsaa berette, at ligesom Commissionens første Forestilling blev meddeelt Generalprocureuren til Betænkning, saa blev og denne, som

var dateret 26de Febr. paa Grund af Commissionens Forlangende sendt den tredie Marts til sammes nærmere Overveielse, og da Commissionens senere Betænkning nu er indkommen, dat. d. 11 dennes, saa bliver den hele Sag uopholdeligt fra Cancelliet forelagt Hans Majestæt til Bedømmelse og endelig Resolution."

At denne Oplysning just blev givet i Vennevold, antoge Minervas Udgivere vel ikke; men vist nok tænkte de ikke paa, hvilken Orkan dette Havblik bebudede.

Derimod overraskedes jeg over al Forestilling, da jeg i Anledning af det, der var sagt om Captainerne med de engelske Navne, modtog en Cancelliescrivelse, hvori jeg ikke allene paa det haardeste blev irettesat for min uoverlagte, og — om jeg mindes Udtrykket ret, thi Brevet selv er mig forkommet — strafværdige Skrivemaade, men der endog endte med den Trudsel, at denne Sag skulde staae mig aaben, hvis jeg oftere handlede mod god Borgers og tro Embedsmands Skyldighed.

Jeg har allerede andensteds *) vedkiendt mig, at jeg indseer, og føler det uoverlagte og dadleværdige i hine mine Udtryk, der vel egnede sig til en alvorlig Irettesættelse, saa bevidst jeg end var, og indtil dette Øieblik er mig, at de paa ingen Maade gialdt vor

*) S. Artiklen K. L. Rahbek i Conversationslexicon fex og tyvende Binds andet Hæfte, S. 206.

ædle og retvise Regiering, hvad vel sikkerlig enhver vil troe paa mit Ord, der blot vil erindre, at vor Handelsminister var en Mand, som jeg til alle Tider og under alle Omstændigheder med dyb Borgerærbødighed har taknemmelig hyldet, endog inden personlig Erkiendtlighed havde ringeste Lod eller Deel deri, den ædle, humane, dannissindede, eiegode Grev Schimmelmann.

Tilfulde erkiender jeg, hvad man og da giorde mig opmærksom paa, at jeg just ved hine ubesindige Udtryk kun alt for let, skiøndt tvertimod min Hensigt og Tanke, kunde give Anledning, eller i det mindste Paaskud, til samme Uleiligheder, som jeg befrygtede af hines skidne Vindesyge. Kun tabte rigtig nok til Uheld denne Forestilling en Deel af sin Kraft ved at giøres mig igiennem en Mand, der var stærk i Orde for at være selv i saa Henseende

hollandsk i Troen,

og aldeles enig med hin nederlandske Skipper, hvem man bebreidede, at have tilført Fienden Ammunition, og der uden Betænkning vedstod: han vilde sælge Fanden Svovl at hede Helvede med, naar han fik det vel betalt."

Midlertid var det fra først af mit faste Forsæt, i Stilhed at stikke min bekomne Næse i Lommen, som ikke saa aldeles uforanlediget, om end maaskee ikke forsætlig eller vitterlig fortient. Da følgelig næste Dag Collegialtidendens Medudgiver, min man-

geaarige Omgangsven fra den zeuthenske Tid, Conferentsraad Christian Knudsen, i Klubben giorde mig det Spørgsmaal, om jeg lod det modtagne Brev trykke, spurgte jeg ham blot igien, om det blev indrykket i Collegialtidenden, og da han svarte, det syntes ikke at egne sig dertil, gav jeg ham Christian den Fierdes bekiendte Ord: kannst du schweigen, ich auch, til Giensvar, hvortil jeg midlertid rigtignok føiede en Grund, som, saa loial den umiskiendelig var, just ikke den tilkiendegav den allerdybeste Ærbødighed for Dicasterialufeilbarheden. Især — tilstaaer jeg — havde Slutningstrudselen opbragt mig, som deels ikke holder af at trues, mindst af Medundersaatter i eget Navn, deels var mig bevidst, hverken som Borger eller som Embedsmand, vitterlig eller forsætlig at have forbrudt mig, og der havde og har den beroligende Selvbevidsthed, at det ikke er af egennyttig Frygt, eller personlige Hensyn, det har været min hele Borger- og Embeds-vandrings evige og uafladelige Bestræbelse, at lade — efter bedste Skionnende — begges Pligter være mig ubrødeligen hellige. Forsee mig kan jeg, som enhver, forseet mig har jeg — desværre vel ofte — havde jeg sikkerlig ogsaa ved denne Leilighed; men medens jeg ikke var istand til at indsee, hvad denne Forseelse vedkom mit Embede — som æsthetisk Professor — torde jeg og, som Borger, aflægge den Eed, at,

hvad der var skeet, havde jeg giort i den redeligste Hensigt.

Men mellem de Uleiligheder, der blandede sig mellem hine Tiders mange uerstattelige Fordele og Fortrin, var denne ikke den mindste, at det daværende Clubvæsen havde giort hele Samqvemslivet til en forunderlig Kiæde af excentriske Cirkler, der paa forskiællige Maader, om ikke alle overskar, eller berørte hverandre, dog stod samtlig i indbyrdes Forbindelse; og hvorved det, der i den ene blev yttret eller foretaget, inden man vidste et Ord deraf, og uden at man som oftest erfoer, ad hvilke Veie, giennemløb alle de øvrige, og — naturligviis ikke saalige altid uforøget og uforvansket, ofte, især, naar det var noget Ondt, i utrolig Hast, naaede hen til den fierneste, og meest modsatte Udkant.

Saaledes kom mig og mine da siux for Øre, hvorledes i en Club, hvor hiin Udkant søgte, en endnu levende betydelig Mand, der fra tidlige Aar havde skiænket mig en Bevaagenhed, som han bevarer mig den Dag i Dag, for en af sine Venner, der ansaaes for at have en Hoveddeel i det forefaldne, skulde have yttret sin Tvivl om Rigtigheden af denne Fremgangsmaade, og sagt: "Jeg begriber ikke det ret; har Rahbek forseet sig, saa lad ham blive tiltalt, og dømt, og straffet; har han ikke forseet sig, saa giv ham ingen Næse"; hvorpaa da Magthaveren skulde have givet til Svar: "Jeg maa ogsaa

tilstaae, at det var aldeles ikke min Mening, der blev fulgt, for — var det gaaet efter den, havde Professor Rahbek faaet sin Afskeed uden videre."

Jeg maa her sige, efter Cicero, det er muligt, at den, der rendte med den Sladder, ikke rigtig har bragt, hvad han vilde have hørt; det er muligt, at han kan have hørt galt; men det er ogsaa muligt, at Vedkommende aldrig har sagt det, og at der ikke er sandt Ord i det Hele; ligesom jeg og tilfulde erkiænder Forskiellen mellem et illdfuldt og sindrigt Hoveds Repartie til en maaskee ubehagelig og ubetænkelig Tiltale i et blandet Samqvem, og paa en Hædersmands alvorlige og officielle Mening; jeg kan imidlertid paa den anden Side saare vel forestille mig, at den Paagieldende kan baade have sagt og meent det, og efter sin Synspunkt og Synsmaade, talt og handlet her efter fuldkommen Overbeviisning. Fragaaer jeg ikke, hvad Virkning denne Sladder, som jeg burde have foragtet, havde paa mig og min Beslutning, og troer jeg denne, om ikke aldeles retfærdiggiort, dog i det mindste undskyldt, og giort begribelig derved, skylder jeg en Mand i en Stilling, hvor — hans erklærede Had mod Spioner og Spioneri uanseet — meget mere maatte komme ham for Øre, at vise ham samme Billighed, som jeg æsker for mig selv, især naar jeg lægger til, at jeg ligesaalidet kunde vente eller fordre, han skulde see mig med ulidenskabelige Øine, som jeg ham.

Havde midlertid den truende Slutning af Cancelliescrivelsen allerede oprørt mig, da var det naturligt, at denne authentiske Fortolkning deraf — hvad jeg naturligviis antog den for — maatte umiddelbar afgiøre min Beslutning, selv frivillig at tage den Afskeed, som man truede mig med, for derpaa — hvad jeg ved Alt, hvad mig helligt og dyrebart er, kan forsikkre, var, og er vedblevet at være mit faste og uryggelige Forsæt — ved en aldeles ustraffelig Skribentwandel at godtgiøre, at jeg, i at efterkomme, hvad jeg erkiendte for ueftergivelig og ufravigelig Pligt, ikke lod mig bestemme af saa nedrig en Aarsag som Frygt; og tør jeg vel, til uforkasteligt Beviis for, at dette ikke alene var mit faste og alvorlige Forsæt, men og min ivrige og utrættelige Bestræbelse, beraabe mig paa, at, skiøndt jeg i de følgende 31 Aar har skrevet og udgivet uden Sammenligning mere, end nogen af mine Medborgere, og skiøndt jeg aldrig har fornægtet, og aldrig skal fornægte mine alle Alderes antiservile Grundsætninger, har i hele den lange Tid, før som efter Forordningen af 27de September 1799, intet Ord, intet Bogstav, ingen Toddel af, hvad jeg har skrevet, eller udgivet, i Lovens Øine fundet Anstød.

Hvad der endnu mere bidrog til at opirre mig i hiin Henseende, og der atter kom fra de Rendeheste, der, efter et vist gammeldags Spil at tale, trak af Rad og i Rad, af Club og i Club, og bragte

Nyt, og havde, som Tilskueren ikke uden Anledning udtrykte sig, den tilbørlige Paryk til hver, Incroiable-parykken til Ultraclubber, og Brutusparykken til Alt, hvad der henregnedes til Bierget, var, at man ikke blot behagede at sige, at ovenomtalte Artikel var bestilt Arbeid, giort for franske Penge, hvilket Tilskueren tog sig den Frihed at lee ad, og anmærke; at der skulde nok Lykke til, da hvis ellers han kiendte de Franske, Pengene nok ikke sad saa løse hos dem; men endog, hvad især indignerede ham, under Skin af, at ville frikiende ham, affecterede at erklære ovenomtalte Sted, uagtet det stod i den, med hans Monogram undertegnede historiske Artikel i Minerva, hvis velbekiendte Forfatter han var, for Arbeid af en af hans kiereste Venner, hvem det rigtig nok just da endnu mere var efter Tidernes Leilighed at forgifte, og sværte. "Det vilde krænke ham for meget — lod han derfor sin Tilskuer under hans fulde Navn sige — dersom han enten skulde troe, at have nødig at forsikkre sine Medborgere, hvis Dom og Agtelse er ham dyrebar og hellig, at han er ingens Baakendrager, og ingens Skalkeskiul, at han er ligesaa lidet at kiøbe, som at kyse; det er kun Oprørsnuserne, Nyerandsagerne, og Meningsforfølgerne, han vil fortælle, at — naar de under et Arbeide see ham sætte sit Navn, kunne de lide paa, det er af ham, og at han vil, og skal vedkiende sig det, i alle dets Ord, Punkter, og Clau-

fuler, skiondt ikke i alle de Udeolkninger, Lumskhed, eller Forfølgelsesaand, eller den trufne onde Samvittigheds Hævngierrighed kunne behage at giøre deraf; at han intet frygter af Lovene, og intet uden dem; at der, foruden disses Domstoel, er endnu twende, han erkiænder, og ærer, den offentlige Menings, og hans egen Samvittigheds; og at han rolig for og ved disses Kiændelser agter lidet paa alle de Vinkeltribunaler, der anklage, undersøge, og dømme i Mørke, hvor krænket Egennytte er Anklager, saaret Stolthed er Dommer, og Fordomme og forudfattede Meninger de eedsvorne Meddomsmænd."

At jeg, ved at tale min Sag i denne Tone, ikke i Magthavernes Øine forbedrede den, men tvertimod stedse kom høiere og høiere paa Listen mellem de farlige Mennesker, som vi den Tid af de privilegerede Caster betitledes, erkiændte jeg saavel, at jeg kort derefter atter lod Tilskueren meddele en deri usædvanlig lang Fortælling paa hele tree Ark om det gode, og det farlige Menneske, aabenlyst lagt an paa, at man i den sidste skulde gienkiende mig selv, og sluttede Skildringen med de Ord: "Det var paa en Tid, da man stod i den Vildfarelse, at det var en Fortieneste at blotte Misbrug og angribe Vildfarelser; han giorde det, og blev nu med syvdobbelt Grund udraabt for et farligt Menneske. Snart giorde hans Mentor ham opmærksom paa, at det ikke

var Vei til Jævderlighed efter Tidernes Leilighed.
"Ligemeget! svarte den farlige Espen: Jeg skal ikke give Anledning til, at man eengang mere forsynder sig paa Sandheden. Han blev, hvad han var, levede nøisom, flittig, og uafhængig, skrev, naar Sandhed eller Ret, Følelse eller Overtydning gav ham Pennen ihænde; elskede sit Fædreland, ærede Nationens Villie i dets Love, og dens Repræsentant i dens Konge; men kiendte ingen Menneskefrygt, eller Persons Anseelse forresten; og blev og var og er, og vil til sin sidste Time saaledes forblive et meget farligt Menneske."

Skiøndt bragt til at erkiende, at der af hin uoverlagte Ytring kunde — jeg siger ikke, vilde, og mindst skulde — giøres et Misbrug, som jeg var saare langt fra at forudsee, og derfor ikke blot særdeles rede til, men glad ved at meddele en indsendt halvofficiel Oplysning om Captainerne med de engelske Navne, saavelsom at optage en i Handelstidenden givet kort Oversigt over den danske Lovgivning i Henseende til den neutrale Handel, giorde jeg dog uden tvivl velsaameget galt igien, som herved giordes godt, ved at tilføie Oplysningen følgende Note: "I det, ovenstaaende er et nyt Beviis paa Publicitetens velgiørende Nytte til at forekomme Misforstaaelser (Misforstand) og mulige Uleiligheder, er det tillige Minervas Udgivere dobbelt velkomment, da det giver den ene af dem Leilighed til at forklare sig angaaende

de Mistydninger, man har behaget at giøre af de Ord, der sluttede forrige Maaneds historiske Artikel, og som bogstavelig ikke sagde Andet, end det, hvormed Ovenstaaende begynder: at den Omstændighed med de engelske Navne lettelig kunde opvække ufordeelagtige Mistanker hos ildeunderrettede." Sandelig! aldrig kunde han have troet, at det kunde blive udskreget, som en ond Borgers Handling, indstændigen at ønske, at vore redelige Handlende og Søfarende vilde anvende yderste Forsigtighed, for ikke at paadrage vort fredelige Fædreland de saa omhyggelig undskyede Rædsler; eller at ønske, at de, der ere uborgerlige nok til at handle med Meneed, og misbruge deres danske Borgernavn — og at der gives saadanne, er dog vel uimodsigelig godtgiort — maatte ene selv komme til at lide derunder."

La reparation est pire que l'offense, siges en spansk Gesandt at have sagt til en dansk Udenrigsminister, da Fattigfogderne vare blevne tildømte at gaae i den spanske Kappe under Gesandtens Vindue, fordi de havde forgrebet dem paa hans Domestiker, der vilde tage en Tiggerkierling i Forsvar mod dem; og neppe bedre dømte de, der med Vespasian finde ingen Profit ildelugtende, hvoraf den saa kommer, om ovenstaaende Æreserklæring; det er midlertid min Pligt, at erklære, at jeg den Tid, i Sammenligning, klagede over heelt Skind; og at, det værste, hvad da skeede, var reent som Snee imod, hvad senere

Aar, der til Lykke ligge uden for den Kreds, jeg her har afstukket mig, vare tavse, ja vel endog billigende og bifaldende Vidner til.

Uagtet det midlertid fra allerførst af var min faste og uforanderlige Beslutning, at tage min Afskeed, paa det man ikke skulde tage det for Følge af egennyttig Menneskefrygt, naar jeg efter Pligt og Samvittighed var

Min Gud og Konge tro,

vilde jeg dog ikke, at man skulde ansee dette Skridt, for en Overilelse giort i Hidsighed. I det jeg altsaa for enhver uden Tilbageholdenhed vedgik, hvad man og i Løpen den farliges Ord vil finde et Vink om, at jeg agtede for Fremtiden at være min egen Mand, erklærede jeg tillige, at jeg først vilde fuldbringe de i Forening med min Ven Prof. Nyerup bebudede Forelæsninger over den danske Poesie i Middelalderen, hvilket jeg ogsaa i det paafølgende Semestre iværksatte. At der altsaa var de, der troede, at, inden den Tid kioledes jeg vel af, og skiftede Tanker, var meget naturligt, og at mellem dem min ædle Patron Hertugen af Augustenborg var, bør jeg til hans sande Ære, som den Mand, der ikke forsagede den, han havde hædret med sin Agtelse, og Godhed, maaskee tør jeg sige, sit Venskab, om de endog ved een eller anden Leilighed handlede ham til Mishag, vel endog til personlig Ulempe, i det han paa

en Maade kaldtes at svare for, hvad han ikke vilde eller kunde forsvare, taknemmelig ihukomme.

Ogsaa erindrer jeg mig særdeles vel en Samtale, jeg med denne min sande Velynder og Velgiører i denne Anledning havde, hvori først Vennen venskabelig lod mig føle det betænkelige i, saaledes at træde ud af min Bane i det Dieblik, jeg stöd i Begreb med at binde en elsket Piges Skjæbne til min, og nu Evergeten drev sin Faderhyldest saavidt, at drage aldeles mod sin Sædvane Patronatforhænget til Side, og lade mig skimte ikke fierne Udsigter, der langt overgik de Forventninger, jeg hidtil havde næret, skiøndt jeg vel mindes, at jeg saa levende havde leget med disse, at jeg har en stor Tvivl, om jeg ikke i det ovenomtalte Cancelliebrev indbildte mig at finde en Ansættelse, hvilket maaskee bidrog til at giøre mig dets uventede Indhold des bittrere. Hvad imidlertid fremfor Alt giør mig til hin fyrstelige Ædlings evig erkiendtlige Gieldner, er, at han, uagtet jeg ubevæget ved hans Forestillinger, skiøndt med Tak og Ærefrygt, i Datidens Sprog tillod mig at svare: Monseigneur! on ne pactise pas avec l'honneur! ikke blot ikke vrededes over dette Svar — maaskee tildeels, fordi denne sande Ærens Mand tænkte om Æresfølelsen, som Bernstorff den første om Samvittigheden, at det var godt at have den, om man end stundum skulde misforstaae dens Røst — men endog vedblev uforandret at bevare mig sit Vennesind,

hvorpaa jeg maaskee i det Følgende vil kunne fremlægge Beviis.

I samme Periode mødte mig høist uventet en saare behagelig Overraskelse, saa langt jeg end var fra at forudsee, hvor mange senere af endnu langt større Betydenhed, fra samme Side, denne var Forløber for.

Som jeg en smuk Forsommers Aften ved sædvanlig Tid glad kommer hjem fra min Kiæreste, staaer jeg i mit forreste Værelse paa to temmelig store Trækasser, som, det var mig aldeles uforklarligt, hvorfra de kunde være komne, eller hvad de kunde indeholde. At det, skiøndt det nu efterhaanden begyndte at lakke ad mod vort langsomme Fæstensøl, ikke kunde være noget didhørende, var ligefrem, da jeg intet havde spurgt dertil, hvor jeg kom fra; Bøger kunde det efter Kassernes Form og Størrelse umuligt være; Brev, eller anden skriftlig Anviisning fulgte ikke dermed; og vare Kasserne saa vel tilslagne, at alle Forsøg paa at bryde dem, op, eller komme efter Indholden, med de Remedier, jeg havde at anvende, mislykkedes; Folkene paa Bakkehuset vare længe i Seng, og at vække dem, for at faae min Nysgierrighed stillet, undsaae jeg mig ved; der var altsaa intet andet for, end at lægge mig, saa uvidende og nysgiærrig, som jeg var.

Denne Nysgiærrighed forøgedes endnu mere om Morgenen, da Pigen, som bragte mig min Kaffe, ikke

vidste, at give mig anden Oplysning, end at to Karle havde bragt Kasserne ud, og hilst fra Prof. Nyerup. Nu stod min Forstand reent stille; jeg fik da hurtig Bud efter Redskaber at slaae Kasserne op med; og nu tænke man sig min Forundring, da min tienstvillige Vert, og gamle Universitetskammerat Orm, der strax var tilrede at gaae mig tilhaande med det fornødne, vel sagtens ikke uden nogen Begierlighed, efter at faae sin egen Nysgiærrighed stillet, da overalt, hvad mig angik, blev anseet som fælles Bakkehuusanliggende, fik den ene Kasse aabnet, og vi — til vor ydermere Overraskelse — fandt et overmaade complet og kostbart Stell kiøbenhavnsk Porcellain.

Nu vidste jeg da, om muligt, endnu mindre end før; i det mindste giorde saavel Gavens Natur og Kostbarhed, som Mellemmanden, mig det dobbelt uforklarligt og uudgrundeligt, fra hvem, hvorfor, i hvad Anledning den var. Jeg var da ikke seen, før jeg kom i Klæder, og ind til min Ven, af hvem jeg nu med fordobblet Overraskelse erfoer, at en Ædling, af hvem jeg, skiøndt i meget tidlige Dage modtaget med Bevaagenhed, ikke drømte mig erindret, og ingenlunde i fierneste Maade kunde troe mig at have Adkomst end ikke til det ubetydeligste Godhedsbeviis fra, havde hædret mig med denne kostelige Herregave, hvorfor det end ikke blev mig tilladt at aflægge ham min Tak.

Det vil være enhver Dannehæderens Ven i Minde, at mellem en J. G. Moltkes uforgiængelige og uforglemmelige Fortienester af Fædrelandet og Menneskeheden, staaer i udmærket Rang den Hædersfest, der paa hans Foranstaltning holdtes af Kiøbenhavns Universitet til Æresminde for den Statsstyrer, hvis Compas var uden Misvisning, Dannerigets almeenbegrædte, almeensavnede, under Europas eenstemmige Berømmelser hedengangne, P. A. Bernstorf, hans tredivteaarige Fostbroder og Ven. Dersom — sagde ved denne Leilighed Universitetsjournalen — Cicero har Ret, at den Berømmelse fremfor Alt maa være behagelig, som ydes af en Mand, der selv har levet med Berømmelse, saa kan denne Berømmelses Høitidelighed ikke andet end være behagelig for Beundrere af det bernstorffske Navn, som foranstaltes af en Mand, der selv med Roes har beklædt Statens vigtigste Embeder, og i mange Aar været Vidne til den Afdødes, saavel offentlige, som private Fortienester."

Ogsaa tør det i det mindste af den latinske Veltalenheds Yndere, og Skiønnere ikke være glemt, at til at sætte Krandsen paa denne vort Universitets Høitid, dets Orator ore suaveloquenti, det bernstorffske Huus's mangeaarige fortrolige og høiagtede Ven, Moldenhawer, var af Høitidens Foranstalter kaaret til Ordføreren, ligesom Danneskialden Thaarup til Høitidssangeren, og den sagkyndige og sandtru Kierulf til dets Programmatist.

Efter Anmodning fra min Ven Nyerup, der senere foranstaltede den i denne Anledning for Lyset komne Samling, udgiven under Navn af P. A. Bernstorfs Eftermæle, havde jeg — og con amore — fordansket Moldenhawers Tale, ligesom det kielilske Indbydelsesskrift, der begge findes i Minerva for 1798 Mai, og Junii.

Allerede min Interesse for dette Dannerenlig gende, maatte være tilstrækkelig til at indgive mig det Ønske, at fordanske Arbeider af denne Natur, og pryde mit Tidsskrift dermed, endog om dertil ikke var kommet den Bigrund, at det maatte være mig kierkomment, under vore narvænende nøie Forhold at kunne giøre noget, der var Moldenhaver behageligt; men ingenlunde havde jeg fiemeste Formodning om, at det vilde eller kunde tilveiebringe mig et saa anseeligt Honorar — thi her er dette som oftest høist upassende Navn fuldkommen paa sit rette Sted — fra en Mand, af hvem jeg ikke kunde drømme ved denne Leilighed at have i fierneste Maade giort mig fortient.

Endmindre anede jeg, at denne i hver Henseende kostbare Gave, egnet for Giveren og ikke for Modtageren, værdig den Mand, der under Danmarks August havde lært at være Mæcen, var Handsel for langt større og betydeligere, der endnu følge mig den Dag i Dag, og der til mit Livs sidste vil taknemmelig lade mig velsigne den ædle Moltkeslægt; og

betragter jeg derfor endnu med Ærbødighed, hvad, efter at i mere end 30 Aar Fiende- Venne- og Tienestand ikke har faret vanlig dermed, endnu er mig deraf tilbage; og der skal staae hen til mit Gravøl, at de, der have mig kiær, derved kunne ihukomme mine Velgiøreres og Velynderes Minni.

Da det midlertid var mit alvorligste Alvor, saasnart Forelæsningerne med Nyerup vare tilende, at iværksætte mit Forsæt at træde ud af min Embedsstilling, var det naturligt, at jeg saae mig om, hvad jeg i det Sted skulde tage mig fore, og faldt da, fornemmelig i Anledning af det meget, der taltes om [illegible] christianiske Institut, mit Valg paa at oprette et lignende, hvortil jeg troede at have fundet et høistpassende Locale i det paa Veien til min venlige Strandmølle beliggende Lyststed Søbakken. At jeg hverken havde Penge at kiøbe det for, eller at giøre de øvrige fornødne Indretninger med, og at det var høist sandsynligt, at jeg under nærværende Conjuncturer vilde banke forgiæves paa den Naadens Dør, der søgdes redebon at aabne sig for Andre, randt mig ikke noget Øieblik i Hu; deels har man altid sagt mig paa, at jeg troede vel meget paa Prophetens evige Oliekruus; deels var det den gyldne Tid, da man var i Vane med at giøre Alting, handle med Vexler, kiøbe Godser, bygge Gaarde o. s. v. uden Penge.

Nok, at jeg troede saa fuldt og fast paa, at dette maatte, og kunde, og vilde lade sig giøre, og talte i en saa sikker, og afgiørende Tone, om dette mit Forehavende, at jeg fik klogere Mennesker, der formodentlig tænkte, jeg maatte vel vide, hvad jeg giorde, til at troe paa dets Iværksættelse, som jeg selv; og overraskedes jeg ikke lidet, da jeg i den Anledning en Formiddag fik et Besøg af en mig personlig ubekiendt Mand, der navngav sig for mig, som Hofpræst Christiani, og efter nogen Indledning sagde mig, han havde hørt, jeg havde det Forsæt, ogsaa at oprette et Institut, og da det var at befrygte, at Wende dedlige vilde, om de end kunde bestaae tilsammen, i det mindste giensidig skade hverandre, vilde han foreslaae mig, om vi ikke maaskee kunde forene vore Bestræbelser.

Som jeg overalt min hele Levetid har havt en Afsky for, at gaae, og især at træde nogen Hvav og nærksom Medborger i Veien; det derhos kunde ikke undgaae mig, at jeg paa denne Maade slap for adskillige Bemærkninger og Betænkeligheder, som jeg vel hidtil havde ikke befattet mig med, men som jeg dog tidligere eller sildigere vilde see mig nødsaget, at tage i Overveielse; kunde Forslaget altsaa ikke andet end være mig saare velkomment, saameget mere, som det var mig hæderligt og smigrende. Sagen var kun, at jeg, for at indlade mig derpaa, maatte kiende noget mere til hans Institut, end hvad jeg paa den over-

berørte Aftenvandring havde erfaret af Dr. Gumprecht, hvem Christiani overalt ikke syntes at ville erkiende for en paalidelig Autoritet; samt af en længe afdød god Ven paa Bakkehuset, som en kort Tid var Lærer derved, men da han var af en forsømmelig Natur, og dog ikke gierne vilde i ondt Ord hos mig, brugte, naar han vilde skulke, at binde et Tørklæde overslaaet med Kampherspiritus om sit ene Been, og derpaa møde mig i Gaarden eller Haugen, indtil Lugten tildrog sig min Opmærksomhed, at han kunde faae Leilighed at fortælle, han var kommet til Skade med sin ene Fod, saa han var nød til at holde sig inde, og forsømme Institutet i disse Dage, som — naturlig — giorde ham meget Ondt.

Da denne, og nogle andre lignende Anecdoter torde have giort mig noget betænkelig, traf det sig beqvemt, at Christiani just havde et Forslag at giøre mig, der satte mig istand til at lære at kiænde Institutet tilgavns og tilgrunde, inden jeg traadde i definitiv Forbindelse dermed. Læreren i Historien, den af en Enevold Salsen med ærefuldt Eftermæle hædrede P. Wieck, en ung Mand af Hoved og Kundskaber, var i de selvsamme Dage død, og ved at overtage hans Partes, vilde jeg i det halve Aar, jeg endnu forblev i min hidtilværende Stilling, blive nøksom kiendt med det Hele, til at kunne i sin Tid tage endelig Beslutning. Hertil var jeg særdeles villig, og blev vi da strax enige, at jeg til Septem-

vermaaneds Begyndelse skulde tiltræde mit nye Kald, der — som vi i det følgende skulle see — snart blev mig saa interessant og kiært, at Forbindelsen, skiøndt under langt forskiellige Betingelser fra dem, den første Underhandling syntes at tyde paa, blev, mig til meget Velbehag, saare let at slutte.

Nu nærmede sig med stærke Skridt min Forening med min elskede Camma, da Wiecks Død, og Underhandlingen med Christiani begge allerede henhøre til den Maaned, som hin mit Livs lykkeligste Dag indviede, og til min sidste Time,

Lykke! uden dig!

vil vedblive at indvie mig. Inden jeg midlertid endnu gaaer over til den, kan jeg ikke med Taushed forbigaae et Besøg, jeg med hende giorde Rosings paa mit gamle Fredensborg, og hvorom jeg med Sandhed kan sige, at jeg intet lignende Tidsrum i mit hele Liv veed, hvorfra saa mange, snorrige, vittige, livfulde Smaascener svæve mig i Hu, hvor hun vist nok var Siælen i dem alle, men hvor og hendes Aand, saa ganske uden Undtagelse, var over os alle, endog min elegiske Sentimentalitet ikke undtagen, at disse Dage, hvad uden tvivl deres endnu levende Deeltagerinder med mig ville sande, vare sande Glædskabsdage, helligede Jocus og Comus under Gratiernes Forsæde. Det vilde være Intet, ved Læsningen, Alt, hvad jeg kunde fortælle, men mig staaer hun ved hver af disse Erindringer, i al sin aandful-

de Takke saa levende for Øie, at det er mig, som jeg kunde nyde enhver af disse Scener i al sin friske Livelighed igien, naar ikke en saa aldeles modstridig Følelse i samme Øieblik traadde Fiendsig imellem, og lod Sørgesloret falde, giennem hvilket jeg midlertid endda seer hende uforduunklet i hendes hele Elskværdighed.

Saaledes seer jeg hende en Middag — da Fruentimmerne vare staaede fra Bordet, medens Rasing, jeg, og en brav, men sygelig, og noget egen Broder af vor Rasmus Lange, endnu bleve siddende ved vort Glas og vor Diskours — løbe med en af Døttrene giennem den forreste Stue, hvortil Døren stod aaben, hører hende falde, uden at kunne, som jeg sad, see Faldet, men seer hende nu længe, inden jeg kunde reise mig, end sige, løbe ind, staaende hos os, for Lange, der var den eneste, der havde seet det, og med rødmende Kind sige: Lange! leer De af mig, saa snakker jeg efter Dem; hører nu ham, der ikke blot kiendte hendes mageløse Talent til denne Efterligning, men og var sig det overflødige Emne bevidst, som saa vel, hvad han sagde, som Maaden hvorpaa han sagde det, gav dette Talent til at glimre paa hans Bekostning, i sin Hiertens Beskyppelse udbryde: O nei! søde, velsignede Jomfru Heger! o nei! De maa vor Herredød falde saa tit, De vil, jeg skal pinedød aldrig lee af Dem, snak bare ikke efter mig!" Saaledes seer jeg hende uudtømmelig,

uretteelig til at øve mydnævnte Talent efter næsten uafladelig Opfordring af Rosing, der ikke kunde blive træt af at høre derpaa, saa meget mere, som hun ikke nøiet med den overraskende tro Efterligning af Stemme, Dialect, Tone, og Alt hos de Fremstillede, tilligemed overordentlig Livelighed og Lethed improviserede hele Dialoger af disse Personer, som oftest efter hans ikke sielden temmelig vilkaarlige Opgivende. Lægger jeg nu til, at jeg aldrig hele vort lange Kiendskab igiennem har hørt hende, af nogen af alle de Personer, hun med denne mageløse Sandhed tog — som Engelskmanden kalder det — af, fremdrage eller fremstille eet eneste Træk, der i mindste Maade kunde nedsætte dem, i hvad Henseende det maatte være, og ender jeg nu med at sige, at denne hendes Ufortrødelighed og Uretteelighed, til at more denne Huuskreds paa denne Maade, ikke i fierneste Henseende var forfængelig Higen efter at glimre med dette Talent, men — hvorfor skal jeg ikke sige det reent ud — Attraa at vise sin Rahbeks første Veninde sin hiertelige Paaskiønnelse af al den Glæde, han havde havt hendes Huus og dets Venskab at takke, da kan man sandelig ikke fortænke mig, om disse tilsyneladende Smaating leve mig uudslettelig i hellig Erindring. *)

*) Et paafaldende Exempel, til hvad Grad hendes Copiatur var tro, vil følgende være. En Landsbypræst, i hvis yderst giæstmilde Huus vi have ofte

At jeg ikke uden Fryd har bevaret denne Fredensborgreise i saa glad og kier Erindring, derpaa faaer jeg efter at have skrevet Ovenstaaende en ny og dyrebar Forvisning ved at giennemløbe min Cammas Breve fra vore Forlovelsesdage, og deri finde, at hun efter at have giort — ufornøden — Undskyldning for den første Deel af hendes Brev, hvori hun efter Sædvane er utilfreds med, ikke forrige Dag, at have lagt Dølgsmaal paa, hun ikke befandt sig vel, tilføier: Langt bedre havde det været, om jeg havde anvendt disse Linier til at takke Dig ret hierteligt for de glade Dage, jeg havde paa Fredensborg, og al den Godhed, Du der og ethvert Sted overøser mig med. Ja Tak, gode velsignede Rahbek! for al den Glæde, Du giør mig; Tak for al den

---

særdeles behagelige Dage, var ingen synderlig Morgenmand. En Dag, da han var saare seen til at komme ind til os, faldt min Kone paa det Huusraad, fra næste Stue at tale til ham med en adskillige Aar afdød Ungdomsveninndes meget paafaldende Stemme. Med eet stod han inde hos os, og forsikkrede, det var ham ikke muligt, at blive i Sengen, da den overraskende Lighed ordenlig havde ængstet ham. Lægger jeg til, at denne vor Ven, som lever endnu, er ligesaalangt fra at være en Sværmer eller Drømmer, som fra at sige eller giøre Noget for at snakke Nogen efter Munden, hvo det saa maatte være, vil denne Anecdote, mener jeg, ikke være aldeles lidetsigende til sin Hensigt.

Tilgivelse, Du viser mig, naar jeg er anderledes, end jeg burde være; kort sagt, Tak, fordi Du er det Menneske, jeg kan elske saa høit."

Om Mellemsætningen behøver jeg blot at anmærke, at det egentlig er en Commentair over den bestandige Text — af min gamle Gøthe — jeg idelig, naar hun befandt sig ilde, og ikke blot ængstede sig derover, men bebreidede sig det, gientog hende: Du sollst nicht lachen, wenn dir weinerlich ist, aber ich wollte, dass dir nicht weinerlich wäre; thi anden Tilgivelse, end fordi hun ikke lod sig selv vederfares Ret, har hun vel ikke lettelig nogensinde af mig eller nogen havt behov.

Af det Foregaaende vil man derimod see, at hun tilskrev mig den Glæde, hun paa Fredensborg havde havt, medens jeg ovenfor af fuldt Hierte og inderlig Overbeviisning har erkiendt, at det var hende, ikke blot min, men og for en stor, om ikke den største Deel, den almeene Glæde skyldtes. Nu! vel muligt, at vi her havde — som saa ofte i Verden — Ret, hver paa sin Maade. Glæden udgik fra hende; men den Inderlighed, hvormed jeg nød ikke blot den, men samtliges hiertelige Deeltagelse deri, gav hende den Fryd tilbage, som hun gavmild skiænkte Andre. Overalt veed jeg ingen Dødelig, blandt de saare mange aandfulde og interessante Mennesker, jeg har kiendt, om hvem jeg til den Grad kan i Almindelighed vidne, hvad man ved en udmærket Leilighed har

sigt om mig: at min Munterhed var smitsom. Men hos hende forenede og Alt sig dertil: Hendes Siælsreenhed, hendes Godmodighed, hendes aabne Hiertelighed, hendes nagfri Vennesalighed, og hendes ukunstlede Naturlighed.

Dog — jeg vil ikke videre opholde mig herved; allerede min gamle Göthe har fra mine tidligste Aar ladet sin Werther lære mig: at alt, hvad man saaledes siger, er daarligt Snak, usle Abstractioner, der ikke udtrykke et Træk af hende selv. Kortere, med faa Ord, men med hendes egne, kan jeg sige det: Tak være hende, fordi hun var det Menneske, jeg kunde, og kan elske saa høit! Fordi vi vare Alt for hinanden, derfor havde vi al vor Glæde i og af hverandre.

En Tildragelse, som, skiøndt mig ikke egenlig vedkommende, dog ligesom paa Tingenes Gang i Almindelighed, ogsaa i Følge heraf, paa mine Anliggender, i det mindste middelbar, fik en særdeles Indflydelse, min Ven P. A. Heibergs Tilsidesættelse ved Bortgivelsen af det ledigblevne Notarialembede, vil jeg, da jeg endnu hidtil holdt mig saa nogenlunde ude deraf, udsætte at omtale, indtil en hidhørende Begivenhed med det første giver mig Anledning at vende tilbage dertil.

Mit Bryllup nærmede sig nu virkelig, og med kiendelige Skridt; og har jeg med inderlig Følelse gienlæst adskillige mellem mig og min Camma i disse

vore sidste Trolovelsesdage verlede Sædler om de adskillige Smaaforanstaltninger, der samtlig, som det i een af mine Smaasædler hedder: bragde os et Hanesjed nærmere til vort kiære Maal.

Hvad midlertid bragte os et saadt Kiæmpeskridt frem, var, ikke at tale om den, i en saadan Tidspunkt altid betydelig Indtægtsforøgelse, jeg ved at træde i Virksomhed ved det christianiske Institut, havde faaet, fornemmelig det ædle Tilbud, hvormed en mig saare lidet personlig bekiendt Mand, den retskafne Factor Wuldem, kom mig uanmodet imøde, til Fremme for et litterarisk Foretagende, der syntes at staae i Stampe, at forstrække mig en ikke ubetydelig Sum, og som skulde henstaae tree Aar uopsagt, for da afdragsviis at betales; men som han ikke allene aldrig enten krævede Rente af, eller opsagde, men hvorfor Beviset ydermere efter hans Død blev befundet ugyldiggiort, i det han havde afrevet mit Navn, at det, naar han ikke var mere, skulde sendes mig tilbage, hvilket hans værdige, mig personlig aldeles fremmede Enke punktlig efterkom, og giemmer jeg den Dag i Dag dette saaledes casserede Beviis, med min Paategning ved Modtagelsen, til disse mig saalidet kiændte Ædles taknemmelige Ihukommelse.

Saare ondt giør det mig, og uforklarligt er det mig, at efter at have et saa kiert Minde i Behold, hans mig tillige sendte Biographie, fra en Pen, der aldrig ved at smigre Stormanden, eller hykle for Magtha-

veren, har forspildt et Støvgran af sin Rettighed til at forkynde den Ædles og Retskafnes Roes, Prof. T. C. Bruns, just nu, da jeg for ikke længe siden har havt den i mine Hænder, er paa en aldeles ubegribelig Maade forkommen mig, saameget mere, som jeg mistvivler om at kunne nogensinde faae den igien, da jeg meget tvivler paa, at den har været i Boghandelen, og jeg aldrig mindes at have seet noget Exemplar uden mit eget. Det er derfor blot efter Hukommelsen, jeg kan tilføie, at Waldem havde, uden tvivl tilligemed Scavenius, været saakaldet Overligger og Factor i det asiatiske Compagnies Tieneste i Bengalen, og her, ligesom han, inddrukket eller i det mindste næret denne ædelbrittiske Interesse for Litteratur og Vidskab, hvorpaa Scavenius, i Følge Omstændighederne, sig desværre til større Ære, end Fædrelandet til blivende Gavn, gav saa uforglemmelige Prøver, en Aand, som jeg med Høiagtelse mindes, jeg hos flere samtidige, i lignende Skole dannede, Mænd, hvoriblandt jeg blot vil nævne den hæderværdige Vogelsang — har erkiendt og skattet.

Endnu er det mig kiert, her at kunne tilføie, at det vigtige litterariske Foretagende, for hvilket nysomtalte Hædersmand saa levende interesserede sig, skiøndt formedelst Omstændighederne senere, og ikke umiddelbar i Følge den Bennehaand, han dertil havde rakt, virkelig, endnu efter en større Maalestok, og som jeg troer, ham til Fornøielse blev iværksat

og fuldbragt; og dette var hverken meer eller mindre end Udgaven af vor Holbergs udvalgte Skrifter.

Som Slutning af min Forlovelsesperiodes Brevverling vilde jeg her, misleedt af et Udtryk i mit Brev, have meddeelt nedenstaaende, da jeg blev nød til at sande Walter Scotts andensteds anførte Anmærkning, at en Undersøgelse af Datum næsten altid er uheldbringende for deslige Fortællinger; i det jeg herved bragde i fuld Erfaring, at een af de Hædersmænd, der ved den omhandlede Leilighed var intet mindre end Wiggerson, som han, hvor Aand og Hierte kom i Betragtning, i mine Øine ikke lettelig nogensteds kunde være, Dr. D. H. Mynster, var paa den Tid allerede længe paa sin Udenlandsreise, og at altsaa det Hele var fra vor Trolovelses første Sommer isteden for fra den sidste. Da imidlertid begge Brevene caracterisere vort indbyrdes Forhold, og vel især tiene til uforkasteligt Beviis, at jeg da, for 32 Aar siden, der hvor jeg ikke havde Behov eller Fristelse at lægge Skiul paa nogen Tanke eller Dom, saae de her saa ofte forekommende Mænd, med selvsamme Øine, hvormed jeg nu seer dem, da de tildeels længe hvile med Hæder i deres Grave; haaber jeg, man vil tilgive mig den liden Anachronismus, et Par Ark senere, end jeg egenlig havde skuldet, at meddele dem her.

Min gamle kielste-Belynden, den berømte Prof. J. C. Fabricius, og min inderlig elskede leipzigste

Universitetsven, Prof. C. Cramer vare komne herover i et Besøg fra Kiel, og jeg var ikke seen til at besøge og nyde dem. Naturligviis gik vore Samtaler for en stor Deel ud paa Litteraturens og Tænkemaadens daværende Vending, hvorved da Fabricius kom til at yttre det Ønske, at lære at kiende de ham personlig ukiændte yngre Mænd, der havde saa megen og hæderlig Indflydelse derpaa. Medrette stolt af, at de samtlig vare mine Venner, og — jeg nægter det ikke, med Saladins Ord i den mig saa kiære Nathan den vise, dybt i mit Hierte:

Ich dünk mich meiner Freunde werth. Du hörst,
Ich bin mich selbst zu loben auch nicht faul;

tilbød jeg villig, at samle ham dem, han ønskede, til et lidet Selskab. Der samledes da med Fabricius og C. Cramer vor nylig nævnte Gironde, samt P. A. Heiberg, C. Olufsen, O. H. Mynster, F. H. Guldberg, min kundskabsrige, og for en Naturkyndig dobbelt interessante Svigerfader, og jeg. Tolvtemand har jeg forgiæves giort mig Umage at udfinde, skiøndt jeg er vis paa, jeg har holdt mit gamle Tolvtal helligt; at Marezoll gav mig en Kurv, erindrer jeg, men ikke, hvo der fik hans Plads.

Saa let det var mig at samle de øvrige, fandt jeg mig i nogen Forlegenhed angaaende Olufsen, da der mellem P. A. Heiberg og ham var fra Parodistriden en gammel Kurre paa den litterariske Traad, som, jeg befrygtede, kunde derfra have forplantet sig over

i Omgangslivet, og da han og Heiberg vare, jeg kan gierne sige, de to, Fabricius fremfor andre ønskede sig at kiende, kunde og vilde jeg ingen af dem undvære. Jeg ansaae det altsaa for Pligt, at forberede Heiberg skriftlig paa dette Møde; Olufsen havde jeg i Clubben, hvor vi mødtes daglig, uden Betænkelighed sagt det.

Da nu vor Samling paa Skydebanen naturligviis var om Aftenen, som ellers var den Tid, jeg pleiede at nyde hos og med min Camma, og det desuden var Avisdag, der fremfor andre var mig en brav Dag, var det nødvendigt, at det maatte gaae ud over, hvad jeg allernødigst opofrede, og savnede; efter min Viis, da jeg aldrig har kunnet lære, hvor lidet Jfr. Viehls gamle Sentents: Mennesket kan, hvad det vil, i Virkeligheden holder Stand, og hvor usle Smaating, der ofte spille i de vigtigste Ting Giæk med vor bestemteste Villie, havde jeg altsaa fast foresat mig, ikke at lade mig en heel Dag gaae tilspilde, og lovet min Camma at see hen til hende, inden jeg gik til mit Værtskab paa Skydebanen. Ydermere skrev nu min velsignede Camma mig om Formiddagen: Jeg befinder mig ypperlig i Dag; sagtens vilde jeg vel befinde mig lidt bedre, hvis du kom hiem — til os — i Aften; men du har jo lovet at see hen til mig, og det træffer mig godt. Jeg forundrer mig tidt over, gode Rahbek! at uagtet jeg for det meeste seer dig hver Dag, Ti-

den dog synes mig saa lang imellem, at jeg seer dig. Du vil maaskee for dette kalde mig en Gaas; men det kan dog ikke være anderledes, og i saadant vil jeg blive en Gaas min Livstid. Mange, mange Hilsner fra Moder. Levvel, gode velsignede Rahbek! det ønsker ingen hierteligere end din K. M.

Der torde gives Læsere, for hvilke det vil være nødvendigt at anmærke, at din Gaas! var et Sprikvort af dem, hvoraf hver Kreds har sine, og som sagt i den Tone, hvori vi forestilte os det sagt i Sommeren af en vis Alleborg, der midlertid aldrig kom til at sige det, sædvanligst — ligesom i nysnævnte Stykke — henvendtes til dem, der notorisk ingen Giæs var. At vor indbyrdes Uundværlighed for hinanden, vor giensidige Længsel og Savn, endog ved den korteste Adskillelse, vedblev, og tiltog indtil den store smertelige Skilsmisse, er, hvad enhver veed, og kan vidne, der har staaet i ringeste Samqvem med os, og hvad hver Dag, hver Time, hvert Fied, hvert Øieblik lader mig saa uforvindelig føle. Men saa meget det især efter ovenstaaende Linier var mit fulde og faste Forsæt, heller ikke den Dag at svigte, skede det dog ikke, som man af mit næste Dags Svar vil see.

Kiære, kiære Pige!

Jeg maatte nu afbryde min Oversættelse for igien at læse dit kiære velsignede Brev, som — end-

og fraregnet, at det er det sidste*) — endnu er mig det kiereste, jeg har faaet fra dig; og ligesom du i Gaar, fordi du hverken saae eller hørte fra mig, maatte skrive mig til, saa maa jeg, for ikke at lade dit velsignede Brev ubesvaret, svare strax, hvorvel jeg ikke veed, om her kommer nogen ind i Formiddag, som kan bringe dig det, eller om jeg først kan komme med det selv i Eftermiddag, da du rilligt kan giøre Regning paa mundtligt Svar. Tak kiere, kiære Pige! fordi du elsker mig saa inderligt tak for det Hierte, der i hver Smaating fremlyser saa huldt og saa reent! skionne paa det skal jeg, og gior jeg; Gud give mig at lønne det med al den Lykke, det er værdt.

Jeg havde haabet, at see dig i Gaar Eftermiddags; men det kedsommelige Avisskriveri optog mig næsten den hele Eftermiddag, og siden, da jeg endelig blev færdig, maatte jeg ud til Heiberg, som for det første ikke havde svart mig paa min Sæddel, hvorved jeg lod ham vide, det var i Aftes, vi samledes, saa at jeg frygtede den kunde være mislykket, og som derved satte mig i en dobbelt Stik, da han

*) Det var dette Ord, der havde misleedt mig til at troe, det var den sidste Kiæresteseddel, jeg fra min Camma kunde vente mig, og at den altsaa maatte være skrevet Dagen før vort Bryllup; uden at tænke paa, at hver Sæddel er den sidste, til der kommer en senere.

deels var den, Fabricius fremfor Alle vilde see og kiende, og jeg deels fik en Skrupel, om han ogsaa havde fattet, det var ene ham, og ikke tillige hans Kone, *) jeg havde bedet.

Jeg løb da derud Klokken sex, og blev saa inderlig godlidende modtaget af hende — han var ude — hun vilde aldeles ikke lade mig gaae, uden jeg først skulde drikke Thee hos hende; hun fortalte mig, at hun havde været saa glad ved det korte Møde med dig, og din Adfærd mod hende, og gav mig en saa særdeles reel Hilsen med til dig, at jeg ikke kan ansee den Gang for spildt, skiøndt den var unødvendig; thi Alt var i sin Orden; og hvad der særdeles glædede mig, Heiberg var ikke blot høist venskabelig imod mig, men og overmaade opsømt, endskiøndt hans Kone havde sagt mig, at han ikke var i saa godt Humeur, som hun ønskede.

At Aftenen i Gaar var i sin Art høist mærksom, haaber jeg, din Fader har sagt dig; thi jeg giør mig virkelig det Haab, at han — i sin Stilhed — ikke kedede sig. Jeg fornøiede mig; thi — til dig kan jeg jo nok i Stilhed være lidt forfængelig, og det kildrer dig dog med — den Maade, hvorpaa Fabricius, Heiberg, Falsen, Klingberg, Olufsen, Collet, og kort sagt, alle de Mennesker viiste mig Agt og Venskab, den var mere, end blot Tak for Mad!

*) Da det naturligviis var, som af ovenstaaende alt er seet, et blot Mandfolkeselskab.

og fraregnet, at det er det sidste*) — endnu er mig det kiereste, jeg har faaet fra dig; og ligesom du i Gaar, fordi du hverken saae eller hørte fra mig, maatte skrive mig til, saa maa jeg, for ikke at lade dit velsignede Brev ubesvaret, svare strax, hvorvel jeg ikke veed, om her kommer nogen ind i Formiddag, som kan bringe dig det, eller om jeg først kan komme med det selv i Eftermiddag, da du tillige kan giøre Regning paa mundtligt Svar. Tak kiere, kiære Pige! fordi du elsker mig saa inderligt! tak for det Hierte, der i hver Smaating fremlyser saa hulde og saa reent! skiønne paa det skal jeg, og giør jeg; Gud give mig at lønne det med al den Lykke, det er værdt.

Jeg havde haabet, at see dig i Gaar Eftermiddag; men det kiedsommelige Aviskriveri optog mig næsten den hele Eftermiddag, og Aften, da jeg endelig blev færdig, maatte jeg ud til Heiberg, som for det første ikke havde svart mig paa min Sæddel, hvorved jeg lod ham vide, det var i Aftes, vi samledes, saa at jeg frygtede den kunde være mislykket, og som derved satte mig i en dobbelt Stik, da han

*) Det var dette Ord, der havde misleedt mig til at troe, det var den sidste Kiærestesæddel, jeg fra min Camma kunde vente mig, og at den altsaa maatte være skrevet Dagen før vort Bryllup; uden at tænke paa, at hver Sæddel er den sidste, til der kommer en senere.

deels var den, Fabricius fremfor Alle vilde see og kiende; og jeg deels fik en Skrupel, om han ogsaa havde fattet, det var ene ham, og ikke tillige hans Kone, *) jeg havde bedet.

Jeg løb da derud Klokken sex, og blev saa inderlig godlidende modtaget af hende — han var ude — hun vilde aldeles ikke lade mig gaae, uden jeg først skulde drikke Thee hos hende; hun fortalte mig, at hun havde været saa glad ved det korte Møde med dig, og din Adfærd mod hende, og gav mig en saa særdeles reel Hilsen med til dig, at jeg ikke kan ansee den Gang for spildt, skiøndt den var unødvendig; thi Alt var i sin Orden; og hvad der særdeles glædede mig, Heiberg var ikke blot høist venskabelig imod mig, men og overmaade opkomt, endskiøndt hans Kone havde sagt mig, at han ikke var i saa godt Humeur, som hun ønskede.

At Aftenen i Gaar var i sin Art høist mærksom, haaber jeg, din Fader har sagt dig; thi jeg giør mig virkelig det Haab, at han — i sin Stilhed — ikke kedede sig. Jeg fornøiede mig; thi — til dig kan jeg jo nok i Stilhed være lidt forfængelig, og det kildrer dig dog med — den Maade, hvorpaa Fabricius, Heiberg, Falsen, Klingberg, Olufsen, Collet, og kort sagt, alle de Mennesker viiste mig Agt og Venskab, den var mere, end blot Tak for Mad!

*) Da det naturligviis var, som af ovenstaaende alt er seet, et blot Mandfolkeselskab.

og fraregnet, at det er det sidste*) — endnu er mig det kiereste, jeg har faaet fra dig; og ligesom du i Gaar, fordi du hverken saae eller hørte fra mig, maatte skrive mig til, saa maa jeg, for ikke at lade dit velsignede Brev ubesvaret, svare strax, hvorvel jeg ikke veed, om her kommer nogen ind i Formiddag, som kan bringe dig det, eller om jeg først kan komme med det selv i Eftermiddag, da du tillige kan giøre Regning paa mundtligt Svar. Tak kiere, kiære Pige! fordi du elsker mig saa inderligt; tak for det Hierte, der i hver Smaating fremlyser saa huldt og saa reent! skiønne paa det skal jeg, og giør jeg; Gud give mig at lønne det med al den Lykke, det er værdt.

Jeg havde haabet, at see dig i Gaar Eftermiddags; men det kiedsommelige Aviskriveri optog mig næsten den hele Eftermiddag, og siden, da jeg endelig blev færdig, maatte jeg ud til Helberg, som for det første ikke havde svart mig paa min Sæddel, hvorved jeg lod ham vide, det var i Aftes, vi samledes, saa at jeg frygtede den kunde være mislykket, og som derved satte mig i en dobbelt Stilling, da han

*) Det var dette Ord, der havde misleedt mig til at troe, det var den sidste Kiæresteseddel, jeg fra min Camma kunde vente mig, og at den altsaa maatte være skrevet Dagen før vort Bryllup; uden at tænke paa, at hver Sæddel er den sidste, til der kommer en senere.

deels var den, Fabricius fremfor Alle vilde see og kiende, og jeg deels fik en Skrupel, om han ogsaa havde fattet, det var ene ham, og ikke tillige hans Kone, *) jeg havde bedet.

Jeg løb da derud Klokken sex, og blev saa inderlig godlidende modtaget af hende — han var ude — hun vilde aldeles ikke lade mig gaae, uden jeg først skulde drikke Thee hos hende; hun fortalte mig, at hun havde været saa glad ved det korte Møde med dig, og din Adfærd mod hende, og gav mig en saa særdeles reel Hilsen med til dig, at jeg ikke kan ansee den Gang for spildt, skiøndt den var unødvendig; thi Alt var i sin Orden; og hvad der særdeles glædede mig, Heiberg var ikke blot høist venskabelig imod mig, men og overmaade oprømt, endskiøndt hans Kone havde sagt mig, at han ikke var i saa godt Humeur, som hun ønskede.

At Aftenen i Gaar var i sin Art høist mærksom, haaber jeg, din Fader har sagt dig; thi jeg giør mig virkelig det Haab, at han — i sin Stilhed — ikke kiedede sig. Jeg fornøiede mig; thi — til dig kan jeg jo nok i Stilhed være lidt forfængelig, og det kildrer dig dog med — den Maade, hvorpaa Fabricius, Heiberg, Falsen, Klingberg, Olufsen, Collet, og kort sagt, alle de Mennesker viiste mig Agt og Venskab, den var mere, end blot Tak for Mad!

*) Da det naturligviis var, som af ovenstaaende alt er seet, et blot Mandfolkeselskab.

vore sidste Trolovelsesdage vexlede Sædler om de adskillige Smaaforanstaltninger, der samtlig, som det i een af mine Smaasædler hedder: bragde os et Hanefied nærmere til vort kiære Maal.

Hvad midlertid bragte os et saldt Kiæmpeskridt frem, var, ikke at tale om den, i en saadan Tidspunkt altid betydelig Indtægtsforøgelse, jeg ved at træde i Virksomhed ved det christianiske Institut, havde faaet, fornemmelig det ædle Tilbud, hvormed en mig saare lidet personlig bekiendt Mand, den retskafne Factor Wuldem, kom mig uanmodet imøde, til Fremme for et litterarisk Foretagende, der syntes at staae i Stampe, at forstrække mig en ikke ubetydelig Sum, og som skulde henstaae tree Aar uopsagt, for da afdragsviis at betales; men som han ikke allene aldrig enten krævede Rente af, eller opsagde, men hvorfor Beviset ydermere efter hans Død blev befundet ugyldiggiort, i det han havde afrevet mit Navn, at det, naar han ikke var mere, skulde sendes mig tilbage, hvilket hans værdige, mig personlig aldeles fremmede Enke punktlig efterkom, og giemmer jeg den Dag i Dag dette saaledes cassérede Beviis, med min Paategning ved Modtagelsen, til disse mig saalidet kiændte Ædles taknemmelige Ihukommelse.

Saare ondt gior det mig, og uforklarligt er det mig, at efter at have et saa kiert Minde i Behold, hans mig tillige sendte Biographie, fra en Pen, der aldrig ved at smigre Stormanden, eller hykle for Magtha-

veren, har forspildt et Stovgran af sin Rettighed til at forkynde den Ædles og Retskafnes Roes, Prof. T. C. Bruns, just nu, da jeg for ikke længe siden har havt den i mine Hænder, er paa en aldeles ubegribelig Maade forkommen mig, saameget mere, som jeg mistvivler om at kunne nogensinde faae den igien, da jeg meget tvivler paa, at den har været i Boghandelen, og jeg aldrig mindes at have seet noget Exemplar uden mit eget. Det er derfor blot efter Hukommelsen, jeg kan tilføie, at Waldem havde, uden- tvivl tilligemed Scavenius, været saakaldet Overligger og Factor i det asiatiske Compagnies Tieneste i Bengalen, og her, ligesom han, inddrukket eller i det mindste næret denne ædelbrittiske Interesse for Litteratur og Vidskab, hvorpaa Scavenius, i Følge Omstændighederne, sig desværre til større Ære, end Fædrelandet til blivende Gavn, gav saa uforglemmelige Prøver, en Aand, som jeg med Hoiagtelse mindes, jeg hos flere samtidige, i lignende Skole dannede, Mænd, hvoriblandt jeg blot vil nævne den hæderværdige Vogelsang — har erkiendt og skattet.

Endnu er det mig kiert, her at kunne tilføie, at det vigtige litterariske Foretagende, for hvilket nysomtalte Hædersmand saa levende interesserede sig, skiøndt formedelst Omstændighederne senere, og ikke umiddelbar i Følge den Vennehaand, han dertil havde rakt, virkelig, endnu efter en større Maalestok, og som jeg troer, ham til Fornøielse blev iværksat

vore sidste Trolovelsesdage vexlede Sædler om de adskillige Smaaforanstaltninger, der samtlig, som det i een af mine Smaasædler hedder: bragde os et Hanefied nærmere til vort kiære Maal.

Hvad midlertid bragte os et sandt Kiæmpeskridt frem, var, ikke at tale om den, i en saadan Tidspunkt altid betydelig Indtægtsforøgelse, jeg ved at træde i Virksomhed ved det christianiske Institut, havde faaet, fornemmelig det ædle Tilbud, hvormed en mig saare lidet personlig bekiendt Mand, den retskafne Factor Wuldem, kom mig uanmodet imøde, til Fremme for et litterarisk Foretagende, der syntes at staae i Stampe, at forstrække mig en ikke ubetydelig Sum, og som skulde henstaae tree Aar uopsagt, for da afdragsviis at betales; men som han ikke allene aldrig enten krævede Rente af, eller opsagde, men hvorfor Beviset ydermere efter hans Død blev befundet ugyldiggiort, i det han havde afrevet mit Navn, at det, naar han ikke var mere, skulde sendes mig tilbage, hvilket hans værdige, mig personlig aldeles fremmede Enke punktlig efterkom, og giemmer jeg den Dag i Dag dette saaledes cassérede Beviis, med min Paategning ved Modtagelsen, til disse mig saalidet kiændte Ædles taknemmelige Ihukommelse.

Saare ondt giør det mig, og uforklarligt er det mig, at efter at have et saa kiert Minde i Behold, hans mig tillige sendte Biographie, fra en Pen, der aldrig ved at smigre Stormanden, eller hykle for Magtha-

veren, har forspildt et Stövgran af sin Rettighed til at forkynde den Ædles og Retskafnes Roes, Prof. L. C. Bruns, just nu, da jeg for ikke længe siden har havt den i mine Hænder, er paa en aldeles ubegribelig Maade forkommen mig, saameget mere, som jeg mistvivler om at kunne nogensinde faae den igien, da jeg meget tvivler paa, at den har været i Boghandelen, og jeg aldrig mindes at have seet noget Exemplar uden mit eget. Det er derfor blot efter Hukommelsen, jeg kan tilföie, at Waldem havde, uden-tvivl tilligemed Scavenius, været saakaldet Overligger og Factor i det asiatiske Compagnies Tieneste i Bengalen, og her, ligesom han, inddrukket eller i det mindste næret denne ædelbrittiske Interesse for Litteratur og Vidskab, hvorpaa Scavenius, i Følge Omstændighederne, sig desværre til større Ære, end Fædrelandet til blivende Gavn, gav saa uforglemmelige Prøver, en Aand, som jeg med Høiagtelse mindes, jeg hos flere samtidige, i lignende Skole dannede, Mænd, hvoriblandt jeg blot vil nævne den hæderværdige Vogelsang — har erkiendt og skattet.

Endnu er det mig kiert, her at kunne tilføie, at det vigtige litterariske Foretagende, for hvilket nysomtalte Hædersmand saa levende interesserede sig, skiøndt formedelst Omstændighederne senere, og ikke umiddelbar i Følge den Vennehaand, han dertil havde rakt, virkelig, endnu efter en større Maalestok, og som jeg troer, ham til Fornøielse blev iværksat

og fuldbragt; og dette var hverken meer eller mindre end Udgaven af vor Holbergs udvalgte Skrifter.

Som Slutning af min Forlovelsesperiodes Brevvexling vilde jeg her, misledt af et Udtryk i mit Brev, have meddeelt nedenstaaende, da jeg blev nød til at sande Walter Scotts andensteds anførte Anmærkning, at en Undersøgelse af Datum næsten altid er uheldbringende for deslige Fortællinger; i det jeg herved bragde i fuld Erfaring, at een af de Hædersmænd, der ved den omhandlede Leilighed var intet mindre end Wiggerson, som han, hvor Aand og Hierte kom i Betragtning, i mine Øine ikke letteligt nogensteds kunde være, Dr. D. H. Mynster, var paa den Tid allerede længe paa sin Udenlandsreise, og at altsaa det Hele var fra vor Trolovelses første Sommer istedenfor fra den sidste. Da imidlertid begge Brevene caracterisere vort indbyrdes Forhold, og vel især tiene til uforkasteligt Beviis, at jeg da, for 32 Aar siden, der hvor jeg ikke havde Behov eller Fristelse at lægge Skiul paa nogen Tanke eller Dom, saae de her saa ofte forekommende Mænd, med selvsamme Øine, hvormed jeg nu seer dem, da de tildeels længe hvile med Hæder i deres Grave; haaber jeg, man vil tilgive mig den liden Anachronismus, et Par Ark senere, end jeg egenlig havde skuldet, at meddele dem her.

Min gamle kielske-Belynden, den berømte Prof. J. C. Fabricius, og min inderlig elskede leipzigske

Universitetsven, Prof. V. Cramer vare komne herover i et Besøg fra Kiel, og jeg var ikke seen til at besøge og nyde dem. Naturligviis gik vore Samtaler for en stor Deel ud paa Litteraturens og Tænkemaadens daværende Vending, hvorved da Fabricius kom til at yttre det Ønske, at lære at kiende de ham personlig ukiændte yngre Mænd, der havde saa megen og hæderlig Indflydelse derpaa. Medrette stolt af, at de samtlig vare mine Venner, og — jeg nægter det ikke, med Saladins Ord i den mig saa kiære Nathan den vise, dybt i mit Hierte :

Ich dünk mich meiner Freunde werth. Du hörst,
Ich bin mich selbst zu loben auch nicht faul;

tilbød jeg villig, at samle ham dem, han ønskede, til et lidet Selskab. Der samledes da med Fabricius og V. Cramer vor nylig nævnte Gironde, samt P. A. Heiberg, C. Olufsen, O. H. Mynster, F. H. Guldberg, min kundskabsrige, og for en Naturkyndig dobbelt interessante Svigerfader, og jeg. Tolvtemand har jeg forgiæves giort mig Umage at udfinde, skiøndt jeg er vis paa, jeg har holdt mit gamle Tolvtal helligt; at Marezoll gav mig en Kurv, erindrer jeg, men ikke, hvo der fik hans Plads.

Saa let det var mig at samle de øvrige, fandt jeg mig i nogen Forlegenhed angaaende Olufsen, da der mellem P. A. Heiberg og ham var fra Parodistriden en gammel Kurre paa den litterariske Traad, som, jeg befrygtede, kunde derfra have forplantet sig over

efter min Synsmaade — i lige Tilfælde at ville gjort mig en Glæde af, at have giort uden Betaling for ham.

At jeg vedbørlig havde fattet og nyttet Collets Underviisning, og derved var blevet adskilligt unyttigt Brøvl, med ikke mindre unyttige Udgifter, qvit, derom erindrer jeg mig et uforkasteligt Vidnesbyrd af den gamle Rector Thorlacius, hos hvem jeg og i disse Bryllupsanliggender havde noget at afgiøre, og der saa ganske tabte, som man siger, Næse og Mund over min megen Viisdom, og den flydende Sikkerhed, hvormed jeg udviklede og hiemlede den, at han tilsidst udbrød: hvad er nu det igien for nye Kunster? men desuagtet erkiendte Rigtigheden og Lovgyldigheden af det Hele; at midlertid hverken han eller hans Skole tabte noget derved, derom troer jeg at kunne være forsikret, da det ikke er det Slags Besparelser, jeg anseer for ønskelige eller lovlige.

Brylluppet blev da, efter mit i ovenanførte Sæddel fremsatte Ønske, den Dag, som jeg var bange for, man af, jeg veed ikke, hvilket Dagvælgeri, skulde have skudt til Side, Fredagen den 31te Augusti. Tredive Gange har jeg siden havt den Lykke at holde den hellig med hende — og hver en allereeneste Gang undtagen, Beleiringsaaret, da jeg over Dagenes Trængsler og Trudsler saaledes glemte Alt, at hun uglad maatte erindre mig, hvad Dag det var, — er jeg mig bevidst, og har mellem vore Pa-

pirer mange, og mangehaande Mindesmærker derom, at det var os stedse den festligste, og gladeste blandt vore Dage. Endnu forrige Aar, da vi, som til Pagtens Fornyelse, paa den anlagde vore (S. 150) ovenomtalte Fæstensringe, troestede vi os til, endnu at have mange Gange at høitideligholde den med hinanden; og nu — dog, der var vel og en af os noget Londbetydning i Ringvexlingerne just paa denne Dag; det var paa vor fremdeles, uopløselige, glade og lykkelige Forening ved vor Giensamling der, hvor ikke er Skilsmisse mere.

Usigelig ondt gior det mig, at ikke enten min Kamma eller jeg bad vor Marezoll om en Afskrift af den hiertelige, og os begge saa kiære Vielsestale, hvorved han forenede os. Overtydet er jeg, at han, sin lange Embedstid igiennem, ikke har viet manget Par, hvis Fremtids Lykke han giorde varmere Ønsker for, maaskee jeg tør tilføie, havde gladere Forhaabninger om; lovet være den Gud, der til begge lagde sin bedste Velsignelse!

Om der — vore tvende Forlovere undtagne — i Frederiksbergkirke var Nogen tilstæde, kan jeg ikke sige nu, og havde vel neppe vidst at giøre Rede for da; at der ikke var nogen forfængelig Kirkeparade, intet Opløb, som der behøvedes Politistokke til at holde Orden imellem, kort sagt, intet der forstyrrede Høitidens Andagt og Stilhed, er jeg mig tilfulde bevidst.

En særdeles behagelig Overraskelse ventede os ved vor Hiemkomst, hvor vor venlige Vertinde havde, medens vi var borte, pyntet Dørren, ad hvilken vi fra Gaarden skulde gaae op til vore Værelser, med Blomsterkandse, ligesom og, saasnart vi vare komne til Ro, to vakre hvidklædte Smaapiger, hendes Dattter og en jævnaarig Pige, de havde taget til dem, til Lykønskning bragte det unge Par en peen Kurv med Blomster og Frugter.

Endnu ventede mig denne Aften en saare behagelig Overraskelse. Som vi og vore tvende Forlovere sad ved vort lille Brudebord, istemmedes med eet under vore Vinduer de deilige Lykønskningssange fra Mellemacten i Peters Bryllup, af et talrigt og saare harmonisk Chor, og vil man nu finde det saare begribeligt, hvorfor disse Sange, da jeg efter en lang Række af Aar næstforrige Vinter hørte dem igien,*) som jeg just, sysselsat med at berede mig til dette Arbeid, levede i idel Minder fra hine Dage, fandt saa levende Gienlyd i mit Hiertes Inderste, vakte Forestillinger, Følelser, Forhaabninger, o! som jeg nu ikke gienfinder mere, da jeg desværre føler Sandheden af Byrons:

Søvnløses Soel! du melancholske Stierne,
Hvis Straale taarefuld hist glimter i det Fierne,

*) Man kaste Øie paa de to første Sider af nærværende Bind, skreone i Tider, saa høist forskiellige fra nærværende.

Og viser Mulmet, der adspredes ei ved dig,
Hvor er du velerindret Glæde liig!
Saa glimter Fortid, svundne Dages Skiær,
Den skinner, varmer ei, med kraftløs Lue;
En Natglands, Sorgen vaager for at skue,
Hvor tydelig, skiøndt fiern, hvor kold, skiøndt klar du er!

Hvad jeg midlertid ligesaa uformindsket og uforvandsket føler, som da, er min hiertelige Tak og Erkiendtlighed til ham, der glædede sine Venner paa deres Høitid med denne Overraskelse. Vel undtes det mig ikke, som jeg havde ønsket og haabet, paa Stedet at bevidne min Tak derfor, eller engang at erfare, hvem det skyldtes; thi som jeg aabnede Vinduet for at bede dem komme op, og modtage vor Taksigelse, var de, som blæste bort af Haugen, og inden jeg kunde komme ned efter dem, hørte jeg en Vogn rulle ned af Alleen.

Først anden Dagen erfoer jeg, at det var Kiære Broder, F. Høegh-Guldberg, der med Seminaristerne paa Blaagaard, hvor han den Tid var Lærer, havde iværksat denne venlige Idee, og kan ikke undlade at medtage en Pudseerlighed, som i denne Anledning fandt Sted. Med Seminaristerne fulgte, og i Sangen deeltog ufstridig og, min her ofte omtalte mangeaarige Yndling Fr. Schmidt, i saare nøie Vennefordindelse med det Zinkske Huus. Medens Guldberg, der var gaaet foran for at faae Vertens til at lukke Seminaristerne, der kom kiørende, ind ad Haugelaagen ud til Alleen, kom tilbage med denne, nær-

mede en Person sig til Schmidt, og, da han nu saae alle disse Mennesker lukkes ind i saadan Stilhed, og omgive Huset, traadde hen til ham, og sagde betænkelig; hvad mon det skal betyde? de Karle komme nok ikke for det Gode! hvorpaa Schmidt i samme Tone svarte: Nei! det er ikke at formode; da i det samme Sangen begyndte, og den gode Ven, der sikkert havde ventet sig en Haupt- und Staatsaction, drev ganske slukøret af, og Schmidt skyndte sig ind i Haugen til de Syngende, men beklagede blot, at de ikke havde givet et Øieblik Tid, at han kunde have faaet at vide, hvad det egenlig var, Personen her forestilte sig, der maatte være paafærde, og hvem han troede, det gialdte, og hvorfor.

At jeg efter Skyldighed, men med det gladeste Hierte maaskee end nogensinde et tabt Væddemaal er bleven betalt, med Ampligereren, der havde vartet op ved vort lidet Bryllupsbord, for saalidet muligt at have noget fremmed om os, og der stod bag paa vore Forloveres Vogn, da de kiørte hiem, indsendte retskafne Philip Rosenstand de hundrede Rigsdaler, jeg Kierulfs Bryllupsdag havde væddet paa, at jeg aldrig giftede mig; og at han og hans ædle Medvinderinde ved en Brudegave, der vel havde kostet dem denne deres Vinding, og hvortil han føiede et hiertelig Vennebrev, bevidnede Modtagelsen, har jeg allerede (4 D. S. 314) berørt.

Endnu hører til denne Dags Synderligheder, at, da baade min Svigerfader, skiøndt ellers en ualmindelig god Selskabsmand, og Collet, vare Vanddrikkere, og det eengang er min Natur, at Vinen aldrig vil glide, naar jeg skal drikke den ene, fandt jeg mig i den Fornødenhed, da jeg ved at følge dem til Vogns, traf paa Huuslæreren til Orms, den brave Dau — nu Præst, jeg troer, her i Siælland — som her bragte mig sin Lykønskning, at nøde ham til at følges op med mig, at jeg paa min Bryllupsdag kunde faae min og min unge Kones Skaal ordentlig drukket. Dette giorde vi da i al Korthed, medens min Kone og hendes Pige bragte Husets Anliggender i Orden, og kunde jeg nu, efter at have denne sidste Steen væltet af Hiertet rolig ende min Dag.

For ydermere at vedblive, tiltrods for Uskik og Misbrug, at gaae af Veien for alle Etiqvettens og Ceremonievæsenets Keedsomheder og Væmmeligheder, alle Gratulationer, alle Baselemaner og Jemerecommaner, alle skyldige Tienere og Tienerinder begav vi os næste Morgen betimelig til Byen, at modtage begge vore Mødres kierlige Velsignelse, spiiste faa, om jeg ikke meget tager feil, i al Stilhed til Middag hos min Moder, og tilbragde Aftenen hos Broder Guldberg paa Nørrebro; ligesom vi om Søndagen isteden for at giøre ny Poenitentse ved et keedsomt Bord mellem et Skrabsammenscompagnie til

et saakaldet Andendags Bryllup, nød en glad og hiertelig Dag paa vor kiere Strandmølle, hos vor elegode gamle Morbroder Drewsen, og hans velsignede Kone, der ikke uden Fryd nød deres Værk i denne vor Lykke.

Om Mandagen gik det igien i sin gamle Orden til Arbeid, og tiltraadde jeg da den 3die Sept. min nye Lærerpost ved det christianiske Institut, hvor de mange særdeles vakre Drenges Physiognomier, og den Interesse og Munterhed, hvormed de fra først af klyngede dem om mig, strax beskak mig; skiøndt jeg ikke kan nægte, at der en af de allerførste Gange, og jeg troer næsten, den første, indtraf en Pudseerlighed, der vel kunde bidrage til, at nære de Fluer, vore pædagogiske Orthodoxer mod dette tydske Philantropisteri havde sat mig i Hovedet. Da Institutet, jeg veed ikke om, formedelst Udvidelse, eller en vigtig nys forefaldet huuslig Forandring var under Localændring, læstes deri passende Timer, den smukke Aarstid igiennem, ved godt Veir imidlertid i Haugen; hvortil jeg da og var særdeles villig, og fandt paa og omkring en grøn Haugebænk under et skyggefuldt Træ en saare beqvem Plads for mig og mit lidet Auditorium. Den første Time gik det fortræfflig; den ældre Classe, som jeg her havde, hørte paa mit Foredrag af den nyere Historie, med en Opmærksomhed, og en Interesse, som aldrig, uagtet flere Generationer afløste hinanden, nogensinde, de syv

Aar igiennem, jeg var Lærer deri ved Instituttet, fornægtede eller engang formindskede sig. Ogsaa hos den yngre Classe, som ved Timens Slutning afløste denne, fandt jeg i det Hele samme Lyst, og samme Aand, som efter de Anecdoter, der just om Underviisningen i dette Fag, skiøndt rigtig nok inden Wiecks Tid, var i Omløb, ikke lidet faldt mig paa. Mod Slutningen af Timen begyndte midlertid med eet en Art Uro, som de Allerfleste øiensynlig lagde Tvang paa, uden dog ganske at kunne faae Bugt med, men som ikke lod nogen eeneste ganske være opmærksom ved, hvad der foredroges.

I min liden Kreds omkring mig saae jeg intet, der kunde foranledige denne, nundertrykkelige Røre; nu blev jeg vaer, at alles Øine, nogle næsten ufravendt, de bedres og ordentligeres som halv mod deres Villie og kun med stiaalne Blik, vendtes op ad, og ved at følge disse, opdagede jeg da over mit Hoved Instituttets meest forvildede Galning, en sand Uglspeil, i øvrigt en prægtig Dreng, men ikke skabt for, i det mindste ikke kier efter, boglig Underviisning, som han formodenlig for sin tilkommende Bestemmelse troede at kunne undvære, og der havde fundet, han kunde langt bedre anvende Tiden i Pæretræet, vi sad under, og hvis Frugter just var modne, end ved at høre paa mig.

Hvorvel jeg nu, ved at erindre mig mine egne Drenge- og Skole-aar, intet var mindre, end tilbøielig.

at tilregne ham dette, som nogen stor Synd, fandt jeg mig dog forpligtet at anmode ham, at nedstige fra sin Throne; og vil jeg meget twivle paa, at den liden Rest af Timen kom til nogen synderlig Nytte, saameget mere, som de sindigere og bedre holdt det for Pligt, at betage mig, hvad ufordeelagtig Mening dette maatte have givet mig om dem, ved at forsikre mig, at han var den eneste i sit Slags; medens de yngre og letsindigere naturligviis syntes godt om dette hans Eventyr, og vare glade ved, han slap vel fra det, uden at faae noget af de Mærker, hvormed det var Bedtægten at betegne slige Overtrædere, til siden, som det i Freias Altar hedder, at straffes med Fornuftgrunde.

Var dette mig midlertid et ikke ganske ubetænkeligt Varsel paa min nysbetraadte Bane, da skylder jeg paa den anden Side Hofpræst Christiani det Vidnesbyrd, at det gior ham Ære, han ikke lod sig afskrække fra vor Forbindelse, uagtet en Søn af en af Landets allerførste Familier, der var anmældt til Indtrædelse i Institutet, ikke blev didsendt, da — sagde Christiani mig — en meget betydende Mand havde alvorligen fraraadet, at sætte ham i Underviisning, hvor jeg var bleven Lærer.

Ligesom naturligviis Christianis brave Adfærd ved denne Leilighed vandt, og bandt mig, var det og til at bestemme mit Sindelag i saa Henseende af overordentlig Indflydelse, at en af mine mangeaarige

og særdeles agtede Venner, min gamle Medbroder i det philologiske og norske Selskab, og da i Selskabet for Sandhed, nuværende Professor Rasmussen i Christiania, var af Institutets meest udmærkede, betroede, og nidkiære Lærere. Med ham kunde jeg aabenhiertig forklare mig over Alt, hvad jeg havde hørt, troede at see, og ønskede at vide, Institutet angaaende; og var den Oplysning, jeg af ham fik, saa fyldestgiørende, at jeg ikke kunde andet end faae en Indretning kiær, som en Mand, som han, havde saa megen Godhed og Yndest for, og hvor jeg kunde have den Lykke at have ham til Veileder og Medarbeider. I det han paa ingen Maade lagde Dølgsmaal paa de Meiligheder, dets Nærhed ved Kiøbenhavn, især da de fleste Elever vare rige Folks Børn derfra, de af mange Aarsager alt for hyppige hidtilværende Lærerskifter, den deraf flydende totale Mangel af Plan eller Eenhed i Underviisning o. m. d. l. medførte, gav han Hofpræstens Hensigter og Bestræbelser, de vigtigste Læreres Duelighed og Retskaffenhed, Elevernes elskelige Barnlighed, og i alt væsentligt ufordærvede Sæder, samt næsten almindelige Lærelyst, naar de behandledes rigtig, og deres i visse Dele ikke slette Kundskabet, et meget fordeelagtigt Vidnesbyrd.

Hertil traf det nu særdeles heldigt, at jeg, uden tvivl selvsamme Dag, som jeg havde tiltraad dette mit Læreembede, om Aftenen hos min brave Svoger Heinzelmann traf min nye Collega Gensichen,

tillige med begges berømte fælles Lærer, Halles uforglemmelige Niemeyer, af hvem de begge vare særdeles yndede og udmærkede Disciple *). Gensichen og jeg stod, maaskee tildeels ved Indførerne, af hvem vi her blev hinanden med Forkiærlighed forestillede, men vel især, fordi vi vare just Mennesker for hverandre, strax hinanden an, og slyngedes, om ikke just knyttedes, her den Knude, der under vort fleeraarige daglige Samliv og Samvirken ved In-

*) Det var ingenlunde Heinzelmanns oprindelige Bestemmelse at træde ind i sin nærværende Virkekreds; allerede 1786 havde han som Lærer ved det pædagogiske Seminarium i Halle udgivet sin græske Læsebog, hvis Værd flere gientagne Oplag have hiemlet; og som alt fra allerførst havde funden Niemeyers Opmuntring og Bifald. Senere kom han, som Hovmester hos en Søn af Konferenceraad Hoe, herind, og fik dette sit oprindelige Fædreland — da han var fød i Ditmarschen — efterhaanden mere og mere kiært, hvortil den behagelige Kreds i min Svoger Johannsens Huus maaskee ikke saalidet bidrog. Gensichen havde ogsaa været ved Pædagogicum i Halle, hvor Heinzelmann havde kiendt ham, og hvor Niemeyer med Glæde ansatte ham igien, da den christianiske Forbindelse ophørte, indtil han senere igien paa Heinzelmanns formaaende Forord og Vidnesbyrd indkaldtes til det kielske Skoleholderseminarium, hvor jeg 1819 og følgende Aar med Glæde i ham giensandt den udmærket duelige Lærer, og den hiertelige Ven, jeg i vor flere Aars Samvirken havde æret og elsket.

stitutet, langt fra nogensinde at lide mindste Bræk eller Skaar, tvertimod Dag fra Dag mere og mere saaledes befæstedes, og styrkedes, at hans Afskedigelse derfra, om ikke løsnede, dog saaledes rystede og rokkede Alt, hvad der endnu holdt mig fast, at jeg forudsaae, og følte, min Tid torde ogsaa — maaskee snarere, end jeg troede — være til Ende.

Ogsaa blev jeg i de første Dage paa Institutet selv bragt i Kiendskab med den engelske Sproglærer Rosenkilde, i hvem jeg ligeledes fandt Mand for mig, og der blev, og vedblev at være, mig en fra alle Sider høist interessant og kiær Medarbeider og Collega; ligesom han maaskee mere end nogen anden Lærer, var Elevernes almeene Yndling, saameget mere, som han for at udbrede og nære Lysten til at læse Engelsk iblandt dem, med saa rund Haand uddeelte passende pene engelske Morskabsbøger til dem, at man ikke uden Føie spurgte, hvad han gav om Maaneden for at undervise i Engelsk paa Institutet. Lever, som jeg troer, denne retskafne og i hver Henseende hædérværdige Mand endnu, giør jeg mig det Haab, det vil være ham kiært at see, at han, efter vi i mere end tyve Aar neppe har seet hinanden, eller i det mindste umiddelbar hørt fra hverandre, er mig stedse i venskabeligt og levende Minde.

Undveeg midlertid min Kone og jeg, hvad gamle Peter Cramer vilde kaldet Firremirregratulationer, der fornemmelig giøres for at mynstre og vrage det

nye Egtepars huuslige Indretning o. s. v., da hædredes vi med desflere saadanne Lykønskninger, der fra mere end een Side maatte for os have Værd, da de vare fra Mænd, hvis Deeltagelse i vor Lykke alt selv var en Lykke, hvis gode Ønsker synlig have bragt os Held, og, som den Frommes Bønner, ikke ere faldne til Jorden, da deres Velsignelser over os i saa lang en Række af Aar vedbleve at gaae i Opfyldelse.

Første Mand i denne Vennerække var udentvivl min elegode Zetlitz, der, uagtet hans poetiske Lykønskning begynder med de Ord:

Ven Rahbek! kommer dette Brev for silde,
Saa kommer det just, som mit Hierte vilde;
Thi skiøndt det er et Underviisnings-Brev,
Jeg ønsked dog, selv, medens jeg det skrev,
At, naar Du brød det, alt Du maatte være
Saa heldig, ei at trænge til min Lære,

da han skrev og formodentlig affendte det den 7de August, upaatvivlelig maa være kommet mig tilhænde inden den 31te; men ligemeget, saadanne bona verba komme aldrig for tidlig, og fulde tredive Aar og derover have lært os at sande den Anbefaling, han her gav Hymen:

Hin Amors Broder, der mon huld beskytte
Og hellige de Baand, han fik at knytte,
Han giver, hvad den anden lover, Lyst,
Og tryller Himlen ind i ømme Bryst;
Hvor han med bydig Klogskab Fakken svinger,
Der Glæden Rødder slaaer, og Sorg faaer Vinger;

Vid Himlens Datter Fryd veldædig stiger ned,
At parre trange Kaár med gyldne Roisomhed,
Ved den forsvundne Sorg at have nære Glæde,
Og holde Livet i en yndig Blomsterklæde.

Man seer, at den elskelige Sanger her skildrer, hvad han kiendte, og elskede, hvad han

her i sin snævre Kreds
Var meer end Jordens Konger veltilfreds,

daglig takkede og signede sin saa inderlig elskede Elisa, for at have lært ham at kiende, og at det var af sit eget Huusliv, han tog Trækkene, naar han i sit medfølgende Brev forestiller sig mig alt, som Mand, deelt mellem mit Studerekammer, og min blide Hustrues Arbeidsbord, Bakkehuset, som den menneskelige Lyksaligheds Opholdssted, og lykønsker mig broderligen dertil. Vel havde jeg Føie, efter mere end tyve Aar at have signet denne sandru Prophetie, ved Efterretningen om hans Død:

Med Fyldige Taare
Vennehuld Sangers gløbende Aske
Kiærlig at væde,

vel havde jeg Føie at kalde ham, der efter saa mange Aars Fraværelse, efter saa erklæret og vidtgaaende Meeningsforskiellighed i, hvad os var begge saa vigtigt, bevarede og vedblev uforandret at bevare mig sit Ungdoms Venskab, til sin sidste Dag, min uforandrede Ven.

Ikke bør jeg fra ham stille det tredie Blad i

vort fordums Venneklöver, men med hvem jeg ikke blot længere, og endnu mere, og, tildeels i critiske Dage, langt nøiere havde levet, mange mine Glæders og Sorgers Fortrolige, Jonas Rein, skiøndt hans Lykønskning er af et langt senere Datum, da han først af en Tilskuer, hvorom mere i det Følgende, erfoer, at jeg var gift, skiøndt jeg havde underrettet ham paa samme Tid, som Zetlitz, at det var nær for Haanden. Allerede 1793 havde han tilraabt mig:

Dit Bakkehuus*) jeg henrykt seer igien,
Hvor mangen Sommeraften sødt svandt hen,
Tit, elskte Sted! Du til mit Hierte talte,
Du fordred' Sang! men Suk mit Hierte qvalte.
Indbyd en Digter mere lykkelig,
Som finder meer end Lindring blot hos Dig;
Omfavn min Ven, opliv ham med Din Yndе,
Og Efterverden skal Din Priis forkynde:
"Her Glæden og de blide Muser boe,
Her Skialden fandt igien sin tabte Ro,
Den Tungsind, som hans Siæl alt tidlig dulgte,
Der hiemme og til fremmed Egn ham fulgte,
Den svandt blandt Dine blide Skygger hen,
Her blev han lykkelig, og sang igien."
I slige Ønsker sig mit Hierte taber,
Og min Indbildning Lykke for Dig skaber.

Vel kunde han da nu i sit Brev sige: "til Lykke, kiæreste Rahbek! gid min Spaadom fuldkommen maatte opfyldes!" vel kunde han i sin deilige Epistel til min Camma, som fulgte med dette Brev, udbryde:

---

*) S. Tilskueren 1793 No. 20-21 eller Reins samlede Digte 1. D. S. 152.

— *) mit fulde Hierte beder:
Gud glæde hver, som var oprigtig Ven!
Han største Fryd, som Jorden har, udbreder,
Han er og værd, at nyde den igien.
Og han som glæded' mig i mørke Dage,
I Spøg og Alvor lige venneſæl,
Min Rahbek! — gid han ønſkte Lykke ſmage!
Thi ene den er værdig for hans Siæl.
Gid ingen Ven paa Livets Vei ham ſvige,
Og gid han elſkes maa af ædel Pige!
O, Skiønne! Dig Naturen gav et Hierte —
Hvo dette fik, den ønſkte og en Ven.
Held Dig, og Held den Viisdoms Aand, Dig lærte,
Hvad Værdighed det er, ſom egner Mænd,
Naar falſke Værd, uægte Glimmer ſvinder,
Som Leſekunſt til Hymens Alter bar,
Naar Narren hun, og han Coqvetten finder,
En Elſker Du, en Mand tilbage har,
Hvis Elſkov er Dit Hiertes ſande Hæder,
Som af Din Haand tog Livets første Glæder.
Du veed, vor Jord er ikke Glædens Sæde,
Vor gode Engel ſukker, naar vi lee,
Han ſeer, at ſnart igien ſkal Øiet græde;
O! kun om Trøſt og Lindring bør vi ſee.
Vee den, ſom meer af Himlen tør begiære,
Den meget fandt, ſom fandt en ædel Ven,
Der tro med ham vil Livets Byrder bære,
Og førſt mod Gravens Bred dem lægge hen,
Naar glad Din Siæl ſig op til Himlen hæver,
Du glemme ei, at Du paa Jorden lever! — — —
Tak for hver Fryd, ſom Du min Rahbek giver,
Tak for hver Trøſt, Du gyder i hans Siel,
For hver Gang ham Din Munterhed opliver,
For hver en Bøn, Du beder for hans Vel. —

*) S. Reins ſamlede Digte 2 D. S. 259.

O kunde jeg til Eders Kreds mig snige,
At see ham ved Din Side lykkelig,
Hans Øie meer end Læben Dig at sige,
Hvor glad han er, og hvad han skylder Dig!
Hvor Huuslighed og Elskov sig forbinde,
Et sikkert Ly for Venskab er at finde.

Det er mig ikke usandsynligt, at man ikke vil finde Ovenstaaende Poesie, som det da og bæres mig for, at jeg hos en af Døgnets Kunstdommere har om Reins Digte læst noget lignende; ogsaa har jeg allerede ved at anmælde hans Død i Tilskueren syvende Aargangs andet Bind No. 58, erkiendt, hvor forsigtig jeg maatte være i, hvad jeg sagde til en Digters Roes, der i Tilegnelsen af sine nyeste Digte, 1810, har giort mig den Ære, at kalde mig sin Veileder, skiøndt langt fra, at han fulgte, som han siger, mine Fied, jeg tvertimod regner det til min Digterbanes Held, saalænge at have gaaet Haand i Haand med

Den sande Sorgs uliguelige Sanger.

Men hvad jeg med Føie er glad ved, og stolt af, er, at da Rein Vinteren efter mit Bryllup levede flere Uger paa vort gamle Bakkehuus, han saaledes fandt sine Forestillinger om mit Huusliv, og især om min Camma, sandede, ja jeg tør sige, overtrufne, at der mellem hendes mange varme og høiagtende Venner, maaskee — den af Aand og Hierte hende saa nær beslægtede J. P. Mynster ene undtagen — ikke var nogen eneste, hos hvem hun stod i

saa overordentlig høi Priis, som hos ham; og at da han i sine allersidste Dage fra Ramløse med Dampskibet overraskede os med et Ilbesøg, han hierteglad paa Bakkehuset fandt Alt og Os aldeles ved det Gamle.

I en anden Aand og anden Tone, men der sandelig og fortiener at omtales i disse Erindringer, lykønskede aandsfulde Clason Horn mig i en poetisk Epistel, der, ligesom de tvende forrige Tilskrifter, findes i Charis for 1799, men, da det var at befrygte, det torde lægge ham for en ham i hans Stilling ikke ligegyldig Ugunst af mine Avindsmænd, af mig blot betegnede i Steden for Navn med de første Bogstaver af hans Bolig, Ludvigsborg i Høsterkiøb (L-g H-b) hvorfra det var skrevet. At der kunde være nogen Føie til denne Forsigtighed i hine ufredelige Dage, ville følgende Linier vise:

Til intet giordes i en Hast
Det Navn, Du maatte seent erhverve,
Dit Navn, af Philosoph, saa fast,
Din Viisdomssnak a la Minerve,
Og Dine Argusøiekast
Mod Andres Svaghed myndig dierve.
Den Tid er altsaa nu forbi,
Da Du allene endosseerede,
Hvad Cancelliet assigneerede
Paa Simon S. *) & Compagnie.
Da stod Du ene frem, som Manden,

*) Simon Sandru, l. à D. S. 472 o. f.

Du Din og ingen Andens var;
Men nu den Tid en Ende har:
Du er en Andens og en Anden.
Om Rhadamant *) befalet bliver
Uoverlagt det at forstaae;
Hvad dog vel overlagt Du skriver,
Hvad Raad, hvad Udvei har Du saa?
Simodides kan dristig gaae
I Kamp mod Generalfiskalen;
Han har kun sig at bære paa **),
Men Du for to nu bære maa,
Nei kiære Rahbek! Du var galen.

Han dreier nu med en snild Vending af fra sin sarcastiske Ironie til en sand fransk Compliment ved at sige:

En Anden ved et Ægtebaand
Langt mindre Fare skulde løbe,
Men Rahbek! hvor Du gav Din Haand,
Der maatte være Held at kiøbe;

og nu slutter han med Anvendelse af et Sted af Camilles Desmoulin Vieux Cordelier, jeg da giorde særdeles af, som Forfatteren overalt mellem de franske Frihedsmartyrer, for den Uforsagthed, og den Blidhed, der hos ham findes forenede, var mit sande daværende Ideal.

I det jeg her har anført trende mig ved denne Leilighed af udmærkede Mænd tilskrevne Poemer, føler jeg Nødvendigheden af at gientage, hvad jeg ved

---

*) S. o. f. S. 223 o. f.

**) Man erindre hans Omnia mea mecum porto.

første Gang i Charis at lade denaf trykke, fremde Beskyldning for Ubeskedenhed imøde, sagde mig til Forsvar: Jeg tilstaaer gierne, at det eneste i Verden, jeg er stolt af, er mine Venner" (og vil jeg, inden dette Bind sluttes, møde en ny befviet Anledning, at vedkiændes denne Stolthed) "men jeg maa tilføye, at det er en Stolthed, hvorfor jeg ligesaa lidt ønsker, som venter at blive helbredet."

Hvad imidlertid det classenhornske Stykke angaaer, da er der endnu een særdeles Side, som giver det Adkomst til at anføres i disse Erindringer, da saavel nemlig Stykket selv, og Tonen deri, som især den Omstændighed, at jeg med hans Vidende og Samtykke fordanskede det, og indrykkede det i Charis, naturligviis paa min juridiske Ansvarlighed, baade som Oversætter og Udgiver, naturligviis i den Formening, at det var kun Privatugust, ikke Øvrighed, mindre Love, her bødes Spidsen, med Føie maa henregnes til Tidernes Tegn, saameget mere, som man i det følgende vil see, hvormeget allerede i den korte Tid fra Irettesættelsen for de uoverlagte Udtryk, og til denne Vedkiændelse af disse, Striden havde ædbret sig.

Inden jeg midlertid gaaer over til denne ikke glædelige Materie, maa jeg endnu først her omtale en sand Glædskabsaften, og det var den Vennefest, Brodersamfundet, D. D. L. S. helligede det nygifte Par, til hvis Forening det, maaskee i langt større

Grad, end Nogen endog af os selv giorde sig Forestilling om, havde været, og giennem en lang Række af Aar var vedblevet at være Anledning. Ogsaa var det — jeg kan sige det med Sandhed — en Almeenfest for Brødrene, og rinde mig hundrede og hundrede Træk imøde, fra livfulde N. C. Bierrings Paategning paa det Circulaire, hvori spurgdes, hvor Høitiden skulde holdes, og han voterede paa det bekosteligste Local med Tillæg: Br. 6 holder ikke Bryllup hver Dag, og indtil en Abrahamsons, en C. E. Mangors, en J. M. Schønheiders næsten kunde jeg sige Fadervelsignelser over vor Pagt.

Et saare skiønt Bilag hertil, savner jeg desværre, da min redelige venneshulde Pavels, ved at meddele mig til Charis den vakre Prolog, Br. Carl Heger saa hiertelig fremsagde forved den til denne Høitid indrettede og opførte deilige islandske Idylle Søhøsten *), har udeladt, som ikke egnede for Nytaarsgavens Publikum, de Strophet, som personlig henvendte dem til det unge Par, og træffende i Særdeleshed anvendte paa mig, hvad i det foregaaende var sagt om Stykkets Dahlstrøm.

Hans Hierte savned Fred og Glæde;
Thi ene vandred han paa Livets Sti,

*) De to sidste Acter af Skuespillet Pebersvendene, der i det mindste for et Publikum af Aand og Hierte, snarere vinde end tabe, velspillede, ved at gives ene.

Hans selve Ungdoms-Alder var forbi,
Og langsomt saae han Timerne henglide,
Thi ingen Mage vandred ved hans Side.
Med Taare hilsed han hver Dag, der kom,
Og grued for en frydløs Alderdom (!)
Da, i en ukiendt Landmands simple Bolig,
Da blev han atter lykkelig og rolig,
Her længe savnet Fryd han atter fandt,
Og hver en ængstlig Anelse forsvandt.
Her lærte han paa ny at elske Livet,
Dets bedste, største Held hum her blev givet:
Han fandt en skiøn, uskyldig, ædel Brud,
Han følte hendes Værd, og takked Gud. *)

---

*) Til nogen Erstatning for, hvad der i de savnede Stropher henvendte sig til min Camma, hvis sjældne Værd, Digteren, som en mangeaarig Ven af hendes Brødre, alt da vidste at erkiende og skatte, være det mig tilladt, her i Noten at meddele, hvad ti Aar senere — altsaa paa en Tid, der ligger uden for de Grændser, disse Erindringers Forfatter har afstukket sig — til Tiaarsfesten efter vor Bryllup, da hun paa sit Bakkehuus overraskedes med en Venneforestilling af selvsamme Skuespil, af Grethes neppe nogensinde opnaaede Fremstillerinde, hendes hatterlig kiære og hatterlig hulde Veninde, daværende Jfr. Olsen, med Hiertets sandeste Veltalenhed, ved at overrække hende den af Dahlstrøm paa Grethes Hoved satte Blomsterkrands, blev hende sagt:

Nei, ikke er det mig, som den tilkommer,
Den Dahlstrøms Grethe bundne Brudekrands, —
Det hende er, med hvem han Livets Sommer
I Vintrens Skiød oprandt, da hun blev hans.

Og fik endnu disse Ord en authentisk Forklaring og Stadfæstelse, da ved Maaltidet den vennehulde Hieronymus Laub, som Selskabets Directeur, ved at udbringe min Skaal med hin inderlige Hiertelighed, som efter saa lang en Række af Aar endnu lever i

---

Det hende er, der ti Aar fra har vandret
Ad Livets Bane med ham Arm i Arm,
Dens Torne om til Roser har forandret,
Til blid Deeltagelse hans Hiertes Harm.
For ti Aar siden Venskab fro har bundet
Til hende Krandsen med prophetisk Haand,
Og hver en Dag, der siden er henrundet,
Har fundet Venskabs glade Spaadomsaand.
Thi hende Venskab atter vil frembære
Til samme Høitid Grethes Brudekrands,
Og dobbelt kiær vil hende Krandsen være;
I Venskabs Haand den gives blev af hans. *)
O giv, som den saa træffende betyder
Dit Hiertes ualmindelige Værd,
De sielden, bramfrie, stille Qvindedyder,
Hvorved Du alle Gode er saa kiær,
Den lige sand betegne maa den Lykke,
Der stadig venter Dine Fremtids Aar,
Og som den var Din hulde Ungdoms Smykke,
Ærværdig pryde Dine sølvgraa Haar!
Og mange, mange, mange slige Dage
Dig Venskab række den med frydfuld Haand,
Og efter Ægtekierligheden glad gientage:
Den blomstre, som Dit Hierte, og Din Aand!

---

*) Jeg spilte nemlig selv Dahlstrøm, ligesom Prologen var af mig.

mit Inderste, bevidnede mig sin og samtlige Brødres Glæde over, at saa fro en Dag var oprunden for mig, hvem de saa ofte, da jeg ikke selv var glad, havde seet ivrig og utrættelig for at fremme Brødres Glæde. Min Cammas Velgaaende udbragte vor almeenærede og ærværdige Abrahamson, hvis hiertelige Sang, Livets Fryd, aftrykt i samme tit anførte Charis, sluttede med denne dertil saa egnede Strophe:

Kun ydig Mages Kiærlighed
Kan give varig Fryd og Fred;
Den Fryd til Graven følger os
Og over Graven ud;
Held Dig, vor Broder!
Huldt var Dig Himlens Raad;
Fryd dig ved Livet!
Skiøn er Din Lod;

og hører det blandt mit Livs herlige Erindringer, at denne min faderlige Ledsager ved saa mangen senere Leilighed kiendte disse sine Ord ved Magt, og frydede sig broderligen ved den skiønne Lod, mig her var falden.

Ikke kan jeg giøre Rede for hans Ord, saa lidet, som for dem, med hvilke Høitidens Hierophant, Veltaleren Schønheider aabnede den hele Høitidelighed; kun dettes minde jeg, at hvad her var bleven sagt og svart, havde giort saa megen Sensation, at saa Dage derefter min enthusiastiske Pram, der den Tid ikke var af Selskabet, for fuld Alvor afforderede mig de Taler, der i denne Anledning i Borups Selskab

vare holdte, for at faae dem trykte, og aldeles ikke vilde tage tiltakke med det Svar: at det ikke var andet, end uforberedte Ord sagte af Hiertets Fylde, og indgivne af inderlig Broderdeeltagelse, og Erkiendelse af det herlige Held, som efter mange mørke og mismodige Dage var omsider bleven mig til Deel.

Hvad imidlertid af Alt, den Aftens høitidelige og hæderlige, overraskede mig meest, og staaer alleruforglemmeligst for mig, er, da mod Enden af Maaltidet ærværdige gamle C. E. Mangor, som den Aften forrettede Almissepleierens Embede, traadde for mig, og i samtlige Brødres Navn anmodede mig, som en mit Hierte velkommen Forretning, at overtage Uddelingen af denne Aftens rige Indsamling til Trængende. Erkiendtlig og inderlig bevæget over den Glæde, Brødrene her vilde unde mig, følte jeg dog, at denne veldædige Gave aldrig kunde være i værdigere Hænder, end den Mands, der havde fortient sig Hædersnavnet af Armodens Læge og Ven. Med sønlig Ærefrygt anmodede jeg ham da om selv at uddeele dette Brodersindets Offer paa Veldædighedens Alter, med den vise og sikkre Haand, der var saa almeensignet, hvorved jeg blot til Erindring om mange mine fordums Glæders Hiem, tillod mig, at anbefale det i samme Dage afbrændte Ordrups Trængende til hans venmhulde Godhed.

Man tillade mig, at jeg saa længe dvæler ved disse vennesæle Stunders Erindring; desværre! hvad

jeg for det meeste i det følgende af dette Bind faaer at beskiæftiges med, er af en høist forskiellig Natur.

I selve disse mine Glædskabs Dage lød det fra Mund til Mund: P. F. Suhm,

Danmarks Hæder og Pryd, Musernes Yndling er død.

"Et større, hæderligere og mere udbredt Navn hele Europa over, end Peter Frederik Suhms, har ingen dansk Lærd havt i nyere Tider, og i ældre ikke heller lettelig nogen, uden det skulde være Tyge Brahe", saaledes begyndte Suhms værdige Biograph, R. Nyerup, de Efterretninger, hvormed han ledsagede hans Portrait i Lahdes Samling af fortiente Danske; og Samtid og Fremtid vil sande dette hans Udsagn, ligesom det følgende, hvormed han slutter: "Den seneste Efterslægt vil prise hans Idrætter, velsigne hans Minde, og fryde sig ved alt det Gode, som er en Følge af, at han har været iblandt os." O at det da ligesaa ubetinget, i al sin Udstrækning og Omfang, maatte kiendes ved Magt, hvad han tilføier: "Naar vi og vore Efterkommere see, at Videnskaber giøre alt flere Erobringer, at Kundskaber udbredes, og Oplysning gaaer flux frem, og skinner i hver en mørk Vraa, naar Skrivefrihed og Publicitet stadfæste deres Throne paa orthodox-hierarkisk, og collegial-aristokratisk Vældes Ruiner; naar vi see en brændende Tørst efter udbredte Indsigter, og grundig Lærdom, forbunden med beskeden Erkiendelse af andres Fortieneste, fornuftige Religionsbe-

greber, forbundne med Tolerance og Kampe mod dem, der endnu hænge ved Overtro og Klerketant, lyse Frihedsideer forbundne med villig Underkastelse under enhver Regieringens Foranstaltning, Opløftelse over Standsfordomme hos den Adelige, Blidhed og Belevenhed hos den, som Aar ud og Aar ind, Nat og Dag, ruger over sine Bøger og Papirer, Godhædighed og Rundhed hos den Velhavende — saa er dette Alt en Virkning af Suhms Exempel, og Suhms Belærelse."

Ugierne seer jeg mig fristet her at udbryde i Spartanerens bekiendte: Naar! thi sandelig! P. F. Suhms Skyld er det ikke, om alt dette ikke er saa, ikke skulde vorde saa; mere — uden Betænkning siger jeg det — mere end nogen anden Danneborger har han, og det paa utallige Maader, virket, bidraget dertil; af inderste Hierte gientager jeg, hvad jeg, værdiget at være Ordfører for et Samfund, der havde den Ære at have sin Formand i ham, for den ærværdigste Areopagus, jeg maaskee nogensinde har staaet, af fuld og fast Overbeviisning vidnede, som min helligste Sandhed: "at skulle almeen Oplysning, Lykke, og Dyd, denne himmelske Treenighed, nogensinde see deres Tempel reises iblandt os, da var det vor uforglemmelige Suhm, der ved høimodige Opofrelser lagde dets Grundsteen."

"Men — sagde jeg tillige —, jo mere levende den retfærdige ubestikkelige Fremtid erkiender, hvad

Suhm giorde for os, jo strængere vil den fordre os til Regnskab for, hvad vi giorde for ham! og vee! vee os da, om vi findes uerkiendtlige mod ham, hvem vi giøre Fordring paa saa udmærket at paaskiønne, hædre og takke! Vee os, om vi forglemme, at den eneste ham værdige Paaskiønnelse, Hæder og Tak er, at vi stadigen ihukomme, troligen følge, hvad han ved Lære, og end mere ved Exempel, indskiærpede os: at elske Fædrelandet fremfor Alt; i Sæders Forædling, og Kundskabs Udbredelse, at vise den eneste ægte Fædrelandskierlighed, og til at opnaae dette store Maal, agte hver Møie, hver Bekostning, hver Opofrelse ringe. Kun saaledes kunne vi værdelig takke, værdelig ære vor Suhm, kun herved kan han vorde vor Hæder, som han stedse vil være vor Længsel."

Blev Suhm ikke, som han selv sagde om Gerner, paa Danmarks Skuldre baaret til sin Grav, da blev dette Fortrin kun det kiøbenhavnske Universitets Borgere efter deres Ønske af deres erkiendtlige Medborgere indrømmet, som Tak for det skiønne Beviis, de gave vor hedengangne Belgiarer paa deres taknemmelige Hengivenhed, ved frivilligen i denne Anledning at opgive den Fritagelse for Liigbæringen, som den competente Dommer Nyerup i sine indholdsrige Universitetsannaler med god Føie regner med blandt de mange priselige og til Universitetets Flor og Videnskabernes Bedste hensigtsvarende

Indretninger, der betegnede Hertugen af Augustenborgs virksomme Patronat. Men Ligfølget udgiorde Danmark, som ved Gerners og Bernstorfs Jordefærd; og havde det — at jeg skal bruge ædle Mallings skiønne Ord om den gernerske Sørgehøitid — giældt om at bære Manden tilbage til Danmark, hvor let vilde Pligten da have været! hvo vilde unddraget sig den da? hvo vilde ikke med Dannerkraft hævdet sin Ret, at deeltage deri?

Ikke bør det midlertid her udelades, at medens Danmark, med den hele cultiverede Verdens eenstemmige Samtykke saaledes hædrede sin uerstattelige Hedengangne, var høibyrdig udansk Drengekaadhed ublu nok efter Evne at forstyrre Sørgetoget, i det en saadan Hochgebohrner, uagtet de Gader, hvorigiennem Toget gik, vare spærrede for Kiørende og Ridende, med sin Rideknægt efter sig sprængte midt ind mellem de forreste Sørgepar, hvoriblandt jeg mindes tillige med mig selv, afdøde H. C. Snedorf, og flere. Men medens vi samtlige søgte Ord for at give ham vor inderlige Indignation kraftigen tilkiende, vidste en Hædersmand af Følget at forklare sig paa en passeligere og uden tvivl Vedkommende forstaaeligere Maade, i det han taus, men med Kiæmpekraft, som den besiælede Forbittrelse uden tvivl fordoblede, greb den høifornemme Hest i Tøilen, og satte den ind ad Silkegaden, hvoraf saavel den, som Rytteren og Rideknægten syntes at komme efter, at de ikke vare paa den rette Vei.

At en saadan Paranskens Durchlauchtighed, thi det skal han have været, ikke vidste noget af en Suhm at sige, og vel, om han og havde vidst eller hørt derom, havde i sine Begreber kastet ham hen blandt Skrabet: Gelehrter! det fik saa gaae hen; men at et saa talrigt Sørgefølge, hvoriblandt han f. Ex. saae Munderinger, som han dog sagtens maatte kiende, ikke kunde lade ham ane, det torde være en betænkelig Sag, at ride dem over, det var virkelig mere, end vi den Tid kunde faae i vort Hoved; ogsaa yttredes flere Steder, og blandt andet i Tilskueren, Fortrydelse derover paa en Maade, hvoraf man dog næsten skulde troe, han maatte blandt sine Lige have fundet Medhold.

Jeg forbeholder mig i det følgende at komme tilbage til, hvad at hædre denne store Menneskevens Admindelse skeede, og ikke skeede, for at gaae over til det andet ubodelige Fædrelands Tab, der betegnede selvsamme Aar.

Den syvende September døde P. F. Suhm; ikke fulde tree Maaneder derefter, den første December samme Aar, døde — som hans ædle Svoger og Ven, Provst Bredsdorf, saa sandt som skiønt skrev paa hans Gravminde — Michael Gottlieb Birkner, Sandheden tro. Virkede Tidenden om P. F. Suhms Død paa hver Fædrelandets, Menneskehedens og Sandhedens Ven, som et Tordenslag, da kan jeg med Sandhed sige, at Indtrykket af dette

Sorgebudskab var os som et Jordskielv, dobbelt skrækkeligt i det Dieblik, da vi overlode os til den første Glæde over, at der omsider var raadet Bod paa de Kaar, som ikke blot forbittrede, men og synligen forkortede denne sieldne Ædles Fædrelandet og Sandheden helligede Dage. "Endnu, sagde danske Tilskuer, var Tidenden om hans Forflyttning saa ny, at hans og Tænkefrihedens og Tænksomhedens Venner ilede til hinanden at meddeele hverandre den, at lykønske hinanden dermed; og midt under disse Lykønskninger, midt under denne almene Glæde, endog for saadanne, hvis Dine maaskee aldrig saae Virkner, men der i hans Befordring frydedes ved et Afdrag paa en hellig Gield til Duelighed, Sandhed og Ret, frydedes ved den Tanke, at denne skarpsindige, frimodige, ædle, og gavnelyskne Mand nu skulde bevares, gavne, hædre os længe, lyder Sorgebudskabet om hans Død."

Ikke troer jeg, at den Mistanke hviler paa mig, at jeg snakker, eller nogensinde har snakket min Tid efter Munden, eller blot været dens Organ, for ikke at sige dens Echo. Imidlertid er det mig kiært og vigtigt, naar jeg med uforkastelige Vidnesbyrd kan godtgiøre, at, som jeg i det paagieldende Dieblik tænkte og talte, er jeg vedblevet, og vedbliver den Dag i Dag at tale og tænke. En ønskelig Leilighed, i Henseende til den her omhandlede Ædling, at lægge dette for Dagen, gav mig Dannedigteren

S. S. Blicher, ved hans, som flere af hans Digterarbeider, saa lidet passionerede Bautastene, hvoraf han ogsaa havde indviet een denne Uerstattede til Minde.

Her altsaa, hvad jeg, i Tilskueren No. 60, 1824, fulde 25 Aar efter Birkners Hedengang, da ikke den nye Smerte kunde mistænkes for at henrive, eller Almeenstemmen omkring mig at bestikke mig, skrev til Eftermæle for ham, der døde, som han levede, Sandheden tro.

"Mangen herlig, ædel, tænksom og dannissindet Mand har Fædrelandet eiet, og, ubetimelig for sig, skiøndt desværre ofte ikke for Manden selv, tabt; men om end Tilskueren erkiender, at der ere de, i hvem det har tabt mere; hvis Savn det i det mindste føleligere fornemmer, var der dog ingen blandt dem alle, paa hvem — hvis Tryllestaven gaves ham ihænde, af de Hedengangne at kalde een tilbage, hvilken han ansaae for at være Fædrelandet vigtigst og gavnligst — hans Valg vilde falde, førend paa Birkner. "Jeg har ingen kiendt — sagde vor nylig hedengangne Gutfeld, hans Hiertes og Aands værdige Fortrolige, og kyndige Paaskiønner, til Danmarks daværende Thronarving, da han strax efter sin Vens Død talte med denne — for hvis Aand og Hierte forenede, jeg har havt mere ubegrændset Høiagtelse. Skiøndt kiendt, yndet, agtet af Birkner, stolt af at være hædret med ære-

fuldt Vidnesbyrd af hans for Evigheden skrivende Pen*), har jeg midlertid, i Følge udvortes — aldeles tilfældige — Omstændigheder ikke levet ham saa nær at jeg af vor personlige Omgang kunde stadfæste vor nu til Birkner hedengangne Vens Vidnesbyrd; men jeg tager ethvert af Birkners efterladte Skrifter frem, peger derpaa, og spørger: hvad have vi videre Vidnesbyrd behov?"

"Jo fuldere og fastere det daglig mere og mere bliver min Overbeviisning, hvad jeg for ikke længe siden i et hæderværdigt Selskab — blandt hvis Medlemmer Birkner satte Priis paa at være — har sagt, og for Publikum **) gientaget: at uden Almeenaand intet Almeenheld, og uden Almeenmeening ingen Almeenaand, jo dybere og mere levende føler jeg, hvor vigtig en Mand som Birkner, hvor velgiørende et Værk, som hans, om Trykkefriheden, just i den nærværende Tidspunkt vilde og maatte være. Ikke er jeg blind for de Vanskeligheder, der i dette Øieblik ***) optaarne sig mod Nu-

*) Man see hans samlede Skrifter anden Deel S. St.

**) Tale i Selskabet den nye Forening (Drejers Club) i Anledning af Kongens Fødselsdag 1822.

***) Man erindre sig, at dette blev skrevet i den Tidspunkt, da Congressen i Verona var færdig, den franske Armee i Begreb at rykke ind i Spanien, og Strid og Rygte om Strid hørtes over hele Euro-

ligheden af en Trykkefrihed, som den vi i Danmarks gyldne Dage nød; at under Europas nuværende Stilling et Land

hvor Tankens Yttring var, som Tanken fri,

vilde være udsat for utallige Ubehageligheder, især naar dette Land var — beliggende og beskaffent — som Danmark; men desvigtigere var just under disse Omstændigheder et Værk, der sindigen og grundigen med birknerst Frimodighed, og birknerst Beskedenhed udviklede, hvordan den Yttringsfrihed maatte være, der selv under slige udvortes Omstændigheder var tænkelig, og ønskelig."

"Hvorvidt dybere Tænkere, lærdere Lovgrandskere, statskyndigere Seere kunne have omhandlet denne Materie, er det ikke mit Kald at undersøge, eller min Indbildning at kunne bedømme; men at renere Pen, ikke besmittet af det mindste Galdedrup, som ikke belemret af de egoistiske Hensyn, der saa ofte lægge sig paa Pennen og gjøre den ureen og slæbende, ikke er ført, og ikke kunde føres i dette vigtige Anliggende, det veed jeg, og det tør jeg sige; og paa denne Pennens Reenhed beroer her det meeste, beroer maaskee Alt; ja maaskee tordte jeg tilføie, at det neppe engang var nok, at den, der førte denne vigtige Sag, var reen for Lyde; han maatte vel

pa, en Tid hvorpaa man ikke uden Føie anvendte den frimanske Linie:

Kun Mærker synligt er ved ædlige Lyn.

endog være ophøiet over Mistanke. Havde han Uret at paaanke, Fornærmelser at hævne, eller, paa den anden Side, mægtig Velynder at hylde, oppebaaren Velgjerning at takke for, eller Herregunst at anbefale sig hos, nogen Lidenskab at offre til; han skrive lige reent, lige frit, lige sindigt, men hvad han ikke lagde i det, han skrev, hvad han aldrig maaskee drømte om, at kunne ligge deri, vil dog findes der, fordi det søges, og søges med den Overbeviisning: at det der maa være at finde; ved denne Sag er Quinctilians Ord: at Talren maa være god Mand kyndig i at tale, af dobbelt Vigtighed, og en saadan Mand var Birkner, og var erkiendt for at være."

At denne min daværende, og ved og inden denne Dannerædlings Død oftere yttrede Overbeviisning om hans Værd, som Menneske og Skribent, er vedblevet uforandret at være det, derpaa vil man i nærværende Skrift mere end eengang have fundet Beviis; at det var den offenlige almene Stemme ved hans Død, saa vidt jeg veed, eller mindes, ikke modsagt af nogen eneste, der vovede at opløfte sin Stemme, vil man ved at randsage de Dages litterariske Annaler, kunne overtyde sig om.

Forfatteren af de høist interessante og indholdsrige Blandinger i Breve fra Kiøbenhavn — Iris og Hebe for Januari 1799 — Assessor Bærens, giorde danske Tilskuer den Ære, at giøre dens Ord i

denne Fædrelandssorg til sine, i det han saaledes begyndte sit tolvte Brev: "Skrivefrihedens kiække og ædle Talsmand, Præsten Birkner er død, to Dage, efter at Regieringen havde afbetalt noget af sin Gield til ham ved at kalde ham til Wemmelew, som Sognepræst: "Den ærefulde *). Eftertid — sagde Rahbek

*) At man ikke skulde misforstaae dette Epikheten, som man maaskee torde mene, jeg i den Betydning, det først synes at frembyde sig, ikke saa ubetinget nu torde vilde sande, være det mig tilladt, af Tilskueren selv at anføre det næstforegaaende. "Med Birkners Nøisomhed, Birkners Tænkemaade, er man Herre over sine personlige Kaar. Behøvede Birkner, som Individ, end videre Trøst, da, kunde han, — at jeg skal laane en Vending af Frankrigs Thomas — see Fremtiden fremstaae, og sige: aftør dine Taarer; jeg kommer at yde dig Ret, og ende dine Lidelser. Jeg udgiør de store Mænds Løn. Jeg har hævnet Gerner over dem, der fornærmede ham. Jeg beskiæmmer Bagvaskere, og tilintetgiør de Mennesker, der misbruge deres Magt. Jeg betragter med Foragt de Mausolæer, som i mangt et Tempel opreises for Mennesker, der ikke have været andet end mægtige, og hædrer, som hellig, den raa Steen, der bedækker Tænkerens Aske. Mindes, at din Siæl er udødelig, og at dit Navn skal være det. Tiden flyer, Øieblikkene afløse hinanden, Livets Drøm henrinder. Du, og dit skal leve, du skal tilgive dit Aarhundrede dets Uretfærdigheder, Undertrykkerne deres Grumhed, Naturen, at den valgte dig til at underviise, og oplyse Menneskene." Hertil føiede jeg nu: hvad vare hine saa bittre Øieblikke mod den ærefulde Eftertid," og nu vil

ken, blot hans Minde helliget Tilskuer — vil sætte hans Navn mellem vore danske Tænkere næst ved Tacitus Rothes, vil give ham det Vidnesbyrd, at ingen, ingen mellem vore Skribenter har forenet skarpere, lysere Tanken med mandigere Veltalenhed, ædlere Frimodighed med elskeligere Beskedenhed, været paa eengang renere for Menneskefrygt, og for Personlighed og Beedskhed; nidkiærere for det almene Tarv, og uegennyttigere for sit eget." Denne Tanke — lægger den dannesindede Brevskriver til — være vor Beroligelse ved Erindringen om, hvad Fædreland, og enhver Dyd tabte ved hans Død!"

man see, at jeg herved kun forstod, hvad Eftertiden har været, og vil vedblive at være — ærefuld — for Birkner, som for de Landets fortræffelige Mænd, en sandru Taler med Føie har nævnet, som samvirkende med ham i de lykkeligste Aar, vi i vort Fædreland har oplevet, da Meningsfrihed og Borgerfrihed vare Æmner, ikke for Strid men for glad Betragtning, en Rothe og en Suhm. Hvorvidt i øvrigt samme Eftertid fra en ovennævnt uheldsvanger Dag (s. S.212) og indtil nærværende, i Almindelighed har Ahkomst at kaldes ærefuld, lader sig vel mindst afgiøre i det Land, der har den Lykke endnu, som i hine Dage, ved Statens Roer at have en Fyrste, udrustet med Kraft og Evner som Frederik den fierde, som med disse forener den femte Fredriks eiegode Hierte, og hvis faderlige Regierings Velgierninger vi, en Række af Aar, i Ly af Fredens Palmer atter nyde og velsigne.

Dog — jeg kan henholde mig til, hvad hans værdige Ven og Mindetaler, i hvis kierlige Arme han døde, den dybtfølende Gutfeld siger i Fortalen til fierde Bind af hans samlede Skrifter, efter hans Død udgivne — hvad jeg med Føie regner til begges Hædersminder — af den angaaende Hovedspørgsmaalet saa meningsforskiellige A. S. Ørsted. "Man vente her altsaa ikke noget om Birkner som Skribent, eller om hans litteraire Arbeider. I denne Sag er Almeenhedens Stemme dog vel kun een; og nærværende hans efterladte Skrifter, der for største Delen bleve udarbeidede i hans sidste Sygdom, og endte kort før hans Død, ville — havde de end ikke denne Interesse — dog uden Tvivl ved deres almeennyttige Indhold, og ved den Grundighed, den Skarpsind, og det lyse Foredrag, der ogsaa her, som overalt, udmærker denne ædle Tænker, sikkert vinde den bedre Deel af hans Medbørgeres Bifald og Agtelse."

Om hans Værd som Menneske, behøver jeg saa meget mindre at tilføie Noget, da samme i hver Henseende over hver Indsigelse ophøiede Vidne, med den ham egne Begeistring for alt Ædelt, og Skiønt, og Stort, har skildret dette i en Mindetale, som det er blevet mig forundt, ikke blot, som et Exempel paa Sandhedens og Hiertets Veltalenhed, men og som et Mønster paa de Fortienester og Dyder, der berettige og beføie til et saadant Eftermæle, at opiage

i den Exempelsamling, som gives vor studerende Ungdom i Hænde, og hvor, jeg tør være sikker paa, at ingen

Yngling hvis Hierte af bedre Leer Titanne har dannet,

har ladet den være ulæst, eller efter at have læst den, gaae sig af Minde.

Der gives Æmner, som det er vanskeligt at rive sig fra; og nærværende staaer mig høit mellem disse; Man tilgive mig derfor, at jeg endnu, uden at have glemt, hvad Abrahamson i sin Recension over P. Paars (crit. J. 1773 No. 9) siger om at udskrive sine egne Skrifter, som den lastværdigste Art af Plagiater — af den umiddelbar i den første Følelse af Fædrelandets Tab i ham (af hvem det — sagde en stemmeberettiget Mand — havde Grund til at haabe endnu saare meget, medens det — hvad de følgende 30 Aar torde have sandet — ingen havde, af hvem det kunde vente mere) strevne Tilskuer at anføre følgende, da jeg drister mig at ansee, hvad deri er sagt, som et Ord, nu maaskee vel saameget som nogensinde — til sin Tid.

"Medborgere! Brødre! en ypperlig Medborgers Grav er Fædrelandets helligste Alter; det følte jeg ved Suhms og Gerners Grave; denne Følelse fornyedes hos mig ved Tidenden om Birkners Død. Aldrig burde man forlade dette Alter, uden derpaa at have bragt et Offer, uden herved at have aflagt et helligt ubrødeligt Løfte. Videnskabsmænd! Tan-

lere! Skribenter! Os er det især Ordet ved Birkners Grav tilkommer! lad os, i det vi lyse Fred over hans Minde, henkaste vore Bitterheder, vore bedst grundede Fortrydelser og Forbittrelser, bag hans Grav; see! han talte, og skrev uforfærdet for Sandhed og Ret; men aldrig besudlede noget Drypp af Galde hans Pen! derfor skal og Alt, hvad han skrev, med aldrig falmende Glands lyse i Evigheds Tempel; see, han leed, og leed meget; men han klagede, og kivedes ikke; Sandhedens og Fædrelandets Sag var ham saa hellig og dyrebar, at han frygtede, at beblande den med sin egen! Lad os lære, og love Fred ved den Fredsommes Grav! lad os stræbe, mod Forfølgelser og Forurettelser at sætte Fortienester og Taalmod; men ikke bryde Staven over dem, der ere ulykkelige Redskaber i Løgns og i Uretfærds Haand, og der saa ofte, selv, naar de forekomme os at handle urigtigst og uretfærdigst, ligesaa ærligen følge deres Overtydning — den være nu ret eller vrang — som vi nogensinde følge vor, den vi tit ikke mindre misledes af. Lad os lære, og love, intet Offer at ansee alt for kostbart, ingen Fare alt for stor, naar Sandhed, Fædreland, og Menneskehed kalde; men vel at skielne mellem disses Guddomsstemme, og vore Lidenskabers Sirenerøst. Lad os sige Sandhed for Sandheds Skyld, men ikke for Vild eller Venskab, Had, eller Avind, eller nogen anden Aarsag. Lad os kiendes som Birkners sande og ægte Brødre

derpaa, at vi have arvet hans Aand, om end ikke saa stor, saa lys, eller saa kraftfuld, dog ligesaa blid og saa reen. Lad os, som han, søge vor Frihed i Sandhed, i Uafhængighed af udvortes Omstændigheder, og af egne Lidenskaber; ofte nok have vi nævnet ham, som vor Hæder, han vorde vort Mønster."

I samme Aand sang en Udlænding i en Vennekreds, ikke mange Aftener derpaa, følgende af mig fordanskede og i Tilskueren optagne Linier:

Og I, hvem Skillet Adkomst gav,
At arve Frugten af hans Møie,
O Brødre! ved en Broders Grav
Hans Mønster Eder staae for Øie!
En Løftesskaal i Birkners Navn:
At vove Alt for Sandheds Gavn.

Have nu desværre disse Forsætter, disse Løfter, disse Formaninger kun sovet alt for sødelig i deres Øren, som de nærmest henvendtes til, og synes de i nærværende Øieblik vel saa langt fra at vaagne af denne Dødssøvn, som nogensinde; tør jeg end ikke selv, skiøndt jeg haaber, ikke at have været af de værste, smigre mig med, at de altid have været vedbørligen vaagne i mine egne; og vår især den Tidspunkt, der fulgte oven paa Birkners Hedengang mellem dem, hvor denne Søvn med sørgelige Symptomer bebudede sig, er det da at undres, hvis de ligeledes henveiredes uhørte og uændsede, Tilskuerens Slutningsord:

"Og I, Tvillingrigets Mægtige! ikke vil jeg det videre udvikle de tvende luxdorphske Linier, der tiene Bladet til Overskrift:

Da Pallas Danmarks Sorg ved dennes Bortgang saae,
Elsk dine ædle Mænd, han bød, i Live saa,

ikke minde Eder om, at endnu aldrig er Jordens Vældige noget bittrere sagt, end i hint laconiske Gravminde over Suhm: Danmark, Europa, Verden, havde een Mand, der sagde Sandhed uden at forfølges, og han er død; ikke vil jeg hvæsse Eders egne Følelser over Birkners sene Forslyttelse; kun dette: det staaer til Eder, paa den værdigste, skiønneste Maade at afbetale Fædrelandets Gield til den Afdøde. Vor Presselov — siger det almene Rygte — skal være i Vente; Birkners Aand svæve for Eder, saa ofte I lægge Haanden derpaa."

Billigt, er det imidlertid, pligtigt, at sige, at ligesom det ikke var til det hæderværdige Fiirkløver, af hvis Hænder, som ovenfor er sagt, dets Udkast til en Presselov alt længe var ude, ovenstaaende Ord henvendte sig, saaledes kunde vel aldrig hint vigtige Spørgsmaal paa en ugunstigere Tid, da Birkners fredsælle Aand mindre kunne vente at tages til Ledsager, været til Afgiørelse, og havde hin vist i en langt høiere Grad Ret, end han og jeg vel selv giorde os Forestilling om, hin i Tilskueren anførte redelige Sandhedsven, som det smerter mig ikke mere

at kunne navngive — der sagde: det var maaskee det bedste Øieblik for Birkner at døe.

Men var end den Tids Fylde ikke kommen, Birkner med os saae imøde; derfor tænkte, skrev, virkede han ikke forgiæves. Med Bautastenenes ovenanførte ædle Digter istemmer jeg til hans Minni:

Du Sandheds Lærling, Sandheds Lærer selv!
Gud glæde dig i Sandheds lyse Rige,
Dig rinder hist nu som en vældig Elv,
Hvad her du sam en Draabe saae opstige.

Var end hint hans kostelige Skrift kun et Sædkorn, der endnu har Tid, maaskee lang Tid at ligge i Jorden, inden man seer det spire, og Sandheds Gud giver det Vært, at det hæver sig frodigen i sin Styrke, og bærer signerig Frugt; at udsaae Træer, der skal gavne en kommende Old, er ogsaa en Fortieneste, og sikkerlig en sandere og større Fortieneste, end at opelske Græskar, i hvis Ly man frydes et Døgn, indtil en Orm kommer, og stikker det, og det visner paa een Nat, som det paa een Nat blev til.

Du, siældne Ædling! hørte under Muld
Den ætherrene Sandhedskilde suse;
Da grovst du, som en Bergmand efter Guld
At den i Solens Straaler kunde bruse;
Du kiæmpede med ufortrøden Hu
Og frem mod Dagen sprang den rige Aare!

For ikke at skille Fædrelandets tvende ubodelige, i det mindste i disse henrundne 30 Aar uoprettede Savn, Suhm og Birkner fra hinanden, har jeg ved

at omtale den sidstes Tab, ilet en Række Begivenheder forbi, som jeg dog i min Fremstilling af Tingenes Gang ikke kan udelade.

Hvorledes jeg, medens alle hine mørke Skyer trak op, personligen befandt mig, derom kan man bedst giøre sig en Forestilling, ved at læse den umiddelbar efter mit Bryllup, den 8de September 1798, udkomne Tilskuer, hvori en saakaldet Flagrelild Fane, en ægte kiøbenhavnsk Dame giver — som et sandru Øievidne nylig træffende udtrykte det — en sand Carricatur af mig, min Levemaade, alle mine Gierninger og alt mit Væsen, saaledes, som jeg ønskede mig det, tænkte mig det, fik det, og havde det fulde tredive Aar, den eneste rigtig nok væsenlige Omstændighed undtagen, at hun tillige tænkte os velsignede med Børn, af al sand jordisk Lykke, den eneste, vi have savnet. Det torde ikke findes af Veien, at jeg af denne Skildring, hvis Sandhed jeg selv har ved gaaet, med Udeladelse af, hvad egenlig angaaer Minutens Cynthia — som Pope kalder det — Døgndaarskaberne, her meddeler et Udtog:

P. M.

"Her løber i disse Dage et latterligt Rygte i Kiøbenhavn, som jeg dog umulig kan troe; hvorvel man da hører saa meget forunderligt i vore Tider, at man da sagtens kan høre det med; Byen fortæller nemlig, at Hr. Tilskueren har giftet sig. At han kunde falde paa det, er sagtens ikke saa forunderligt,

efter alle de stadselige Beskrivelser, han har været op med, om huuslig Lyksalighed, og Ægtestands Fryd, og hvad det Alt er, hans Blade nu og da have været saa fulde af; men det, som jeg ikke kan begribe, det er, at der er nogen, der vilde tage ham, og der virkelig tager ham; og havde det endda — som der staaer i Comedien — været en hottentottisk, en cosakkisk, kalekutisk, husarisk, eller malebarisk Dame, eller en fra Thy, Bogøe, Færø, Island eller Grønland, skulde det ikke saa meget have undret mig; men Folk siger endogsaa, hun skal være fra Kiøbenhavn, og det er jo det, jeg slet ikke kan begribe; for saa maatte hun jo dog vel vide, hvad hun fik for en i den kiære Hr. Tilskuer, og hvad hun af ham kunde vente sig."

"Jo den Stakkel! hun vil da komme vel an; og for det det ikke skal komme alt for meget bag paa hende, vil jeg forbarme mig, og forudsige hende hendes tilkommende Skiæbne, og det saa omstændelig og paalidelig, som den værste gamle Kielling kunde have læst den i en omvendt Kaffekop, eller den kunde være hende lagt af hendes Stuepige i Kort."

Hun beskriver da nu vor tilkommende Færsel, vor Bopæl med Bohave, vor Omgangskreds, vor Levemaade uden for Huset, vore Forlystelser, min Kones Toilette og Garderobe, og tilføier derpaa: "Og saa er han nok istand til at falde paa, at hun skal, som han kalder det, passe sit Huus, og at det

skal være hende en Fornøielse, ligesom han da igien vil bilde hende ind, at det er ham en Fornøielse at passe sit Arbeid; ogsaa skal de, kan jeg tænke, naar hver er færdig med sit, vederqvæge dem med at holde hinanden med Selskab, og sidde der, som Egtepar og hans Hustru, og føre en keedsommelig fornuftig Discours paa sin hiemvelsk, om Sorg og Glæde, og Ondt og Godt, og Pligt og Løn; og saa, kan jeg tænke, hun skal finde Morskab i at læse, hvad han kalder en god Bog, som Marezoll, og Salzmann, og Peer Jensen, og jeg kan godt forestille mig, hun endogsaa kommer til at læse hans Tilskuere, den Stakkel! og derfor er det da ogsaa, jeg skriver dette dertil, for det hun i Tide skal blive beredt paa, hvordan det vil gaae hende."

Jeg forbigaaer nu af gode Grunde Skildringen af vor Fremtid, naar der — i Flagrelild Flanes Sprog — havde slaaet sig Børn til; hvorpaa hun da slutter:

"Sandt er det, at jeg ret ynker den stakkels Kone, for er der noget ved hende, saa vil det ret være et tungt Liv; med mindre det skulde da være ligesaadan en Drømmerske, som han selv, med Hovedet fuldt af hunstig Fryd, og hvad alt det hiemvelske Sladder videre hedder, for i saa Fald er det godt nok til hende; og saa kan jeg da ret forestille mig, hvad det vil blive for et opbyggeligt Liv, ligesom i de gammeldags Historiebøger, og hvor han

saa vil blive reent besat til at moralisere for os om, hvorledes vi træde vort eget Held under Fødderne, og bortadsle vort Livs Lyksalighed for Fias og Tant, og hvad han og den glade Capellan deroppe i Norge, hvad han hedder, *) vil skrive nogle fornøielige Vers til hinanden, og hvor man hvert Øieblik vil komme til at sige, som han — Spradenfeldt — i Comedien: Ah que ça est doux! Lad os faae det paa Noder!" Og ihvorvel! naar jeg ret betænker mig, saa troer jeg dog, som jeg sagde før, at det er bare Folkesnak, og ikke noget om, især siden der siges, at hun er fra Kiøbenhavn, for her — skulde jeg — som sagt — dog troe, at den gode Monsieur Tilskuer var saa vel kiendt, at der ingen gik hen, og tog ham saa let. Men hvis det da endelig skulde være saa galt, og der virkelig er een, der har været saa ulykkelig at gaae hen og tage det Menneske, saa skal hun da nu ikke sige andet, end at hun er blevet varet ad, hvordan hun vil faae det, og saa faaer hun da have det saa godt."

Paa det nu denne Advarsel skulde have des mere Fynd og Klem, undertegnede jeg Brevet selv paa venstre Side med mit Monogram, som til Vitterlighed, eller som Concipist, om man vil; og er jeg aldeles sikker paa, at hverken min Camma, eller nogen anden Dødelig lod sig føre i Vildrede, ved

*) Zetlitz.

det i Parenthesis hosføiede Spørgsmaalstegn, der egenlig henhørte til den af Correspondentinden opkastede Tvivl, om Jeg, saa gal jeg var, kunde være saa gal og saa uforskammet, i mine Bryllupsdage ligefuldt at passe, hvad jeg havde at giøre, hvilket hun dog ikke kunde troe mig til. At min Camma ikke ventede, og ikke ønskede sig andet af mig, og var glad ved at finde og beholde det, derpaa er jeg saa lykkelig at kunde fremlægge mange, og mangeaarige, egenhændige Vidnesbyrd fra hende.

Mellem Lykønskningsbesøgene fra vore saakaldte Hvedebrødsdage erindrer jeg af mange Aarsager med særdeles Interesse et af et andet nygift Par, daværende Prof. G. H. Olsen, og hans Kone. Hun og min Kone vare Ungdomsveninder fra Mad. Lindes Institut. Han og jeg havde fra hans første Studenterdage kiendt hverandre, og senere, uden nogensinde at have været i noget nøie Samqvem, staaet i mangehaande saavel personlig, som litterarisk Forbindelse. Ogsaa havde jeg, som jeg i det foregaaende (S. 24) har berørt, holdt mig saa temmelig ude af den ulyksalige Strid, som opkom, da han til Notarialembedet blev foretrukket min Ven P. A. Heiberg, der en Række af Aar havde forrettet det for den gamle og syge Notarius Publikus Schmidt, og var almindelig anseet, ja, som man vilde vide, formelig erkiendt, at have saagodtsom Jus qvæsitum dertil, endog af dem, der senere meente, at Notariatets Pen ikke kun-

de betroes en Mand, der var tree Gange dømt for sin Pen.

Som jeg overalt hader alle personlige Pennefeider, var mig denne særdeles imod, da jeg — og desværre kun med alt formegen Føie — forudsaae ubehagelige Følger deraf, skiøndt jeg var langt fra at ane dem, mellem hvis Hovedkilder den ustridig var mellem de allerværste. Da imidlertid Prof. Olsen i et af sine Stridsskrifter — Audiatur ars & altera pars, Cap. 9 — ved at omtale de mod hans Modstander anlagte tre Pressesager, tilføiede: enhver erindrer vel og de foregaaende Omstændigheder i hine Dage, da Simon Sandrues Skilderi i Tilskueren morede Hr. Heibergs Publikum, medens Grev Bernstorf, der ikke havde den Lykke at have Hr. Heiberg til Raadgiver, vreed sine Hænder for at redde Trykkefrihedens Sag, og Landets Fred og Ære tillige," følte jeg, der, som min Ven Clason Horn i et nysanført Vers udtrykte sig,

Allene endosseret'
Hvad Cancelliet assigneret'
Paa Simon S. & Compagnie,

medens P. A. Heiberg ved denne Leilighed end ikke var nævnet, eller af mig, der havde modtaget Stykket anonymt, og uden at efterspørge eller erfare Forfatteren, kunde nævnes, mig befoiet til at tage til Gienmæle, og skrev jeg da i Tilskueren den 12 Juli 1798, i Anledning af et Brev jeg, under Navn af

Claus Klammersky, udentvivl havde tilskrevet mig selv, følgende under mit Navn:

"Undertegnede har hidtil — skiøndt et Sted i Audiaturs 9de Cap. med Føie kunde ansees, som en til ham henkastet Handske — ikke villet blande sig i nuværende Strid, da han deels ansaae det for uædelt og fornærmende mod Vedkommende selv, om man paatvang nogen af dem sin Bistand, eller om man, da nu denne Strid var begyndt, vilde hindre dem at slaae hinanden deres Hug; deels og fordi han med Føie kan anvende, hvad han ved en ganske anden Anledning hørte et Menneske *) i al Eenfoldighed sige: han var i denne Sag hverken partisk eller upartisk; ikke upartisk, thi han giør sig en Ære af, at høre til Hr. Heibergs Publikum, ja til hans Venner; hans Ønsker og hans Deeltagelse, have fra først af været for Heiberg, hvis Tilsidesættelse fra mere end een Synspunkt har heiligen krænket ham; ikke partisk; thi forudsat, at Heiberg ikke kunde, og maatte, og skulde faae Embedet, var der blandt de navngivne Competenter vel den, hvem hans Ønske

*) En ikke altfor klygtig Marqueur i Dreiers Club, der imidlertid, i nedbørlig Følelse af sin officielle Inviolabilitet, ikke blot optog mig Ovenstaaende meget ilde, men søgte meget ivrig Nogen til at antage sig paa Prent hans Sag mod denne formastelige Fornærmelse.

mere var for, *) men hans Ønske kunde aldrig være mod Prof. Olsen, hvis Talenter og Indsigter han ved mere end een Leilighed har ladet vederfares Ret."

"Nu derimod, da de kiæmpende have slaaet hinanden de vedbørlige Hug, da Pøbelen udenfor med Pøbelvaaben synes rede at storme Banen, nu troer han sig beføiet, som Borger og Videnskabsmand, at yttre det Ønske, at Kampen maa være forbi, da der ved den kun er at tabe, og intet at vinde; da det eneste Document, der i denne Sag torde være af Vigtighed, Cancelliets Forestilling om det omtvistede Embeds Besættelse, dog neppe vil komme for Lyset; men især da Mænd med Aand og Duelighed, som begge de her stridende, skylde Fædrelandet og Oplysningen Regnskab, ikke blot for, hvad Tid og Pund hver af dem ødsler paa disse gavnløse Stridigheder, men endog for, hvad hver nøder den anden at spilde derpaa; et Regnskab, hvor dem vel paa billig Smertes og paa Giengieldelses Conto nogen Godtgiørelse vil blive bevilget; men hvor svære og slemme Antegnelser ikke vil udeblive, hvis de i en Tidspunkt, som denne, da Oplysning og Tænkefrihed vel har alle sine redelige og talentfulde Venner behov, vedblive for personlig Tvist af tilsidesætte den almeene

---

*) Prof. T. C. Bruun, hvis Aand, Kundskaber, Arbeidsomhed, og Retsind jeg fra mine Skoledage af har havt en Ærbødighed for, der med kommende Aar stedse er tiltaget.

Sag; heller ikke kan det være dem ubekiendt eller ubemærket, hvilken Jubel enhver saadan Kamp mellem Mænd af Talent er for Mørkets talrige Hob; hvor den frydes i den glade Forhaabning, at see dem, om ikke fælde hinanden, saa dog bibringe hinanden Saar, som den kunde forgifte, og selv give blotte Sider, hvori den kunde støde sin Dolk. Enhver talentfuld og redelig Sandhedsdyrkers Agtelse er er en vigtig Deel af Oplysningens Almeenskat; O! lad os da ikke frivilligen selv bortødsle denne, ikke give den til Priis for dens uforsonlige Fiender. Broderlig trofast Forening om Fædrelandets og Oplysningens Alter! og evig Undergangs Krig med Fordomme og Vildfarelser, med Laster, Uret og Vold."

At ovenstaaende var min sande og inderste Overbeviisning, var, og er, og bliver, ikke blot i den Feide, hvor den ene var min nøie Ven, den anden, endog hans litterariske Værd uanseet, mig hæderværdig, som en Ungdomsven af min retviise Samsø, men i enhver Strid, hvor Hædersmænd træde fiendtlig op mod hinanden, deres personlige Forhold til mig være i øvrigt, som den vil, min hierteligste Følelse, haaber jeg, min samfulde litterariske Vandring med alle dens Feider, og Menneskeligheder, og Lidenskabeligheder vil godtgiøre.

Aldeles fyldestgiørende var det midlertid ikke for Heibergs Modstander. I sin Duplik, udkommet

i Midten af August, siger han: Rigtigere og ædlere har en Nyere sagt: Du skal saaledes omgaaes din Fiende, som kunde han eengang vorde din Ven; og det fryder mig, at denne Nyere er vor danske Tilskuer. Vel finder jeg ikke Reglen saaledes udtrykt i et af hans sidste Blade, hvori han fremstaaer som Mægler, og taler Fredens gyldne Ord; men fatter jeg ham ret, da giennemlynede denne Tanke hans Siel, før han talte, og vist nok er han ingen af de ukaldede Krigere, der med alle Slags Vaaben have blandet sig i Freden. I hans Haand har Oliegrenen Ynde, og ikke sielden have Gratierne skaaret de Penne, hvormed han skriver i Medborgeres Hierter. Vel feiler han, naar han troer, at et Sted i Andiaturs 9 Cap. med god Føie kunde ansees, som en til ham henkastet Handske, skiøndt jeg, om han bliver sit Riddersprog tro (og hvi her nedlade mig til uværdig Tvivl?) vel kunde have Lyst at bryde en Landse med denne øvede Kæmper. Om end Kampen blot gav Anledning til nye og ædlere Ridderskabs Love, meget var da vist vundet for andre, som og for de Kæmpende selv. Vel synes hans Ridderhierte at slaae varmt og bestemt for min Modstander,*) og hans Dom derved at tabe af den

*) Det giorde det, og det borde det; men i Bevidstheden heraf, tillod jeg mig heller ikke paa mindste Maade i Ovenstaaende at fremtræde, som Kampdommer; mine Fordringer vare lige for begge, og

Vægt, som en ærlig Ridders Sprog bør finde hos hver af de tvende Kæmpende, der fægte i hans Paasyn for Æren, og ei for at gotte den Pøbel, der udenfor synes rede at storme Banen. Men dog er han den første, der fremstod, og talte i Hadersſprog til os begge. Og sikkerlig! jeg griber ham paa hans Ord — og naar han seer af min videre Fremfærd, at jeg har mærket paa hans Tale, da fordrer jeg igien som Ridder, at han skal mærke paa min, om han nogensinde i Fremtiden kunde lade sig friste til at fornægte sine egne, de kostelige Gnomer. Een for een, og Navnet paa Skioldet, da kæmper jeg med enhver, der bruger ærlige Vaaben, naar jeg kun har Tid, og føler mit Kald. Men Rahbek veed, at jeg ikke længer er i Arkadien. Held ham, at han er der, og tifold Held over ham, om han stedse, liig en Fenelon, dypper sin Pen i sit Hierte."

"Om da end ikke alle Strængene i hans Siel staae i fuldkommen Samklang, om han stundum i et Pandæmonion skulde troe, at skue et Pantheon, hvad skader det, naar kun Lokes Gift ikke smitter hans Tunge, naar kun Vanfreds Trædskhed er langt fra hans Siæl?"

Honny soit, qvi mal y pense!

Ved at afskrive Ovenstaaende, har jeg følt, at der*

---

kunde intet tabe af deres Vægt, om jeg end formelig var fremtraad, som den ene Stridendes Kampvidne.

stod Ting, som vel kunde, maaskee burde og vilde have fristet mig at tage til Giensmæle, især da — hvad jeg, i det, jeg afskrev, havde overseet der i det næstfølgende var mere, der vel kunde besøiet mig dertil; midlertid skeede det ikke, enten fordi, hvad jeg næsten maa troe, denne Duplik, der, som sagt, udkom midt i August, ikke var kommet mig for Øie, hvilket i saa Fald var meget begribeligt, da der i hine Tider, ikke som senere, vare Steder i Overflod, hvor man kunde være viis paa at forefinde Alt, hvad der af saadan Natur udkom, eller fordi jeg just i de Dage, saa kort før mit Bryllup, havde andet at ændse, eller vel og, fordi, naturligviis mindre end nogentid, min Hu

da stod til Trætte, rustet ud med Vrede,

og altsaa det: hermed Fred og mit trofaste Haandtag! hvormed hans Philippica sluttede, villig fandt Gienklang i mit Hierte. Nok, ligesom det, indtil jeg i Anledning af nærværende Skrift i disse Dage gienlæste hans Duplik, aldeles var gaaet mig af Minde, at og hvad han deri kunde have skrevet mod mig, saaledes har jeg og, ved at giennemgaae Tilskueren fra Midten af August og til Midten af September ikke fundet eet Ord, eet Bogstav, een Tøddel, hvori deraf var taget ringeste Notice, uagtet adskillige af de i denne Mellemtid skrevne Nummere, især det umiddelbar derovenpaa udkomne: Huusraad mod Skrivefrihedens skadelige Følger, tilstrækkelig for-

anledigede, fristede, ja jeg kan næsten sige opfordrede dertil, naar den fierneste Idee om sligt havde været i min Siel; ligesom og den umiddelbar derpaa følgende Rotteallegorie aldeles bestiafstigede sig med Emner af samme Natur. Og gav end det næstfølgende Blad om det kunstige Uhr, der ikke viiste den spildte Tid, ikke saa umiddelbar Anledning dertil, er jeg dog vis paa, at dersom min Siæl havde været, jeg vil ikke sige fuld deraf, men blot ikke reen derfor, vilde Pennen eet eller andet Sted flyde over; hvilket endnu naturligere kunde og vilde fundet Sted i det derpaa følgende, der netop, ligesom hans Anbiatur, havde taget sin Indledning fra Wagners Spøgelsehistorier; og altsaa gav den alleronskeligste Leilighed til at see ind til ham, hvis jeg havde havt mindste Fristelse dertil.

At man imidlertid paa den anden Side ikke skal troe — hvad jeg rigtig nok ikke gierne vilde mistænkes — for at jeg havde ladet mig forkiøbte, eller forbløffe, eller forsager min gamle Ven Heiberg, uagtet jeg ikke vilde paanøde ham en Bistand, han ikke havde behov, maa jeg dog anmærke, at i det i de selvsamme Dage udkomne Hæfte af Minerva, August 1798, findes efter Begiæring indrykket en Erklæring fra Translateur P. A. Heiberg over en ham fra Magistraten tilsendt Ansøgning af Notarius Publicus Prof. Olsen om flere Translateurers Ansættelse; dog uden at Minervas Udgivere naturligviis

havde tilføiet et Ord om denne dem vedkommende Sag, men indskrænket dem til at aftrykke Heibergs Brev, af 28de August, hvori de anmodedes om denne Indrykkelse, og hvori han siger: "Det er ingenlunde min Hensigt herved at forny vore Stridigheder, jeg ønsker det ikke; men frygter det ikke heller. Skulde derimod Omstændighederne nøde mig til at værge mig, da skal jeg, saa nødig jeg endog gaaer til dette Arbeide, tilstrækkelig godtgiøre, at man ikke altid har Uret, fordi man tier."

Ved nu at være kommen til at røre op i disse gamle Actstykker, seer jeg tillige, at Nyerup i Minervas Litteraturartikel, ved at anmælde ovenomtalte Duplik, har erklæret Notarialfeiden herved for sluttet; og skulde man da næsten fristes til at troe, at, maaskee i Anledning af M. C. Bruns saare ubetimelige ironiske Beviis: at en monarkisk Regiering ikke var forbunden at bortgive Embeder efter de Søgendes Duelighed — der var sat under Generalfiskalens Tiltale, man paa alle Sider torde været blevet enig om, at holde op,

medens Legen endnu var — som sag.

Saavidt jeg midlertid troer at erindre, var uden tvivl Indrykkelsen af ovennævnte Erklæring, om ikke Anledningen til selve Besøget, dog Hovedindholden af en Samtale mellem Hr. Olsen og mig i mit lille Arbeidsværelse, medens de tvende Ungdomsveninder i Dagligstuen ønskede hinanden til Lykke.

Hvad blandt os blev talt, og forhandlet, og om hvilke særdeles Punkter Samtalen dreiede sig, derom er jeg ikke istand til at erindre det ringeste; men det veed og erindrer jeg, at Alt blev til giensidig Fyldestgiørelse oplyst og afgiort, og en Fred sluttet, som fra den Dag, tredive Aar igiennem, den næsten diametrale Meningsforskiellighed i vore 17 Aars collegiale Forhold, og de deraf opkomne ikke sielden levende, stundom vel endog lidenskabelige Debatter uagtet, er blevet ubrudt, og ukrænket, og er det mig her en sonderlig Følelse, og en kiær Pligt, at tilføie, at ligesom det allersidste, jeg i vore indbyrdes Forhold veed at have seet fra ham, var hans Andeel i et Brev, jeg har i det foregaaende nævnet, som hoit staaende mellem den Trøst, der i min første bedste Sorg raktes mig, saaledes var og hans Frue, der, deres ved Omstændighederne næsten aldeles ophørte Samliv uagtet, bevarede sit gamle Sindelag mod sin Ungdomsveninde, mellem de allerførste, der overraskede mig med venneholdt og forstandigt Forslag til Bistand og Lettelse i min hielpeløse Eensomhed. Gud velsigne hende derfor!

Dobbelt falder det mig paa Hiertet, som jeg skriver dette, at sex Maaneders Dagen efter hint mit uforvindelige Tab, ikke mindre end et af mine ældste og nærmeste Venner og Bekiendte, og deriblandt tree af dem, der da skriftligen bevidnede mig deres hiertelige Deeltagelse i min Sorg, allerede have

fulgt hende i Graven. Etatsraad Olsen har jeg allerede nævnt, og nu næsten samtidig hermed, han som jeg vel med Føie i mere end een Henseende kan kalde den første af mine Venner, min trofaste, deeltagende, hielpsomme, i Sorg og Glæde — under alle Tingenes og Forholdenes Omvexlinger — uforandrede og uforanderlige Rasmus Lange; nu han, der paa Litteraturens Bane var mig, hvad Lange var mig paa Livets, min halvhundrede Aars broderlige Samvandrer, den vennehulde, beskedne, utrættelige, redelige, langt mere for sine Venner og Videnskaberne end for sig selv levende, Rasmus Nyerup, og saa een af de Ædle, der i dyb Følelse af min forladte Tilstand kom mig med mere end tom Trøst, kom mig med omme Venneraad og Vennetilbud imøde. Faa Uger er det siden, han, ogsaa i Anledning af en Tieneste, han var redebon at giøre mig, tilskrev mig for at glæde mig med, han haabede, vi snart kunde paa vor Viis begynde de Forelæsninger over den poetiske Litteratur under Christian den Syvende, vi denne Sommer i Forening skulde fortsat, og som det nu bliver min tunge Lod at tilendebringe eene; og allerede hviler han i sin Grav. Og nu min Camma og mit søde Menneske- Qvinde- og Huusmoder-Ideal, Kellingens mageløse Huusgudinde, mit mangeaarige tydske Kunstmønster, den udødelige Schrøders ædle Efterleverske! o vel maatte jeg i en Sorgens Time, medens de flyede min Camma bort af hendes gamle

Helligdom, med vitterlig Amelse af de Ting, der skulle komme, paa hiint indviede Pap, skrive hine Bonstettens Varselsord, der saa smertelig greb mig, da jeg første Gang læste dem: La mort, c'est la mort de tout ce, qu'on aime; ne nous quittent — ils pas tous?

Og nu — i samme sex Maaneder, den Ældste af mine Kiændinge, hvem jeg i 60 Aar har hædret, og der giorde mig den Ære at finde Behag i at kalde mig sin Frænde, anden Aprils hæderkronede Befalingsmand Olfert Fischer; nu min Samsøes Hiertensven, S. Lemming, ved hvis Side han sov hen i mine Arme, der med mig græd over hans Liig, og begræd os, ikke ham *). Nu den, min Kone som mig saa kiære, saa mangeaarig kiære, eiegode, blide, vennesalige Holbøll, Deeltageren i, Skaberen af saa mange af hendes reneste og huldeste Glæder, Floras Yndling i Norden. Et skiønt, et sandru Minde har den Mand, der, som Menneske og Videnskabsmand fremfor alle kunde skiønne hans Værd, trofaste Wilken Hornemann, sat ham; et andet satte Danmarks første Digter ham prophetisk i, hvad han skrev over Wahl; ikke er der et Ord, gierne kan man sige, ikke et Bogstav, uden det er, som det kunde være sagt over Holbøll. Jeg har kiendt, æret, elsket begge disse Floras Offerpræster. Skildringen er ikke mindre speiltro sand af den sidste, end af den første.

---

*) See 4 B. S. 422.

Af de tree andre er aldrig jeg med den ene, kiendt fra mine allerførste Studenterdage, nøie kiendt og særdeles agtet af mig, Chr. Birch, formedelst den særdeles Respect, jeg alt fra den Tid af hav og bevarede for ham, vore mangehaande Forbindelser uagtet, kommet paa den fortrolige Fod, som med vore øvrige samtidige Venner, hans Broder Biskop Birch, afdøde Fr. Sneedorf, R. Nyerup, Münter o. fl.; midlertid er hans Død sandelig ikke den, der er gaaet mig mindst nær! Med Meinwich var jeg ved vor fælles Ven, Carl Adolph Hvild, alt et Par Aar før min første Udenlandsreise, kommet i et nøiere Kiendskab, som midlertid efter min Hiemkomst over en maaskee lidt ung Recension af hans Oversættelse af Julius af Tarent noget kiølnedes, uden dog nogensinde at afbrydes, men som paa senere Aar, hvor vi i adskillige Forhold og Forbindelser samledes og samvirkede, med gienſidigt Velbehag atter fornyedes. Det yngste, sidste og nyeste Tab var min Svoger Studsgaard, hvem min kiereste Søsters, Hannes, Erindring, med ikke liden Kraft i senere Aar oplivet ved hendes vakre Sønner, hvoraf to ligesom hun, bortreves af en ubetimelig Død, for mig endnu mere end selv vore tidlige Dages muntre Samliv maatte give Interesse.

Dog det er Tid, at jeg vender tilbage fra Gravene, inden ogsaa jeg faaer min Hiemstavn der, og vil jeg da til Overgang anmærke, at den livelige

Tone, der hele mit Bryllupsaar til Ende, og en rum Tid ind i det følgende, tør findes i mine Bidrag i Tilskueren, der paa eet Bidrag, Alfonzo, hvormed A. Hennings hædrede det, Selims Drøm i et Fjerne, af O. H. Mynster, et Par Stykker af Clason Horn og Gyllenborg, som jeg naturligviis dog fordanskede, enkelte meest poetiske Smaastykker fra den færøiske Lund, og et Par Ubekiendte nær, aldeles var mit eget Arbeid; min vedvarlige Virksomhed i Minerva, hvis Hovedstøtte midlertid i dette Tidsrum den skarpsindige og frie Tænker Collet var; Oplivelsen af den i forrige Aar indslumrede Charis, hvortil jeg selv leverede saa meget, dog meest efter det svenske, at jeg endog fandt mig forpligtet at giøre Undskyldning derfor; Fordanskningen af Nathan den vise, fuldbragt samme Vinter, og taknemmeligen helliget min elskede Hustru, to Aars-Dagen efter vor Trolovelse, den 4de Januar 1799, som mine glade Dages første Frugt, slette Bind prosaiske Forsøg tilendebragt samme Tid *), torde være det uforkasteligste Vidnes-

*) Ved at see, at det var dette Bind, der helligedes mine Venner, det ædle og lykkelige Ægtepar, P. og Caroline Collet med de popeske Linier:

Yet think not, friendship only prompts my lays,
I follow virtue, where she shines, I praise;
To find an honest man, I beat about,
And love him, court him, praise him, in or out.

og at det indeholder Fortællingen, Camille og Constance, kan jeg, som en af Anledningerne til den-

byrd, at disse vare glade og lykkelige Dage, da jeg kunde foretage og fuldbringe saa meget, uagtet jeg endnu paa samme Tid havde Forelæsning at holde, og Timer at give i Christianis Institut, og endda tog en saare ærlig Deel i Fierdingaarsskrifter for Sandhed, hvortil jeg foruden den ovenberørte Indledning leverede Dyrekredsen og Vennerne efter det svenske, et Par Fabler efter Nivernois, Skialdekunstens almene Love, frit efter Gyllenborgs Forsøg om Skialdekunsten, og endelig den anholdte Don Quixote.

Da jeg har nævnet Fordanskningen af Frug-

---

ne Tilegnelse ikke undlade at fortælle følgende: Jeg var, da den var færdig, bedet ud hos Collets, at forelæse den, hvad jeg fra tidligere Dage satte Priis paa at torde giøre for paalidelige Venner; da nu denne Fortælling alt mere og mere fra en Revolutionsnovelle blev Revolutions-Historien efter min Synspunkt og Synsmaade, pikkede Collet mig paa Skuldrene og sagde: glem ikke Romanen! Sandelig! denne Advarsel, hvis træffende Sandruhed jeg ved den afbrudte Maade, hvorpaa jeg saa mange Aar efter i tredie Bind af Fortællingerne maate giøre en Slags Ende derpaa, kun alt for vel har erkiendt, var vel en Tilegnelse værd. Forrige Bind var tilegnet P. A. Heiberg, med følgende Ord der udgiør saavel min stadige Troesbekiendelse, som mit særdeles Vidnesbyrd om han: Nul n'est bon citoyen, s'il n'est bon fils, bon pere, bon frere, bon ami, bon epoux, Hædersnavne! jeg ikke lettelig har seet nogen forene i høiere Grad end han.

nævnet af Gyllenborg som fri, bør jeg tilføie, at denne Frihed bestod især i, at jeg paa den danske Digtekunst har anvendt, hvad om den svenske var sagt af ham, og tillader jeg mig da, som et Actstykke til at dømme mig, som det forrige Aarhundredes poetiske Skoles ubetingede Talsmand, at afskrive følgende, dog med Forbehold, at vedkommmende Dommer i at tage det under Overveielse, ikke undlader at medtage de didhørende Noter, skiøndt de, een eneste undtagen, for Rummets Skyld ikke aftrykkes her:

I, som os foregik, beredende vor Sang
Et Sprog, hvis Barbari Jer Nund at vige tvang,
Tak Evers Møie skee, og Evers Snille Ære,
Der Hyrdefløiter gik af dette Rør at skiære.
Ældgamle Arrebo! vor Flaccus, Kingo! dig,
Som Tiburs Sanger diærv, ordknap, og tankerig!
Dig, Bording! dig, hvis Navn var Digtekunstens eget,
Maaskee kun glemt, fordi vi skyldte dig for meget!
Dig Musos første Tolk, der værdig Lovsang fik
Af ædle Eftermænd *), der selv dig overgik,
Og fremfor Alle dig, du Nordparnassets Hæder,
Med hvem det kiækt i Kamp mod stolte Syden træder,
Vor Plautus, og vor Swift, vor Butler, Lucian,
Der ingen Mage har og ingen Eftermand!
Dig hans Medbeiler til Satirens bedste Ære,
Dig, lærde Falster! Tak! dig muntre Reenberg! være,
I gav os Stenersen, I danned Rowng Tullin,
I Ewald, hvem jeg end med Stolthed kalder min,
Hvis Sang har vakt min Aand, hvis Venneraad mig lyhet,
Dog, mig! o hvem har han ei Vindi Vei beredet?

*) Christian Rose, hvis Oversættelse af Ovids Klagebreve Jacobi og Pram, have ydet fortient Roes.

Han først har brudt den Sti til laurbærkronte Top,
Hvor snart en Skialdrehær en i Kap sig trængte op,
Bull, Wessel, Fasting, Storm, Colbiørnsen, Trøiel, Meier,
O I, jeg nævner ei, men hvem end Pindus eier;
Ak! eier? eier man da den nedgravne Skat?
Saa mangen Lyra staae i Laurbærly hensat,
Til hvem Camenen tit seer hen med sorgfuld Klage,
Gienfordrende af dem Parnassets gyldne Dage.
Gienfordrende? er da de Dage ikke meer?
Jeg nok af Digtere, men ingen Digte seer.
Vor Skialdekunst har nu som oftest Icars Vinger;
Og nærmest er ved Fald, naar den sig høiest svinger.
Med større Tænksomhed, med meer afvexlet Spil
En større Agtelse den troer at helle til;
Nævn, hvilket Slags du vil, den har dem alle prøvet,
Var baade hul og lav, og lystig, og bedrøvet.
Men tænk, forvovne Skiald! tænk i din Digterruus,
At Sang er Harmonie hos en Virgilius;
Naar du til høien Flugt vil dine Vinger strække;
For at behage os glem ei at have Tække.

Vort Selskab for Sandhed syntes overalt at være i ønskelig Gang, og saavel Nyerup, skiøndt Stifter og Medlem af det skandinaviske Selskab *), som Baden i Universitetsjournalen, anmærkede med Berømmelse, den Skyndsomhed — rettere Nøiagtighed,

*) Det giør overalt begge disse Samfund Ære, at, skiøndt oprundne og stiftede i Opposition med hinanden, og hellende til eet Maal, intet af dem, og intet Medlem af noget af dem, det mig er bevidst, nogensinde har tilladt sig et uvenligt Ord om det andet, saa at man med Føie kan anvende paa begge disse, ut inter quos tanta fuit laudis æmulatio, nulla intercederet obtrectatio.

— hvormed dette Selskab leverede sine Hæfter til bestemt Tid, uden at de dog — efter Universitetsjournalistens Dom — for at komme deshurtigere af Sted — tog mindre, eller lettere Læs paa.

Saaledes indeholdt første Bind, foruden de alt nævnte Stykker, et interessant Stykke om Underviisningsanstalterne i Frankrig, især i Paris, af nuværende Biskop Tetens, Assessor Rafns om Helene Kilde; F. H. Guldbergs Farvel til Barndommen, og hans vakre For Sandhed, hvormed Bindet saa kostelig sluttedes, vor Formands, Liebenbergs, addisonske Undersøgelse, om der alene bør arbeides for den tilkommende Slægts Vel, eller ikke ogsaa for den nuværendes? Frankenaus Christiansborgs Ruiner, som synes at have vundet, og bevaret mere Popularitet, end noget andet af dets Søstre i denne Samling, og der i en Tidspunkt, der har seet denne Kongeborg

Rigets Under, Landets Faders Huus
Festlig skiøn at fremgaae af sit Gruus;

med ny Interesse maa kaldes i Minde; Sinthona, af Prof. J. H. Smidth — uden Tvivl det af første Kuld, der tildrog sig meest Opmærksomhed, især ved den kraftige og diærve Indgang, hvoraf jeg ikke kan nægte mig at afskrive det udmærkede Sted:

Frem da, I vakre Mænd! hvis Hierte slaaer høit ved at tænke
Menneskets Værd! O frem, sværger den hellige Eed:

Borgeres Adel og Værd med Raad og Daad vi vil
hævde;
Kasten i Glimmer Foragt! Død, Tyrannie og Bedrag!
Sandhed vort Værn, og Dyden vor Priis, om den
skinner fra Thronen,
Riger til Held, eller myg skiules i Vadmeles Vams.

Nu i Bindets andet Hæfte, foruden adskilligt fornævnt, Heibergs mesterlige Fordanskning af Churchills Independence (s. o. f. S. 189), Clausens om Sandhedsfølelsen, Nissens Undersøgelse om Forskielligheden mellem den græske Tragedie, og de nyere Sørgespil; m. m.

Sikkerlig gienkiender Mangen af os sin egen Trylledrøm i følgende skiønne Linier af det ovenomtalte Guldbergske Slutningsdigt:

Nyskabt den unge Frihed stiger frem,
Og Borgerlighed til dens Barm sig klynger;
Mens Tryghed daler ned, og trindt om dem
En Palmekrands, som evig Kiæde, slynger;
Hver Slange, der ved Throners Fod fandt Ly,
For Sandheds Ven med giftig Braad at møde,
Til dybest Hule hvislende maa flye,
For Dagens Lys omstraaler natlig Brøde.
Ei frygtet, som Tyran, som Fader kier,
Tilbedes Sandheds Gud af Mand og Qvinde,
Urørt i Balgen hviler Troens Sværd,
Og ingen Taarer meer i Fængsler rinde.
Ei Fyrsten, lad i Fred, men rask til Strid,
Udgyder Borgerblod for Land at røve,
Kun Plovjern hvæsses under Sang til Flid,
Og Fredens Dage Glavindspidsen sløve.
Ved natlig Lampe forske Viisdoms Mænd,
Hvad Brødres Tarv, hvad Retfærds Stemme byder,
Hver Sandheds kiække Tolk er Kongers Ven,

Og meer end Ædelsteen han Thronen pryder.
Ei hædres Niddingen, som adlet Mand,
Ei Faders Navn vanslægtet Søn beskytter;
Tilfreds i straatakt Hiem, stolt ved sin Stand,
Nu Bonden ei med Herreborgen bytter.
Giør Ret, thi saa vil Pligt! er Klerkers Raad;
Forsøg ei, gavn dit Land! er Statsmænds Lære;
At hædre Landets Lov, er Borgerdaad,
At vinde Borgertillid Throners Ære.

At det ubetinget i alle Dele, og i al sin Udstrækning var, eller kunde uden Undtagelse være samtlige Medlemmers Mening om det daværende Danmark, vil jeg ikke sige, saalidet som formodentlig Læserne, blot efter, hvad de her ville have læst, torde være villige at antage det; men at der ikke var nogen eneste, hvis Ønske, og vel neppe Nogen, hvis Haab, skiøndt naturligviis efter enhver Sindsstemning og Stilling nærmere og fiernere, det jo var, og hvis ærlige Formaal og Idræt det jo var, efter bedste Evne, at arbeide til at fremme og fremskynde det, det tør jeg uden al Betænkning vedgaae, og at dette da var gode Mænds og Danneborgeres Ønske, Haab, Formaal og Idræt vil sikkerlig ingen drage i Tvivl eller benægte.

Synderlig Lykke, skiøndt maaskee nogen Opsigt — neppe dog til Hovedarbeidernes Fordeel, mere midlertid for det, man ventede og ønskede at finde, end for det man virkelig fandt deri — syntes det første Bind ikke at giøre, hvortil maaskee tildeels den ubetydelige Omstændighed, at det tryktes, ligesom skandina-

vist Musæum, med latinske Typer, tildeels med Hensyn paa den oprindelige, men aldrig iværksatte Idee, at vinde Medarbeidere i Sverrig dertil, bidrog mere, end man maaskee torde forestille sig. Mere end een tør have tænkt, som den aldrende Søofficeer, om hvem Forlæggeren Schultzes daværende Fuldmægtig, der selv var ivrig en Hader af Latinen, fortalte, at han kom ind og forlangte det Skrift, der stod i Adresseavisen, for Sandhed, men da det leveredes ham, kastede blot et Øie derpaa, og gav det flux haanlig tilbage med de Ord: det er Latin, og uagtet nu Fuldmægtigen gjorde sig sin bedste Flid for at overbevise ham synligen og hørligen om det Modsatte, blev ligefuldt ved sin Paastand: Det er dog Latin! lod Hæftet ligge, og gik sin Vei; hvori det middertid var muligt, han havde mere Ret, end han vidste selv, og at der vel var det, der torde været Latin for ham deri.

Men anden Vind begyndte med den politiske Dispache af Heiberg, den indeholdt fremdeles hans Sproggranskning; begge gave Anledning, at han af det danske Cancellie ved Skrivelse af 26de Februarii 1799 blev sat under Generalfiskalens Tiltale, og bleve tillige adskillige Steder i hans nyere og ældre Arbeider ved denne Leilighed inddragne under samme Action, ligesom og de tre forhen over ham afsagte Domme bleve Generalfiskalen til Afbeniening tilsendte. Af den hele Sag, saa langt

jeg var fra at forudsee, eller engang ane dens Udfald, end sige dens Følger, dybt, og det ikke ene, maaskee ikke engang fornemmelig, for Heibergs Skyld, saa kier han end var, og er mig, smertede og græmmede mig, vil der neppe være Tvivl om; for midlertid at være vis paa, ikke at fristes, ved min Indblanding at giøre Ondt værre, og drage mine Synder tillige med hans egne over min Vens Hoved, eller vel egenlig, fordi den hele Sag materialiter og formaliter var mig imod, er jeg mig bevidst, ikke før nu, i Anledning af dette Arbeid, at have giennemlæst hans i den Anledning udgivne Læsning for Publikum, da det bestandig bares mig for, at det Hele vilde og maatte tage en ond Ende.

At det midlertid ikke var, fordi jeg for mig selv befrygtede noget, derpaa tør, foruden hvad jeg i dette Tidsrum, saa vel i for Sandhed, som i Tilskueren og Minerva skrev og indrykkede, ogsaa dette være Beviis, at jeg just i nærværende Tidspunkt vedblev og udførte min Beslutning, at søge min Afskeed, som og under 14de April blev mig bevilget, og hvorom jeg i en Mignaturbillet fra Hertugen, der omsider tabte Taalmodigheden over min Uhøielighed, i største Korthed blev underrettet med Tillæg: Jeg ønsker, at det ikke maa fortryde Dem.

Jeg er for ukiendt med collegiale Former til at vide, hvoraf det kom, at Affskeden aldrig blev mig formelig communiceret, saa at jeg endog virkelig

var uvidende om, enten jeg havde beholdt Prædikatet, Professor, eller ikke, og følgelig — hvad jeg paa Ære forsikkrer — i al Eenfoldighed, efter at Forordningen af 27de September var udkommen, for at efterleve dens 16de §, skrev mig paa, hvad jeg udgav — efter fransk Maade — forhen Professor; derimod erindrer jeg med Taknemmelighed, at min høimodige og eiegode Patron, for at give mig Lellighed at betænke mig, tvende Gange sendte mig min Ansøgning tilbage, den ene Gang, som jeg tydelig erindrer, under Paaskud, at jeg deri ikke havde omtalt, hvorvidt jeg søgte Pension, hvortil jeg i dybeste Ærefrygt svarte, at jeg efter de Omstændigheder, hvorunder jeg ønskede Afsked, fandt mig aldeles uberettiget til at attraae, og vilde finde mig uberettiget til at oppebære nogen Pension; anden Gang, som min afdøde Kone har erindret mig om, fordi jeg, fandelig i den allerbedste Mening, da jeg paa ingen Maade enten vilde krænke Patronatet, hvorigiennem jeg indgav min Ansøgning, eller tilsidesætte min skyldige Ærbødighed mod Majestæten, til hvem jeg indgav den, og for hvem jeg fandt det uanstændigt at berøre, hvad jeg ansaae for en Privatsag mellem mig og et Collegium, ærligen havde sagt, hvad sandt var, at jeg havde fundet en med mine Ønsker og Evner mere overeensstemmende Virkekreds — som Lærer ved Christianis Institut.

Da dette var en bogstavelig Sandhed, og min Stilling ved Christianis Institut virkelig med hver Dag blev mig kiærere, havde jeg, efter min sædvanlige Ubetænksomhed ikke taget Hensyn paa, at saavel Privatinstituterne i Almindelighed, som i Særdeleshed det christianiske — det philantropiniserede han meget for meget — ikke stod i Hertugens Naade.

Derimod er det ikke blot min Overbeviisning, som jeg senere, ved syv Aars Erfaring, troer at have faaet Stadfæstelse paa, at mit Anlæg og min Duelighed meget snarere var til Skolelærer, især for en Ungdom, som jeg havde Leilighed at lære at kiende saa nøie, og tage Hensyn paa hver enkelts Tarv og Trang, end til academisk Docent — i det mindste i mit Fag — hvor jeg aldrig betraadte Cathedret, uden at det bekiændte

Quid dem? quid non dem,

staaer som med Ildbogstaver for mig; hvor det mere end eengang, især i tidligere Dage er vederfaret mig, endog med mit korte Syn, paa Auditoriets Bænke, ved Siden af Mænd, der hørte paa mig med Opmærksomhed, hvorvel de bedre kunde lære mig, at see Peblinger, der hverken kunde eller vilde lære noget, og dog tykkedes dem meget klogere end vor Fader Abraham, og nu igien blandt de egentlige Tilhørere, Mennesker af saa forskiellige Forkundskaber, Begreber, Dannelse, Aand o. s. v., at det i mine Tanker fast maatte være ligesaa let at finde de

Vises Steen, eller Cirkelens Qvadratur, som, i mit Hoved, at udfinde, hvad der var passende at foredrage paa det Sted, til den Tid, for den Forsamling, under de Omstændigheder, o. s. v. Hertil kom nu, at Æsthetiken, just i den Tidspunkt, med den kantiske Kritik tog en aldeles ny Vending, og at, medens jeg virkelig efter Pligt og Overbeviisning ærlig og iv-rig sysselsatte mig med at arbeide mig ind deri, Heidenreich, Schiller, Schelling, Brødrene Schlegel, Tieck, Jean Paul, o. fl., og endnu flere deres hervarende Eftersnakkere, i det de sammenblandede med det Gamle, dog ingen være mindre end eensstemmige, i Henseende til det Nye, hvilket naturligviis for mit — som jeg andensteds *) har udtrykt mig — vel ikke utænksomme men ingenlunde systematisk speculative Hoved, der ovenikiøbet hvert Øieblik kom i Forvirring mellem den Terminologie, de Synsmaader, de Begreber, hvormed jeg saa lang en Række af Aar var bleven fortrolig, og dem, hvori jeg her stræbte at studere mig ind, maatte danne et Chaos, hvor jeg alt for ofte hverken vidste ud eller ind. Da det nu ligger i min Natur, at jeg kun har behov at komme i den Tro, jeg gjør en Ting maadelig, eller slet, for snart at blive aldeles udygtig, og fremfor Alt utilbøielig til at gjøre det, var dette mig allerede en tilstrækkelig Grund til at ønske, at overlade min Plads til en

*) S. 4 D. 460, samt 3 D. 195-6.

værdigere og bedre, og var denne Grund saa bekiendt, at jeg godt mindes, en Magnat, der vel ikke var mig ugunstig, men ikke heldig til at udtrykke sig, lemde sagde, jeg tog min Afskeed, fordi jeg ikke kunde komme tilrette med den kantiske Philosophie; hvilke udentvivl forekom ham en sær Grund at frasige sig 400 Rdlrs. Gage.

Hvad nu end min Grund, til at søge denne Afskeed var, nok, at det blev paa sine Steder meget ilde udlagt, og optaget, hvortil naturligviis det ovenomtalte Sladdersystem ikke tør have bidraget lidet, da det sikkerlig ikke slaaer feil, at ligesaa tienstagtig og ivrig, som man var til at bringe mig, hvad man i de mig ugunstige Kredse dømte og yttrede derom, ligesaa driftig og nidkiær vil man have været til at bringe hid tilbage hvert Ord,

Miskiendelse og Misdom
Afvang min ofte alt for ræske Læbe.

At midlertid min ædle Hertug ikke var mellem dem, der miskiændte og misdømte mine Bevæggrunde til dette Skridt, saa utilfreds han end var med dette i sig selv, derpaa fik jeg senere et uforkasteligt Beviis i det Svar, han havde givet en — nu længe afdød — Mand af umiskiændelige Fortienester og Kundskaber, der mældte sig hos ham for at søge det Embede, jeg var fratraad: at man indtil videre ikke ønskede at besætte det, da man havde Føie at for-

møde, jeg under forandrede Omstændigheder kunde ønske at overdrages det igien, i hvilket Tilfælde den Sø-gende, som min Ven, vist med ham vilde ønske, det maatte staae mig aabent." At imidlertid dette Svar, om hvis Authentie jeg er saameget mere forvisset, da jeg i Aaret 1809 har havt Leilighed at tale derom med Hertugen selv, vilde, maatte, og burde blevet an-derledes, naar Søgeren, med alle sine Fortienester og Fortrin, havde i hver Henseende været Manden der-til, og ikke adskilligt af det, der bestemte mig til at ønske mig entlediget, ogsaa med Føie kunde giort ham det betænkeligt at tiltræde det, er det min Pligt at tilføie.

Ogsaa bør jeg ikke forbigaae, at jeg uagtet min Fratrædelse vedblev at fortsætte de i Forening med Professor Nyerup begyndte Forelæsninger over den danske Digtekunsts Historie, skiøndt jeg ikke mere havde Adkomst til Plads, som Docent, i Lectionscatalo-gen, hvor jeg kun staaer som et Appendix til ham. Ligeledes vedblev jeg at fungere, som Medlem, og Se-cretair i Commissionen for Universitetet og de lærde Skoler, der just den Tid var i sin særdeles virksom-me Periode, og hvorfra f. Ex. under 31 Mai samme Aar Planen til Seminariet for Skolelærernes Dan-nelse indkom, og fik kongelig Approbation; da imid-lertid jeg ved denne Leilighed, i den Forventning, at det skulde blive en Forretning, ikke en lønnet Tieneste, til Hertugen erklærede mig villig at paatage mig In-

functionen ved den danske Sprogclasse, der adskillige Aar senere blev mig overdraget, anmærkede han mig, dog i sin humane og liberale Tone, at han ikke turde indstille mig til at — skiøndt mindre Embede — næsten i det Øieblik, jeg havde frasagt mig et større; og traadde jeg da (efter at have oplyst ham, at det var kun Arbeid, som jeg troede at være skikket til, og ikke Ansættelse, jeg attraaede, og at jeg, ved endnu bestandig — og, som jeg smigrede mig, ham til Fornøielse — at arbeide som Secretair i vor Commission, troede at have viist, at det ingenlunde var Kongens og Fædrelandets Tieneste, jeg ønskede at unddrage mig) vist nok saa meget villigere tilbage, da Pladsen kom i saa værdige og duelige Hænder, som Kierulfs.

Om ikke min eneste og vigtigste, saa dog min kiæreste Sysel, skiænkede mig imidlertid den Stilling, der, som jeg, efter at den var ugienkaldelig forbi, offentlig vedkiendtes, syv Aar udgiorde min Lykke: at være Lærer for en videbegierlig Ungdom. Vist nok gav det mig mere at tage vare, end jeg vel havde giort Regning paa, da jeg meget snart lærte Forskiellen mellem at kunne Historie til sit Husbehov, og at have den saaledes inde, at man, efter den Fremgangsmaade, man da til den historiske Underviisning havde antaget, og hvis Urigtighed jeg ikke har kunnet overbevise mig om, kunde foredrage den sammenhængende, i det mindste for de høiere Classer. Hertil kom end-

ne; at jeg til de Classer, Wieck havde havt at undervise, og som mig blev overdragne i hans Sted, ventede fik Tilvært, i det en Abiturient, der til næste Examen Artium skulde afgaae, og om hvem mig var sagt, at jeg blot havde at læse hans Privat-Læsning til Uddannelse af hans historiske Kundskab, en Dag kom til mig med det Spørgsmaal: om han til første Examen ingen Historie behøvede at kunne, thi han havde ingen lært; og fandt jeg da, at han, i det ringeste, hvad sammenhængende og ordenlig historisk Kundskab angik, bogstavelig havde Intet. Til Lykke var det en flink, flittig, og ordenlig Yngling, som jeg giorde mig en Fornøielse af at underviise, ligesom jeg gior mig en Ære af, at jeg derved vandt mig Adkomst til at dimittere ham til Universitetet, nuværende Justitsraad Jacob Steemfeldt i Helsingør; at vi imidlertid begge havde søgt op at giøre, naar vi i det Halvaar skulde indhente Alt, hvad der var forsømt, troer jeg, man letteligt vil indsee; og vil man da ligeledes troe paa mit Ord, at Wieck ikke havde nogen Lod eller Deel i hans Ukyndighed, dog havde blind Tillid til, hvad den hiemvandrede Hr. Spazier havde forsikret om hans Kundskaber, ligeledes var bleven Wieck fremstillet som Maturus.

Vist nok traf jeg alt iblandt paa deslige Germanismer, hvorover jeg da ikke undlod med min Hr. Rasmussen, senere og med Rosenkilde, at anstille mine Betragtninger, og husker jeg blandt andet, at

jeg Fastelavnsmandag kom Sagen galt an; i det jeg, der regnede paa at kunne blive hiemme, og arbeide, dog for en Sikkerheds Skyld skrev en Sæddel til Rasmussen omtrent af Indhold, at; da vor Underviisning var, ligesom Almanakken, tydsk og dansk, bad jeg ham underrette mig, om der læstes den Dag eller ikke; hvilken Sæddel ved en Feiltagelse af Budet kom i Hofpræstens egne Hænder; og fik jeg da ikke blot det Svar, at der blev læst; men og da jeg kom derhen, en udførlig vidtløftig Udvikling af, at Fastelavnsmandag var kun for Haandværksfolkende, og deslige Pøbel, og at han altsaa ikke fandt nogen Føie til at lade Eleverne feriere, hvorom jeg naturligviis hverken havde Kald, eller Drift til at indlade mig med ham i nogen vidtløftigere Discussion, men skyndte mig i største Hast op til mine Drenge.

Uagtet der nu forefaldt fra Tid til Tid saadanne Smaaknuder paa Traaden, og uagtet der ikke letteligt kunde findes to i deres Egenheder mere forskiellige, for ikke at sige, modsatte Mennesker, end Hofpræsten og jeg (hvad Rosenkilde humoristisk anmærkede, engang han — første Gang i hans Dage — saae Hofpræsten bragt i den Nødvendighed at løbe, for at komme i Tale med mig, der løb med Eleverne ned paa Marken) kom vi dog overmaade vel overeens; hvilket, foruden den Tilfredshed, han ikke uden Føie følte og viiste med min Interesse, og min Iver for vort fælles Anliggende, ogsaa i Særdeleshed

han af den overordentlige Hengivenhed og Tillid; han havde for min Kone, den alt i Forveien fra Marenzylls var ham ikke ukiendt, og der snart saaes af ham i et saadant Lys, at han endog betroede sig til hende, at søge ham en Bestyrerinde for hans hovedløse Huusholdning, som hun og fandt ham efter Ønske i hans nuværende Kone, min Søster Claudines noie Veninde, Jomfru Hellager.

Mig bandt fra min Side den stedse tiltagende Interesse, jeg hver Dag mere og mere fik for den vakre Ungdom, hvoraf jeg her fandt mig omgivet, med de mig uløseligste Baand til dette mit nye Kald. Og saa var det mig en synderlig Nydelse, at see denne for det meste vakre, raske, sunde, livlige og hiertelige Tilvæxt ikke blot saa forskiellige af Alder og Størrelse, fra Ynglingerne Martho Stemfeldt og Gotfred Schmidten, indtil de ganske smaa; med hvilke jeg vel endnu som Lærer intet havde at bestille, men som jeg dog holdt saameget af, og der til Giengield havde mig saa kjær, at de med Sandhed kunde kaldes mine sande Yndlinge, — men og af Nation, og i Følge deraf, naturligviis af udvortes og indvortes Physiognomie. Saaledes ved Siden af de danske, for en stor Deel Børn af mine gamle Venner, som Meincke, H. og J. Prætorius, Bartholinerne, Bügel, Søn af Fru Bügel — min gamle Adzers Broderdatter, hvem man fra hendes Barneaar vil i første Deel af disse Erindringer finde omtalt med In-

nævnte — W. Krüger, Søn af en [illegible] norske Befalingsmand, og flere, og de raske Nordmænd; i Spidsen for hvilke jeg maa nævne Borgensen og W. Erichsen, der — skiøndt af Handelsclassen, som hvortil rigtig nok i de Aar de bedste Hoveder og de listigste Elever med saare faa Undtagelser hørte eller maadte — af Hierte, Hoved, Dannelse, Kundskaber, og hele Forhold, var en Schmidtens og en Winckels bestandige Medbeilere til det første Sted i min Yndest, og hvem min Ven, Bibliothekar Heger, der i mit Huus lærte nøie at kiende og ynde ham, med Rette kaldte et Ideal af haabfuld Ungdom — ikke blot Vestindianere, af hvem ingen rigtig nok i Legems, Aands, og Hiertes Fortrin [illegible] kunde maale sig med den heilige, yndefulde, ædle Dolly Quest, Generalinde Oxholms Broder — nu, om jeg ellers rigtig har beholdt, hvad hans herværende Frænder har sagt mig, ved Arv efter en Onkel, der var General i spansk Tieneste, Grand d'Espagne, under Navn af Marquis de la Greuis — og Ostindianere, blandt hvilke en William Dehne stod saare høit hos mig, og en Hermanson — efter sit Fødelands Maade kiendt under Navn af Ups — i Legemsfærdighed, Raskhed, og Uforsagthed overgik alle Elever — Franskmændene, de tvende Brødre Fournier og Desormaux, Sydtydsken Carl v. Hohenfels, Stedsøn af den østerrigske Gesandt Grev Ludolph; mig ved Mildheden og Elskværdigheden af sin Charakter — og, maaskee man,

ved dets Ulighed, han af Ansigt skulde have med min Camma — maaskee ikke for mig nogen; og endnu har jeg paa denne Fortegnelse udeladt mange, tildeels, fordi jeg ikke var vis paa, om jeg strax ved min Tiltrædelse traf dem, der hos mig stode saare høit.

Denne min hjertelige Interesse for disse Drenge og Ynglinge tiltog endnu, og det sandelig i en sæl- deles Grad, da jeg ved næste Halvaar fik i flere Fag og følgelig i langt flere Timer, med dem at be- stille, og deriblandt især Latin, og Modersmaalet. Dog vedbleve Historien at være deres og min Ynd- lingsfag; og det især efter at jeg — i Overeensstem- melse med de i Skolecommissionen vedtagne Hoved- regler — forbandt begge disse Underviisningsgrene saaledes, at de skulde f. Ex. til Opgave i Dansk, ved de tem- melig hyppige Maanedsexamina, fik at udarbeide en eller anden mærkelig Periode af, hvad jeg i det Tids- rum havde giennemgaaet; og veed jeg — navn- ligviis i en senere Periode — af Meincke, Erichsen, Tutty Quell, og flere at have faaet Udarbeidelser, for Ex. af den cromwellske Periode i England, der materialiter og formaliter vare saa vel udarbeidede, at jeg mere end eengang stod i Beraad, i slig en Ven- ding, naar jeg var forlegen for et kort Bidrag til Minerva, at giøre Brug deraf, og blot for Skams Skyld, og for ikke at nære en ubetimelig Forfænge- lighed og Skrivelyst hos dem, afholdt mig derfra.

Derimod opmuntrede jeg dem ikke sielden med

udsatte Premier af en eller anden dem velkommen Bog for den bedste Udarbeidelse, og satte da saa-dan Priis paa at vinde denne, at følgende Anecdote er bleven mig i kjært Minde.

Baade mellem Eleverne, og vore særdeles Ynd-linger, var om Søndagen at have nogle, gemeenlig fire, hos os paa Bakkehuset, og søgte endog de, der vare Sønner af kiøbenhavnske Nobles, uagtet de opvoxede mellem Datidens ægyptiske Kiødgryder, at saadan Priis paa disse Indbydelser, som da opreiste min Kone i en umægeligt høiere Grad end jeg var den elskende Afgud, og De udmaledede Alt for at komme til os. En Dag, under en Examen, fik jeg midlertid ved Siden et bestemt Afslag; men dog en uventet Svar og det af en af Bakkehusets daværende særdeles Ynd-linge, Frederik Bartholin, da jeg bad ham til næste Søndag. Noget forundret sagde jeg: Dit med din Artighed; men synes dog at kunne erindre, at jeg spurgte en af mine saa kaldte Fortrolige, om der var noget mærkeligt passeret, hvor Frits skulde med? Midlertid gik Examen sin Gang, og jeg tænkte ikke videre derpaa, før han om Løverdagen kom, klyn-gede sig op af mig, og spurgde, om han nu maatte komme til mig i Morgen? Naturligviis, svarte jeg ja, men spurgte tillige, hvad der havde været i Veien; hvorfor han ikke kunde bestemme sig strax; med barn-lig Naivetet svarte han mig nu, at han vidste først, om hans Udarbeidelse vandt den af mig udsatte

Dag; for — gjorde den ikke det — havde han før sig for ikke at komme, nægter han den Dag ingensteds ellers hunde at gaae.

At jeg med Velbehag erindrer Anecdoter af denne Slags, vil man udentvivl ikke fortænke mig.

I vort første Ægteskabsaar indtraf i avigen den overordentlig haarde Vinter, 98-99; og erindrer jeg saare tydelig, at den første tog fat ret for Alvor, da man ikke saae hans Hedenfart imøde, og at Hr. Laub, nu afdøde F. W. Schmidt og — om jeg husker ret D. H. Mynster, der var fulgt ud med Carl Heger og mig fra Drejers Club, hvor vi havde været inde at høre Talen til Kongens Geburtsdag, havde nær været nødsagede at tage Natteqvarteer paa Bakkehuset, saadant Vintervejr var der bleven, medens vi sad ved vort lidet Vennemaaltid. Da vor Bolig egentlig kun var Sommerværelser, og ingenlunde en Vinterbopæl, mindst for et Fruentimmer af min Kones ømfindtlige og fine Constitution, da, som hendes omme Veninde, Fru Brun, saa træffende har sagt,

Sjælens Klædebon for fiin hos Helen
Var for barske kolde Luft paa Jord,

maatte vi saavidt holde Huus inde i mit lille Studeerværelse, der var det eneste, der var at faae og holde varmt. Jeg var naturligviis saa acclimatiseret, at jeg vel i Grunden lidet eller intet følte dertil, som jeg overalt har fra Hedehytten af faaet en Slags

Være i, at være hærdet mod sligt. Men at min Kone, der var saa langt anderledes vant, og som ømfindtlig for alt deslige, ikke en eneste Gang, der mig er bevidst, eller bekiendt, jeg vil ikke engang sige, knurrede, eller bad, men saa meget som slog paa, at man dog nok, som andre Folk, kunde boe om Vinteren i Kiøbenhavn, da der dog neppe manglede paa dem, der saa godt som lagde hende Ordene i Munden, er, hvad jeg maaskee ingensinde har følt den fulde Værdi af, som nu, da jeg efter mange Aar tænker derover, og sammenholder det med Alt, hvad jeg i den lange Række af Aar har lært at kiende til hende; saa meget mere, som hun virkelig havde, og kunde have den fulde Forvisning, at hun ikke vilde have været et saadant Ønske forgiæves. Tvertimod bar hun ikke blot de uundgaaelige Uleiligheder, som Husets Beliggenhed, Maaden, det var bygt, og indrettet paa, o. s. v. medførte, med Taalmodighed, men hun fandt sig endog godmodig i et og andet, som havde været at afhjelpe, naar man ikke havde ommet sig ved at uleilige vor Vert derom. Saaledes tør der mellem vore ældre Venner være de, der torde mindes at have hørt hende — skiøndt ikke just i denne Vinter — spøge med den skiønne Beilighed, hun her havde til at fortsætte de astronomiske Iagttagelser, hendes alkyndige Fader havde bragt hende ind i, da hun kunde tælle Stierner i sin Sovphn. Vort brøstfældige Tag havde nemlig i en

Storm slaaet Bresk og Brak, og vort Stueloft, der efter ældre Dages Maade var betrukket med gammelt malet Voxdug, var paa sin Maade durchlauchtigt; saa at man virkelig, naar man passede Tiden og tog Retningen rigtig, giennem tvende correspondérende Aabninger kunde see — om jeg ikke tager Feil — Aftenstiernen tindre i al sin Glands over Naboens Huus.

Hvad min ældste og første Veninde for ikke længe siden skal have sagt til Nogen, der talte om Uleilighederne ved hendes Vinterophold paa Fredensborg: det er alt glemt, naar Sommeren kommer, sandede sig i en hel Grad med min Kone og mig; og vil man finde, at jeg af fuldt Hierte har erkiendt det i Officieren, som man især i hine Dage med Føie kan antage for det speiltro Aftryk af, hvad jeg tænkte og følte.

Ved at meddele en Epilog af Påwels ved Hvelsernes Slutning i D. D. L. S., hvor blandt andet fandtes de tvende Linier:

> Faa ere stedse Danmarks Foraarsdage;
> Og færre var de, sielden end i Aar,

fandt jeg mig befriet at tage til Gienmæle til Forsvar, ikke blot for Danmarks Vaar i Almindelighed, men selv for dette Aars saa ualmindelig seene *), saa usædvanlig lang Tid ublide Vaar.

---

*) Da det længe kort før denne Periode i et her om

"Er det en uimodsigelig Sandhed — sagde jeg — hvad Lessing har lagt sin Minna i Munden: at

talt Skrift var blevet mig forekastet: vel stundum at have ladet mig af Jacobinerkrangl lokke af Stien, eller af Jacobinersbøden stramme til at blive Overløber, troer jeg, af en Tilskuer i Anledning af Foranstaltningerne til at lindre Vinterens Nød, paa en Tid, da jeg sandelig mindre end nogensinde havde enten Føie eller Fristelse at bøie. Knæ for hvad jeg ikke havde hædret eller hyldet, at torde afskrive følgende:

"Ikke uden inderlig Deeltagelse har Tilskueren hørt, hvorledes vor, for Menneskeligheden som for Fædrelandet, saa ustjelsandelig velmenende og virksomme Kronprinds har været redebon til at skaffe de brave Borgere — i hvis nidkiære Haand vort Fattigvæsens Bestyrelse skal overdrages — den savnede Virkeevne, for at sætte dem i Stand til at begynde at virke (Alt hvad der i saadanne overordentlige Tilfælde er Regieringens Pligt! den give Exemplet, den række første Haand, og da har den giort sit! derfor ere vi Borgere, og ikke Trælle, derfor have vi Fædreland, at vi selv Alle virke, skulle bidrage til dets Tarv). Velsignet af Godhedsgud, af de Reddedes og Hiulpnes Frelse og Lindring, af sit eget Hierte være hver den, som med Raad og Daad, med egen Gave eller ved fremmede Gavers gode Anvendelse har rakt sine nødlidende Brødre veldædig Haanden; de ville ikke savne deres Tak eller deres Løn."

Saa tænkte og talte jeg da, og takker 30 Aar senere den Gud, som har ladet og lader Myriaders mangeaarige Velsignelser over den Menneskeheden og Fædrelandets virksomme og veldædige Venner i Opfyldelse. 2 August 1829.

det er ogsaa en Fornøielse at vente en Fornøielse, eller i det mindste, at en Fornøielse er os dobbelt sød, naar den kommer, efter at have været længe ventet, da er det unægteligt, at det er en Fornøielse, som vi i Aar med dobbelt Fylde nyde, og som vi have langt forud for de misundte Sydlandes evige Vaar."

"Ja! ogsaa her er Arcadien, ogsaa her stod Naturen stille med signende Haand, da den vandrede om, at udsprede Glæder! og hvor, hvor vandrede den vel ubarmhiertig og stedmoderlig forbi! Tilskueren har for endda ikke saa længe siden erindret, at de skionneste Skildringer, vi af Landliv og landlig Lyksalighed eie, have vi faaet fra det intet mindre end hesperiske Norge, at, dersom han efter Beskrivelsen skulde søge Nordens Tibur, vilde hans første Vandring blive til Bergen, til Davigs Præstebolig, efter den fortryllende Skildring, dens tiburtinske Sanger — Cl. Frimann — har givet deraf."

"Selv føler han, og maaskee i Aar mere end nogensinde i sit Liv, at man kun behøver at have Hierte til at finde Vaar, for at fryde eller skabe den, hvor det saa er. Lad end vor Vinter være lang og barsk, vort Foraar ublidt og seent, Naturens Slummer langvarig og tung! o, med dobbelt Fryd nyder man dens gradvise Opvaagnelse; med dobbelt Begiærlighed vogter man paa hvert Fremskridt af den skiønne Aarstid, paa hvert Hane-

sted — for at laane et Almuendtryk — Glæden gier fremad. "See! siger man, see, hvor dog alt Dagen mærkelig længes! see, hvor Sneen smelter! see, hvor Isen gaaer bort!" Saa fryder man sig, naar man igien seer den sorte Muld, naar de sølvrene Strømme i hundrede selvbrudte Canaler spille hen over Ager og Eng; saa hilser man det første frempippende Græsstraa, gaaer paa Luur efter den første fremskydende Plante, finder en Skat i den første Vaarblomst, man opdager; og naar saa Qvistene brunes, yndne, Knopperne daglig synligere svulme, allerede de blødere Træer og Buske begynde at grønnes; og man nu, Dag for Dag, Time for Time har en ny Glæde, en ny Skiønhed at hilse, og atter alt dette fordobles, forsødes, forskiønnes ved Sammenligningen: for saa faa Uger siden laae endnu Sneehøie her; for saa faa Dage siden var endnu Alting her sort og gyldt; endnu i Gaar, endnu kanskee i Morges, var her intet at see over Jorden! Nei! man kalde det Sværmeri, eller hvad man vil, men dybt, dybt føler jeg i mit inderste Hierte, at det, for ret at nyde, er godt, er gavnligt, er fornødent at savne, at vente, endog at frygte, og det er ikke blot af den saakaldte livløse Natur, jeg har lært at kiende, og erkiende denne Sandhed."

Hvad der særdeles bidrog til, at min Kone, der rigtig nok, som man vil mindes, ikke var nær saa stor en Beundrerinde af Nordens Vaar, som jeg, og med

Aarene blev det alt mindre og mindre, denne Gang særdeles sympathiserede med mig, og at man vel med Føie kan sige, det var hendes Aand, det var over mig i Ovenstaaende, var, at vor velvillige Vert venskabelig havde overladt os, hvad Professor Kruse seenere i hans nydelige Epistel til vor fælleds Ven, Broager*), kaldte

Min Vivs latinske Hauge.

Det var en Steengaard, hvor — et Par ublyte Pilletræer ud til Veien fraregnet, der ikke bidrog enten til dens Frugtbarhed eller dens Skiønhed — ikke voxte en Blomst eller god Urt, men som hun rødde, dyrkede, ryggede, og i de fire Aar, den var hendes, bragte saa vidt, at, da jeg ved at blive Eier af Bakkehuset kom i Besiddelse af den mig fra tidligere Aar saa kiere gamle Bakkehushave, som saa mange hellige og dyrebare Erindringer indviede mig, det dog var mig et tungt Bytte, for den at forsage

Min Cammas Hauge! hvor jeg Billedet**)
Af eget Liv taknemmelig erkiender,
Som nys en ukrudbækket steenstrøet Plet,
Et Eden, Camma! blev ved dine Hænder,
Hvor i hver frodig Vært, hvert Blomst fra Dig
Min Lykke fro erkiende maa en Broder,
Hvis vennehulde Smiil indbyde mig
At signe henrykt deres ømme Moder.

*) Charis 1802.

**) Til mit Bakkehuus, poetiske Forsøg andet Bind.

Og har end min Kamma i de fem og tyve Aar og derover, den større Hauge blomstrede, og trivedes, og forskiønnedes under hendes Pleiehænder, vidst deri at skabe et lidet Paradiis efter det andet, som vel og i Anleggets Smag, i dets Blomsterpragt o. s. v. lade hin første simple Urtegaard langt efter sig, den kunne de dog ikke udslette af mit Hierte, saa at jo hver Vext, hver Blomst, som jeg der har af hende lært at kiende og elske, er, og bliver mig en Yndling, som med hvert Aar befæster sig mere og mere i min Kiærlighed.

Saaledes Fumaria nobilis, — man tillade mig at nævne den med sit daværende Navn, skiøndt jeg vel veed, den senere er døbt under et andet — mig uforglemmelig, blandt andet for min Utrøstelighed, da en Dreng, der gik min Kone tilhaande i Haugen, i sin Eenfoldighed, jeg veed ikke, til hvad Børnebrug, havde skaaret Blomsterne af, i det den rimelig ikke gjør imellem, hvad han i vor høifornemme Naboes Hauge, hvor han egenlig hørte hiemme, havde lært at kiende som Ziirplanter, og som jeg hvert Aar maa have blomstrende i den lille Plet, der en Række af Aar har været min eiendommeligste; saaledes den deilige Gentiana acaulis, der næsten har saa at sige sit *habitat* paa Bakkehuset, hvorhen Holbøll viiste hver der søgte den hos ham, og hvorom, der maaskee endnu torde være de, der kunne huske, at, da afdøde D. H. Mynster i Selskabet for Sundhed fore-

læste vor Ven Hornemanns interessante Biergvandring*), jeg ved den Note, der siger, at paa Grændserne af den smeltende Snee staaer en Hær af Gentianer o. s. v., der udfolde deres Blomster, næsten imedens Sneen endnu skiuler deres Rod, udbrød i et ufrivilligt Udraab, hvilket Mynster fandt mærkeligt nok til at mælde vor fraværende Ven, som Beviis, hvor botanisk begeistret jeg i hans Fraværelse var blevet.

Saaledes hilser jeg og aarlig Dictamnus albus, og den skiønne Tradescantia, og vil hvert Aar, det endnu tillades mig, inderligere, men sørgmodigere hilse dem, som Venner fra hin gode gamle Tid; men fremfor alle den dobbelte Martsviol, som min Kone, da Grønningen i den nye Eiers Tid omlagdes rundt om Parken i den gamle Hauge, hvor jeg af E. A. Hvid i Prams Tid var giort opmærksom paa dens Sieldenhed, biergede et Par Buske over i sin nye Hauge, der siden giennem Holbøll og flere ere blevne, som Stammen, maaskee for alle dem, der ere i og om Kiøbenhavn. O disse Blomster og saaledes flere, hvoriblandt Senecio elegans, der sildigere have faaet tilfældig Erindringsinteresse for mig, lade mig føle

*) Reise til Pic de Midi, af et Brev, Qvartalskr. for Sandhed V B. 2 H. S. 342. See ligeledes Noten forrige Side, hvor der siges, at Mossen hos os ikke kan groe tættere, end gentiana acaulis hisset, og som nok egentligst electriserede mig.

at det ikke er Lugten ene (der hos mig er, og stedse har været en meget skarp Sands) hvorom Raimonds af Hornemann anførte skiønne Beskrivelse om Blomsternes Virkning paa Ideeassociationen giælder: "der er, jeg veed ikke, hvad, deri, som mægtigen vækker Erindringen af det forbigangne; intet gienkalder til den Grad elskte Steder, savnede Livsstillinger, disse Minuter, hvis Flugt efterlader lige saa dybe Spor i Hiertet, som de efterlade saa i Erindringen;" og man behøver kun at komme i Hu, hvad J. J. Rousseau i sine Bekiændelser fortæller om den levende Følelse, hvormed han efter mange Aar igien saae den Vinca, hans Maman Varens med Interesse havde viist ham den Dag, han med hende tog Charmetterne i Besiddelse, for at have en, hvert følende Hierte ærværdig, Hiemmel for denne min Paastand.

Saare mærkeligt er det, hvad just det Tilskuerblad *), der gaaer for ved det nysanførte, bringer ham i Minde, at just paa den Tid, da han mere end nogensinde begyndte at leve, og i hver Henseende at leve efter samtlige sine Begreber om Liv, blev det første Gang sagt ham temmelig almindelig paa, at han var død. Denne Gang var han midlertid saa heldig at komme efter, hvorledes han saaledes uskyldig var kommen for Orde, hvilket de følgende Gange ikke just altid har villet lykkes ham.

*) No. 37, 16de Mai 1799.

Dog til Sagen! Som jeg en Eftermiddag sidder ved mit Arbeid, hører jeg nogen pikke paa, hvad vi kaldte, vor Salsdør, der var næst ved min; jeg gik hen og lukkede op, og blev meget forundret ved at see min næstældste Broder, der endnu lever som Præst i Jylland, mig den kiereste af mine Brødre, træde ligesom forbauset et Skridt tilbage ved at see mig, og søge Ord at tiltale mig med. "Er Du frisk?" spurgte han endelig. "Ja!" "Og Du har heller ikke været syg?" "Nei, hvorfor?" Jeg fik ham nu ind med mig, og endelig kom det da ud, at de havde sagt over hele Byen, at jeg var død, og at, hvad der endnu var det snurrigste, Rygtet egentlig var kommet fra det Huus, hvor min Moder boede.

En Veninde af vor Familie, som levede i samme Huus, havde nemlig en Broder, der var blevet Dreng paa et Apothek, hvor der en Aften silde var kommet et styrtende Ilbud fra en Professor, hvis Navn havde den første Stavelse tilfælles med mit, om nogen Medicin, som der maatte hastes med, men hvorhos da Buddet tillige yttrede den Formening, at Patienten vistnok var død, inden han kom hiem dermed. Drengen, der nylig var kommet her til Byen, og der sagtens ikke kiendte ret mange Professorer af Navn, og deriblandt vel mindst den her omhandlede, hvis Professorskab var en Rangtitel i et ganske andet Fag, men der hos sin Søster ofte havde hørt mig nævne, var næste Morgen løbet til hende med dette

Budskab, som da strax var kommet om i en Kreds, der samtlig kiendte mig, og tildeels holdt af mig, maaskee faaet Bestyrkelse ved det just i de Dage, Guldberg havde med et dobbelt Nummer Tilskuer taget min Absent, som nu saare sielden var Tilfældet, og blev nu, skiøndt Kilden, det kom fra, uden tvivl meget hurtig stoppedes, da min Broder, saasnart han hørte det, løb herud, og naturligviis skyndte sig hiem igien med det Trøstebudskab, at der ikke var eller havde været allermindste Fare paa Færde, tree hele Dage, med mange og mangehaande Biomstændigheder, der vel ikke engang nær alle kom mig for Øre, end sige, de skulle være blevne i min Erindring, ved at være i Omløb.

Hvorledes det gik Patienten, der uden tvivl var et spædt Barn, har jeg ikke erfaret, eller vel egentlig, da jeg siden har været i Forbindelse med Familien, nok engang vidst, men glemt. Jeg for min Part var ikke seen at føre mig det, efter min daværende Maade, til Nytte, som Emne til en Tilskuer, med Motto:

Vixit, et est vitæ nescius ipse suæ.

"Adskillige Gange — begyndte jeg — har Tilskueren havt den Fornøielse at høre de besynderligste og meest modsigende Rygter om sig; endelig har han i forrige Uge oplevet den sieldne Ære, at være tree Dage død, og det med alle Honores, saa man ikke blot vidste hans Dødstime og Dødsmaade, men

og, paa hvad Apothek den Medicin skulde være hentet, der ikke havde været istand til at frelse hans Liv."

Efter nu at have erkiendtlig berørt den broderlige og venskabelige Deeltagelse, der ved denne Leilighed var ham viist, og anmældt sit Forehavende, at indgive sin Ansøgning til Publikum, om at blive forløvet fra denne sin Død, uagtet han i Klubber og Selskaber var med alle Formaliteter frakiendt sit Liv, ansaae han det dog, med Hensyn paa den liden Betragtning, hans Indsigelser og Protestationer mod, hvad man ved andre Leiligheder havde behaget med ikke bedre Føie at sige ham paa, hidindtil have maattet komme i, bedst for en Sikkerheds Skyld at giøre sit aandelige Testament, der — som man da vel vil forestille sig — var i det Hele mere satyrisk end panegyrisk. Idet jeg nemlig i dette mit Testament erkiendtlig og taknemmelig ihukom mine Venner, Medarbeidere og Monstere, forsømte jeg ikke at see ind til, hvad jeg troede mig beføiet, at besvære mig over, og sluttede jeg da med følgende trende Legater, dem jeg, hvad end i de foregaaende Artikler formedelst indtrufne Dødsfald og andre indløbne Begivenheder vorde være at forandre, i alle deres Ord, Punkter og Clausuler her som min uforanderlige sidste Villie paa ny erkiender ved Magt:

"Alle vore offenlige Mænd, være sig Magthavere eller Skribenter, testamenteres jeg min faste og levende Overbeviisning om den menneskelige Feilbar-

hed, med den derved forbundne Redebonhed til Overbæreise mod andre, og Vatsomhed i at lide paa sig selv. NB. Skulde det, hvad i hans Stervbo deraf maatte forefindes, ikke, som er at befrygte, erkiendes tilstrækkeligt, da kommer Concursmassen til Deling efter de Love, som gjælde ved Byttes Deling i Krigen, saaledes, at jo høiere en staaer, være sig i politisk eller litteratisk Rang, jo større Part tilkommer ham, da i samme Forhold hans Trang dertil maa formodes større."

"Alle politiske, theologiske, pædagogiske, physiologiske, philosophiske o. a. Orthodoxer, og Kiettermagere testamenterer jeg min ikke mindre urokkelige og uvaklede Overbeviisning: at den Regiering, hvorunder Menneskene ere lykkelige, den Religion, ved hvilken de blive dydige, den Underviisning og Opdragelse, hvorved Børnene fremmes til Legem og Siel, den Diæt og Levemaade, hvorved Menneskene befinde sig vel og længe vel, og den Philosophie, der leder til Sandheder — Formen være saa, som den vil — er god, sand, grundig, rigtig, ægte, uden derfor at være udelukkelsesviis, den eneste gode, sande, grundige, rigtige, ægte."

"Alle Menneskehedens og Jordens Foragtere og Forhaanere testamenterer jeg min levende og paa Erfaring grundede Overbeviisning om alt det Gode, der i indbyrdes Kierlighed, i giensidig barnlig og faderlig Omhed, i Arbeidsomhed, i huuslige og barn-

lige Pligters redelige Udøvelse er at finde, med tilføiet Advarsel, at jo tidligere, nidkiærere og utrætteligere der arbeides i denne Guldmine, jo flere af dens Aarer, der træffes paa; jo rigere vil deres Udbytte blive."

Jeg har allerede nylig berørt, at jeg troer mig beføiet at anføre mine Tilskuere, fornemmelig fra hiin Periode, da de vare frit fremstrømmende Udgydelser af mine Tanker og Følelser, som mit Hiertes og min Aands Speil; og vover jeg da at pege paa Hierteligheden i det første af de anførte Blade, og — om man vil tillade mig dette Udtryk — Godmodigheden i det Mestes Satyre, som uforkastelige Beviis, at jeg var lykkelig, hvortil jeg af samme Tidsrums foregaaende og efterfølgende trøster mig til, at kunne fremlægge mange Sidestykker; medens jeg ikke troer, man letteligt her skulde vise mig noget eneste betegnet med Angestens eller Trællesindens Sveed paa Forf. Pande, end sige skrevet med en Pen dyppet i Galde*), medensfor — efter en ovenanført Formaning — i Hiertet.

*) At jeg var mig selv bevidst, at mine Blade, for at bruge Fr. Nicolais Udtryk, havde taget af, hvad man vel tør have kaldt, deres Ulvenatur, vidner denne Aargangs Motto af gamle Helt:

Om end paa Brems og Bi kun synes lidt Forskiel,
Paa deres Arbeid dog de kiendes meget vel.

At jeg taknemmelig erkiendte, at jeg var det, og hvorfor, og hvormeget jeg var det, vil følgende lidet Brev til min Kone, hendes Fødselsdag 1799, tilfulde godtgiøre, og tager jeg derfor ikke i Betænkning, dets hele formelige Ubetydelighed uagtet, bogstavelig at lade det aftrykke her.

Kiære, inderlig elskede, velsignede Kone!

Din lykkelige og taknemmelige Mand kan ikke paa den første af Dine Dage sige Dig andet, end det, Du hver Dag seer, at han er usigelig lykkelig ved Dig, og at Din Godhed og Kierlighed intet Ønske vilde lade ham beholde tilbage, hvis han altid saae Dig saa glad og lykkelig, som Du giør ham. At det er ikke hans gode Villie, det mangler paa, at Du ikke er det, erkiender Du alt for ofte, og for kierlig til, han her skulde sige noget derom. Modtag hosliggende, som et lidet Beviis, hvor gierne han opfyldte ethvert af Dine Ønsker, maar han kunde. Gid du leve lykkelig og glad mange Aar og dette følgende, da er intet Menneske paa Jorden lykkeligere end Din Mand

K. L. Rahbek.

Bakkehuset d. 18 Oct. 1799.

(E. Sk.) Jeg kniber paa det colletske Papiir, at det skal vare mig mange Aar endnu til denne Dag.

Glem ikke mine Quikkepenge!"

Da jeg har giort mig til Pligt at meddele denne Seddel aldeles uforandret og uforvansket, bliver

det nødvendigt, at jeg for at forebygge Misforstand tilføier nogle Oplysninger. Min Kones Helbred var i denne Periode mere end almindelig misligt, hvortil foruden Veirliget og flere heslige udvortes Omstændigheder, især hendes Moders — efter hendes Kiømpenatur uventede — Død dette Foraar ikke lidet bidrog, og har min Cammas kierlige Broder, da Bakkehusets Indsidder, nylig bragt mig i Erindring om, at hun endog i hiin Periode engang maatte lade sig aarelade, som var, hvad hun havde en særdeles Modbydelighed for, og ikke uden yderste Nødvendighed greb til. Om hint opfyldte Ønske kan jeg ikke give videre Oplysning, end at det har været en Forering, beskeden og tarvelig, som alle hendes Ønsker, og som Hiertet og Villien ene gav Værd; at Drikkepengene var et kierligt Kys, behøver jeg neppe at sige nogen, der selv til en kierlig og kiær Kone eller Pige har havt et saadant Ærinde at røgte. Det colletske Papiir er en de Dages Spøg, da vor Ven Collet, hvem vi drev Spøg med for en vis Elegance, han satte Priis paa, havde til Kiæresstebreve forært mig et lidet Stykke overmaade fint Papiir, med Guldkant, hvorpaa ogsaa denne og de næstfølgende Sedler ere skrevne.

Dette til ydermere Stadfæstelse har jeg ved en høist synderlig Hændelse i disse selvsamme Dage aldeles uventet havt det Held at gienfinde et Brev fra min Ven Rein til min Kone, efter hans Hiemkomst

fra det Besøg, han i Efteraaret *) 1799 havde giort os. Ogsaa dette leverer jeg, som et Actstykke, uforandret og uforvansket.

Bakke den 20 Dec. 1799.

Omendskiøndt Julen nærmer sig med stærke Skridt, og minder mig om, at jeg i disse Dage har fire Prædikener at skrive, omendskiøndt jeg er forkiølet og syg efter Reisen, har De dog, ædle Veninde! alt for megen Fordring paa min Erkiendtlighed til, at jeg skulde lade en eneste Postdag gaae forbi, inden jeg skrev Dem til. Reisen var lykkelig, Veiret godt, og Føret imod Formodning ligesaa; kun var det noget for koldt, eller rettere jeg havde for lidt Reisetøi til at udholde Kulden; Virkningen heraf ytrer sig paa en meget ubeleilig Tid.

At jeg underveis havde meget at bestille paa Bakkehuset, at jeg saae Rahbek i Arbeid under Orene, og Dem og den asthenîske Hufeland spille bitte smaa Dramer, i hvilke jeg ikke blev forglemt, er vel unødvendigt at fortælle. — Ja jeg var saa ganske hos Dem, og Deres velsignede Selskaber, at mine Reisecompagnons et Par Gange spurgte mig, hvad jeg loe ad, uden at der blev talt et Ord.

Der mødte forresten intet mærkværdigt uden dette, at, da jeg i den lille svenske By Falkenberg efter vel forrettet Middagsmaaltid skulde bestige Post-

*) S. foran S. 282.

vognen, fik jeg at see i et Vindue ligeoverfor, en smuk ung fortsmudsig Pige, som puslede med en Urtepotte, i hvilken stod skinbarligen et Polygonon hydropiper, eller noget, som lignede dette saaledes, at en langt bedre Botaniker, end jeg, kunde bedrages derved. — Var jeg en ***, eller skrev en ***, vilde jeg fortælle Dem, hvorledes jeg gik løs paa Vinduet, knælede for denne unge fortsmudsige Pige, priisede den By lykkelig, som eiede et Polygonon hydropiper etc. etc. Men da jeg er mere simpel, vil jeg blot holde mig til Sandheden: at jeg meget længe efter tænkte paa intet andet, end min Rahbeks Cammadulis *).

Neppe havde jeg sat min Fod paa norske Botten, førend min Kone mødte mig. Hvor glædelig

---

*) Ovenstaaende minder mig, at jeg ovenfor glemte at meddele Udskriften paa Geburtsdagsseddelen, hvoraf man vil lære at kiende de paa den Tid gangbare Kiændingsnavne, min Camma for mig gik under; den lød: til min velsignede Kelselia, Cammadulis, Cammamia, Ikkedesmindre. Kelselia var en euphonistisk Variant af Kjelling! og ydermere forhæsliget ved et engelsk Qvalpain; til de to følgende vil man let finde Etymologien; det sidste hænger nærmere og dybere sammen med mit Hiertes Roman og Historie, og vil derom i Tilskueren No. 49 for 1797 i en Brevvexling af min Ven Liebenbergs Haand findes nogen Oplysning, hvor det erklæres for et Særsyn, at en Pige, uagtet hendes Beiler virkelig holder af hende, ikke desmindre elsker ham.

denne Sette var, kan De let forestille Dem. Nu lever jeg da igien ligesaa roligt og eensformigt som for. — Hvorfor har dog ikke Skiæbnen villet, at vi skulde være hinanden nærmere? — Dog jeg er alt for lidet vant til at see mine Ønsker opfyldte, for at kunde finde dette forunderligt. Jeg maa derfor nøies med skriftligen at conversere Dem. Ja! jeg gientager min Tak for Deres Godhed og den Blidhed, hvormed De langt over min Fortieneste bedømmer mig. — Maatte Himlen giøre Dem saa lykkelig, som jeg ønsker, og De fortiener.

Jeg glemte, førend jeg forlod Dem, at sige, at Deres Broder Guldberg tilbød sig at lade mine Poesier afskrive ved en Seminarist, som han ønskede denne liden Fordeel, og at jeg modtog hans Tilbud. Imidlertid var det ikke af Veien, om De erindrede ham derom, at jeg kunde ile med Udgaven, og faae den færdig, førend jeg forlader Stiftet. Saameget for denne Gang. De skal, ædle Veninde! snart høre mere fra mig. Imidlertid bliver det et af mine inrigste Ønsker, at De maa være glad og lykkelig, og — jeg kan ikke andet end lægge til — at De undertiden maa tænke paa Rein.

Ogsaa dette Brev vil — ikke blot for ikke at misforstaaes, men og ligefrem for at forstaaes — trænge til adskillige Oplysninger. Det var et gammelt Ordsprog i norske Selskab, at det var en meget god Indretning med høie Vedkommende, at de ingen-

skulde befördrede Selskabets betydelige Medlemmer anderledes, end at disse om saa Aar maatte komme ned igjen, at søge videre Forfremmelse. Saaledes havde Rein nu i 8 Aar siddet i knappe Kaar i Capellaniet Schieborg, hvor den ædle Generalauditeur Wessel aabnede ham et Fristed, for at undgaae Deportationskaldet i Cautocheino; men nu, da Wessel ydermere var død, var det hoi Tid; saa vattm en Ven og Velynder han end i Hauslunds nye Eier, Rosenkrands, havde gienfundet, at han søgte at komme paa en grøn Green, især da med hans anden Kone hans Familie tiltog; han maatte da paa ny herned for at søge, og modtog gierne en Bopæl paa sit gamle Bakkehuus, for at være (s. S. 84 o. f.) Naadens daværende Dør nærmere. At denne var noget tvær til at oplade sig for ham, har jeg ikke Føie til at omtvivle; at midlertid personlig Misgunst hos en mægtig Stormand skulde have været Grund dertil, har jeg ikke Føie at antage, skiøndt jeg ikke vil nægte, at Manden hverken var i Ord for at være Skryvverne *) eller Capellanerne meget bevaagen, da der efter hans Mening altid var saa mange

*) Allerede 1798 havde Tilskueren anmærket, at det lod, som Forfremmelsesmaalet i den geistlige Stand forfeiledes ved at skrive, og især ved at skrive vel, og til Beviis anført Birkner, Rein, Zetlitz og flere Capellaner. S. fr. IV B. S. 136.

[illegible] Vægterviser *), der burde have Forrang.

Rein havde forøvrigt ogsaa et Aftrædequarteer hos en Ven i Kiøbenhavn, hvilket foranledigede en liden Begivenhed, som jeg i det følgende skal berøre, men opholdt sig helst og meest paa Bakkehuset, hvor han var [illegible] sit [illegible], [illegible] han, som oven-for er [illegible] og nu ved hans Brev bekræftet, for-nøiede sig over min meget Glad. De bitte smaae Dramer, som min Camma og hendes Broder opførte, der den Tid var en saare flittig Læser af Hufeland, og havde følgelig Sthenien og Asthenien hyppig paa Læberne, vare mangehaande, og de, hvori Rein selv ikke blev forglemt, vare Skiemtspøg over hans mange-haande Smaanørvagtigheder, hvoriblandt især hans Forvexling og Fordreining af de danske Navne. Saa-ledes kunde han f. Ex. ikke erindre Navnet Oehlen-schläger, (som den Sommer først var bleven kiendt paa Bakkehuset, hvor han allerede var en velkom-men Giest) men kaldte ham Østerhauser; saaledes en — jeg er ikke istand til at mindes hvem, eller engang om det var en dansk eller en tydsk Poet — hvis Navn han fandt saa upoetisk, at han engang i Sel-skab satte en Triumph paa: naar han virkelig [illegible] saa, kunde han umulig have Genie; og saaledes [illegible]

*) Hvilket til Ulykke i Nordmændens Mund skal have klinget som dovne Præster.

get andet af det, som i det fortrolige huslige Samliv, tusende Smaatilfælde, en Fortalelse, Forhørelse o. s. v. give Anledning til, og der ved øieblikkelig munter Opfatning og Benyttelse meget let for den lidet Kreds bliver til Mundheld, og hvori særdeles min Kone, naar hun var i spøgende Lune, havde overordenlig Lethed og Livelighed, ligesom og hendes Broder, i dette aandelige Boldspil nogensinde var den dueligste Medspiller, hun kunde faae eller ønske: Saaledes erindrer jeg en anden saadan Galskab af dem, som just den Tid var i sin fulde Gang, og hvor Rejn heller ikke blev forglemt. De morede dem nemlig med at giøre Vers i Forening, efter vore daværende Digtere i disses Versearter, Manerer, med deres Yndlings-Vendinger, Talemaader, Ord, Riim o. s. v. og det ikke sielden saa træffende, at man skulde tage dem for ægte, indtil med eet en parodisk Vending, en Overgivenhed, der var alt for fristende til at slippes af hænde, giorde en pludsig Ende paa det Hele; og, for at giøre hinanden Opgaven desvanskeligere, skiftedes de at rime paa hinandens Linier, og var da Kunsten — som det hedde — at sætte hinanden ved vanskelige Rimeord. Saaledes erindrer jeg, at jeg, som kun sielden tog Deel i disse Galskaber, da jeg ikke havde Stunder, giorde mig meget fortient af min Kone, da jeg til det reinste Stykke, der var forfattet i, hvad man vel da torde kalde vor sentimental-rhetoriske — Queen Annas — Maneer,

og hvori Heger havde anbragt Wessels Minni — Reins Yndlingsthema — kom hende, just som hun var nærved at staae paa Grund, til Hielp med Ordet Døler, der baade var ægte norsk, og hialp hende til et Riim, hun fattedes.

Polygonon hydropiper var, uden at jeg kan erindre Anledningen, blevet et af de omtalte Mundheld, hvorved Rein drev Spøg med min Vivs latinske Hauge, hvor han, ligesom Thaarup, beskyldte hende for at opelske udenlandsk Ukrud og fremmede onde Urter; og var dette endog blevet besunget, jeg veed virkelig ikke, ved hvem af os, i et eget Poem, hvoraf jeg kun mindes de to første Linier

Som det Polygonon, der kaldes hydropiper,
Kan voxe overalt endog blandt Grønlands Klipper.

Stregen under førtsmudsig — hvorfor det er aftrykt med Svabakker — giver sikkerlig tilkiende, at dette Ord har været med paa Reins norske Synderegister, hvilket jeg finder saameget begribeligere, hvis han nogensinde — som jeg har Føie at troe — skulde være kommet for Skade, skiøndt vist nok i den bedste Mening, at bruge det om den, der til Legeme, som til Siæl, var maaskee den største Smudsighedsfiende, jeg nogensinde har kiendt. At i saa Fald dette Ord her var forsætlig gientaget, og udmærket, for at giøre min Kone den hiertenseenste Hyldning, hende bragtes; des umistydeligere, kunde vel saa være. Norske Botten var ogsaa et af Wallehusens Cant-words

efter om den Tid hyppig kommende Udlænding, der ikke var Reins Mand.

Broder Wuldsing havde Rein, deels i Selskabet for Sandhed, hvoraf han var Medlem, og hvortil han leverede Satiren Beskytterne (der just ikke var skikket at vinde ham Yndest hos

den andre Slægt
Beskytterne, den Jordens sande Plage,
Som klappe Folk, og stryge under Hage)

deels paa Bakkehuset lært at kiende, og de omtalte Digte ere de tvende smaa Bind, der, skiøndt ikke før 1802, udkom hos Arntzen og Hartier. Af Brevets Slutning seer jeg, at Rein den Tid har ventet sig forflyttet til et andet Stift; midlertid vendte Bladet sig; Ancienneteetens og de gamle Sognepræsters Velynder*) aftraadde, og Ewalds ædle Discipel og Ven, han, hvem Dannedigteren kaldte

smilende Dybers, og frugtbar
Viisdoms flammende Ven,

Frederik Moltke, den — som Elskeren ved at see flere af Sanggudindens Sønner befordrede paa mindre end sex Maaneder — udtrykte sig med erkiendtlig Høiagtelse — lod sin Kierlighed for sin gamle Lærer og Ven gaae i Arv til hans Brødre og Sønner — Consistoriet udentvivl — og den Rein tiltænkte Lod til det bedre, og forfremmede ham i hans Fødestift.

Mellem Reins særdeles Yndlingsgienstande paa Bakkehuset, var en lille Bologneser, Mignon, eller

*) See Reins Biographie af Bogen.

som den i Stedets Sprog hedde, Jøns, der overalt syntes fød under en særdeles poetisk Stierne — da, om jeg end ikke drister mig at bringe mig selv i Betragtning, for hvem dens senere Tab var et saare smerteligt Forliis — og Rein, for hvem den blev en Slags Sovekammerat, da den hver Nat laae i hans Stue uden for hans Sopha paa en Stoel, hvor han redte til den paa sin Kiole, hvilken den, naar han dvælede for længe dermed, som en Rettighed, vidste at fordre — den og af Oehlenschläger er bleven besunget i utallige Skiemtevers, Løier, der, for det meget locale og individuelle, de indeholdt, vist nok ikke passede for Publikum, men der var den rigeste Skat af bonhommistisk Jovialitet, Lune, og Vid; jeg i vort Sprog — og maaskee i noget — veed, eller kiender, og hvoraf adskillige ikke vil gaae af Minde, saalænge der er nogen tilbage af hin glade Kreds, for hvilken, efter hans skiønne Vidnesbyrd:

Under det giestfrie Tag Aftnen svandt mildt, hvor Lyaüs
Lokked med spillende Vid Spøg kun og Munterhed frem.

En Aften blev Rein inde i Byen; efter den Tids Maade forelæste jeg just min Kone og Heger min Fortælling, Selvmorderen af Kierlighed, som til næste Charis var bleven færdig. Jons, som savnede sin sædvanlige Bonifacius, var, alt, som det gik ud paa Aftenen, urolig; og havde adskillige Gange af Heger udentvivl faaet alvorlige Miindelser at være stille. Jeg havde just ophørt, og endte med en be-

mærkes at den deri anførte Anecdote, om Tyvenøg-len, var sand. — Da nemlig en fransk Emigrant havde ups i Hamborg været under streng Forfølgelse for en Hovednøgle, hvormed han var greben, og paa ingen Maade vilde tilstaae, han brugte den til at lukke sig giennem adskillige Hauger ind til hans bekiendte smukke Landsmandinde, Actricen Chevalier, som han incognito, og uden tvivl, a des heures indues, besøgte — da i det samme min Jons, for et nyt Bief, fik, eller skulde havt et Klaps. Som en Hundeven, tog jeg den — ikke uden nogle ærgerlige Ord — ind med mig fra Reins i vort Værelse, og redte hen hans gamle Leie udenfor vor Seng, hvor han slog sig til Ro.

Næste Morgen kom Pigen, der skulde kalde, med stor Forundring ind til os, og fortalte, at der maatte have været nogen inde i Reins Værelse i Nat, for Manden — Ewalds Buste — der stod paa Hiørneskabet, var sat ned paa Gulvet, og Skabet opbrudt; som hun da ogsaa savnede eet og andet i Kiøkkenet. Vi begreb da strax, at der havde været Tyve, der vare gaaet ind ad en Dør, som gik ud til den Haværende Mark, og som havde staaet aaben efter Pigen, der havde været i Kiøbenhavn, men den Dag, mod al Sædvane, var med sin Føring gaaet en anden Vei giennem vore Værelser, og altsaa ikke sandset at faae Markdøren lukket. Vi tilbragde nu Formiddagen med at opdage eet Spor efter et andet, saasom min

nye [illegible] — da jeg første og eneste Gang i mit Liv havde beløstet mig to, for altid at kunne være tør, siden jeg maatte skrybe Gader og Landeveie saa bestandig — Carl sit Uhr, som hang i Vinduet, Rein en Meer's skumspibe, min Kones Kiole, som hun havde ladet hænge derinde, og som — hvad der er det snorrigske — hun nogle Aar derpaa, da hun i Bertens gammeldags Præstechaise kiørte til Byen, paastod at have seet og nøiagtigen gienkiendt uforandret og uomsyet paa en Valdbykone, der kom kiørende, uden midlertid at ville eller kunne gjøre noget Anskrig i den Anledning, som det da og var vist nok, at adskillige Smaapapirer, der havde ligget i et Par Æsker, som ved denne gode Leilighed gik med, fandtes spredte langs hen ad Valdbyveien. Iøvrigt var der det mærkelige, at der i det hele Styk fandtes en egen Blanding af Kyndighed og Ukyndighed; saaledes havde Tyven vidst at finde adskillige i Mørke, der just ikke saaledes laae, hvor man skulde fristes at søge det; derimod havde han ikke vidst at aabne en Findlapperæske i bemeldte Hiørneskab, hvori de Sølvskeer laae, der ikke vare daglig i Brug, og som vi nødig vilde have mistet, da de havde hørt min Kones Farmoder til, efter hvem hun var opkaldt, o. s. v.

Rigtig nok gav nogle Aar derefter en Karl, der tiente mig, og — som jeg, hvis jeg kommer saa langt, i sin Tid skal oplyse — viiste meget god Beskeed med Tyve og Tyverier, især paa [illegible]

mig en egen Oplysning om det Hele, i det han engang, da jeg troede at fortælle ham det, som noget Nyt, brød mig af, og sagde: "jeg veed det nok; det var Hr. Herrens egen Pige, der stial det," uden at jeg midlertid den Gang videre ændsede at spørge, hvorfra han vidste det, da han ikke havde kiendt Pigen, og først længe senere kom her i Tieneste.

Uagtet Tabet ved dette Tyveri var for en begyndende Huusholdning ikke ganske ringe, og uagtet jeg godt veed, det fortrød mig, at min Svigerfader fandt, det var godt nok til os, for det vi ikke lukkede bedre, og at vi mødes nogle Vanskeligheder ved at faae Tyveriet strax anmeldt, saa det mig ikke hurtig nok kom i Aviserne, husker jeg dog godt, at baade jeg og Rein vare trøstede over vore Tab, ved Tanken om, at jeg ved at tage Jons ind med mig, havde reddet ham fra at falde i Tyvekløer, der formodentlig ikke vilde tage lempelig paa ham, naar han havde dristet sig til at tale dem til paa sin Viis, for deres egenmægtige og lovstridige Adfærd; uden at giøre os nogen Betænkning om, at sandsynligviis, naar Hunden havde blæst Allarm, jeg, som er letvagnet og lydhør, og baade tidligere og senere har havt for Skik at patrouillere efter Tyvene om Natten, ubetvivl. var kommet paa Benene, og havde giort dem en Streg i Regningen.

Jeg har opholdt mig saa længe ved, hvad ustridig mangen Læser vil finde Ubetydeligheder; men som

ikke blot for mig er omgivet af tusinde høist elskelige Erindringer, men og forekommer mig, bestueligere end nogen Beskrivelse, at skildre den læta paupertas, de nøisomme og glade Aar, der udgjorde saa stor en Deel af hine Dages Lykke, da jeg, og, endnu i langt høiere Grad, min i sine personlige Ønsker og Fordringer saa mageløs beskedne Camma, — som jeg adskillige Aar senere i Tilskueren*) lod ovennævnte Jons vidne, da ingen af os just fordrede meget for at have,
[illegible] nok til sig [illegible]
meente at have [illegible]
[illegible] trods Hæren Milg [illegible]
[illegible] noget til sin Næste, [illegible]
og endda lidt tilovers til sin Hund; disse Dage, hvis paradisiske Minde vore ypperste Digtere, nys, da hun, som fremfor alle skabte os dem, kaldtes fra os, saa kierligen have fornyet og forewiget. Med Smerte river jeg mig fra disse for at gaae over til Optrin, og Skildringer af en langt anden Natur, men der have alt for væsentlig, og i for mange Henseender, hid til at kunne forbigaaes.

Jeg maa begynde med et Foretagende, som jeg, endskiøndt man ogsaa indlemmede mig blandt dets Deeltagere, ja endog gav mig Plads blandt dets Bestyrere, kun veed saare lidet om, og tog endnu mindre Deel i, da det ved Omstændighedernes synderlige Sam-

*) Tilskueren No. 45, 1806.

menskovt blev givet en Betydenhed, hvortil den, efter Alt hvad mig derom er bekiendt — og jeg har god Føie at antage, at der hos alle dem, som paa mindste Maade stode eller stilledes i Spidsen derfor, ikke næredes den ringeste Agtertanke, allermindst af radical Natur, som de skulde fordølge for mig — ikke havde ringeste Adkomst.

Godmodige og hielpsomme Sander interesserede sig for en Mand, hvem han gierne vilde skaffe en stadig Erhverv; han faldt der paa at oprette en Club, for hvilken denne Mand skulde være Vært; men vel deels for at forsikkre sammes Club Deeltagelse og Søgning, deels vel og i Følge det utile dulci, der, som man veed, var Løsenet for os eudaimonistiske Philantroper, fattede han den Plan her at organisere et nyt literarisk Selskab, der skulde arbeide til almeen Oplysnings og Forædlings Udbredelse i Fædrelandet, og for det første bidrage dertil ved en almindelig Fædrelands-Tidende. Til at bestyre denne, udnævnedes, under Navn af Selskabets litteraire Direction, Collet, Philosophen Splech, Mathematikeren Lindrup, Stifteren Sander, G. H. Olsen, og jeg, hvilke det tillige overdroges skriftligen at indbyde saadanne Medborgere, "af hvis bekiendte Indsigter og Gavnelyst Selskabet turde love sig den virksomste Deeltagelse.

At Sammensætningen af denne Bestyrelse var on the broadest bottom, vil vel neppe nogen, der

kiender det mindste enten til Tiderne eller og kunde nægte, samt at, dersom nogen Side skulde have havt Overvægten, det sikkerlig ikke var den, man maaskee tør have anseet for den revolutionnære; hvad det omtalte Tidende angik, da winker jeg paa, at, maaskee Ophavsmanden Sander ene undtagen, nogen af os alle havde giort sig nogen alvorlig Tanke, end sige Aftale, om dens nærmere Indretning og Tendents; og hvad Sander onskede og ventede sig deraf, skiønnes tilstrækkelig af det Forbillede, han i Beckers Nationalzeitung für deutsche stillede os for Øie.

I Henseende til vore Indbydelser, der fra forskiellige Sider lagdes os til Last, vil jeg henvise til den hæderværdige og agtede Oplysningstalsmands, nuværende Amtsprovst P. H. Mønsters i Iris og Hebe Aug. 1799 givne Forklaringer, da Selskabet ikke let kunde fundet bedre Ordfører. For min Deel maa jeg blot tilføie, at tvende Anecdoter, der er alt, hvad jeg herfra erindrer mig, til fuldeste Uimodsigelighed synes at hiemle, at vi i det mindste ikke ved disse Indbydelser lagde an paa at organisere en Jacobinerclub.

Den første af disse angaaer

Guds, Kongens, Bondens Ven

Danmarks Sully, som Pram saa velfortient kaldte ham, Christian Reventlow, som man, sikkerlig paa Opmuntring af hans mangeaarige Huuslærer og varme Beundrer, Sander, der gav os Haab om, at vor

Indbydelsen ikke vilde blive velkommen, gav sig den Ære at indbyde, og som besvarede Indbydelsen med en Skrivelse, præget med hans fulde Danskhed, hvori han aabenhiertigen foredrog os de Udlæggelser og Fortolkninger, man af vort Forehavende behagede at giøre, og tillige advarede os, at vogte os for Alt, hvad der kunde give Skin af Føie dertil.

Den anden var den enthusiastiske Kongeven, Frederiks og Marias begeistrede Beundrer, den retskafne, velgiørende, virksomme Peschier, der, i Overeensstemmelse med den Synsmaade, der maa have herstet i hans Omgivelser, optog Indbydelsen — uden at jeg nu kan mindes, paa hvad Maade — med saamegen Ugunst, at en sønlig Ven og Høiagter af ham, hvilket jeg tydelig erindrer, til mig meget levende beklagede sig over, at man ikke, f. Ex. giennem ham, havde ladet denne brave og værdige Borger i Forveien giøre bekiendt med Dannebrogeraanden i den Forening, som man her indbød ham til.

Men enten det nu var en Fralands- eller Paalands-Vind, der var Selskabet imod; enten Altonaerne herfra blæste i Kampens Horn imod det, som en Green af den Propaganda, man den Tid allevegne drømte om, som Dumouriez i sit Speculationsmaleri havde bebudet i Holsteen, men i de schleswig-holsteenske Blade kraftigen giendreves, af Ædlingene Hegewisch, Geyser, Hensler, Reinhold o. fl., eller det virkelig var i det Fierne, man saae disse Spøgelser, og

slog Allarm; naar man vilde vide, at et mægtigt Hof havde faaet skadelige et Slag til hemmelige uskyldige Selskab, at man derved bragte i Forbindelse, at dets Gesandt rappelleredes *) (hvilket, andre midlertid paastod, havde en Enigvegen Aarsagledning), at dets Havne lukkedes for danske og norske Skibe, og at der — i Følge heraf — allerede tales Krig og Rygter om Krig.

Intet Under, at umiddelbar herovenpaa det Klubbens Selskabs Medlemmer — som af Spidsbeins Lesendes Verbog fra 1795 saaes — begyndte at melde sig ud, mange naturligviis af frygt og Mennesker frygt, andre, fordi de troede, at man burde henge Vedkommende Lystigheds-Ønske i ny Spud med Borgens Frihed; i det nærværende; en — hvorvidt jeg af hele hans Skrivemaade grebe at kunne skjønne — velsine der, ubenævnt og mig ubekiendte Borgere, der i de selvsamme Dage tilsendte Tilskueren en Indbydelse til samtlige Clubbers Medlemmer at skyne disse Sammenkomster. Den midlertid indkomne Presse-lov forbød mig at indrykke den mærkelige Skrivelse selv, men jeg ansaae det for Pligt i eget Navn at forelægge mine Medborgere et Uddrag af hans Brev, og de Grunde, hvormed han understøttede sit Forslag, tillige med de Betragtninger, hvorefter Til-

*) S. Barendses Breve fra Kiøbenhavn i Krig og Fred, 1799 September, 20de Brev.

Stederen maatte forarge det, og hvoraf den allerfør-
ste var, at ingen, der havde allermindste Leilighed at kiende vore Clubber, kunde drage i Tvivl, at intet paa Jorden kunde være mindre politisk end de. I samme Aand, mindes jeg og, da der blev talt til mig om at følge Strømmen, og udmælde mig af det [illegible] Selskab, at have bestemt erklæret, ikke at ville ved en saadan Udmældelse synes at tilstaae eller vedgaae, at jeg fandt det mindste betænkelige, end sige strafskyldige ved et Samfund, om hvis Skyldfrihed og Ustraffelighed jeg var paa det fuldkomneste overbeviist.

Men under disse betænkelige Aspecter gik imidlertid Tingene deres uforstyrrede Gang. Samuel Minerva, som Tilskueren, holdt bestandig deres Aand og Tone, Selskabet for Sandhed gik sit stadige Skridt og begyndte samtlides andet Aargang med Collets mærkelige Afhandling: hvor Embeder bortgives paa Livstid, og indeholdt endelig første Bind sin samme indsigtsfulde Tanker, en skarpsindig Undersøgelse: om en Lovcommission var at ønske, og hvorledes den da skulde organiseres (?) Clausens om Selvstændighed; Pastor Hoeghs om Kiøbstædmandens Lyst at blive Bonde, ogsaa et Ord til sin Tid; Hunkenaus Skilderi af Universiteter i Göttingen, hvori Kiøbenhavn ikke er glemt; festina lente! et Stykke om Underviisning og Opdragelse, hvorved jeg blot vil anmærke, at det S. V. hvormed det er betegnet, efter vel Underrettedes se-

ikke Vidnesbyrd skulde berøre [illegible], og være en forbjommet Uartighed til Selskabet; jeg veed ikke, af hvad Aarsag; ogsaa er dette det eneste Bidrag fra denne Haand, hvilken jeg ikke finder [illegible] at [illegible]; fremdeles var der den hæderværdige Schouboes Afhandling om Naturvidenskabernes Udbredelse, og end det [illegible] H. G. Clausens værdige Stykke, hvad vi om den gode Sag skyldige. Hertil kom [illegible] af poetiske Stykker, foruden en Elegie af Pavels, Peder Oves Viser af P. A. Heiberg, ogsaa et i mange Henseender mærkeligt Stykke; Af mig var der blot et Par oversatte og efterlignede Smaating: de fire Søstre, en gammel Parabel, som jeg senere har troet at burde fremdrage paa ny, og Myren og Løvehalen. Og vedbleve vi at arbeide frem i samme Aand i [illegible] Haabet, hvor [illegible] [illegible] Satire findes. [illegible] forsøgte sine frimodige [illegible] i Iris og Hebe. Heibergs Løsning for Publikum fortfoer at være Publikums [illegible], og hans Strid udvidede sig, i det, han hos [illegible] udgav Acterne i en Sag, en Kromand i Nærum, Jochum Jensen, der var frakjendt sit Kroholds Privilegium, angaaende; ved hvilken Leilighed hans forrige Defensor J. M. Schønheider, fremstod som hans Vederpart, at forsvare en Mand, hvem man vel med Schønheider tør give det ogsaa af den frimodige Brevskriver i Iris [illegible] Vidnesbyrd: at Plutus

var aldrig hans Gud, Kammyrte ([illegible]) hans Sell [illegible]

[illegible] Anledning at troe, overraskende endog for Mænd, der tiltroede hans Faie til at være underrettede, kom nu Brødfordrivningen af 27de September. Forgiæves vilde jeg prøve at beskrive det Indtryk, denne uventede Fremkomst gjorde; ogsaa vilde man formodentlig ansee min Beskrivelse for personlig indskrænket; og vil jeg derfor heller henvise til, hvad denne Byes ædelste, skarpsindigste, hæderværdige [illegible], A. S. Ørsted, saavel i Foredraget, som Indledningen til [illegible] til en rigtig Bedømmelse over denne Forordning, har sagt om den Stemning, som blandt den største Deel af det [illegible] Publikum da var den herskende. Meget har [illegible], den [illegible], der [illegible] 12 [illegible], [illegible] af hvilk [illegible] denne Lov. [illegible] i [illegible] jeg imidlertid, saamange Beretninger endog disse naturligviis aldeles [illegible] og [illegible] Navnelister frembød, især i visse Navne af anden og tredie Rang, dog meget har Faie at omnævne, at mit Navn paa nogen [illegible], [illegible] efter Alt, hvad jeg kan erindre, og hvad f. Ex. de [illegible], jeg umiddelbar i de samme Dage skrev, i mine Tanker uimodsigelig beviste, aldeles ikke [illegible] deraf; ogsaa har jeg, som [illegible] alt var skrevet, fundet et aldeles

uforkasteligt egenhændigt Vidnesbyrd derfor, hvorom snart mere.

At det forholdt sig ligeledes med den, Uvæiret især truede og gialdt, men der ikke kunde forestille sig, at blive dømt for ældre Synder efter en nyere Lov, derpaa har jeg et fyldestgiørende Beviis deri, at han, efter den var udkommet, endnu uden Betænkning til Selskabet for Sandhed efter sin Omgangstour leverede et Bidrag, der midlertid i Følge Forordningen var forsynet med den lovbefalede Borgen. Stykket blev af Selskabet antaget til Trykken, og af dets daværende Formand, Præsten Pawels, tilstillet Forlæggeren Bogtrykker Popp. Da imidlertid Dommen over Heiberg faldt, inden det var aftrykt, sendte Forlæggeren, i Følge Forordningen, Bidraget med tilhørende Paategning til Politimesteren for at erholde Sanction til dets Trykning; men fik fra Politimesteren Cancelliets Resolution: at, da Forfatteren ikke længer var activ dansk Borger, kunde han ikke længer lade noget trykke i sit Navn.

Til dette, som jeg, skjøndt jeg fuldkommen erindrede den hele Forhandling, for større Visheds Skyld har taget af Seidelins læsendes Aarbog, maa jeg endnu føie, at Bidraget var saare uskyldigt, og blot indeholdt en morsom Beretning om en — udentvivl virkelig — i England afsluttet lovformelig Contract imellem to highwaymen, om Deeling af det Bytte, de paa deres Røvertog maatte giøre, saa snilsdelig

opsat, og Ordene saa snedigen valgte, at, uagtet enhver kunde see og fatte, hvad det Hele gik ud paa, en lovformelig Erkiendelse af Contracten ikke kunde blive dem nægtet. Ofte har jeg i de senere Aar ønsket, at jeg havde itide skaffet mig Afskrift af dette Stykke, som nu blev liggende hos en af vedkommende Autoriteter, og hvori der ikke var et Bogstav, der kunde saare noget Menneske, den Overgivenhed undtagen, som sagdes om en davarende ung Lærd, hvis udmærkede Talenter og dybe Kundskaber, Forf. siden har ladet vederfares fuld Ret: at han levede og virkede i den kantiske Philosophie.

Derimod ophørte strax, i Følge Forordningen, P. A. Heibergs Læsning for Publikum; P. Collet fratraadde lærde Tidender og Minerva, dog uden videre offenlig Anmældelse, end at han paa Titelbladet af det ikke længe derefter udkomne Bind, blot stod som Medredacteur af de to første Hæfter, og jeg ene for Septemberhæftet; Brevene i Iris og Hebe ophørte; Dagen derpaa foresloges formelig det ovenomtalte literaire Selskabs Ophævelse; ja Forstemningen gik endog saa vidt, at der fra forskiellige Sider, og af almeenhædrede Mænd, jeg midlertid ikke nævner, skiøndt de længe ere døde, men som idelig i dette Skrift ere omtalte med fortient Høiagtelse i forskiellige Anledninger, skede mig Forespørgseler, og Forslag, hvad jeg vilde have, for at lade Minerva og Tilskueren ophøre med Qvartalet, og aldeles standse

min literariske Virksomhed; hvilket jeg midlertid bestemt afslog, i fierneste Maade at indlade mig paa, min gamle Grundsætning tro, aldrig at have Noget at frygte af Loven, og aldrig at frygte noget uden den, hvilket jeg og, skiøndt i aldeles modsat Anledning, mindes at have erklæret min ædle Hertug, da han efter sin Hiemkomst fra Gravensteen faderligen formanede mig at vogte mig for denne — i hans Fraværelse udkomne — strænge Lov, og er det mig en kiær Bevidsthed, heri nu snart fulde 80 Aar at have holdt ham ubrødelig Ord.

At jeg midlertid, saa uanfægtet jeg blev ved den nye Anordning, ikke var ligegyldig eller letsindig, vidner saavel det i en anden Anledning alt anførte Stykke i Tilskueren, om Ophævelse af Clubberne, hvor jeg udtrykkelig har erklæret Øieblikket af dem, da det er hver Mands Pligt at være alvorlig, som især min Yttring i Anledning af Hr. Hempels Skrift om ovenomtalte Lov, hvilket i det Øieblik ved sin frimodige Danneshed *) giorde særdeles Opsigt: At jeg vel ikke satte det i Ligning med

*) Ogsaa anmærkede Baden i sin Universitetsjournal, at dette lidet Skrift fortiente synderlig Opmærksomhed for den Tid, hvorpaa det saae Lyset, og den tillidsfulde Tone, hvori det er skrevet, og tilføiede til Slutning, at han havde villet udpege det for Tonens Skyld, og for at sætte Mod i dem, som maatte befrygte, at ved Anordningen al fri Undersøgelse var dæmpet.

Birknets, Collets, Heibergs, Bærendses, Gudenraths, og flere ældre Skrifter om denne Sag, men ikke miskiændte dets Værd for Øieblikket; kun troede jeg ikke, at der endelig i Øieblikket skulde skrives om enhver Ting. "Nu — sluttede Tilskueren — indskrænker han sig til at lyde Loven, til sin Tid skal han ikke undlade efter sindig og moden Prøvelse at fremsætte sin Mening i denne Henseende med den Frimodighed, hvortil Lovens 17de Artikel hiemler ham Ret, uden at tabe af Sigte, hvad der skyldes det, han taler om, og hvem han taler til."

Da jeg, som sagt, i de mellemløbne 30 Aar, og selv i nærværende Skrift, mere end eengang har efterkommet den her indgaaede Forpligtelse, vil jeg blot anmærke, at jeg, paa samme Tid, som jeg, efter min Overbeviisning, troligen adlød Loven, uvitterlig nær torde være blevet anseet for at have medvirket til dens Overtrædelse, i det jeg i min Charis indrykkede det bekiendte baggesenske Epigram, Oldtids og Nutids Skikke:

At een for hele Folket man maa døde,
For dets Oplysnings Farlighed at møde,
Er gammelt, jødeligt, og dumt;
Men at for een det hele Folk maa døde
Ved mindste Glimt af Lysets Morgenrøde,
Er nyt, og christeligt, og grumt.

Over Hensigten af dette fandt Cancelliet sig paa Grund af Anordningens 13de §, sig beføiet at for-

langt Forfatterens Erklæring, hvormed vil Lykke det fandt sig fornøiet.*)

Lod jeg mig midlertid ikke forknytte eller forbløffe ved Presseanordningen, eller dens nærmeste Følger, da var dette derimod i deshøiere Grad Tilfældet med en noget efter paafølgende Begivenhed, Hof- og Stadsrets Dommen i den mod min Ven P. A. Heiberg anlagte Action.

Bogstaveligt er det sandt, hvad jeg skrev i et Brev, der ligger for mig, som jeg otte Dage efter hans Deportation ved en gammel Ven tilsendte Heiberg i Hamborg: "Paa min Borgerbane har intet knuust mig, uden det Slag, der ramte Dig; — — Septemberloven, lagde jeg ikke engang Pennen bort, for at giennemlæse; men Dommen af 24de Dec. giorde mig hele Uger kraftløs og modløs, og syvende**) Februar har jeg ikke forvundet endnu."

Jeg erindrer det, som det var i Gaar; jeg var Juleaftens Formiddag gaaet ind at hente nogle Skolecommissionspapirer i Archivskabet, som stod i

---

*) Saavel Cancelliets Skrivelse, som Baggesens Svar derpaa, findes indrykket i Seidelins Læsendes Aarbog for 1800, et Skrift, hvis trende Aargange ikke nok kunne anbefales dem, der ville kiende hine Tiders litterariske Tegn, saaledes som de, efter Forf. Synspunkt, fremviiste dem.

**) Ikke den fierde, som i Læsendes Aarbog for 1800 urettelig anføres.

vort Forsamlingsværelse i Communitetsbygningen, og drømte ikke om det mindste dithørende, da paa Gaden en af det bunzenske Huses Paarørende, en høist brav og retskaffen, og Heiberg saare hengiven, Mand, kom til mig, ude af sig selv, og fortalte mig det, saa omstændelig og authentisk, at ikke ringeste Tvivl blev mig tilbage. Vi skiltes, og jeg skyndte mig ind i Commissionsværelset, for der, ene og uforstyrret, at kunne overlade mig til Indtrykket af denne overraskende Begivenhed, eller rettere, til den følesløse Bedøvelse, som betog mig. Endelig mindede Frueklokke mig, at jeg ventedes paa Bakkehuset; jeg kom mit Ærende ihu, tog Papirerne, og gik ud med dem; men efter min Viis, naar noget dybt rammer mig, aldeles stille og stum. Min Kone og Carl Heger lagde Mærke til denne min overordenlige Forstemning, men efter den blide Skaansomhed, hvormed de havde mangeaarig Vane at omgaaes mig, ærede de min Kummer, uden i mindste Maade at ane dens Grund, som de formodenlig have søgt langt andensteds, og giorde mig intet Spørgsmaal i den Anledning. Det var først hen ad Aften, maaskee endog først Morgenen derpaa, at Nogen kom herud, og fortalte denne Tildragelse, der naturligviis var Dagens Nyhed, og jeg hører dem endnu begge udbryde, at de nok havde seet paa mig, der havde tildraget sig noget overordenligt, men ikke engang havt Hierte at udlade dem for hinanden om, hvad det kunde være.

Da det til min Lykke var Juletid, hvor jeg altsaa hverken havde paa Institutet eller andensteds ude at forrette, sluttede jeg mig efter min Viis inde paa mit Lonkammer, leed, taug, og græmmedes. Et Par Dage efter kom En, vi den Tid regnede blandt nøie Venner, ud til mig, og bebreidede mig min Ligegyldighed, at jeg ikke havde været inde hos Heiberg, der holdtes under Bevogtning i sit Huus, indtil hans i det Øieblik mislige Helbred tillod, hans Deportation kunde iværksættes. Jeg sagde ham, at jeg var saa aldeles lynslaaet, at jeg ikke engang havde endnu fældet en Taare. Det er heller ikke af det, man fælder Taarer over, svarte han. Til Gjensvar rakte jeg ham Manuskriptet til en i denne Anledning skreven Tilskuer. Jeg mindes ikke et Ord, ikke et Bogstav deraf, men er overtydet, at jeg — i det jeg kom Vennen og Sandhedstolken ihu — ikke fornægtede Danneborgeren og Lovens Underdan. Dagen derpaa kom Mennesket igien, at bede mig fra Heiberg, ved alt vort Venskab, intet i den Anledning at skrive, da intet vilde smerte ham mere, end naar Nogen end videre kom i Fortred for hans Skyld.

Naturligviis maatte her min Vens Villie være mig en Lov, og overgav jeg da, for ikke at føres i Fristelse, den, der bragte mig Budskabet, mit Manuskript, hvis videre Skiæbner og Hændelser, jeg midlertid ikke kan nægte, jeg mere end eengang havde vel i senere Dage ønsket at kiænde.

Men hvad nu give isteden? det var sandelig ingen let Opgave i et Øieblik, da denne Begivenhed var Dagens, og altsaa maatte og burde være danske Tilskuers Anliggende, og fremfor Alt, da den bogstavelig havde fortrængt hver anden Tanke, hver anden Forestilling af mit Hoved og Hierte. Heldigen erindrede jeg mig, at i Læsning i blandede Emner, et svensk Tidskrift, som jeg hyppig nyttede, fandtes et Mindedigt over Kellgreen, der i mangen Henseende var, som det kunde været over den ædle Digter, vi nu var i Begreb med at røves; jeg var da ikke seen, med Udeladelse af, hvad der var ikke hidpassende, at fordanske det, og jeg tvivler intet Øieblik paa, at, da man over det næste Nummer af Bladet, der udkom, saae det stormske Motto:

Hvo trøster Muserne? hvo giver dem tilbage
En Skiald, som dristig vil forladte Harpe tage?

var man tilstrækkelig forberedet at paaskiønne, det var med Heiberg i Hierte og Hu, jeg havde oversat disse, til Kellgreens Roes skrevne, Linier:

Lad Skialden skrække os med Tordengudens Slag,
Lad ham fortrylle os med kielne Sukk Behag,
Liig Myrthelundens Turteldues Stemme,
Hvis Himlen, unge Mand! ei skiænkte dig en Siel
Med Kraft, mod Vold, og Løgn, og Tant, som Mand at
stande.
Klar i sin Flugt op til det Sande,
Og brændende for sine Brødres Vel.
Hør Voldets Røst blodfarvet Jord forfærde,

Fornuften raabe end om Børn med Daarerne,
Og du, som dristig Haab om Mindets Laurbær nærde,
Du blusser ei af Harm, ei af Undseelse?
Unyttig for dit Fædreland,
Du qvæder Kielen, feig, de bløde Slæders Lære!
Gaae! uden Dyd du fød maa være,
Og du skal hendøe uden Ære!
Ei saa han vandt sin Ære, han,
Den ædle Skiald, hvis Tab hvert ædelt Hierte saarer;
Det vidne Fædrelandets Taarer,
Det, Eders Seiersraab, Forførere og Daarer!
Vold og alle Laster fnyste
Naar hans Haand Kitharen slog,
Menneskheden Aande drog,
Sandheden forskiønnet lyste,
Dyd i Taarer smilte fro,
Daarskab græd og Vidbet lo.

Skulde midlertid end nogen i Ovenstaaende ikke have kunnet, eller villet gienkiende ham, da var det umuligt at miskiende ham i følgende, der var, som hans iconiske Billede:

Paa denne frygtelige Pande,
Hvor Vidbet truede i al sin Hævnermagt,
Man læste Ivér for det Sande,
For dets Forfølgere Foragt.
Fra dette mørke Blik udfoer en Flamme,
Der traf hver Giæk, hvor høit han end var sat,
Hvis Gnister dog nedsteeg for Eder vist at ramme,
Foragtelige Kryb i Vittighedens Nat!

For mig er midlertid, saa tydelig min fierne Ven endog efter 29 Aars Adskillelse, medens jeg afskrev ovenstaaende, stod for mine Øine, Skilderiet ikke fuldendt, før jeg faaer tilføiet det følgende:

Men du, som Tankens Lys med ædel Glæd forener,
Der veed, hvad skienket blev et Folk af Himmelen,
Naar Ret og Sandhed har til Talsmand Demosthener,
Naar en Voltairisk Haand forklarer Sandheden,
Græd for den Skiald, som os af Skiæbnen blev berøvet,
For Sangens ædle Søn, ifald du elsker den!
Men dobbelt græd, ifald hans Værd som Ven,
Som Mand og Tænker, du har prøvet.
Hvo har fremstilt et Bryst, som han,
Af Viisdoms Ægis smykket og omhegnet?
Ei blot besang han en selvstændig Mand,
Han var det; han sig selv har der aftegnet.
Af Jordens Klager vakt, og Hiertets Vaksomhed,
Til Sandheds Tidselmark at dyrke,
Han ei for Borgerpligt tog Trællens Maalløshed,
Ei Overmodets Skraal for Patriotens Styrke.
Med rolig Iver, som sin Grændse veed,
Han i sin stille Vraa et Fristed sagte
Mod upaalidelige Rygte,
Der taarner Krandse op, for dem at vifte ned. —
Hans Siæl var uden Svaghed god;
Hans Øie agtede paa Samfundslivets Tod,
Hvo deelte Dydens Sorg med mere kiærlig Smerte?
Hvis Haand slog mere diærv paa Vold og Despotie?
For hver Fortieneste, hvor aabent, varmt et Hierte!
For Dagskab og for Sviig hvor lukket i!
Fornuft! af Himlen sendt vor Vandrings Lys at være,
Du, som en stormfuld Jord Ro ene skiænke kan.
Hvo stod vel fastere ved hver din Lære? —
Hvo holdt din Fakkel høit med større Mod end han?
Og du, den Vises Dyd, saa ofte haanet vorden
Af Hyklers og af Sværmers Røst,
Foragt for Tant og Digt, du, Selvbevidsthedens Trøst,
Hvor fandt du paa Daarers Bolig, Jorden
Et Tempel mere dit, end denne Viises Bryst?

I det jeg vedkiender mig, at det var mit Ønske, mit Forsæt, og min Forventning, at Heibergs Uvenner skulde tage dette Stykke, som det var meent, og see, at det ikke var Frygt for deres Ugunst eller Vrede, ikke Forsagelse af min Ven, naar jeg ikke, som jeg vel ved foregaaende Leiligheder havde giort, med aabent Visir traadde i Skranken, og idet jeg gientager, at de 30 Aar, der siden den Tid ere henrundne, at hans hele Færd og Forhold i de forskiællige Stillinger, hvori jeg siden har havt Leilighed at vogte paa hans Skridt, langt fra at forandre eller forvanske det mindste af denne min Forestilling om ham, meget mere har bestyrket og stadfæstet den, tager jeg ikke i Betænkning at tilføie, at saa rede jeg er til at vedstaae og forfægte min Dom om ham, saa ubeføiet og uberettiget erklænder jeg mig til Stemme angaaende hans Sag og den Dom, der fældedes over ham, og som han underkastede sig. Ikke blot vilde man med langt bedre Føie kunde foreka ste mig, hvad en Mand, hvis Ord i hver Henseende maa have Vægt, Septemberlovens skarpsindige Forfægter har indvendt mod Birkner, at være for lidet bekiendte med vore Love; saa at altsaa meget, som forekom mig uskyldigt og ustraffeligt, efter disse derfor gione kunde være straffældigt; men ogsaa kiender jeg Heiberg for vel til, ikke i Henseende til, hvad de franske Presselove, om jeg mindes ret, kalde la question intentionelle, Meningen og Hensigten af, hvad

han havde skrevet, at stemme heist forskiellig fra det, hvad de, der blot havde Bogstaven for Øie, tør have fundet, at kunne ligge deri. Uden mindste Betænkning tør jeg give Heiberg det Vidnesbyrd, at ingen Mand kunde mene Fædreland, Lov og Orden, Ret og Sandhed, det bedre end han; hvorledes han tænker om Dannemarks Landsfædre, og i Særdeleshed, om vor Fredrik den sjette, hvor villig han er at istemme Nationens velfortiente Lovtale over disse, og over den nærværendes store og veltænkende Caracteer, hans ædle Popularitet, har han, mange Aar efter, han havde hørt op at leve under det danske Scepter, og i Skrifter, der øiensynlig ikke vare anlagte paa at indynde sig her, ved enhver given Leilighed lagt for Dagen; at altsaa den Dom, der fældte ham, græmmede, harmede, nedslog mig, det hverken vil, eller kan, eller bør jeg fragaae; havde jeg tænkt, følt, handlet anderledes, maatte jeg blues ved at have baaret, og være vedblevet at bære Navnet af hans Ven; at imidlertid selv mellem dem, der ingen Fordring giøre eller have paa dette Navn; dem, der kun kiende ham af, og dømme ham efter hans Skrifter, og hvis Lovkyndighed vel ikke kan kaldes i Tvivl, en forskiellig Mening fra Dommens denne Sag angaaende kan finde Sted, har Munthe Morgenstiernes *) i Norge udgivne Betragtninger i denne Anledning ugiendrivelig godtgiort.

*) See det norske Tidsskrift: jur. Saml. 2 H.

Ogsaa vil man ved at kaste et Øie paa, hvad jeg oftere har nævnet, som paalideligt Barometer, de paafølgende Tilskuere, øiensynligen erkiende, at den blide glade Aand ikke mere var over mig. Saaledes bebuder ustridig alt det følgende Blads Motto, taget af D. h. Hieronymus: den trætte Øre træder tun gost, at Lyst ikke mere giorde mig Vandringen let; saaledes lægger den ramlerske Overskrift af Aarets Slutningsblad: Das heißt in der Sprache der Frau von Sevigne: sich aus dem Staube machen, samme Stemning ikke mindre tydelig for Dagen, som ydermere stadfæstes ved den Maade, hvorpaa Tilsk. for at unddrage sig de Betragtninger, man i det sidste Blad af sidste Aar i 1700 turde vente af ham, benyttede sig af den, efter adskillig Tvist, seirende Paastand, at Aarhundredet ikke endtes før næste Aar, og nu affandt sig med Almanakkens Forbringer ved Aarskiftet, ved atter at tye til sin Kellgreen, og af ham fordanske et Fragment, hvori man ved nøiere Betragtning mulig og turde finde, at de Dage atter vare komne, hvorom han, skiøndt af langt andre Grunde end forhen, sagde: de behage mig ikke; saaledes vil man finde, at han for at undgaae en lignende Almanakfordring ved Begyndelsen af den nye Aargang, var glad ved at kunne lade sin Ven og Medlærer ved det christianiske Institut Sagen træde i sit Sted o. s. fr.

Hvad midlertid i denne Periode særdeles syssel-

satte mig, og tildrog sig hele min Opmærksomhed og Interesse, for saavidt ikke Fædrelandets Anliggender fængslede denne, var den i Paris den 18de Brumaire foregaaede Revolution. Hvorlidet dens Helt og Havd allerede i Forveien var min Mand, vil man af den Tvivl, jeg efter attende Fructidor havde yttret med Mulighed, de faire rimer Bonaparte avec la liberté (S. 48) noksom have seet. Midlertid var deels Partiet, Barras og Consorter, som Brumaireslaget fornemmelig syntes at gielde og ramme, for lidet i min Gunst til, det ikke skulde være mig kiært

At see Ondskabens Sværd udvredet af dets Haand,

deels var i Oldingraadet, ved hvilket — om just ikke af hvilket — Slaget skete, for mange af mine gamle Clichianeres Medstemmere, om ikke Medstridere, til, jeg ikke ved den allerførste overraskende, og meget ufuldstændige Efterretning herom, skulde i Følge min haabende Natur lade mig henrive til at formode: "at, hvad Bonaparte og Sieyes udførte, og det ædle og vise Oldingraad bestemte, maatte være til Republikens Frelse, hvorhos jeg dog ikke kunde undlade at gienkalde Echasseriaux's Sandsagn om, hvor misligt det stod med den Sag, der bestandig trængte til Frelse." Efterhaanden, som de nærmere og nøiere Efterretninger indløb, opraadt der mig midlertid snart saameget Lys, at jeg alt i følgende Minervahæftes Historie fandt mig befoiet at indskrænke mig

til at sige: hvad Bonaparte og Sieyès have givet, vil blive dem til udødelig Ære, eller evig Skiændsel efter de Følger, det faaer for Folket; eftersom dette i dets har faaet Beskiere eller Undertrykkere."

Snart lærte jeg at udelade Sieyes, som den, der ved denne Leilighed havde egentlig holdt Lyset for Bonaparte; og i følgende Hæfte, efter nogle Vink om, at den vel complicerede Machine maaskee med Flid var saaledes indrettet, for i sin Tid at kunne simplificeres, og Anpriisning af den Pariisers Forsigtighed, der i det han hos en Boghandler subskriberede paa den nye Constitution, tillige tegnede sig for alle de følgende, tilføiede jeg: Hvis imidlertid Bonaparte bruger den overordentlige Magt, han er betroet til at giøre Frankrig seierrigt udenlands, og indenlands lykkeligt; hvis han bringer udenrigs og indenrigs Fred, Rolighed, Orden, og Velstand tilbage; hvis han afvæbner, og udsoner alle Partier, hvo var da den uvidige Taas, der vilde kives med ham om, enten at han havde tilvendt sig denne Magt, eller paa hvad Maade, han havde tilvendt sig den? han har været dristig nok til at tage Frankrigs Vee og Vel i sine Hænder, og han maa være Fædrelandet, Samtiden og Fremtiden ansvarlig derfor; og derpaa vil hans Dom beroe."

Endnu mere bestemt udtalte jeg denne Mening, i det jeg i næste Februars Minerva ved at levere et Tillæg til Pastor N. Blikkers Tilbageskyn paa

Aarhundredets Menneskeneigierere, paa det fuldkomneste billigede, at han ikke havde hensat denne Dagens Afgud mellem Aarhundredets store og gode Mænd: "da han just i det Dieblik er i sin Rolles meest critiske Deel, og ikke blot Historiens Muse, men og Fædrelandets og Menneskehedens Genius maa oppebie, at han har bragt den til Ende, inden de sætte den tredobbelte Ege-, Laurbær- og Oliven-Krands paa hans Hoved, eller kaste den brudte Stav for hans Fødder; hvilket forholder sig langt anderledes med Washington, der som sit befriede Fædrelands første frie Borger gik i sin Grav, ledsaget af dets Velsignelser, og af det store hæderfulde Vidnesbyrd, at han giorde Alting for det, og intet for sig."

Endskiønt nu end omtrent paa samme Tid Aviserne en Ytring af Bonaparte, at han, naar han havde reddet Fædrelandet, vilde for Tiden nedlægge sin overordentlige Magt, giorde dog hans pragtfulde Indtog i den gamle Kongebolig, den egenmyndige Ophævelse af de tvende bestaaende Lovgivningsraad, og især hans Pressetvangs Foranstaltninger og Anordninger meget Skaar i den Tro; jeg og mine Ligesindede kunde selv os friste at sætte dertil, og indskrænkede vi meget snarlig vort Haab til, hvad Minervas historiske Artikel af det franske Blad: Chef de Cabinet anførte: "Republikanere! troer ikke, at Italiens Overvinder vil ende med Skiændsel. Bliver han paa den Post, Nationen (?) har ophøiet

hamt til, staaer han fast; Vilde han stige eet Trin høiere, er han styrtet."

Den udmærkede Skrift, hvormed Slutningen af Ovenstaaende i Minerva, ligesom her, var aftrykt, giver nøisom tilkiende, hvilken Deel af hint franske Blads prophetiske Ord jeg satte meest Lid til, og lagde meest Vægt paa; ligesom det foregaaende Spørgemaalstegn tilkiendegav min Tvivl, hvorvidt Napoleons Ophøielse med noget Skin af Føie kunde kaldes Nationens Værk; og vil jeg henvise dem, der i denne Henseende maatte ønske Lys til Borgeren Gohiers kostelige Memoires, 18de Brumaire angaaende.

Hvorledes jeg efter min Hermenevtik fortolkede, eller i det mindste forstod dette Cabinetsnøglens Udsigende, i Forening med min gamle Bekiendt (Honoré) Duveyriers republikanske Yttring: at han lykønskede Tribunatet at have til Samlingssted selve Palais royal, hvor Camille Desmoulins først havde anlagt Nationalkokarden, da det vilde holde det i Minde ikke at skiælve for en 14 Dages Afgud, hvor det havde seet en 14 Aarhundredes styrtet med eet Slag, torde maaske følgende Fragment af en Samtale i Skolecommissionen nu i Aften, inden Mødet begyndte, bedst oplyse.

Formodentlig havde Aviserne den Fredag just berettet noget mærkeligt Skridt af Bonaparte til at bebude eller befæste sin tilegne Enevolde, og Ron Hertug, hvem den senere Forandring i det mindste ikke

den Tid endnu, var saa meget imod, henvendte sig i denne Anledning med nogen Triumph til mig, der, i mit Fædreland Royalist, var i de franske Anliggender Republikaner ex professo — og spurgte: hvad jeg nu sagde? Jeg svarte ham, hvad jeg ovenfor har nævnet, som mit første Haab: at jeg ikke vidste at have noget for Frankrigs Frihed at frygte, saa længe jeg baade mellem de Mænd, der havde iværksat Forandringen, og dem, der i Følge den vare traadte eller satte i Spidsen af Tingene, fandt saa mange af Frankrigs og Frihedens prøvede Venner, og anførte jeg ham nu en Gregoire, Daunou o. fl. dem jeg naturligviis omtalte efter den Personlighed — som U. T. Recensent anmærkede at være characteristisk ved mine Fremstillinger o: saaledes, som jeg fra min Synspunkt saae dem: som Mænd over al Brøde og Mistanke. Ja, faldt Hertugen mig noget hel triumpherende i Ordet, hvad vil de, og hvad vil Raadene og Lovgivningen giøre, naar han har Armeerne paa sin Side?

Denne Appel til de Stærkeres Ret af en Wolsting, der, maaskee mere end nogen anden, jeg har kiendt, var Spydstagens Fiende, Retfærds og Fornufts svorne Mand, bragte mit Blod i Kaag, og jeg kunde ikke negte mig at lade ham forstaae, at Brennus-Sværdet ikke altid bringer Vægtskaalen til at synke for bestandig. D. D. tillade mig at anmærke, svarte jeg, at alle Frankrigs, ja alle Europas Ar-

meer ikke formaae at bestierme ham, jeg vil ikke fige mod en Jacobiners *) Dolk, men mod en Republikaners Pistolkugle." Koldblodige Kierulf optog nu, lidt i de facto Politikens Aand, Samtalens Traad, og fromme N. E. Balle kom ham fra sin Synspunct til Undsætning; men holdende mig til, hvad skrevet staaer: hvo dragger Sværdet, skal omkomme med Sværdet, lod jeg mig ikke rokke i den Tro, at hvo der vil være Cæsar, bør belave sig paa at træffe en Brutus.

Uagtet denne Begivenhed, i det mindste den Gang, hverken syntes at have nogen umiddelbar Indflydelse paa Fædrelandets Anliggender, eller end mindre naturligviis paa mine egne, der egenlig ere disse Erindringers Æmne, har jeg dog troet at burde ikke blot nævne, men og noget udførligere omhandle den her, da jeg i det foregaaende (S. 212) i at omtale Klingbergs kostelige Tale ved Fredsfesten 1797 i Dreiers Club, ikke har kunnet tilbageholde et Udbrud af mit Hiertes Inderste om den Indflydelse, den attende Brumaire har havt, har, og

*) Man erindre sig, at, just paa denne Tid alle Aviser vare fulde af det Heltidsfærd, der giordes af en Grenadeer Thomé, for det han skulde i Lovgivningssalen i St. Cloud have frelst Bonaparte, da han dreb femhundredes Raadet ud, fra det Dolkestød — Jacobineren — Arena, der beviislig den Gang var udenfor Salen, skulde have giort efter ham.

endnu længe vil behøvde, ikke blot paa Frankrigs, men paa Europas, ja man kan gierne sige paa den samfulde Menneskeheds vigtigste Anliggendet. Jeg gaaer ikke i rette med den for de Begivenheder, den har foranlediget; undersøger ikke, hvorvidt det Sagn er grundet, at et Træk af Bonapartes Statskunst, hvorved han lod en engelsk Speider, der opholdt sig i Tilsit under Fredsunderhandlingen, binde en falsk Efterretning paa Ærmet, drog Mordbrandstoget over Kiøbenhavn, de følgende syv Uaar med alle deres Mykfaligheder, og Fordærvelser over vort Fædreland; jeg fremkalder ikke Moskovtogets, Halvøkrigens, Vaterloslagets Skygger at aflægge deres blodige Vidnesbyrd! min Anke er af langt anden Natur; det er langt andre Onder, der efter min Overbeviisning udbredte dem over Jorden, da 18de Brumaire aabnede Pandoraæsken. Ere de ikke gangne i Opfyldelse, de menneskekierlige Drømme, saa mange det afvigte Aarhundredes Ædle og Viise smigrede dem med; er det endnu ikke oprundet, det Lys, den uforglemmelige Abrahamson i sin herlige Sækularsang saa jublende bebudede os, da han sagde:

Ei Slumring ei det blege Dagskjer,
Oprunden er den fulde Morgenrøde,
Og snart, o snart fremtræder Solen!

fristes vi meget mere til, i en langt anden, langt sørgeligere Betydning, end han sagde dem, at gientage hiine Mesterens, Klopstocks, Ord:

Et Aarhundred endnu! da gielder
Fornuftens Ret, ei Spydstagens Ret,

da er det den Forvanskning, Almeenaanden, Almeenstemningen, og Almeenbegreberne fra og ved 18de Brumaire have faaet, for Alt at tilskrive. Man læse T. Rothes Mesterskildring af hin Morgenrødens Tid i hans uskatteerlige Skrift: hvad Menneskene een Tid have været, det kunne de atter i en anden Tid vorde, og see da omkring, fra Lissabon til Stambul, og maa man da i tusende Retninger erkiende attende Brumaires fordærvelige Spor, da paaskiønne man erkiendtlig, at det Land neppe findes i Europa, hvor de mindre, end i Danmark, ere at kiende, og da sige man atter, som saa ofte, med Ewalds vakre Bonde:

Det kan vi takke Gud, og Danmarks Konge.

Ikke har jeg Krav paa at være den Mand,
der seer saa dybt i mørke Cabinetter

at jeg den Tid kunde ane, at, hvad en af Napoleons fornemste Avindsmænd først henved et Fierdedeel Sekel senere dristedes at vedgaae: Just fordi man taler saa meget om Menneskehedens Fremskridt, gaaer vor Bestræbelse ud paa at hæmme den, var den Lontanke, der, om end maaskee ikke endnu tydelig udtalt eller udtænkt, laae i Baggrunden ved attende Brümaire; men hvad der, næst selve Bajonetrevolutionen, især giorde mig denne ny Tingenes Orden ugunstig, var de Pressetvangslove og Fremfærd, der fra allerførst

af gik Haand i Haand med den, saameget mere, som de herværende Ultraer, og samtlige vore Vederparter af alle Tilsnit og Farver, vare utrættelige til, triumpherende og jublende at lade os ethvert saadant Skridt, enhver saadan Foranstaltning, høre, som noget, hvorimod vi dog umulig kunde have noget at indvende, da det jo kom fra vort forgudede Frankrig.

Dobbelt maatte det saare mig paa en Tid, da den sig nærmende Adskillelse fra min Ven Heiberg, gierne kan jeg sige, fyldte min hele Siel. Hans mod Sædvane mislige Helbred, de Vanskeligheder, den særdeles ugunstige Aarstid lagde i Veien, m. m. forsinkede adskillige Uger hans Deportation. Endelig berammedes den til den syvende Februar. Vore giensidige Følelser ved denne vor smertelige Skilsmisse, kan jeg, hvad ham angaaer, ikke hiemle med uforkasteligere Beviis, end med hans Afskeedsord i min saakaldte liden Stambog, bestaaende af faa Blade, og helliget ved min første Bortreise mit Hiertes Nærmeste, som til Afskeed kunde ønske her at medgive mig et Farvel, der ikke var for uindviede Øine, og hvor han altsaa havde fuldeste Adkomst, at tage Sted. Han skrev da følgende:

"*Utinam hunc veris amicis impleam.*

Socrat. ap. Phædrum.

Denne Tanke, gode Rahbek! har sikkert besiælet Dig, da Du indrettede denne, saalidet voluminøse, Stambog. At Du hellere vilde unde mig Plads i den end

i en større, har ikke lidet smigret mig. Vedbliv at være, hvad Du nu er, min Ven, saalænge jeg bliver, hvad jeg hidtil har stræbt at være, Sandhedens Ven, og lad os kunne see ad Forfølgelser, og stedse med opreist Hoved see vore Fiender og Forfølgere under Dine.

Kiøbenhavn d. 7 Februar 1800.

P. A. Heiberg."

At han ubrødelig og uforanderlig, i de forskielligste Stillinger, hele den lange Mellemtid, nu snart fulde 30 Aar igiennem, er bleven sin her indgangne Forpligtelse tro, vil Samtid og Fremtid eenstemmig sande med ham og for ham, og at jeg hiertelig og ærlig fra min Side har efterkommet vor her paa ny beseglede Pagt, har han nys, paa en mig høist hæderfuld Maade, offenlig vidnet.

Sin sidste Aften ønskede Heiberg at tilbringe med dem, det smertede ham meest at skulle forlade; mellem disse var min Kone og jeg; da vi midlertid var ved vor udenbyes Bolig i den Nødvendighed, at afslaae alle kiøbenhavnske Aftenindbydelser, for ikke at have evindeligt Bravl med Hyrekudske, der ved disse Langveistoure altid vilde skrive os for, hvad Tid vi skulde bryde op, at de betimelig kunde komme hiem til deres daglige Kunder, skrev Heiberg mig en Seddel — som desværre, saa fuldstændig jeg end har vor øvrige Brevvexling, er mig forkommen — hvori han lod mig vide, at vi bekvemme-

lig kunde kiøre ud med ham i den Kareth, der skulde bringe ham til Slotskroen, hvor en Ven, der havde tilbudet sig at følge ham til Beltet, ventede ham med sin Eqvipage, og tog da min Kone og jeg med Tak mod dette Tilbud, for at kunne have ham saameget længere, saa godt, som til Allersidst, og for os selv, og faldt os ikke mindste Betænkelighed ind derved, ligesom og dette Tilbud fra Heibergs Side er mig det allerubedrageligste Vidnesbyrd, at han ikke havde mindste Forestilling om Muligheden af det paafulgte Opløb, da der sikkerlig var faa Mennesker i Verden, han nødigere vilde udsat for allerringeste Ubehagelighed, end min Kone, og det især, naar det ydermere skeede for hans Skyld.

Ved selve Aftenen vil jeg ikke opholde mig, saa levende den endog staaer mig i Minde; Alt, Heiberg selv ene undtagen, var forstemt, forknyttet, forstenet; ingen Samtale vilde tage fat, eller holde sig i Gang, da ingen kunde eller vilde tale om det, der var os alle Dagens Anliggende; og erindret jeg saare tydelig, at jeg fra en af Heibergs oprigtige Venner og Nærpaarørende fik, ikke aldeles ubeføiet, en alvorlig Irettesættelse, fordi jeg, for dog ogsaa engang at bryde Tausheden over Bordet, talte til denne, om en ubetydelig Commission, han havde havt den Godhed at ville besørge for mig, men som, han med Grund erindrede, det ikke nu var Øieblikket at tænke paa. Kun Heiberg bragte med reen Selvbevidstheds Munterhed

og Retsinds Mod Liv i det Hele; og erindrer jeg mig saaledes adskillige Skaaler, han paa en yderst humoristisk Maade, og med høist overraskende Vendinger, udbragte, saasom for vore fraværende Venner, Christian Klingberg — hvem en Upasselighed forbød at være nærværende, — Enevold Falsen — hvem formodenlig Delicatesse med Hensyn til hans Embedsstilling havde hindret Heiberg at indbyde — og endelig for Meningsfriheden, samtlig, deres høistpiquante og begeistrede Foredrag uagtet, saaledes fremsatte, at end ikke Hertugen af Otrantos, eller nogen af hans stiændige Eftertrædedes bedstafrettede Støvere skulde været istand til at opspore det Ord, den Vending, den Yttring, han som god Fangst havde troffet sig til at bringe sin Mester.

Endelig kom den medreisende Ven, at mælde, at hans Vogn var kiørt ud til Mødestedet, og at det var paa Tide at tiltræde Reisen.

Den sønderrivende Afskeed, m. v., kan jeg intet sige om; i mit eget Bryst giæredes for meget til, jeg skulde have Sands for, hvad der i det Øieblik foregik uden om mig; det er mig midlertid som en Drøm, at jeg, uden just at lægge særdeles Mærke dertil, havde seet et Par af de Tilstædenærende løbe nedtil Vognen, komme op igien, hviske til hinanden, o. s. v., uden at jeg dog giorde mig Tanke derom, uden Tvivl i den Mening, at det var Vairliget og Mørket, og andet deslige, Reisen og Kiørselen vedkommende,

der sysselsatte dem; og nu tænke man sig min Forundring, da vi kom ned til Karethen, og fandt den omgiven af Mennesker. Da det midlertid i Kiøbenhavn, som vel i alle store Stæder, er sædvanligt, at, saasnart to eller tree blive staaende, at stirre efter Noget, flux flere stimle til for at gabe paa, hvad disse vel gabe efter, faldt det mig ikke saa uforklarligt, at, da man vidste, Heiberg i de Dage skulde reise, skiøndt selve Dagen og Tiden, saavidt jeg mindes, skulde være en Hemmelighed — rigtignok af de offenlige — man ved at see en Kareth holde seent paa Aftenen uden for hans Bopæl, kunde fristes til, at ville see, hvad det havde at betyde.

Men til min store Overraskelse vedblev denne, som det for mig lod, stedse tiltagende Brimmel, under bestandig Støi og Skraal at omgive Vognen, standsede den idelig, dog uden forsætlig at ville formene dens Fart; man fik nu Øie paa mig, der sad paa Forsædet ligeover for Heiberg, som maatte have Vinduet nede, deels for at tage imod de utallige hiertelige Farvel, som her bleve ham bragte, deels for at tale, af yderste Evne, og med særdeles Borgersind og Værdighed Mængden tilrette; og maatte han især anvende denne, da Brimmelen, som tog mig for den Rettens Betient, der var givet ham til Bevogtning, først vilde have mig ud af Vognen, for at give mig et Livsfuld Hug paa Embedsvegne, og da de nu heri bleve bedre oplyste, opdagede den virkelige Gripomi-

mus, der sad i Ly ved Siden af mig, og som Heiberg kun ved at give med sin bekiendte Sanddruhed de bedste Vidnesbyrd om hans hele Forhold, i al den Tid, han havde havt ham til Vogter, kunde betrygge mod Overlast.

Jeg er mig ikke bevidst, nogensinde i mine Dage, i det mindste, siden jeg kom til Skiælsaar og Alder, at have været saa ængstelig og forknyttet, som under dette Tog, ikke over min personlige Fare; thi om og Heibergs Ord ikke skulde have været tilstrækkeligt til at betrygge mig, og om jeg ikke kunde have forladt mig paa, at her, om jeg og virkelig blev revet ud af Vognen, vilde været nok tilstæde, der, som man i sin Tid i Frankerig kaldte det, kunde og vilde til min Fordeel constateret min Identitet, har jeg fra mine tidlige Dage den Skik, ikke letteligt at tabe Fatningen eller Modet; anderledes er det derimod, saasnart det tillige gielder andre, og her for Alt, hvor det var mig umuligt at beregne, hvad Ende det vilde tage, og hvad Uleiligheder og Ubehageligheder det for min Kone vilde eller kunde medføre. Hvad jeg især mindes, jeg ansaae for aldeles uundgaaeligt, var, at ved et saadant Opløb, som ydermere gik ligederad, Vesterport, hvad jeg endog ved store Ildsvaader havde seet, vilde blive rykket for denne saaledes omgivne Vogn; og hvad Vei skulde, og vilde da denne taget, eller faaet? og hvor kunde vi kommet til at tilbringe Natten, især

hvis væbnet Haand kom til at indblande sig deri? Ogsaa erindrer jeg klarlig, hvor svar en Steen der faldt fra mit Hierte, da Vognen, uagtet sit Geleide, slap forbi Vagten, ud af den første Port, over Broerne, og nu omsider, ved Bondefriheds-Støtten, den forsamlede Skare, som dog formodentlig havde betydelig formindsket sig, bød den det endelige Farvel.

Til Lykke laae det i min Kones høistualmindelige Caracteer — hvorpaa jeg f. Ex. fra den første Bombardements Nat, da een af de allerførste Bomber faldt i Gaarden, og saa gódt som i Værelserne hos hende, af Øievidner mindes at have hørt de mærkeligste Beviis — medens hun kunde være frygtsom og ængstlig ved Ubetydeligheder, at være rolig og uforsagt, hvor det var Alvor; og erindrer jeg fra hele denne eventyrlige Kiørsel ikke et Ord, ikke en Yttring af hende, der tilkiændegav ringeste Uro, ikke engang, at Hestene over al denne Støi skulde tage for dem selv. Ogsaa husker jeg tilfulde, at fra det Øieblik af, vi blev vort Følgeskab qvit, hendes og Heibergs hele Samtale var om den overhængende Adskillelse, om Gienfamlings Haabet, som hun ikke vilde opgive, om hans elskede Efterladte, indtil Vognen, før vi tænkte derpaa, holdt ved Slotskroen, hvor Ven bød os det endelige Farvel, og til Øieblikkets Minde lagde Beslag paa en Handske af min Kones, som han end til denne Dag giemmer, hæder, og i hans Brevverling med denne sin trofaste

Veninde, indtil den allersidste Tid, idelig har nævnet; og nu Reisevognen rullede bort med ham for vore Øine.

Ikke veed jeg til Oplysning og Stadfæstelse af, hvad her er sagt, at kunde meddele noget mere fyldestgiørende, end følgende af et Brev, min Kone og jeg, ottende Dagen efter vor Vens Bortreise, under en paalidelig i Hamborg værende Vens Convolut, skrev ham til; og som jeg allerede i det foregaaende har berørt, og anført.

Bakkehuset den 14 Februar.

Min Ven!

Da jeg selv har reist, og selv havt Hiemmesyge, veed jeg af Erfaring, hvor kiært det er, at faae nogle Linier fra sine forladte Venner, om der end ikke staaer videre i, end at de leve vel, og erindre den Fraværende; jeg vil altsaa skrive Dig nogle Linier til Hamborg, og sende Dig disse ved min brave **, som, jeg veed, jeg gior et Venskab, ved at vise til Dig, og der, som halv hiemme i Hamborg, maaskee kan være Dig til nogen Tieneste, hvorfor han vil være mig forbunden."

"Din Afreise har, som Du kan begribe, giort megen Opsigt; men selv de, der ikke kunne begribe, at min Kone og jeg kiørte med Dig, ere enige i, at lade Dit Forhold vederfares Ret."

Jeg udelader her, hvad jeg — blot som Rygte — meddeelte om Ytretsætteiser, der sagdes at være gaaet fra Haand til Haand, og allevegne retourne-

ret med Protest, i Anledning af adskillige ved samme Opløb, skiøndt, saa vidt mig er bekiendt, ikke paa vor Vei, forefaldne Uordener, da deri omtales, saavidt jeg veed, endnu levende Hædersmænd, og jeg ikke for Rigtigheden deraf har, eller har bekymret mig om at have, videre Hiemmel. Derimod vil jeg tilføie, at, man var saa langt fra at kunne begribe, at min Kone og jeg havde kiørt med vor Ven, saa aldeles uskyldig og uden ringeste Anelse, enten fra hans eller vor Side, om det forefaldne, det skeede, at vi tvertimod begge bleve indkaldede paa Politikammeret at giøre Rede for denne Aftens Begivenheder, og Deeltagere. Jeg mødte, blev omstændelig afhørt, og afgav en udførlig Forklaring, som jeg efter at den i henved 30 Aar ikke har været mig for Øie eller ihænde, ikke vilde undslaae mig for, den Dag i Dag at beedige ubeseet, saavel i Henseende til Helbergs og vor fuldkomne Uvidenhed om, og ubehagelige Overraskelse ved, at noget sligt skulde, eller kunde forefalde, som især om hans ædle og forstandige Adfærd under det hele Optrin; ligesom jeg med Sandhed kan bevidne, at jeg ikke kiendte noget eneste af de mange Mennesker, jeg paa hele Toget saae om eller ved Vognen, enten nu mit bekiendte svage Syn, eller min liden Opmærksomhed paa, hvad ikke umiddelbar angik os selv, var Aarsag dertil, eller det, som jeg har Føie at troe, mellem Stimmelen var overmaade faa eller ingen, som jeg kiendte

personlig. Min Kone, som var upasselig, undskyldte sig for at møde, og slap, efter nogen Vanskelighed, ved den ny Politimesters, min gamle Omgangsven fra Neergaardsdagene, Haagens Velvillie mod mig, og letforklarlige saare ringe Forkierlighed for Undersøgelsen selv, med at indgive sin skriftlige Forklaring om det i hendes Nærværelse og Paasyn forefaldne.

Skiøndt der nu ikke kom det allermindste udaf den hele Sag, var det dog mange og mægtige Personer til megen Forargelse, at min Kone og jeg, skiøndt fra alle Sider saa aldeles uskyldig, og uden fierneste Anelse af, hvad der vilde skee, havde været tilstæde, og har jeg saaledes med mine egne Øren hørt en meget betydelig Stormand, og der i øvrigt ingensinde viste mig Ugunst, da vi faa Dage derpaa mødtes hos Hertugen, sparge denne, hvad jeg i denne Anledning sagde til min Undskyldning, hvorpaa den ædle Fyrste — saa ukiær, som, jeg er overbeviist, Tingen fra flere Sider var ham — gav til Giensvar, hvad sandt var, at han ikke havde talt til mig derom, da han ikke saae nogen Forseelse deri. Dog tilbage til Brevet.

"De, som ere kloge bag efter, paastaae nu, at for at efterkomme Cancelliets Ordre, skulde man ladet Dig reise om Dagen, og dermed forstaae de, NB., inden det blev Dag, da det, efter Figaros rigtige Anmærkning, er ligesaa vel silde som tidlig."

"I Tirsdags var min Kone og jeg til Dit,

hvor Alt var vel; i Overmorgen er Din Johan Ludvig med Vedelerne, og nogle flere saadanne sine jævnaarige hos os; ilde er det, at det er kun i slige Smaating Dine sande Venner kunne vise Dig deres Venskab."

"Det sidste Hæfte af Sandheden er kommet ud, og jeg vilde sende Dig det; men det blev mig sagt, at Du vilde have dem samtlig indbundne, inden de sendtes Dig; i et Qvasimode, vi i Tirsdags havde, blev aftalt, at Selskabet ikke hæves, men, da der efter 27de September er kommet hiatus in manuscriptis valde deflendus, vil for det første arbeide Noget i Forraad, og da fortsætte Qvartalskriftet. Seer Du vor Fabricius, saa mind ham om sit Løfte, og betænk, at hver Gang vi samles i Sandheden, er Du midt iblandt os, hvor Du end er. Ogsaa beder jeg Dig, at Dit Navn ikke maa udslettes af vor Liste, men at Du vil blive iblandt os, som udenbyes, om vi end ikke maa trykke Noget af Dig, førend — ja førend Fredsengelen kommer — som vel endnu er langt borte."

Det i de Dage udkomne Hæfte af Qvartalskriftet for Sandhed, redigeret af Pavels som Selskabets Formand, anmældt i Avisen d. 10 Februar — indeholdt: Blandingen efter Martial af F. Høegh Guldberg, Panthea og Abradates, af Xenophons Cyropædie ved N. L. Nissen, Cato, efter den svenske Digter Adlerleth, ved mig, H. G. Clausens

skiønne Borgertale over det vigtige Emne: At Almeenvel er for en stor Deel Folkets eget Vel; min historiske Beretning om Factionerne i Frankrig fra Revolutionens Begyndelse, samt deres fornemste Kampe og Kampdage, og til Slutning en Elegie af Tibull, ligeledes fordansket af F. Høegh Guldberg.

Ustridig vidner dette Hæfte, at Selskabets Aand og Tendents i ingen Maade var forandret, og hvilken denne var, derpaa kunde det vel ikke give uforkasteligere Vidnesbyrd, end ved at giøre Regning og Krav paa den lovede Medvirkning af en Mand, som Kiels ædle J. C. Fabritius, i et Øieblik, som dette. Den omtalte Hiatus in manuscriptis kom deels af, at et til Hæftet bestemt Bidrag (s. S. 385) udeblev; deels at vor Collet, tilligemed Redactionen af Minerva og de lærde Tidender, nedlagde Forfatterpennen, og aldeles opoffrede sig til Manuductionsslidet; deels vel og af, at een og anden af menneskelige og heel fattelige Grunde, uden just at træde formelig ud, dog ikke onskede at vise sig i — hvad han maaskee forestilte sig, turde ansees for — de Ugunstiges Raad. Ligemeget, Selskabet vedblev, vakkre og værdige Mænd traadde til os, og det var ustridig ikke Frygt, end mindre Forfølgelse, der tree Aar senere endte dets Virksomhed.

"Efter Sigende — bliver Brevet nu ved — skal Radden, at komme under Tiltale, nu være hos Hor-

rebow, hvem Cancelliet formodentlig ikke først agter at spørge, hvad han har meent (s. S. 389), men har i det Sted henvendt Spørgsmaalet til det theologiske Facultet, paa hvis Svar da Tingen beroer."

Da jeg har nævnt denne Forespørgsel, kan jeg ikke nægte mig af Seidelins Læsendes Aarbog at meddele Biskop Balles høist mærkelige Ord i hans Religionsblad, Bibelen forsvarer sig selv, denne Sag angaaende: "Vort theologiske Facultet skal være blevet adspurgt, om det saakaldte Religionsblad, Jesus og Fornuften, kan i sin Fortsættelse bestaae med den sidste Trykkefriheds Forordning? hvad Facultetet svarer, veed jeg slet ikke; men for min Deel kan jeg ingenlunde ønske, at der maa tænkes paa noget Slags Forbud. Vort danske Cancellie kan ingenlunde have foresat sig at ville standse Almeenskriverens Skrift. Mændene tænker lyst og værdigt, de elske fornuftig Frihed. De skiønne meget vel, at Sandhed aldrig bliver Sandhed, uden ved sin egen giennemtrængende Kraft, som skal udvikles, og forklares, men ikke paatvinges. Forresten har det moret mig, at vore fredsommelige Theologer nu fik Anledning at tale et Ord med, uden Frygt for uhøvisk Behandling. Jeg er forvisset om, at de ikke ville nogen Indskrænkning, som kunde have til Følge, at fri og forstandig Randsagning for Eftertiden blev afværget.""

Da jeg for Horrebows Blad selv ingen Interesse

havde, og ilde lykke det, kan jeg forøvrigt ikke sige videre derom, end at jeg af Læsendes Aarbog kan see, det ved Facultetets liberale og humane Erklæring maa have havt sit Forblivende, hvorpaa Bladet, da man ikke hædrede det med en Forfølgelse,

hensov, blev jordet, og glemt.

Nu kommer i Brevet det ovenfor anførte Sted om det Indtryk, hans Skiæbne har giort paa mig, med følgende Indledning:

"Nu nok om dette Elende! Uendelig Tak, kiereste Heiberg! for de Linier, Du har sat i min liden Stambog; ja sikkerlig var Din Plads i dette secrete Urskott, om jeg end havde havt den større; det Venskab, vi ved Sandhedens Alter, skiøndt ikke først i Selskabet for Sandhed, have knyttet, er evigt, som den. Jeg kunde og i Din Stambog, naar det ikke havde været ved denne Leilighed, skrevet mine fire Yndlingslinier (af Gressets Sidnei):

Tous les autres amis, reunis par l'humeur,
Liés par les plaisirs, tiennent peu par le coeur;
Je me fie à l'ami, que je trouve respectable,
L'homme, qui pense, est seul un ami veritable."

Til disse Ord, som tredive paafølgende Aar have sandet, og dagligen sande mig, har jeg her intet videre at føie; og skynder mig til Slutningen, for derpaa at kunne meddele min Kones Efterskrift.

"Jeg længes nu efter at høre, at deres Forfølgelser blot har tilveiebragt Dig en interessant Reise,

og at den snart vil aabne Dig behageligere Udsigter, end Din herværende Trællen, og jeg glæder mig til at kunne fortælle, at Du lever vel, og takker dem, der — saare mod deres Villie — vare Aarsag deri."

"Jeg har klippet det halve Blad bort for at formindske Brevportoen, da det gaaer under Convolut, og jeg giemmer det lidet Rum til min Kone, som og vil skrive Dig nogle Ord til.

Hilsen, Høiagtelse, og Broderskab indtil Døden
Rahbek.

Følgende var, hvad min Kone paa dette lidet Rum tilføiede:

Gode Heiberg!

Uagtet jeg egentlig ikke har noget at sige Dem, som De ikke i Forveien veed, saa kan jeg dog ikke afholde mig fra at benytte mig af denne lille Plads, som Rahbek var saa god at tilbyde mig. At jeg corresponderer med Deres Thomasine, veed De, og at jeg paa Løverdag skal have Deres velsignede Johan Ludvig hos mig, har da Rahbek allerede skrevet Dem, saa jeg nu blot har tilbage at sige Dem, at Rahbek og jeg daglig tale om Dem, og ere inderlig bedrøvede over, at være skilte fra Dem. Jeg kan slet ikke faae i mit Hoved, at jeg aldrig tiere

skulde see Dem! Lev saa vel, gode Heiberg! som De fortiener det, og glem aldrig

Deres Dem høiagtende Veninde
K. M. R.

Desværre savner jeg Heibergs Svar herpaa i vor Brevsamling, som egentlig først begynder med mit og min Kones Giensvar, der er næsten eet Aar senere, da deels Heiberg den største Deel af det første Aar ikke havde noget blivende Opholdssted, hvor Brevene sikkert kunde adresseres, man deels og vilde spare ham Porto, der for en Reisende ikke sielden er en trykkende Udgift; især da hans Nærmeste, der stadigen skreve ham til, udentvivl paa en Maade førte Ordet for alle de øvrige, og fra hver af os andre mældte, hvad denne kunde have at lade ham vide, deels — som det hedder i ovennævnte Giensvar, der iøvrigt ikke hører hid, da det er fra følgende Aar, for ikke at sige, Aarhundrede — det umaadelige Forspænd, hvori jeg var, giorde mig seen og lad til at skrive, hvad jeg ikke netop var nød til.

Saaledes erindrer jeg meget tydelig, at samtlige denne og følgende Vinters Tilskuere bleve skrevne om Morgenen ved Lys, til stor Forargelse for en erkekiøbenhavnsk Tienestepige, vi havde, der i sit Sprog besværgede sig over, at det var en Fandens Flyvenop her i Huset. Klokken 9 var gemeenlig Bladet færdigt, og Lyset slukt, og havde jeg da netop Stunder, at komme i Klæderne, spise mine Kummen-

smørrebrød, og komme hen paa Institutet til Klokken ti, da mine Underviisningstimer begyndte, og fortsattes til 1, hvorpaa jeg gik hiem, spiiste min Middagsmad, besørgede, hvad løbende Forretninger, Correcturer og deslige, der kunde være, drak min Caffee, var Klokken 4 igien paa Institutet, og læste til Klokken 6, da jeg skyndte mig hiem, oversatte, eller præparerede mig til næste Dags historiske Underviisning til Klokken 8, og saae nu, mat, og træt, og sløv af Dagens Byrder og Møie, Aftensmaaltidet og Hvilen imøde.

Dette var den almindelige Dagens-Orden; men ikke at tale om, at der var de Dage, da jeg læste 6-7 Timer, kom endnu hertil, at netop ved Begyndelsen af indeværende Aar, Hofpræsten, der betydelig havde udvidet sit Institut, gav det en ny Organisation, i Følge hvilken en Overopdrager, nuværende Prof. Gensichen, der havde Tilsynet med det hele Opdragelsesvæsen, og tvende Overlærere, hvem Underviisningsvæsenet var overdraget, udgiorde ligesom en Melleminstants mellem ham og øvrige Vedkommende. Af disse Overlærere var jeg den ene, og forestod den saakaldte lærde Underviisning, og nuværende Etatsraad Jacob Thomsen, der havde, som Lærer i de mathematiske Videnskaber, afløst min gamle Ven Prof. Rasmussen, der var gaaet som Overlærer til Christiania, den anden, hvem Handelsclasserne i Særdeleshed vare underordnede, og

ligger her den os af Hofprästen under 4 Febr. 1800 tildeelte Instrux i Original for mig, i Følge hvilken, foruden den høist betydelige Deel Underviisningstimer, der faldt i vort Lod, de hyppige Examina, Tilsynet med de øvrige Lærere, de saakaldte Conferencer med disse, m. m., betydelig forøgede vort Arbeide.

En særdeles Lykke var, at der mellem os alle tree, med den redeligste Iver og Interesse for Indretningen, og den sandeste indbyrdes Høiagtelse baade fra Caracterens, Kundskabernes og Virksomhedens Side, herskede den allerfuldkomneste Samdrægtighed, der meget snart adlede sig til et Venskab, som ubrudt og usvækket mellem alle trende vedvarer den Dag i Dag; og mindes jeg i alle de Aar, vi saaledes arbeidede Haand i Haand, uagtet Alt, hvad fra mere end een Side udenfor os ikke torde være os tilmaade, aldrig uden een eneste Gang, at eet Ord var imellem os høiere end det andet, og det var en velfortient Irettesættelse, jeg fik af Gensichen, fordi jeg, ved Slutningen af en Extratime, jeg fra ni til ti havde havt, tillod Eleverne deraf, at gaae ned paa Marken, hvor Gensichen den Time havde Inspection med de gymnastiske Øvelser, at affyre et Gevær, som en forhenværende Kammerat kom med fra Exercitien ved Kronprindsens Livcorps, hvilket Gensichen med megen Føie erindrede, jeg i hans Time ikke uden hans Minde, for god Ordens Skyld, burde give Til-

ladelse til. Da jeg imidlertid strax indsaae og erkiendte, han havde Ret, var denne hele Tvist, den eneste, der nogensinde var imellem os, endt i kortere Tid, end Læserne kan have anvendt paa at læse derom.

At mine egne Arbeider, og deriblandt fornemmelig Tilskueren, maatte lide under dette evigvarende og sløvende Slid, især medens, som i det foregaaende er sagt, andre gyldige Aarsager giorde mig kraftløs og mismodig, er meget naturligt; ogsaa vil man finde, at jeg, fornemmelig i den første halve Aargang, mere end sædvanlig, betiente mig af fremmed Hielp, hvoriblandt jeg fremfor Alt maa nævne, at jeg havde den Ære at pryde den med adskillige Stykker fra den ædle Hennings; ogsaa aabnede den svenske Litteratur af den gustavianske Epoke, som jeg just den Tid con amore beskiæftigede mig med, mig mangen velkommen Tilflugt i et forlegent Øieblik.

Pludselig oprandt mig Daggryet af en bedre Periode, i det min brave Ven Krabbe, ved Freias Dannebrogskamp mod firedobbelt Overmagt, vakte mig af min Dvale til min kiæreste Følelse, glad Erkiendelse af Dannermod og Dannerværd. Vel giorde nu den paafølgende Crisis, da Dionysſværdet hang i et Haar over vort Hoved, mig det til en hellig Lov, ikke blot selv at komme ihu, men og at minde mine Medborgere, at den gode Borger i daværende Øieblik, ikke kunde bedre opfylde sin Pligt, end ved

at holde sig rolig, være bered paa Alt, men tryg overlade det i de Hænder, hvor det vidstes at være vel, og især vogte sig for, ved nogen Slags udoverlagt eller utidig Ridkiærheds, eller falsk Patriotismes Handling eller Adfærd, at lægge nogen Hindring i Veien for Regieringens Forholdsregler; bortfierne al national Iilsindighed og Nationalfornærmelse; bortfierne Alt, hvad der kunde ægge dertil; men saadanne vare dog Tidernes Tegn, at jeg af mit inderste Hierte følte mig befoiet og berettiget at tilføie: Sindighed og Fred, indtil Fædrelandet kalder; men kalder det; ville fiendtlige Sværme angribe vor Kube, nu vel! da ville vel dens rette Indvaanere komme frem til dens Værn, da ville vel Mændene fra 26de Februars Slotsbrand, fra 5te til 7de Junii Kongestadsbrand, de Mænd, der og da i Fædrelandets og deres Brødres Tieneste trodsede Flammer og Farer, findes her endnu, findes værdige Efterkommere af hine Ædle, der vare Kiøbenhavns ypperste og fast eneste Forstandsning i det Øieblik, da det hele Land, som Digteren udtrykker sig, laae bag dets svage Volde; findes de Borgere, der da end ikke ved Kongebud vare at holde fra de farligste Poster; de Musernes Sønner, som Fienden blot kiendte under det frygtede Navn af de Sorte, og som han allevegne fandt, hvor Ilden var hedest, og Døden visest; findes den almindelige Eenighed, Ridkiærhed, og Selvopoffrelse, som da reddede Fædrelandet."

En ubetalelig Text at tale over, for at minde os, hvad vi havde været, og atter kunde, maatte og burde blive, fandt jeg i Sorterups fem kostelige Heltesange, hvis Eftermæle hans værdige Efterfølger Dannerskialden Grundtvig saa broderlig har bevaret i følgende Linier:

En Røg, som gloende, jo stiger hist af Havet,
Og i den klarlig seer jeg Danmarks røde Flag,
Det vaier stolt paa store Heltidsdag.
Herr Sehsted har en Søn sig aflet under D,
Som har det store Kaar, at han skal aldrig døe.
Det svor du, Sorterup! til Gud og Fædreland,
Jeg har den faste Tro, at Eden vorder sand;
Den Søn har og paa danske Bølger vandret,
Han først hed' Tordenskiold; han sidst hed' Willemoes.

Det vil være i Minde, at allerede enkelte Lyn havde bebudet det Uvæir, som 1801 brød løs over vore Hoveder, og skiøndt den Gang afvæbnet ved den herlige Tordenleder, der trodsede dets Vold, kun drog bort, for sex Aar senere at komme som en Tyv om Natten, uventet, og desfordærveligere tilbage. Allerede forrige Aar havde en Capitain Brisac i sit Overmod givet sig Mine af at ville byde Dannerløven trods paa dens egne Strømme, og skiøndt han klogelig gav efter, da han ikke mere vidste sig den stærkeste, havde det dog ved flere Leiligheder viist sig, at Leoparden ikke forandrer sine Pletter.

Da dette midlertid gav Anledning, at vore

brave Søkrigere, som Krabbe, v. Dockum og flere, uden at lade dem skrække af Overmagt, værgede som Mænd for Flagets Ære og Ret, troede det daværende brittiske Ministeriums Overmod, at afgiøre Sagen kortere ved at hidsende Admiral Dickson, med en Escadre af 9 Linieskibe, og 7 Fregatter, at understøtte de Fordringer, den, just ikke som Fredsmægler, bekiændte Lord Whiteworth, saa vel i Henseende til Visitationsretten, som især til den da mellem de nordiske Magter i Giære værende væbnede Neutralitetsconvention, kom at overbringe. Men ligesom Lorden, i Danmarks tredie Bernstorf, fandt — for at nytte Bernstorfsvisens Ord:

Og det er stort —
De tvende førstes Lige,

saaledes blev der og med mageløs Kiækhed, Kraft, og Driftighed sørget for, at Admiral Dickson i paakommende Tilfælde ikke skulde mangle fornødent Svar. Foruden de sex Linieskibe, der allerede var givet Befaling, at udruste, bleve syv andre tiltaklede; tvende Regimenter her af Garnisonen sendtes med fornødent Artillerie til Helsingør, medens Kiøbenhavns Borgere, særdeles det borgerlige Artillerie, fortiente ved deres Redebonhed og Fasthed det skiønne Vidnesbyrd vor Tyrtæus Abrahamson gav dem, i det han sluttede sin skiønne Sang for de forenede Borgere og Krigere med følgende Almeenchor:

Saa Haand i Haand vi Banen vandre,
Og intet skal vor Hu forandre,
End midt i Farer, midt i Nød
Naar Fædrelandets Stemmer kalde,
Forenede vi staae, og falde,
Og døe den skiønne Fædersdød.

At det under slige Omstændigheder syntes et Ord til sin Tid at vække Erindringen

Om fierde Fredrik og hans danske Kiæmpemænd,
Om dem, der havde saa med Fienden spændet Belte,
At det har knaget i hans kaade Ryg og Lænd,

har jeg allerede berørt; at det gierne hørtes, at man kaldte de sorterupske hiertelige Linier om hans Frederik i Hu:

Gud give vor Frederik Seier tilvands,
Han herske paa Bølger og Strømme!
Gud give vor Frederik Seier tillands,
At Fienden for hannem maa rømme!

især da hvert Dannerhierte uimodstaaelig henreves til at anvende dem paa vor Frederik, hvis Aand besiælede det Hele, var saare naturligt; overalt var, som Tilskueren af glad Hierte forudsagde, disse truende Øieblikke blandt de heldige Uheld, der udmærkede syvende Christians Dage, da Erkiendelsen af den enige og kiække Ridkærhed, der herskede fra Kongens Raad til Bondens Hytte, blev et nyt Haandslag, Fyrste og Folk ved Fædrelandets Alter gave hinanden, og som den nærpaafølgende anden April trykte fyldest Indseglet paa.

At, hvad jeg i denne Anledning skrev, var mit Hiertes inderste og oprigtigste Mening, tør de paafølgende tredive Aar have stadfæstet, og vil i næstfølgende Bind, om det skulde være bestemt at see Lyset, i Gierningen findes beviist; at der imidlertid har ikke manglet paa dem, der, om ikke selv meente, dog i det mindste lod dem forstaae med, at jeg her — i en noget anden Betydning, end jeg selv foregav — talte efter Tidernes Leilighed, derpaa vil man i Tilskueren, ikke længe derefter, finde et tydeligt Beviis.

Man behagede nemlig, uden ringeste dertil givne mig bekiendte Anledning, at udspinde, at jeg havde — naturligviis til Tak for Seiers-Sangene og Seiersbladene — faaet et godt Landsdigteri, og giør det mig ondt, at jeg ikke kan oplyse, om man ikke var saa viis i sin Sag, at man udtrykkelig navngav det Kald, hvormed jeg saaledes var bleven afspagt; nok, at dette Rygte var bragt i saa god Gang, og det mellem Personer, der kunde give sig Mine af, at vide det fra mig selv, at jeg fandt mig befoiet at lade en Fru Annikke Sabbersladder tilskrive Tilskueren et Brev i den Anledning for at lykønske sig og Kiøbenhavn med, at de paa denne Maade blev ham qvit, og deraf igien selv tog Anledning at takke mine mangeaarige Venner af Sabbersladder-slægten — der sandelig ikke alle gik i Skiørter — for den mangeaarige Godhed, hvormed de havde før-

get for mit Vil, saa med at tildele mig Hug uden mit Vidende, saa med at arrestere mig, senere med at skienke mig Døden og det evige Liv (s. o. f. S. 358) og nu endelig med paa eengang at forære mig Attestats, Præstekiole og Landsbykald, og befordre mig til en Stilling, hvis fulde Elskværdighed jeg fra min tidligste Ungdom paaskiønnede, og — kunde jeg gierne tilføiet — just den Sommer ved et Besøg hos Monas Flaccus i hans giestmilde glade Kieldby; havde faaet fornyet og fordobblet Interesse for.

"Vidtløftig! — sagde nu Tilskueren — giør det ham hiertelig ondt, at al den Godhed, Fru Fadder-Fadder & Comp. ved denne Leilighed viser ham, i Virkeligheden kommer ham ligesaalidt til Gavn, som alle de foregaaende, da han virkelig er endnu et gode Skridt længere fra sit Præstekald, end hun, fra den Herregaard, hun nævnte som sit Ønske — da han ikke endnu er tilfulde enig med sig selv — saa overtydet han end er, om en ret Landsbypræsts lykkelige og gavnrige Stilling — om han, endog hvis han med et blot Ønske kunde giøre den til sin, vel kunde og burde tilstæde sig dette Ønske, da hans nærværende Stilling er ham i meer end een Henseende for kiær til, han kan let skulde ombytte den."

"Naar man dermod — fandt han sig nu beføiet at tilføie, og kan ikke nægte sig het at gientage — efter sædvanlig Godhed behager at bringe nogen

af hans Ytringer, noget i hans øvrige Adfærd, som Skribent, Borger, og Menneske, i Forhold til dette Ønske) naar man ymter om, at han for dets Skyld, eller for nogen Tings Skyld i Verden, skrev een Tøddel, der ikke var hans — grundede eller ugrundede — Overbeviisning, eller lod eet Ord usagt, som han erkiendte det for Pligt at sige, troer han derpaa ikke at skylde noget Svar; kan hans hele hidtilværende Vandel ikke besvare det, vil intet Svar hielpe; men at denne Bagvaskelse er ham bekiendt, troer han dog at burde nævne."

At han ikke, for at opnaae den ham, af Fru Fadderfladder & Comp. med og uden Skiørter, tildeelte Lykke, havde forsøgt de Venner, hvis Fordømmelse han deelte, derpaa kunde han, i al Fald, af selve det her anførte Blad meddele Beviis. Heller vil han imidlertid, af sin Indledning til S. H. Guldbergs Vennesang ved Sandsigeren P. Collets Afreise til Vestindien, meddele følgende, hvoraf hvert Ord, tredive Aar igiennem, har fundet, og daglig mere og mere finder sin Gienlyd i hans Inderste:

"I lang Tid har Intet nærmere, og mere giennemtrængende truffet Tilskuerens Hierte, end de skiønne Linier i een af Baggesens nyeste og skiønneste Sange: *Naar Børn sig om mig slynge* — hvor man finder, da jeg var lille, henrivende Digter saa ganske igien

At Hiertet aldrig glemmer
Sin første Ungdoms Kreds.

Ikke blot Erindringen af hine deelte Glæder og Sorger, som i Livets Vaar det aabne Hierte med større Livagtighed modtager, og dybere bevaret; men og den underlige, inderlige, heppe bedragende Følelse, at de, der vare troe over det lidet — men der i hine Dage var dem, som os store — ville være det over det større, hæfter os saa nadskillelig til disse vore prøvede Venner. Lad end det skiønne Baand være knyttet under Spøg og Latter! ogsaa der prøver, ogsaa der kiender man Mennesket; kiender ham ofte der saameget desbedre, fordi han der er saameget mindre omhyggelig for, eller betænkt paa, at dølge sig; og vel kan man lide paa, at den, der i hine Dage har stadig og uafbrudt Kredsens, det Heles, og hver enkelt Vens Moro og Glæde for Øie, ligesaalidet vil i de kommende Aar, da Anliggenderne faae et alvorligere Udseende, være Egoist; at han for den større Forbindelse, i hvilken han da begynder at tage virksom Andeel, vil være, hvad vi have kiendt ham at være for den mindre — Og skiønnere kan da ingen Følelse være, end naar den Yngling, hvem vi som vore Vaarglæders Staldbroder, vore Smaaanliggenders Fortrolige, vore Smaaplaners kraftige og nidkiære Medvirker, have elsket, nu ved vor Side udvikler sig til Mand, stiger i Værd, i Fortienester, i sine Medborgeres og Medmenneskers Agtelse og

Kiærlighed; naar Vennesind og Vennehaandtryk ikke blot ere Tak og Løn for deelt eller stiftet Glæde, men for virket, eller i det mindste redeligen tilsigtet Gavn, for Menneske og Borgerdyder. O! det er en stor, en herlig Følelse, at kunne sige som Goecking til sin Nante:

Sieh nur den Wand in deinem Zimmer an,
Wo ich im Geist vor manchem Bild entbrannte,
Und Dir mit Stolz so manchen edlen Mann,
Als Freund von deinem Freunde, nannte.

Ja mine øvrige Dage blive, som de vil, skiønne og blide, som de nærværende, eller mørke og sørgelige, som mit Øie mere end eengang indbildte sig at skimte dem bag Fremtidssløret; til mit sidste Øieblik skal jeg erkiendtlig skiønne paa det lykkelige Lod, at de ædleste og ypperste Mennesker i Danmark have været, og ere mine Venner, og for en stor Deel mine Ungdomsvenner; ligesom det skal være mit Livs stolteste Tanke, hvis jeg nogensinde kunde bringe det saavidt, at jeg torde troe engang ved Enden af min Bane at kunne sige med Lessings Saladin:

Jeg troer mig mine Venner værd; du hører,
Jeg er ei heller lad mig selv at rose."

Den særdeles Adkomst, denne mig ved Aand og Hierte forenede Ven, saa høitstaaende mellem alle dem, der ved Sandhedens, Menneskehedens, og Borgerfrihedens Høialtar have rakt mig Broderhaand, har til et Sted i disse Erindringer, beføier mig her at meddele — hvad jeg, efter at Gravens

Fred var lyst over ham, (see S. 61) henved 25 Aar senere, vidnede om denne, Birkners ypperste Medvandrer, der i sin kraftfulde Alder blev hiemkaldet til ham, at de Haand i Haand i det Lys, de *ufortrøden* søgte, kunne frydes ved den Sandhed, de saa standhaftig hyldede herneden, men hvis Rige er ikke af denne Verden.

"Ofte, altfor sørgelig ofte — sagde da Tilskueren*) — paa senere Aar, ere de dragne ham til Minde, hine Klopstoks Ord, hvorledes Skiæbnen adskiller dem, der syntes at burde være uadskillelig forenede:

At Cypressen sit Suk
Ved den enes Gravhøi henveirer, der naaer ikke over
Til Fostbroderens Høi.

Med dobbelte Sorgmod falde de paa ham i dette Øieblik: ved Beltets Kyst hviler Birkner, ved Sundets C. Klingberg, ved Opsloſiorden fandt E. Falsen sin Grav; paa en Tue i Verdenshavet jordedes Collet; fra Seinens Bred opsender i Fortalen til sit indholdsrige Skrift om Dødsstraffene P. A. Heiberg det Ønske: at hans Been engang *maatte* finde Hvilested i Norges Jord, som hans Forfædre have dyrket og beboet;

Saa skrev samtliges Skiæbner paa Kobberets Tavler
Han i Himlen, og taug;
Hvad den Ophøiede skrev, jeg ærer i Støvet,
Græder mod Himlen ei op.

---

*) Tilskuerne (1823) Nr. 66 og 67.

I mit Inderste hæver sig en Stemme, som siger: Vel var og dette Herrens Raad. Hvad Sandhed de med rene, runde, rige Hænder udsaaede, er ikke forgaaet, og skal ikke forgaae, fordi Sædemændene dengang adsplittedes, bortkaldtes, sattes til andet — om end for Dødeliges svage Øine mindre betydeligt — Arbeide. I deres Skrifter ligger Sæden uforgiængelig og uforkrænkelig bevaret, og naar han, som giver Vært, og betimeligt Vairligt, og Modenhed, seer sin Time at komme, da vil det sande sig, hvormed Tilskuerne nys sluttede et Birkner helliget Blad:

Eengang Høsten modnes dog herneden.

Far midlertid vel til vore herlige Forangangne, elskede Ungdoms og Manddoms Ven! et skiønt Hiertes, en redelig og veldædig virksom Aands, et uplettet Levnets bedste Velsignelser følge Dig! Som Fraværelse og Fraskand ikke udslettede Dig hos Dine tidligere Venner, saa skal ikke Tid og Aar røve Dig Dit Hæderssted mellem de Mænd, der meente Fædrelandet, Menneskeheden, og Sandheden det ærligen vel; og medens T. Rothe, og H. M. Abrahamsen, og E. Falsen, og M. G. Birkner af tænkende Danneborgere taknemmelig erindres, skal P. Collets Navn, med deres og som deres, leve æret, og elsket."

At jeg ligesaa lidet beilede til Forfremmelse ved at opoffre mine Overbeviisninger, som mine

Rymer, torde maaskee alt følgende korte Sted af et Tilskuerbrev fra Fornuften *) tilstrækkelig godtgiøre.

"At jeg ligeledes i Politiken er under Forfølgelse, at Bajonetter mangesteds igien tage Grundenes, Herrebud Almeenvellets Sted; at Publicitet haanes som en forbandet Ting; at Hofvæsen, og Pragtopføge, og alskens Udlandskhed true igien at blive Dagens Orden, hvor de høitideligst vare bandlyste; at man brisker sig at vedkiendes, at man frygter, og afskyer Almeenoplysningen; at i selve Engelland man er ublu nok til at give Søndagsskolerne Skyld for det, hvortil man nærmere kunde finde Aarsagen i sin egen Barm; at Negerhandel, og Bondetrældom, og Spionvæsen, og Meningstvang, og alle Rangs og Byrds Fordomme, alt meer og meer finde høimælede og høimægtige Talsmænd; at det bliver Brøde for en Mand at være Skribent — det være end blotte Videnskabsværker, han har skrevet, — at Giftprøvet Strænder, og i Særdeleshed de tvende skadeligste Arter deraf, der tegnede til at gaae ud, med fordobblet Frodighed skyde paa ny, og true med, at udbrede deres giftige Skygge videre end nogensinde: dette — Hr. Tilskuer! — var vel intet meer end jeg ventede mig, da jeg saae, hvor ufornuftig man bar sig ad der, hvor man især paastod, at tale og handle i mit Navn, men dog mere, end jeg kan udholde."

*) Den danske Tilskuer, No. 79, d. 12 Octbr. 1800.

"Hvorfor Fornuften egenlig skrev alt dette til den danske Tilskuer? — hvorfor give danske Blade Advarsler og Foranstaltninger, naar Pesten er i Barbariet eller i Cadix? Aandelige Smitter forplantes desværre ofte endnu lettere end legemlige; især, hvor man ikke troer at have dem at befrygte.

Fornuften."

Uden at indlade mig — for at bruge Minna v. Barnhelms Vending — paa at undersøge, hvor fornuftig — eller uforнuftig — denne min Fornuft torde befindes at være, tröster jeg mig dog til, at man ikke skal benægte, at det er den selvsamme Fornuft, som man fra Tilskuerens, Minervas, jeg torde maaskee sige, fra min Skribentbanes første Begyndelse, uforandret har fundet mig ved; og at jeg i de paafølgende, snart 30, Aar neppe er kommet til anden Fornuft, torde vel ikke faa Stæder i nærværende Skrift, og deriblandt især et særdeles mærkeligt Paralelsted, omtrent tvende Ark for ved nærværende, og skrevet, uden at nysanførte paa fierneste Maade var mig i Tanke eller Minde, fyldestgiørende lægge for Dagen. At denne min Rationalismus just da skulde have været den giennemeste Vei til Kiole og Krave, eller anden Hæderlighed efter Tidernes Leilighed, lader sig vel med Føie kalde i Tvivl, og at jeg sikkerlig ikke ansaae den derfor, men me-

get mere endnu stedse troede mig paa det sorte Whig-hvet, herpaa vil man i Begyndelsen af næste Bind, hvis det ellers seer Lyset, finde et aldeles uforkasteligt Beviis; og sandelig! jeg havde da saamegen sand Lykke efter mit Sind, at jeg paa ingen Maade kunde være fristet at gaae af min Vei, for at søge nogen anden, mindst en skadan, som aldrig var Lykke for mig.

Som et Beviis over alle Beviser herpaa, afskriver jeg følgende Sædbel, tilskrevet min sandrue og sandhedselskende Camma Aftenen før hendes Fødselsdag, til en Morgenhilsen paa hendes nye Aars første Dag. Hvo der har kiendt os begge, vil vidne, at jeg ikke torde have sagt et usandt Ord for hende, om jeg havde kunnet, og ikke kunde, om jeg havde tordet.

"Sødeste, bedste Camma!

Inden jeg slutter dette Aar af Dine Dage, vil jeg anvende nogle af dets sidste Øieblikke paa, herved at takke og velsigne Dig, fordi det saa ganske har været mig helliget, fordi det har skiænket mig 365 glade Dage, hvoraf jeg ikke kan tænke tilbage paa een eneste, uden at have Anledning at velsigne den 19de October, som den Dag, da al min Lykke paa Jorden føddes. Denne Sædbel skal paa Din Fødselsdag være min Morgenhilsen, og har jeg end intet andet at give Dig, veed jeg og, jeg intet kierere kunde have. Jeg har efter vor gamle Aftale taget

af det colletske Papir, og taget en saaliden Strimmel, at det kan vare besleangere; og lidt og meget Papir kommer her ud paa eet; da jeg paa hele Strandmøllens Papiir dog ikke kunde sige Dig Alt, hvad jeg har at sige Dig, naar jeg ikke maa indbefatte det i de faa Ord: Tak, fordi Du elsker mig, og giør mig lykkelig og god! Min gode Engel bevare Dig nu i Dit nye Aar saa omhyggelig, som hver Nat Din paa Din Haabe hiertelige Bøn bevarer mig! Den give Dig Helbred og Sindsmunterhed, og mig Evne, som jeg har Villie, til at giøre Dig lykkelig! Dig give den Overbærelse med mig, naar hundrede Smaating, som jeg ikke altid er stærk nok til at behandle, som Smaating, for Øieblikke giøre mig vanskelig, og vranten, og opfarende!

See! jeg veed det; og endda — kunde Du sige — stræber jeg ikke at aflægge det! Halv om halv torde det være Egennytte; thi Du er aldrig sødere, end naar Du tilgiver mig mine Overilelser. Ofte angrer jeg det imidlertid, og da bilder jeg mig ind, naar mine bedre Dage komme, og jeg kan være mere om min Camma, og ikke behøver at være syv Slags Rendehest fra Morgen til Aften, skal vel og det blive bedre. Naar det skeer? ih nu! Din Lykke og Din Kiærlighed give mig kun Mod og Munterhed til at arbeide! og da føler jeg Kraft i mig til at flytte Bierge.

Endnu — gode Velsignede! — inden jeg slutter — Tak, for hvad Du i dette nye Aar af Dit Liv vil være for min Søster Lotte. Gud give Dig Glæde af alt det, Du gier for at glæde Andre, og især for at glæde mig, og da kan jeg ikke for Dit nye Aar, eller Dit hele Liv, ønske Dig noget Bedre. Gud velsigne Dig!

d. 18de Octbr. 1800.

Din Beksius, Din lykkelige Mand.

Beksius var et Spøge- og Kiælskabs-navn, som Børnene i den vakre og vennehulde v. Pahlenske Familie, der det Aar havde Sommerværelser paa Bakkehuset, havde ført i Brug. Min Søster Lotte, som var bestemt at være her, fulgte siden med min Moder til Holsteen, derimod bleve mine to yngste Brødre adskillige Aar hos os. At vore gyldne Dage uforandrede vedblev, vidne Følgende, paa det nye Aarhundredes første Dag i en Almanak, som hun til sin sidste Dag har ømt bevaret, og som i dette Øieblik ligger for mig, tilskrevet hende, der lige lidet tilgav eller taalte Usandhed i bunden som i ubunden Stiil:

Til
min velsignede Camma
den første Dag i det nye Aarhundrede.

Lad Andre tvistes længe nok om Tiden,
Om naar det gamle Sekel endte sig;

Mit nye er begyndt for længe siden,
Dets første skionne Dag gik ud fra Dig,
O vilde Himlen Jubelaar mig give,
Som mangen Jubeldag den skiænket har,
Vort Samlivs allersidste Dag vil blive
Saa skiøn og glad, som allerførste var!

den 1ste Januar 1801.

Din lykkelige Mand

Rahbek.

Ach! wer bringt nur eine Stunde
Jener holden Zeit zurück!

Göthe.

Rettelser.

Side	65	Linie	22	snierlynende læs seierlynende
—	80	—	4	nedfr. umiddelbar læs middelbar
—	81	—	2	nedfr. om læs til
—	93	—	3	til lal læs til al
—	96	—	17	Føielse læs Fornøielse
—	120	—	6	nedfr. om jeg talte læs som jeg talte
—	136	—	11	nedfr. Thaarups læs Thaarup
—	142	—	4	nedfr. jeg har læs har jeg
—	148	—	7	allene læs allerede
—	154	—	7	nedfr. den læs din
—	190	—	6	stilet læs stillet
—	213	—	2	nedfr. Luespil læs Luespeil
—	225	—	10	just ikke den læs just ikke
—	229	—	5	nedfr. Nyerandsagere læs Nyrerandsagere
—	285	—	12	nedfr. Ugust læs Ugunst
—	289	—	5	nedfr. dettes Minde læs dette mindes
—	301	—	3	Epitheten læs Epitheton
—	304	—	4	Tiranne læs Tirast
—	307	—	5	han læs hun
—	311	—	9	Audiatur ars et læs Audiatur et
—	327	—	3	in r out læs in or out
—	332	—	6	Vadmeles læs Vadmelets
—	338	—	12	ingen læs intet
—	344	—	1	kan læs kom
—	356	—	14	som min Kone læs hvoraf min Kone
—	388	næstsidste	Linie	udelades sig
—	395	Linie	6	nedfr. bekiendte læs bekiendt
			4	nedfr. givne læs given
—	400	—	4	nedfr. Chef læs clef
—	410	—	11	Gripomines læs Gripomenus.

